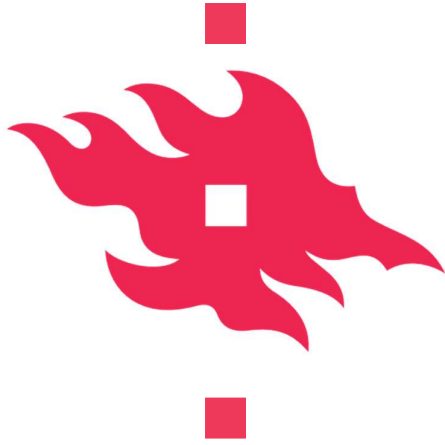

HELSINGIN YLIOPISTO
VALTIOTIETEELLINEN TIEDEKUNTA
KRIMINOLOGIAN JA OIKEUSPOLITIIKAN INSTITUUTTI

KATSAUKSIA 82/2026

Rikollisuustilanne 2025 - Rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa

Ilari Koltola ja Matti Näsi (toim.)

Tämä teos on lisensoitu Creative Commons Nimeä 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä

Julkaisija

Helsingin yliopisto
Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti
www.helsinki.fi/fi/kriminologian-ja-oikeuspolitiikan-instituutti

PL 16, Snellmaninkatu 10
00014 HELSINGIN YLIOPISTO

Sarja

Research Briefs/Krimon katsauksia 82/2026

ISSN 2342-7779 (pdf)

ISBN 978-951-51-0738-1 (verkkojulkaisu)

Helsinki, 2026

Esipuhe

Helsingin yliopiston Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin (Krimo) lakisääteisiin tehtäviin kuuluu rikollisuustilanteen ja rangaistusten seuranta. Vuonna 1975 aloitettu Rikollisuustilanne-katsausten sarja ilmentää tätä tehtävää. Käsillä oleva katsaus käsittelee rikollisuuden kehitystä; seuraamusjärjestelmän toiminnasta julkaistaan erillinen katsaus.

Julkaisussa korostuvat rikoslajikohtaisen tarkastelun ohella tutkimuksellisesti ja yhteiskunnallisesti ajankohtaiset teemat, jotka voivat vaihtua vuosittain. Tämän vuoden julkaisussa kappaleita on tiivistetty aiemmista, lisäksi lukujen näkökulmaa on painotettu enemmän ajankohtaisiin ilmiöihin.

Käsillä oleva Rikollisuustilanne-katsaus on usean kirjoittajan ja tekijän yhteistyön tulos. Teoksen on toimittanut Ilari Koltola ja Matti Näsi. Toimitamisessa on avustanut myös Tea Hatunen, Outi Turunen, Elli Karppila, Janika Mukkala ja Marja Järvinen.

Helsingissä 1. päivänä lokakuuta 2026

Kriminologian yliopistonlehtori

Matti Näsi

Suunnittelija

Ilari Koltola

Sisällys

ESIPUHE	3
JOHDANTO	6
A RIKOSLAJIT	8
1 Rikollisuuden rakenne ja kehitys <i>Ilari Koltola</i>	8
Tiivistelmä	8
Lähteet	11
2 Henkirikokset <i>Miisa Törölä ja Anna Raeste</i>	12
Tiivistelmä	12
2.1 Tietolähteet ja piilorikollisuus	13
2.2 Poliisin tietoon tullut rikollisuus	15
2.3 Henkirikollisuuden piirteitä	18
3 Pahoinpitely- ja ryöstörikokset <i>Matti Näsi, Elli Karppila & Janika Mukkala</i>	27
Tiivistelmä	27
3.1 Tietolähteet	28
3.2 Väkivaltarikollisuuden kehitys	29
3.3 Väkivaltarikosten piirteitä	32
3.4 Väkivaltarikosten alueellinen jakautuminen	43
Lähteet	45
4 Seksuaalirikokset <i>Tiina Malin, Tea Hatunen & Elli Karppila</i>	47
Tiivistelmä	47
4.1 Tietolähteet	48
4.2 Raiskaus	48
4.3 Lapsiin ja varhaisnuorin kohdistuvat seksuaalirikokset	53
4.4 Muut seksuaalirikokset	58
5 Omaisuusrikokset <i>Ilari Koltola, Janika Mukkala & Elli Karppila</i>	64
Tiivistelmä	64
5.1 Rikollisuuden kehitys	65
5.2 Omaisuusrikosten piirteitä	76
5.3 Varkausrikosten alueellinen jakautuminen	79
Lähteet	80
6 Talousrikokset <i>Anna Raeste & Ilari Koltola</i>	81
Tiivistelmä	81
6.1 Rikollisuuden kehitys	82
6.2 Talousrikosten piirteitä	89
Lähteet	93

7	Kyberrikollisuus <i>Matti Näsi, Elli Karppila ja Janika Mukkala</i>	95
	Tiivistelmä	95
7.1	Tietolähteet	97
7.2	Poliisin tietoon tullut rikollisuus	98
7.3	Kyberrikollisuus kokonaisrikollisuuslähteiden valossa	102
	Lähteet.....	105
8	Liikenne rikokset <i>Mika Sutela ja Elli Karppila</i>	107
	Tiivistelmä	107
8.1	Johdanto	108
8.2	Liikenne rikollisuuden kehitys.....	108
8.3	Nuoret liikenne rikoksista epäiltyinä	114
	Lähteet.....	116
B	RIKOLLISUUDEN PIIRTEITÄ.....	117
1	Ulkomaalaiset, maahanmuuttajat ja rikollisuus <i>Matti Näsi</i>	117
	Tiivistelmä	117
1.1	Johdanto	118
1.2	Ulkomaalaistaustaisten rikollisuus ja uhrikokemukset 2016–2025	119
	Lähteet.....	128
2	Nuorisori rikollisuus <i>Karoliina Suonpää, Kaisla Saartenoja ja Elli Karppila</i>	129
	Tiivistelmä	129
2.1	Nuorten rikokset ja uhrikokemukset viranomaistilastoissa.....	130
2.2	Nuorten rikokset ja uhrikokemukset kyselyaineistoissa	142
	Lähteet.....	148
3	Huume rikokset <i>Matti Näsi ja Elli Karppila</i>	150
	Tiivistelmä	150
3.1	Tietolähteet	151
3.2	Huumeiden käytön yleisyys	151
3.3	Huume rikokset	154
4	Miten rikoksia tilastoidaan Suomessa <i>Kimmo Haapakangas</i>	158
4.1	Uhri vai asianomistaja.....	159
4.2	Tilastokeskuksen tilastointiperiaatteet.....	159

Johdanto

Ilari Kolttola & Matti Näsi

Rikollisuustilanne-julkaisun tarkoituksena on antaa kokonaiskuva suomalaisen rikollisuuden tasosta, rakenteesta ja kehityslinjoista. Julkaisussa pureudutaan eri rikoslajien ominaispiirteisiin ja ajankohtaisiin ilmiöihin hyödyntämällä erilaisia tietolähteitä. Tarkastelun kohteena on laajasti erilaisia rikostyyppejä, mukaan lukien keskeiset omaisuus- ja väkivaltarikokset, mutta myös ajankohtaisia rikostyyppejä, kuten kyberrikollisuus. Lisäksi julkaisussa tarkastellaan säännöllisesti erilaisia ajankohtaisia rikollisuuteen liittyviä teemoja. Käsillä olevassa Rikollisuustilanne 2025 -julkaisussa erityisteenomina ovat ulkomaalaisten ja maahanmuuttajien rikollisuus ja nuorisoriikollisuus. Lisäksi julkaisussa on kappale rikoksien tilastoinnista.

Rikollisuuden kokonaiskuva muodostettaessa on ensiarvoinen tärkeää hyödyntää laajasti erilaisia tietolähteitä. Rikollisuustilanne-julkaisussa hyödynnetään tietolähteenä sekä viranomaislähteitä että kyselytutkimuksia. Viranomaislähteet ovat pääosin luonteeltaan rekisteritietoja, jotka syntyvät osana viranomaisten toimintaa ja käytänteitä. Pääasiallisena lähteenä on Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilasto, joka kattaa poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen kirjaamat rikosepäilyt. Tietoja, jotka on kirjattu viranomaisten rekistereihin, kutsutaan *ilmirikollisuudeksi*. Viranomaislähteiden ongelmana on kuitenkin se, että kaikki rikollisuus ei syystä tai toisesta tule viranomaisten tietoon. Rikollisuutta, joka jää viranomaisten rekistereiden ulkopuolelle, kutsutaan puolestaan *piilorikollisuudeksi*. Toisaalta viranomaislähteiden ongelmana on myös se, että lainsäädännöllisillä muutoksilla ja viranomaiskontrollin suuntautumisella voi olla vaikutuksia viranomaisten kirjaamien rikosten määrään, vaikka rikosten tosiasiallisessa määrässä ei olisi tapahtunut olennaisia muutoksia.

Rikollisuuden kokonaiskuvan muodostamisessa voidaan viranomaislähteiden lisäksi hyödyntää myös erilaisiin kyselymenetelmiin pohjautuvia tietolähteitä. Kyselymenetelmiin pohjautuvilla tutkimuksilla voidaan tarkastella *kokonaisrikollisuutta*, siis sekä piiloon jäävää että ilmi tulevaa rikollisuutta, ja niiden perusteella voidaan arvioida myös piiloon jäävän rikollisuuden osuutta kokonaisrikollisuudesta. Kyselyt mahdollistavat myös sellaisten rikollisuuteen liittyvien ilmiöiden kartoittamisen, joista on lähes mahdotonta saada tietoa viranomaislähteistä. Tällainen ilmiö on esimerkiksi rikollisuuden pelko. Tässä julkaisussa hyödynnettäviä kyselylähteitä ovat esimerkiksi

Kansallinen rikosuhritutkimus ja Nuorisirikollisuuskysely. Ne ovat laajaan, kansallisesti edustavaan otokseen perustuvia kyselytutkimuksia, joiden perusteella voidaan luotettavasti arvioida sekä aikuisväestön että nuorten kokeman rikollisuuden yleisyyttä ja piirteitä, mutta myös yrityksiin kohdistuvan rikollisuuden tasoa. On kuitenkin huomattava, että myös kyselymenetelmien tuottamassa tiedossa on katvealueita, esimerkiksi törkeimmät rikokset ja harvinaiset rikokset sekä syrjäytyneeseen väestönosaan yhdistyvät rikokset. Siten kyselymenetelmä täydentää, muttei korvaa, rekisterilähteitä rikollisuuden kuvaamisessa ja tutkimuksessa.

Rikollisuustilanne-julkaisu on jaettu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa kuvataan rikollisuuden määrää, piirteitä ja kehitystä keskeisissä rikoslajeissa, toisessa osassa on puolestaan esitetty tietoja eräistä ajankohtaisista rikollisuuden ilmiöistä, joita tämän vuoden katsauksessa ovat ulkomaa-laisten ja maahanmuuttajataustaisten rikollisuus, nuorisirikollisuus, sekä huumaisainerikollisuus. Lisäksi katsauksen lopussa on erillinen luku rikosten tilastoinnista. Katsauksen tarkastelu kattaa rikollisuuden kokonaiskuvan vakavimmista väkivaltarikoksista omaisuusrikoksiin, mukaan lukien seksuaalirikokset, talousrikokset sekä kyberrikokset. Tämän vuoden Rikollisuustilanne-julkaisu on edellisvuosien tapaan tiivis kuvaus rikollisuuden ajankohtaisista ilmiöistä.

A Rikoslajit

1 Rikollisuuden rakenne ja kehitys

Ilari Koltola

Tiivistelmä

- Vuonna 2025 viranomaisten tietoon tuli 571 736 rikosta ja rikkomusta, joista 553 536 oli rikoslakirikoksia. Rikoslakirikosten tietoon tullut määrä kasvoi edellisvuoteen verrattuna, eritoten omaisuusrikosten ja alle 15-vuotiaiden pahoinpitelyrikosten osalta.
- Pidemmän aikavalin seuranta näyttää, että omaisuusrikosten suhteellinen määrä on laskenut selvästi 1990-luvun piikin jälkeen, kun taas liikennerikosten kohdalla viime vuosikymmenten tilastolliset kehityskulut ovat varsin aaltomaiset. Pahoinpitelyrikosten väestöön suhteutettu määrä lisääntyi lähes yhtäjaksoisesti vuoteen 2011 asti, jonka jälkeen tilanne on ollut suhteellisen vakaa.

Rikollisuuden kehityksen tarkasteleminen viranomaisten tilastojen pohjalta

- Rikollisuustilanne katsauksessa rikosten määrän kehitystä kuvataan mm. tietoon tulleiden rikosten avulla. Tämä Tilastokeskuksen tuottama tilasto kertoo Poliisin, Tullin ja Rajavartioston tietojärjestelmiin rikoksena tallennetuista rikoksista. Rikokset tilastoidaan tässä tapauksessa rikosperustaisesti. Tämä tilasto kertoo yksittäisten rikosten, ei tekijöiden tai uhrien määrää. Onkin syytä huomioda, että yksi uhuriin kohdistunut teko voi pitää sisällään useampia rikoksia. Esimerkkinä tilaston kuvaustavasta voi nostaa vuoden 2020 Vastaamon tietomurtotapauksen (useita tuhansia uhreja), joka näkyy mm. kahtena eri tietomurtona, tuhansina kiristysrikoksina, tuhansina kiristyksen yrityksinä ja tuhansina yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisinä.
- Tässä katsauksessa rikosten piirteitä kuvataan myös tekijöiden ja uhrien näkökulmasta. Tekijäpohjaisista tilastoista on syytä huomioda, että tiedot ovat usein ns. bruttolukuja. Yksi henkilö voi näkyä tilastossa useampaan kertaan, mikäli hän on epäiltynä useasta rikoksesta. Lisäksi yhtä rikosta kohden voi olla useampi epäilty. Samalla tavalla myös yksittäinen uhri voi olla uhrina useammassa rikoksessa. Epäilty tai uhri on siis tilastossa rikoskohtaisesti, ei henkilöperustaisesti. Nämä tekijät on syytä ottaa huomioon erityisesti eri taustatekijöihin/-ryhmiin liittyvissä analyyseissä, kuten epäiltyjen sosioekonomiseen asemaan, ikään tai taustamaahan liittyvissä johtopäätöksissä. Huomiointi on erityisen tärkeää, mikäli tarkasteltava ryhmä on henkilömäärältään pieni ja mikäli tarkasteltavia rikoksia tapahtuu kokonaisuudessa vähän. Yksi useamman rikoksen tehnyt henkilö voi siis periaatteessa nostaa koko ryhmän keskiarvoa merkittävästi (ks. alla oleva esimerkki).
- Rikokset jaotellaan tilastoissa pääsääntöisesti omina tapahtuminaan. Epäilty voi esimerkiksi pahoinpidellä samaa uhria eri ajankohtina kuusi kertaa. Tämä näkyy tietoon tulleissa rikoksissa kuutena pahoinpitelynä, tekijäpohjaisessa tilastossa taas kuutena epäiltynä. Pelkästään näistä tiedoista ei siis voi suoraan päätellä uhrien tai tekijöiden nettomäärää. Osa rikoksista, ns. tapahtumakertarikokset, poikkeavat kuitenkin tästä tilastoinnista. Esimerkiksi kavallus kirjataan yhtenä rikoksena, vaikka itse rikokseen liittyviä tapahtumakertoja olisi useampia. (ks. lisätietona esim. Haapakangas 2021.)
- Ajallisesti tilastotiedot kuvaavat pääsääntöisesti rikosten tietointuloaikaa eli aikaa, jolloin rikos tulee poliisiin tietoon. Esimerkkinä voidaan nostaa Vastaamon tietomurrot, jotka on arvioitu tapahtuneen vuosina 2018–2019. Tilastoissa nämä rikokset näkyvät kuitenkin tietointulovuonna 2020. Selvitetyt rikokset kuvataan taas rikosten selvitysvuoden mukaan, ei tietointulovuoden mukaan.
- Tilastoidun rikollisuuden ulkopuolelle jäävät rikokset, joita ei ole ilmoitettu poliisille tai jotka muusta syystä eivät ole tulleet viranomaisten tietoon. Suuri osa kaikista lainvastaisista teoista ei tule viranomaisten tietoon. Rikosten ilmituloaste vaihtelee paljon rikoslajeittain. Eräiden rikosten ilmitulo riippuu miltei kokonaan poliisin ja muiden kontrolliviranomaisten toiminnasta. Piiloon jäänyttä rikollisuutta pyritään selvittämään mm. Uhritutkimuksin (ks. esim. kpl 3).
- Tämän katsauksen kappaleiden alussa kerrotaan kappaleen kannalta relevanteista tietolähteistä ja niihin olennaisesti liittyvistä ongelmista. Lisätietoa rikosten tilastoinnista löytyy tämän katsauksen B3 kappaleesta *Miten rikoksia tilastoidaan Suomessa*.

Lähde: Haapakangas 2021; Tilastokeskus 2020

Rikollisuuden rakennetta ja kehitystä tarkastellaan seuraavassa viranomais-
ten tilastoiman rikollisuuden pohjalta. Pääosa rikoksista on poliisin tilas-
toimaa. Myös Tulli ja Rajavartiolaitos kirjaavat rikoksia. Vuonna 2025 po-
liisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen tietoon tuli 571 736 rikosta ja rikko-
musta, joista rikoslakirikoksia oli 553 536 (taulukko 1). Omaisuusrikokset
muodostivat rikosten ja rikkomusten kokonaismäärästä miltei puolet. Li-
ikennerikosten osuus puolestaan oli reilu viidennes. Henkeen ja terveyteen
kohdistuneet rikokset ja seksuaalirikokset muodostivat yhteensä kymmenen
prosenttia kaikista rikoksista ja rikkomuksista. Valtaosan tästä muodostivat
pahoinpitelyrikokset.

Taulukko 1 Poliisin tietoon tulleet rikokset vuonna 2025

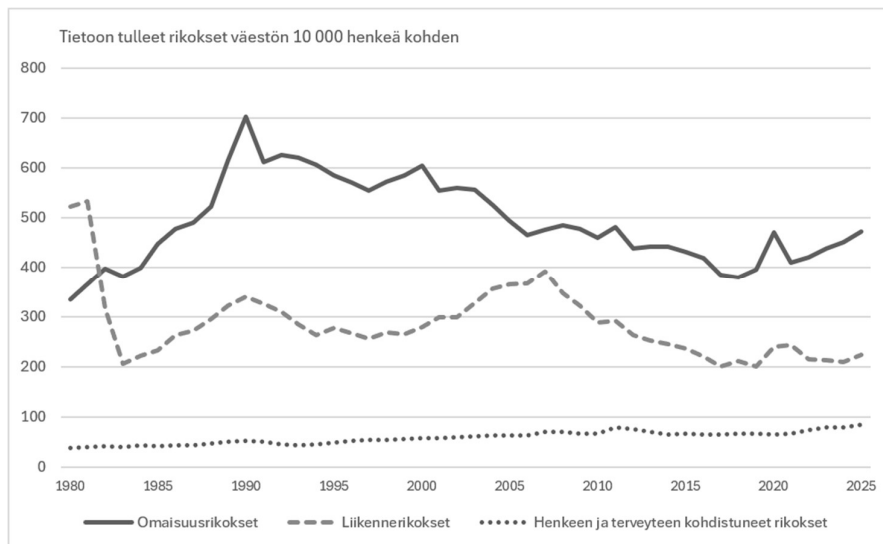
Rikoslaji	Lukumäärä
Omaisuusrikokset	267 276
...varkausrikokset	149 566
Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset	48 164
...pahoinpitelyrikokset	45 221
...murhat, tapot ja surmat (pl. yritykset)	80
Seksuaalirikokset	10 372
...raiskaukset, törkeät raiskaukset	2 035
Rikokset oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjes- tystä vastaan	15 603
...virkamiehen (väkivaltainen) vastustaminen	2 452
Liikenne-rikokset	126 334
...rattijuopumukset	14 761
Muut rikoslakirikokset	85 787
...huumausainerikokset	26 433
...yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaaminen	19 402
Muita lakeja ja asetuksia vastaan tehdyt rikokset	18 200
Yhteensä	571 736
...joista rikoslakirikoksia	553 536

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a)

Eri rikoslajien kehitys riippuu paitsi rikollisuuden todellisesta lisääntymi-
sestä tai vähenemisestä, myös siitä, miten aktiivisesti rikosten uhriksi joutu-
neet ilmoittavat niistä poliisille. Poliisilta piiloon jäävien rikosten osuus on
usein suurempi niin sanotuissa massarikoksissa, kun taas vakavammat ri-
kokset tulevat herkemmin poliisin tietoon. Ilmitulleiden rikosten määrään

vaikuttaa myös viranomaisten valvonnan tehokkuus ja se, miten valvontaa suunnataan. Lisäksi tilastoituun rikollisuuteen vaikuttavat lainsäädännön muutokset ja rikosten kirjaamisessa tapahtuneet muutokset.

Kuvio 1 näyttää viranomaisten tietoon tulleiden omaisuusrikosten, henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten ja liikennerikosten kehityksen viimeisen 35 vuoden aikana. Vertailun helpottamiseksi tietoon tulleet rikosten määrät esitetään väestön 10 000 asukasta kohden.

Kuvio 1 Poliisin tietoon tulleet rikokset vuosina 1980–2025. Omaisuusrikokset, henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset ja liikennerikokset 10 000 asukasta kohti. Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a)

Omaisuusrikosten määrä on laskenut selvästi 1990-luvun piikin jälkeen, kun taas liikennerikosten kohdalla kehityskulut ovat varsin aaltomaiset. Pahoinpitelyrikosten väestöön suhteutettu määrä lisääntyi lähes yhtäjaksoisesti vuoteen 2011 asti, jonka jälkeen tilanne on ollut varsin vakaa.

Lähteet

Tilastokeskus. 2026a. Rikos- ja pakkokeinotilasto. Helsinki: Tilastokeskus.

<https://stat.fi/til/rpk/>

Haapakangas, Kimmo. 2021. Yksi rikos, monta osatekoa – miten rikoksia tilastoidaan? Tilastokeskus.

<https://www.stat.fi/tietotrendit/blogit/2021/yksi-rikos-monta-osatekoa-miten-rikoksia-tilastoidaan/>.

2 Henkirikokset

Miisa Törölä ja Anna Raeste

Tiivistelmä

- Vuonna 2025 Suomessa tehtiin 87 uhrin kuolemaan johtanutta väkivaltarikosta. Valtaosa näistä oli tappoja tai murhia. Henkirikostaso oli 1,5 rikosta 100 000 asukasta kohti.
- Kuolemaan johtaneiden väkivaltarikosten määrä laski edellisen vuoden poikkeuksellisen korkeasta lukumäärästä (-13 %). Määrä on hyvin lähellä viimeisten kymmenen vuoden keskiarvoa. Vuoden 2024 poikkeuksellisen korkea poliisin tietoon tulleiden tapausten määrä selittyy osittain samana vuonna kirjattujen epäselvien väkivaltaisten kuolemantapausten määrillä.
- Suomalaiselle henkirikollisuudelle tyypillisesti yleisin rikosnimike väkivaltaisissa kuolemantapauksissa oli tappo (64 %). Noin neljännes (28 %) tapauksista kirjattiin murhana.
- Suurin osa henkirikoksista tapahtuu yksityisasunnoissa. Väkilukuun suhteutettuna henkirikoksia tehdään eniten Etelä-Savossa, Kainuussa ja Lapissa.
- Suomalaista henkirikollisuutta hallitsee syrjäytyneiden ja päihdeongelmista kärsivien miesten keskinäinen väkivalta. Huumaavien aineiden vaikutus on myös lisääntynyt alkoholin käytön vähentyessä, etenkin nuorten kohdalla. Henkirikoksesta epäillyillä on tyypillisesti aikaisempaa rikoshistoriaa sekä matala koulutus ja heikko sidos työmarkkinoihin.

Yksiselitteisin väkivaltarikosten vakavuutta erittelevä piirre on uhrin kuolema: vain uhrin kuolemaan johtaneita tekoja voidaan pitää henkirikoksina. Kuolemaan johtanutta väkivaltaa koskevat tilastotiedot ovat verraten luotettavia, koska niiden kohdalla piilorikollisuuden ja teon oikeudellisen määrittelyn aiheuttamat ongelmat ovat pienempiä kuin muissa väkivaltarikoksissa. Muussa kuin kuolemaan johtaneessa väkivallassa tilastoidun rikollisuuden määrään vaikuttavat muun muassa uhrien ja sivullisten ilmoitusalttius, poliisin tutkinta- ja kontrollitoiminta sekä lainsäädännön muutokset. Tässä luvussa tarkastellaan kuolemaan johtanutta väkivaltaa, seuraavassa luvussa muita väkivaltarikoksia.

2.1 Tietolähteet ja piilorikollisuus

Suomen rikoslaissa on neljä rikosnimikettä, joiden tunnusmerkistö sisältää tahallisen väkivallan seurauksena aiheutetun toisen ihmisen kuoleman: tappo (RL 21:1), murha (RL 21:2), surma (RL 21:3) sekä rikosnimikeyhdistelmä pahoinpitelyrikos (RL 21:5–7) ja kuolemantuottamusrikos (RL 21:8–9).¹ Kuolemaan johtavan väkivallan tärkeimmät tilastolähteet ovat:

A. Poliisin ja oikeuslaitoksen tilastot. Tilastokeskuksen vuosittain julkaisema rikos- ja pakkokeinotilasto sisältää tietoja poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen tietoon tulleista rikoksista sekä epäillyistä tekijöistä ja uhreista. Tilasto perustuu pääosin poliisin keräämistä tiedoista, joten sitä voidaan jatkossa nimittää **poliisitilastoksi**. Tilasto on aluepohjainen, se sisältää vain Suomen viranomaisten tutkimat eli enimmäkseen vain Suomessa tehdyt henkirikokset. Niin ikään Tilastokeskuksen julkaisema syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilasto kertoo henkirikoksesta vuosittain tuomittujen henkilöiden määrän sekä antaa tietoja henkirikoksista tuomituista rangaistuksista. Tilasto pohjautuu oikeuslaitoksen toimittamiin tietoihin, ja sitä voidaan jatkossa nimittää **oikeustilastoksi**.

B. Kuolemansyytilasto. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen vuosittain julkaisema kuolemansyytilasto pohjautuu Terveystieteiden tutkimuskeskuksen tietoihin pohjautuvasta kuolemansyytilastosta ilmenee vuoden aikana tahallisen väkivallan aiheuttamiin vammoihin kuolleiden määrä. Tilasto on väestöpohjainen, siihen kirjataan Suomessa vakinaisesti asuvien henkilöiden kuolemantapaukset riippumatta siitä, missä henkilö on kuollut. Kirjauksen edellytyksenä on, että vainajasta on kirjoitettu kuolinsyytodistus. Jos esimerkiksi uhrin ruumis on hävitetty tai sitä ei ole löytynyt, todistusta ei voi kirjoittaa.

¹ Vuoden 2024 loppuun saakka viidentenä rikosnimikkeenä on ollut *lapsensurma* (RL 21:4). 1.1.2025 lähtien lapsensurmatapaukset on käsitelty yleisten henkirikosta koskevien säännösten mukaan.

C. Henkirikollisuuden seurantajärjestelmä. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin sekä Poliisihallituksen yhteistyössä ylläpitämään Henkirikollisuuden seurantajärjestelmään kirjataan poliisitilaston tavoin poliisin tietoon tulleet henkirikokset (sisältäen myös tahallisiin pahoinpitelyrikoksiin liittyvät kuolemantuottamusrikokset). Seurantajärjestelmä on perustettu vuonna 2002. Poliisitilastosta seurannan erottaa se, että rikokset kirjataan pääsääntöisesti vasta kun esitutkinta on päättynyt. Tiedot kerätään erillisellä sähköisellä lomakkeella suoraan rikostutkijoilta. Järjestelmä sisältää huomattavasti enemmän tietoa tekojen piirteistä ja osapuolista kuin muut edellä mainitut tietolähteet.

Eri tilastolähteiden tiedot henkirikosten määrästä poikkeavat suhteellisen paljon toisistaan. Kuolemansyytilaston ilmoittama henkirikoksiin kuolleiden vuotuinen määrä on viimeisten kymmenen vuoden aikana ollut keskimäärin 24 henkilöä pienempi kuin poliisitilaston antama. Syitä eroon on kolme: erot kirjaamisperusteissa, kirjaamisvirheet ja epäselvät väkivaltaiset kuolemantapaukset. Viimeksi mainitut selittävät suurimman osan erosta. Poliisitilastoon kirjautuu henkirikoksina kunkin vuoden loppupuolelta huomattava määrä tutkinnassa olevia epäselviä kuolemantapauksia, jotka myöhemmin todetaan tapaturmiksi, itsemurhiksi tai luonnollisiksi kuolemiksi. Nyrkissäntönä voi pitää, että poliisitilaston osoittama henkirikosten vuotuinen kokonaismäärä on tosiasiallista viranomaisten tietoon tulleiden rikosten määrää korkeampi, kuolemansyytilaston antama puolestaan sitä pienempi. Henkirikollisuuden seurantajärjestelmän mukaan Suomessa on vuosina 2016–2025 surmattu vuosittain keskimäärin 75 ihmistä; poliisitilaston mukaan uhreja oli vuosittain keskimäärin 88 (+ 16 %) ja kuolemansyytilaston mukaan 64 (- 15 %). On huomioitava, että eroavuudet *tasossa* eivät välttämättä johda eroavuuksiin *trendissä*. Toisin sanoen eri lähteet voivat antaa samanlaisen ja yhtä luotettavan kuvan kehityksen suunnasta, vaikka ne antaisivat keskenään poikkeavan kuvan ilmiön yleisyydestä (ks. kohta 2.2).

Vuosittaista henkirikosten määrää ei tosiasiassa voida selvittää täydellisesti tarkkuudella. Pääsyinä ovat epäselviksi jäävät alkoholi- ja huumesidonaiset väkivaltakuolemat ja kokonaan ilmi tulematta jäävät henkirikokset. Ensin mainittuja on joka vuosi useita. Niissä itse kuolemantapaus tulee viranomaisten tietoon, mutta väkivaltaisesti kuolleen henkilön vammojen syntytapaa ei jälkikäteen kyetä selvittämään. Silminnäkijöitä ei useinkaan ole ja jos on, he eivät yleensä muista tapahtuman yksityiskohtia. Myös ulkoisen väkivallan aiheuttamien vammojen lopullinen vaikutus uhrin kuolemaan on näissä tapauksissa usein epäselvä uhrin jo ennestään heikon terveydentilan johdosta. Pääosassa tapauksia rikostutkinta päätetään, koska rikoksen tapahtumisesta ei saada riittävää näyttöä.

Varsinainen *piilorikollisuus* – rikokset, jotka eivät tule lainkaan rikosepäilynä viranomaisten tietoon – on nykykäsityksen mukaan Suomen henkirikollisuudessa vähäistä. Viranomaiset ja tutkijat arvioivat, että joka vuosi vain muutama tahallinen henkirikos jää tulematta ilmi. Kyse on yleensä kadonneista henkilöistä, joita ei löydetä ja joiden katoamisen syytä ei voida varmuudella selvittää. Lisäksi on esitetty, että hoitohenkilöstön tekemillä, huonokuntoisiin potilaisiin kohdistuneilla henkirikoksilla saattaa olla muuta henkirikollisuutta suurempi riski jäädä piilorikoksiksi kuolemansyyntutkintajärjestelmään ja terveydenhuollon valvontajärjestelmiin liittyvien puutteiden vuoksi (Lehti 2020). On siis mahdollista, että arviot saattavat vähätellä piilorikollisuuden määrää henkirikollisuudessa.

Vuosittain tulee ilmi ja tilastoidaan niin ikään muutamia henkirikoksia, jotka on tehty jo vuosia aikaisemmin. Sekä kuolemansyytilasto että poliisitilasto sisältävät lisäksi yksittäisiä rikoksia, jotka on tehty Suomen rajojen ulkopuolella.

Vähäisen piilorikollisuuden ohella myös henkirikosten selvitysaste on varsin korkea, myös kansainvälisesti vertaillen (Liem ym. 2019). Poliisin tietoon tulevista henkirikoksista lähes jokainen kyetään selvittämään ilmituloa seuraavan kalenterivuoden aikana. Tämä tarkoittaa sitä, että henkirikosten osalta myös tekijöistä saadaan luotettavaa tietoa.

2.2 Poliisin tietoon tullut rikollisuus

Viime vuoden aikana poliisin tietoon tulleiden murhien ja tappojen yhteenlaskettu määrä oli 80 (taulukko 1). Surmia ei tilastoitu yhtään. Edellisten lisäksi poliisin tietoon tuli seitsemän pahoinpitelyrikoksen yhteydessä tehtyä kuolemantuottamusta. Näin ollen uhrin kuolemaan johtaneiden väkivaltarikosten kokonaismäärä oli 87, hieman vähemmän edelliseen vuoteen verrattuna (-13 %). Määrä on hyvin lähellä viimeisten kymmenen vuoden keskiarvoa. Kuten suomalaiselle henkirikollisuudelle on tyypillistä, yleisin rikosnimeke oli tappo (64 %).

Viimeisen kymmenen vuoden aikana kaikkien kuolemaan johtaneiden väkivaltarikosten vuosittainen määrä on vaihdellut 64:n ja sadan välillä. Yksittäisten vuosien välisen vertailun selkiyttämiseksi poliisitilastosta on poistettu vuosilta 2015 ja 2016 turvapaikanhakijoiden ennen Suomeen tuloaan tekemät, mutta Suomen viranomaisten tutkimat henkirikokset. Luvuissa on kuitenkin epävarmuustekijöitä: esimerkiksi vuoden 2017 tilastotieto, jonka mukaan pahoinpitelyrikoksen yhteydessä tehtyjä kuolemantuottamusrikoksia olisi ollut vuonna 2017 vain yksi, on luultavasti tilastoinnin epätarkkuudesta johtuva aliarvio. Sama voi koskea vuoden 2022 tilastotietoa. Lisäksi

vuoden 2024 poliisin tietoon tulleiden tapausten määrä on todennäköisesti epäselvistä kuolemantapauksista johtuva yliarvio, sillä poliisitilastossa selvitettyjä henkirikoksia tarkastellessa lukumäärä (72) vastaa paremmin muiden tilastolähteiden lukua (Tilastokeskus 2026a).

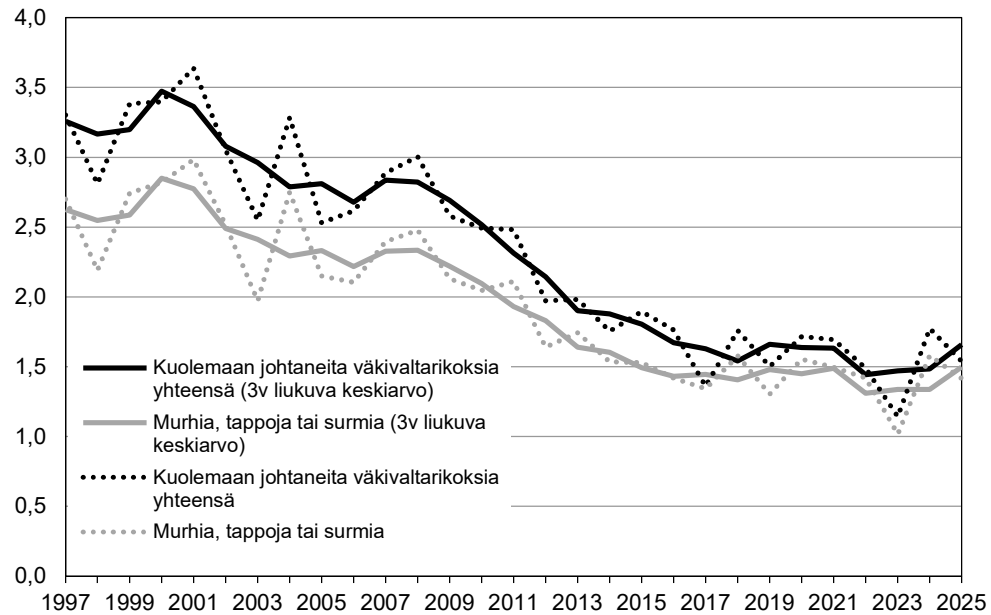
Taulukko 1 Poliisin tietoon tulleet kuolemaan johtaneet väkivaltarikokset 2016–2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
A. Surmattuja poliisitilaston mukaan										
Murha	23	29	28	27	33	36	36	19	36	24
Tappo	55	45	59	45	53	47	52	38	53	56
Surma	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Edellisiä yhteensä	78	74	87	72	86	83	89	57	89	80
Lapsensurma	0	0	0	0	0	1	0	0	0	..
Pahoinpitelyrikos ja kuolemantuottamus	19	1	10	11	9	10	4	7	11	7
Kuolemaan johtaneita väkivaltarikoksia yhteensä										
	97	75	97	83	95	94	83	64	100	87
<i>Muutos %</i>	<i>–9</i>	<i>–21</i>	<i>+29</i>	<i>–14</i>	<i>+14</i>	<i>–1</i>	<i>–12</i>	<i>–23</i>	<i>+56</i>	<i>–13</i>
C. Surmattuja kuolemansyytilaston mukaan										
	63	61	68	65	75	68	62	50	63	..
<i>Muutos %</i>	<i>–10</i>	<i>–3</i>	<i>+11</i>	<i>–4</i>	<i>+15</i>	<i>–9</i>	<i>–9</i>	<i>–19</i>	<i>+26</i>	<i>..</i>
D. Surmattuja Henkirikollisuuden seurantajärjestelmän mukaan										
	73	66	86	88	95	73	72	57	67	..
<i>Muutos %</i>	<i>–8</i>	<i>–10</i>	<i>+30</i>	<i>+2</i>	<i>+8</i>	<i>–23</i>	<i>–1</i>	<i>–21</i>	<i>+18</i>	<i>..</i>

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a); Tilastokeskus, kuolemansyytilasto (Tilastokeskus 2026b); Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Henkirikollisuuden seurantajärjestelmä (12.8.2026).

Kuten edellä todettiin, eri tilastolähteet antavat hieman toisistaan poikkeavan kuvan henkirikosten lukumäärästä. Henkirikollisuuden seurantajärjestelmän ja kuolemansyytilaston tuoreimmat käytettävissä olevat tiedot ovat vuodelta 2024. Tasoerosta huolimatta kuolemansyytilasto ja Henkirikollisuuden seurantajärjestelmä antavat vakavimman väkivallan *ajallisesta kehityksestä* samanlaisen kuvan kuin poliisitilasto, jonka tietoihin seuraavat tarkastelut perustuvat.

Rikoksia 100 000 asukasta kohti

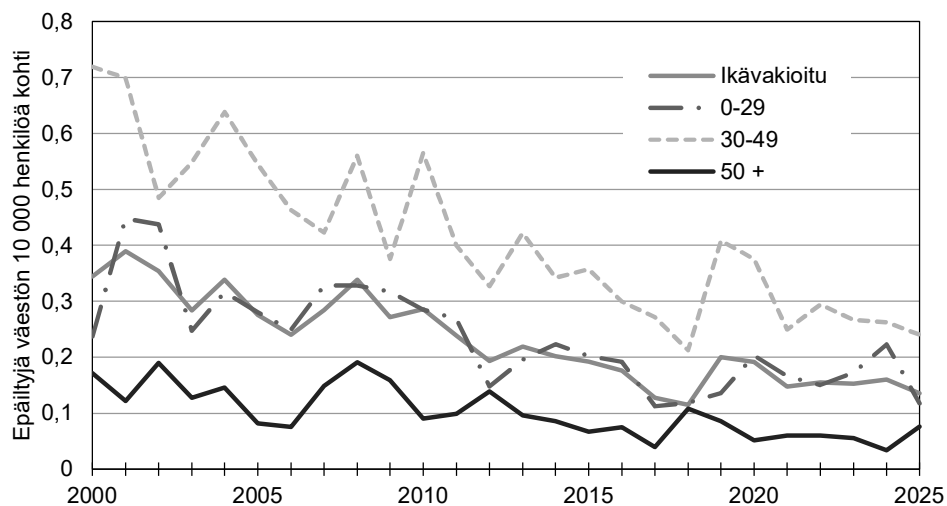
Kuvio 1 Kuolemaan johtaneita väkivaltarikoksia 100 000 asukasta kohti vuosina 1997–2025, kolmen vuoden liukuva keskiarvo. Viranomaisten tietoon tulleet tapaukset. *Lähteet:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a); Tilastokeskus, väestörakenne (Tilastokeskus 2026c).

Kuviossa 1 on esitetty kaikkien kuolemaan johtaneiden väkivaltarikosten (musta pisteviiva) sekä murhien, tappojen ja surmien (vaalea pisteviiva) asukaslukuun suhteutettu määrän kehitys vuosina 1997–2025. Sarjojen välinen tasoero muodostuu pääosin rikoksista, joita on tutkittu kuolemantuottamuksina pahoinpitelyrikoksen yhteydessä. Ajallisen muutoksen hahmottamiseksi kehitys on esitetty myös kolmen vuoden liukuvana keskiarvona sekä kaikille uhrin kuolemaan johtaneille väkivaltarikoksille (musta yhtenäinen viiva) että murhille, tapoille ja surmille (vaalea yhtenäinen viiva). Vaikka yksittäisten vuosien välillä havaitaan vaihtelua, henkirikokset ovat keskimäärin vähentyneet 1990-luvulta alkaen. Samankaltaista positiivista kehitystä on havaittu useimmissa muissakin länsimaissa (UNODC 2023, 52; Suonpää ym. 2022; Lappi-Seppälä & Lehti 2014).

Asukaslukuun suhteutettuna Suomessa tehtiin viime vuonna 1,4 murhaa, tappoa tai surmaa ja yhteensä 1,5 kuolemaan johtanutta väkivaltarikosta 100 000 asukasta kohti. Taso vastaa viime vuosikymmenen keskiarvoa.

Henkirikollisten määrän väheneminen pitkällä aikavälillä on vahva havainto, mutta ilmiön taustalla vaikuttavista syistä ei ole täyttä yksimielisyyttä. Tutkijat ovat pohtineet, missä määrin laskusuunta johtuu väestön vanhenemisesta ja mistä määrin aidosta käyttäytymisen muutoksesta. Kuvi-

ossa 2 on kuvattu henkirikoksista epäiltyjen määrän ajallista kehitystä väestön 10 000 henkilöä kohti. Ensinnäkin kuvio osoittaa mittavaa satunnaisvaihtelua vuosien välillä. Toiseksi ikävakioitujen lukujen tarkastelu paljastaa, että henkirikollisuuden vähenemisessä ei ole kyse pelkästään ikäluokkien pienenemisestä vaan henkirikoksesta epäiltyjen määrä on pienentynyt myös ikäluokan kokoon suhteutettuna. Eniten henkirikoksia tekevät nuoret aikuiset (alle 29-vuotiaat, erityisesti 18–29-vuotiaat) ja työikäiset (30–49-vuotiaat). Myös henkirikosten väheneminen on ollut pitkällä ajanjaksolla voimakkainta näissä ikäryhmissä vuosittaisista heilahduksista huolimatta. Alaikäisten keskuudessa havaitaan merkittävää vaihtelua vuosien välillä, mutta ei systemaattista lasku- tai noususuuntaa (ei esillä kuviossa 2). Tosin tämän ryhmän osalta henkirikosten tekeminen on jo valmiiksi verrattain harvinaista eikä niitä tapahdu vuosittain. Yli 50-vuotiaiden kohdalla henkirikosten tekeminen on selvästi harvinaisempaa ja vähentynyt entisestään seurannan aikana.

Kuvio 2 Selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäilty vuoden törkeimmän rikoksen mukaan vuosina 2000–2025. *Lähteet:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a); Tilastokeskus, väestörakenne (Tilastokeskus 2026c).

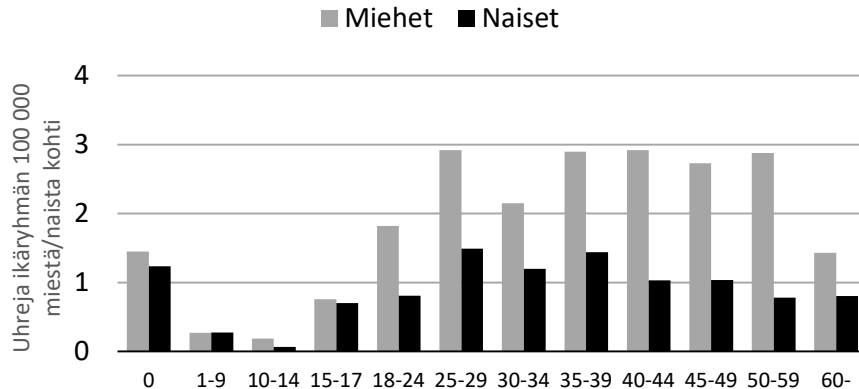
2.3 Henkirikollisuuden piirteitä

Henkirikollisuus on Suomessa korostuneesti heikosti koulutettujen, työelämän ulkopuolella olevien, päihdeongelmista kärsivien työikäisten miesten keskinäistä rikollisuutta. Suurin osa henkirikoksista kohdistuu tuttaviiin tai perheenjäseniin, ja täysin tuntemattomiin kohdistuvat teot ovat melko harvinaisia. Vaikka henkirikosten määrä on viime vuosikymmeninä vähentynyt,

tekojen piirteet ovat muuttuneet hitaammin. Seuraavassa tarkastellaan muutamia suomalaisen henkirikollisuuden piirteitä ja riskitekijöitä hyödyntäen sekä Tilastokeskuksen ylläpitämiä tilastoja² että Henkirikollisuuden seurantajärjestelmän lukuja³. Henkirikollisuuden piirteitä on kuvattu tarkemmin vuonna 2026 ilmestyneessä Henkirikoskatsauksessa (Törölä & Raeste 2026).

Ikä ja sukupuoli

Valtaosa henkirikoksista on miesten välistä rikollisuutta niin Suomessa kuin kansainvälisestikin. Henkirikollisuuden seurantajärjestelmän tietojen avulla tarkasteltuna 68 prosenttia henkirikosten uhreista oli miehiä ja 32 prosenttia naisia vuosina 2014–2024. Naisten osuus uhreista on henkirikosten kohdalla pienempi kuin poliisin tietoon tulevissa lievemmissä väkivaltarikoksissa. Lisäksi henkirikosten uhrin ikä on keskimäärin vanhempi kuin lievempien väkivaltarikosten uhrin. Kuviossa 3 on tarkasteltu eri-ikäisiin kohdistuvien tapojen, murhien ja surmien määriä suhteessa kunkin ikäryhmän kokoon. Molemmilla sukupuolilla riski kuolla henkirikoksen uhrina on ensimmäisinä elinvuonna korkeampi kuin myöhemmin lapsuudessa. Väkilukuun suhteutettu henkirikostaso kohoaa jälleen teini-ikässä, nousten korkeimmilleen 25 ikävuoden kohdalla. Naisilla taso pienenee noin 40 ikävuodesta eteenpäin, miesten kohdalla vasta noin 60 ikävuoden kohdalla.

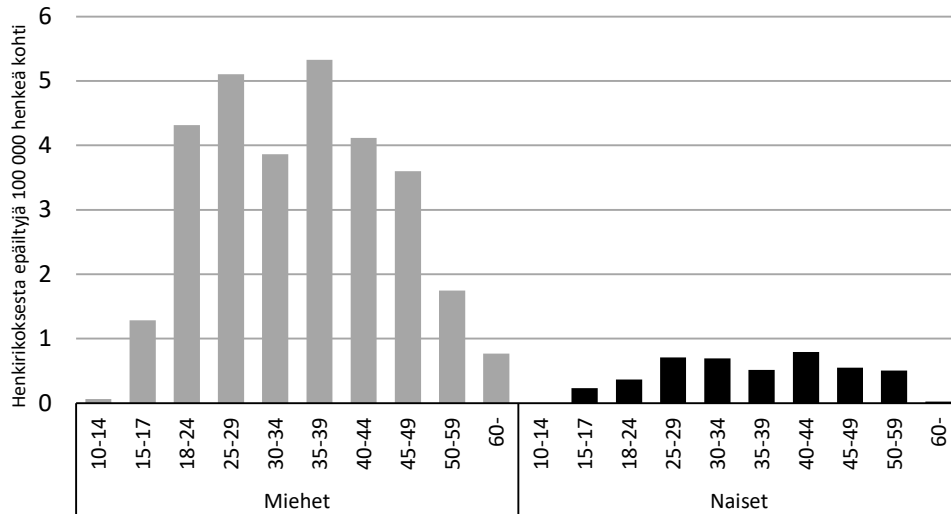

Kuvio 3 Henkirikoksen uhreja ikäryhmän 100 000 miestä/naista kohti vuodessa vuosina 2016–2025. *Lähteet:* Henkirikollisuuden seurantajärjestelmä; Tilastokeskus, väestörakenne (Tilastokeskus 2026c).

² Kirjoitushetkellä kuolemansyytilaston tuoreimmat tiedot päättyvät vuoteen 2024 ja poliisi- ja oikeustilaston tiedot vuoteen 2025. Käytämme kunkin tilastolähteen tuoreimpia tietoja. Siltä osin kuin tiedot pohjaavat vuonna 2021 *selvitettyihin* rikoksiin, luvuista on poistettu Liberian sisällissotaan liittyvät murhat, jotka on kirjattu poliisitilastossa vuonna 2021 selvitettyjen rikosten joukkoon.

³ Henkirikosseurannan osalta tarkastelu kattaa vuodet 2014–2024.

Henkirikosten tekijöiden keskuudessa miesten ylliedustus on vielä uhritilastojaikin suurempi: viimeisen kymmenen vuoden aikana 88 prosenttia epäillyistä oli miehiä ja 12 prosenttia naisia. Henkirikoksiin syyllistyvät ovat keskimäärin uhrejaan nuorempia. Rikollisuustaso on miehillä korkeimmillaan 20 ja 50 ikävuoden välillä ja naisilla 25 ja 45 ikävuoden välillä (kuvio 4).

Kuvio 4 Henkirikoksesta epäiltyjä ikäryhmän 100 000 miestä/naista kohti vuodessa vuosina 2016–2025. *Lähteet:* Henkirikollisuuden seurantajärjestelmä; Tilastokeskus, väestörakenne (Tilastokeskus 2026c).

Henkirikosten tekopaikat

Valtaosa tapoista, murhista ja surmista tapahtuu yksityisasunnoissa. Vuonna 2025 tietoon tulleista henkirikoksista 67 prosenttia tehtiin yksityisasunnoissa. Jos myös muut yksityiset paikat lasketaan mukaan, yksityisissä tiloissa tapahtui 79 prosenttia tapoista, murhista ja surmista (taulukko 2). Osuus on pysynyt melko tasaisena viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2025 yksityisissä tiloissa tapahtuneiden henkirikosten osuus vastasi kymmenvuotisjakson keskiarvoa.

Taulukko 2 Tietoon tulleiden tappojen, murhien ja surmien tekopaikat vuosina 2016–2025 (surmattuja).

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Yksityisasunto	45	49	52	46	60	60	50	34	55	52
Muu yksityinen paikka	14	6	14	11	16	13	8	11	9	10
<i>Yksityiset paikat, %</i>	78	76	76	79	88	88	73	79	72	79
Liikekeskus	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Yleinen tilaisuus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Ravitsemusliike	0	0	1	0	0	0	1	0	3	0
Muu yleinen paikka	17	17	20	15	10	10	20	11	22	15
<i>Yleiset paikat, %</i>	22	24	24	21	12	12	27	21	28	21

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a). Pyöristykseen ta-
kia prosenttiosuuksien summat voivat poiketa sadasta.

Pitkällä aikavälillä yksityisissä tiloissa tehtyjen henkirikosten suhteellisen osuuden kasvu on ollut voimakasta. Vielä 1960-luvulla alle puolet henkirikoksista tehtiin yksityisasunnoissa (Kivivuori 1999). Muutoksen taustalla on ollut kaupungistuminen ja syrjäytyneen, henkirikosalttiin väestönosan asun-
totilanteen asteittainen koheneminen, mutta myös henkirikollisuuden ikära-
kenteen muuttuminen, keski-ikäistyminen. Nuorten henkirikoksista edel-
leenkin huomattavasti suurempi osa tapahtuu julkisilla paikoilla kuin van-
hempien ikäryhmien rikoksista. (Kivivuori ym. 2024.)

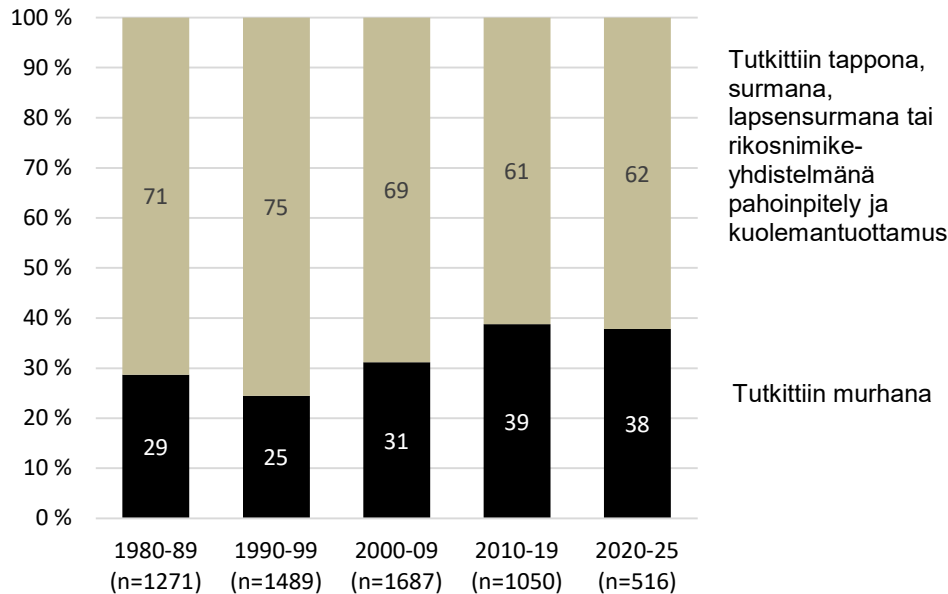
Väkivallan tyypit, raakuus ja suunnitelmallisuus

Pääosa henkirikoksista tehdään jotakin asetta tai muuta välinettä käyttäen. Yleisin surmaamisväline on teräase, jolla tehdään 37 prosenttia kaikista Suo-
men henkirikoksista. Ampuma-aseen käyttö on sen sijaan harvinaisempaa: 17 prosenttia henkirikoksista oli tehty ampuma-asetta käyttämällä. Reilu neljäsosa uhreista on pahoinpidelty kuoliaaksi ilman asetta. (Törölä & Raeste 2026.)

Suomalaiset henkirikokset liittyvät edelleen vahvasti alkoholiin, joskin myös enenevässä määrin huumeiden käyttöön ja huumemarkkinoihin. Huo-
mattava osa henkirikosten osapuolista kärsii päihdeongelmista. Viimeisen kymmenen vuoden aikana uhri oli tekohetkellä päihtyneenä alkoholista, huumeista tai lääkkeistä yli joka toisessa (61 %) uhrin kuolemaan johta-
neessa väkivaltatilanteessa. Yli kaksi kolmesta (69 %) henkirikoksesta epäil-
lyistä oli tekotilanteessa päihtynyt. Päihteiden merkityksen viimeaikaista ke-
hitystä on tarkasteltu tarkemmin vuoden 2026 henkirikoskatsauksessa (Tö-
rölä & Raeste 2026).

Väkivallan raakuuden mittaamiseen ei ole olemassa yksiselitteistä tapaa. Ainoa poliisitilaston sisältämä mittari henkirikollisuuden raakuudesta ja

suunnitelmallisuudesta on murhina tutkittujen tekojen osuus kokonaishenkirikollisuudesta. Murhan tunnusmerkistö täyttyy, jos tappo on tehty vakaasti harkiten, erityisen raa’alla tai julmalla tavalla tai vakavaa yleistä vaaraa aiheuttaen. Murhaksi tapon tekee myös se, että uhrina on ollut järjestystä ylläpitävä virkamies ja hänet on surmattu virkatoimensa johdosta. Lisäksi teon tulee olla kokonaisuutena arvostellen törkeä (RL 21:2). Tunnusmerkistön monijakoisuus tekee murhien osuudesta varsin vaikeasti tulkittavan osoittimen väkivallan piirteiden suhteen.

Kuvio 6 Murhien osuus selvitetystä henkirikoksista vuosina 1980–2025 (%). *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a).

Kuviosta 6 käy ilmi murhasta epäiltyjen osuus kaikista henkirikosepäilyistä vuosina 1980–2025. Murhanimikkeen käyttö oli 1980-luvulla hieman yleisempää kuin 1990-luvulla. Kuluvalle vuosikymmenelle murhasta epäiltyjen suhteellinen osuus on sen sijaan kasvanut. Alle 18-vuotiaiden epäiltyjen tekemissä henkirikoksissa murhien osuus on vielä suurempi; viimeisen 16 vuoden aikana lähes joka toista (48 %) alaikäisten tekemästä henkirikoksesta on tutkittu murhanimikkeellä.

Murhanimikkeen käytön vaihtelut ja yleistyminen kuluvalle vuosikymmenellä 1990-lukuun verrattuna voivat heijastaa useampaa muutosta. Ensinnäkin *tekojen piirteissä* saattaa olla vaihtelua eli poikkeuksellisen julmien ja/tai suunnitelmallisten tekojen osuus kokonaishenkirikollisuudesta voi kasvaa tai vähentyä. Osin tämä saattaa liittyä rikostyyppien *yleistrendien* erilaisuuteen, sillä suunnitelmallisen rikollisuuden määrälliset muutokset eivät välttämättä noudata impulsiivisen väkivallan muutoksia. Murhasta tuomittujen suhteellisen osuuden kasvu on kuluvalle vuosikymmenelle liittynyt alkoholisidonnaisen

henkirikollisuuden huomattavaan määrälliseen vähenemiseen. Muutoksiin voivat vaikuttaa myös *tutkintakäytännön* muutokset – tekoa, jota ennen olisi tutkittu tappona, saatetaan tutkia murhana. Tutkintakäytännön muutosten taustalla on monenlaisia syitä, mutta ne voivat liittyä myös rikollisuudessa tapahtuviin määrällisiin muutoksiin. Törkeän väkivallan määrän väheneminen saattaa vaikuttaa siten, että väkivaltaa kohtaan ollaan aiempaa sensitiivisempiä (Kivivuori 2014). Tällöin kynnyks määritellä väkivaltainen teko erityisen raa'aksi tai törkeäksi madaltuu.

Tekijöiden sosiaalinen asema ja rikoshistoria

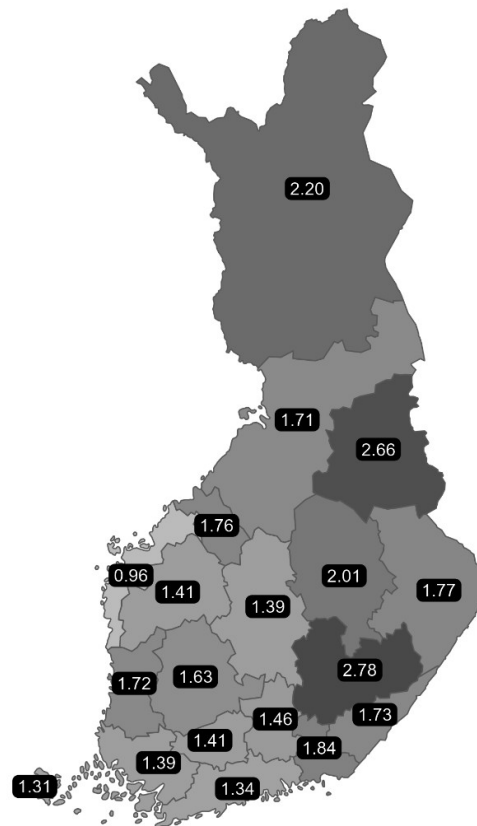
Suomalainen henkirikollisuus liittyy vahvasti syrjäytymiseen. Henkirikoksista epäiltyjen sosioekonomista asemaa tarkasteltaessa vain pieni osuus vuosina 2016–2025 henkirikoksesta epäillyistä on toimihenkilöitä (5 %) ja suurempi osuus on sosiaaliselta asemaltaan tuntemattomia (29 %), eläkkeellä (15 %) tai muuten työvoiman ulkopuolella (19 %). Työvoiman ulkopuolella ovat esimerkiksi pitkäaikaistyöttömät ja asevelvolliset. Epäillyistä asemaltaan työntekijöitä oli 10 prosenttia ja opiskelijoita 8 prosenttia.

Epäiltyjen sosiaalista asemaa on mahdollista tarkastella myös Tilastokeskuksen tilastoiman pääasiallisen toiminnan mukaan. Vuosina 2016–2025 vajaa viidennes (17 %) henkirikoksen tekijöistä oli työssäkäyviä. Valtaosa tekijöistä oli työvoiman ulkopuolella (34 %), työttömiä (20 %) tai eläkeläisiä (17 %). Tekijöiden heikko sosiaalinen asema tulee ilmi myös koulutustasoa tarkasteltaessa: lähes joka toinen (48 %) epäilty oli kokonaan vailla perustutkintaa, ja 35 prosentilla oli enintään toisen asteen tutkinto.

Suurimmalla osalla henkirikoksentehtäjäistä on jo aiempaa rikoshistoriaa. Henkirikosseurannan perusteella vuosina 2014–2024 henkirikoksesta epäillyistä miehistä 82 prosentilla ja naisista 68 prosentilla oli ainakin yksi aikaisempi rikostuomio jostakin rikoslakirikoksesta ennen kyseistä henkirikosta. Miesepäillyistä 43 prosenttia ja naisepäillyistä 29 prosenttia oli esitutkinnaissa käytössä olleiden tietojen perusteella syyllistynyt aikaisemmin väkivaltarikokseen. (Törölä & Raeste 2026).

Henkirikosten alueellinen jakautuminen

Henkirikollisuuden alueelliset erot ovat Suomessa merkittäviä, vaikka maakuntien rikostasojen välillä on havaittavissa tasaantumista. Korkean väkivallan alueilla rikollisuustaso on ollut yleensä korkea kuntatyyppistä riippumatta, matalan henkirikollisuuden alueilla vastaavasti maan keskiarvon alapuolella niin kaupungeissa kuin maaseudullakin.

Kuvio 7 Henkirikollisuuden taso 100 000 asukasta kohti maakunnittain vuosina 2016–2025. *Lähteet:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a); Tilastokeskus, väestörakenne (Tilastokeskus 2026c).

Jos viitteellisenä vertailukynnyksenä käytetään länsieurooppalaista henkirikollisuustasoa, joka on karkeasti alle kaksi henkirikosta vuodessa 100 000 asukasta kohti, Suomen maakunnista 15 alitti tason vuosina 2016–2025⁴. Perinteisiä matalan henkirikollisuuden alueita ovat olleet Ahvenanmaa ja Länsi-Suomi. Kummallakin alueella henkirikollisuuden taso on myös viime vuosina ollut maan keskitasoa tai sitä matalampaa. Korkean rikollisuustason alueita ovat perinteisesti olleet Itä- ja Pohjois-Suomi. Vuosina 2016–2025 henkirikollisuuden taso oli matalin Pohjanmaalla (0,96) ja korkein Etelä-Savon maakunnassa (2,78) (kuvio 8).

⁴ Kaikkialla Euroopassa henkirikollisuudessa esiintyy alueellisia tasoeroja. Useimmissa Länsi-Euroopan maissa henkirikollisuus on keskittynyt suurkaupunkeihin, joissa rikollisuustaso on selvästi kansallisen yleistason yläpuolella ja niinpä esimerkiksi pääkaupunkiseudulla rikollisuustaso ei eroa tällä hetkellä olennaisesti muista eurooppalaisista metropolialueista, vaikka onkin länsieurooppalaisen yleistason yläpuolella.

Rikollisuuden kansainvälinen vertailu on hankalaa, koska rikoslait ja niiden rikostunnusmerkistöt eroavat maittain. Esimerkiksi kategoriat ”henkirikoksen yritys” ja ”pahoinpitely” voivat eri maissa merkitä hyvinkin eriasteista väkivaltaa. Kuolemaan johtaneen väkivallan kohdalla vertailuongelma on vähäisempi. Ajantasaisin tahallisen väkivallan kansainvälisesti kattava ja vertailukelpoinen tilastollinen lähde on YK:n huumeiden ja rikollisuuden torjunnasta vastaavan toimiston (UNODC 2025) keräämät kuolemansyytilastot, vaikkakin maakohtaiset erot terveydenhoitojärjestelmän ja poliisin toimintakyvyssä vaikuttavat myös niiden sisältämien tietojen vertailukelpoisuuteen.

Eurooppa on tahallisen henkirikoskuolleisuuden tasolla mitaten yksi maailman väkivallattomimmista alueista. Yhtä vähäistä henkirikollisuus on vain osassa Itä-Aasiaa ja Pohjois-Afrikkaa, Kanadassa, Australiassa ja Uudessa-Seelannissa (Törölä & Raeste 2026). Rikollisuustasot Euroopan unionin alueella näyttäisivät kauttaaltaan olevan yhtenäistymässä Venäjää lukuun ottamatta. Euroopassa eniten henkirikoksia asukasta kohden tehdään Venäjällä (15,2) ja Ukrainassa (6,7), vähiten Sveitsissä (0,7). Valtaosassa Eurooppaa henkirikollisuuden taso jää alle kahden 100 000 asukasta kohden.

Suomalaisen henkirikollisuuden kokonaiskuva

Suomalaisen henkirikollisuuden yleispiirteet ovat pysyneet ajassa melko muuttumattomina määrällisistä muutoksista huolimatta. Valtaosa henkirikollisuudesta on päihdesidonnaista, miesten välistä ja yksityisessä asunnossa teräaseella toteutettua. Tyypillisimmin uhri kuolee välittömästi teon yhteydessä, ilman ammattimaista ensihoitoa.

Henkirikollisuuden tason pitkäaikaisemman laskun myötä yleiskuva on kuitenkin saanut joitakin uusia piirteitä. Miesten miehiin kohdistamien henkirikosten määrän laskun seurauksena naisiin kohdistuneiden henkirikosten suhteellinen osuus on noussut. Tämä havaitaan myös tekojen motiiveissa, sillä parisuhteisiin liittyvien tekojen suhteellinen osuus kaikista henkirikoksista on kasvanut, kun aiemmin kaikkein yleisimpien ryppyriitatappojen määrä on laskenut.

Vaikka henkirikokset ovat edelleenkin vahvasti päihdesidonnaisia, alkoholin rooli teoissa vaikuttaisi olevan laskussa samalla kun laittomiin huumausaineisiin ja niiden käyttöön liittyvien tekojen määrä on kasvanut. Ilmiö on erityisesti havaittavissa nuorten keskuudessa ja se koskettaa sekä uhreja että henkirikoksesta epäiltyjä.

Kaiken kaikkiaan henkirikollisuuden yleiskuvan ollessa maassamme kokonaisuutena katsoen myönteisessä suunnassa, tekojen uusissa piirteissä ja kehityssuunnissa on useita tekijöitä, joihin on tarpeen kiinnittää huomiota.

Lähteet

- Kivivuori, Janne. 1999. *Suomalainen henkirikos. Teonpiirteet ja tekojen olosuhteet vuosina 1988 ja 1996*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 159. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Kivivuori, Janne. 2014. "Understanding Trends in Personal Violence: Does Cultural Sensitivity Matter?" *Crime and Justice* 43: 289–340. <https://doi.org/10.1086/677664>
- Kivivuori, Janne, Maiju Tanskanen, Karoliina Suonpää, & Anna Raeste. (2024). Comparing youth and adult homicide victimization in Finland 2002–2018: A latent class approach. *Nordic Journal of Criminology*, 25(1), 1–17. <https://doi.org/10.18261/njc.25.1.7>
- Lappi-Seppälä, Tapio & Martti Lehti. 2014. Cross-comparative perspectives on global homicide trends. *Crime and Justice* 43(1): 135–230.
- Lehti, Martti. 2020. *Henkirikoscatsaus 2020. Katsauksia 41/2020*. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. <http://hdl.handle.net/10138/319479>
- Liem, Marieke, Karoliina Suonpää, Martti Lehti, Janne Kivivuori, Sven Granath, Simone Walser & Martin Killias. 2019. Homicide Clearance in Western Europe. *European Journal of Criminology* 16(1): 81–101.
- Suonpää, Karoliina, Janne Kivivuori, Pauline Aarten, Andri Ahven, Sven Granath, Nora Markwalder, Sara Skott, Asser H. Thomsen, Simone Walser, & Marieke Liem. 2022. Homicide drop in seven European countries: General or specific across countries and crime types? *European Journal of Criminology*, 0(0). <https://doi.org/10.1177/14773708221103799>
- Tilastokeskus. 2026a. *Rikos- ja pakkokeinotilasto*. Helsinki: Tilastokeskus. <https://stat.fi/til/rpk/>
- Tilastokeskus. 2026b. *Kuolemansyytilasto*. Helsinki: Tilastokeskus. <https://www.stat.fi/til/ksyyt/>
- Tilastokeskus. 2026c. *Väestörakenne*. Helsinki: Tilastokeskus. <https://www.stat.fi/til/vaerak/>
- Tilastokeskus. 2026d. *Syytetyt, tuomitut ja rangaistukset*. Helsinki: Tilastokeskus. <https://stat.fi/tilasto/syyttr>
- UNODC. 2023. *Global Study on Homicide 2023* (4th edition). Chapter 2: Homicide Trends and Patterns. Vienna: United Nations Office on Drugs and Crime. https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/gsh/2023/GSH23_Chapter_2.pdf
- UNODC. (2025). UNODC Research - Data Portal – Intentional Homicide. <https://dataunodc.un.org/dp-intentional-homicide-victims>
- Törölä, Miisa & Anna Raeste. 2026. *Henkirikoscatsaus 2026. Katsauksia 80/2026*. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. <http://hdl.handle.net/10138/637250>

3 Pahoinpitely- ja ryöstörikokset

Matti Näsi, Elli Karppila & Janika Mukkala

Tiivistelmä

- Vuonna 2025 poliisin tietoon tuli 45 221 pahoinpitelyrikosta ja 414 henkirikoksen yritystä. Poliisin tietoon tulleiden pahoinpitelyrikosten määrä kasvoi selvästi vuoteen 2024 verrattuna, jolloin tietoon tuli 41 498 pahoinpitelyrikosta.
- Ryöstörikoksia poliisin tietoon tuli 2 434 vuonna 2025. Tilastoitujen ryöstörikosten määrä laski hieman edellisvuoteen verrattuna.
- Tilastoidun väkivallan määrään ja kehitykseen vaikuttaa paitsi väkivaltatapausten määrä myös väestön ilmoitusalttius, poliisikontrollin kohdistaminen ja teho sekä lainmuutokset.
- Vuoden 2025 kansallisen rikosuhritutkimuksen mukaan vähintään läimäisyn sisältävää väkivaltaa oli kokenut 6,1 prosenttia 15–74-vuotiaista. Fyysistä väkivaltaa kokeneiden osuus pysyi samalla tasolla kuin aiemmillä mittauskerroilla.
- Nuoret ovat vanhempia ikäryhmiä useammin epäiltynä väkivaltarikoksista. Epäiltyt ovat useimmiten miehiä. Nuoret joutuvat myös väkivaltarikoksen uhriksi selvästi vanhempia ikäryhmiä useammin sekä kyselytutkimusten että poliisitilastojen mukaan.
- Uhritutkimusten mukaan naiset kokevat kokonaisuutena tarkastellen väkivaltaa ja uhkailua miehiä enemmän. Kaikkein vakavimmassa poliisin tietoon tullessa väkivallassa uhrin sijaan ovat useammin miehiä.
- Vuonna 2025 pahoinpitelyrikosten taso oli korkein Helsingin ja Länsi-Uudenmaan poliisilaitosalueilla ja matalin Pohjanmaalla ja Oulun poliisilaitosalueella. Kaikkiaan pahoinpitelyrikosten taso on hieman korkeampi kaupunkimaisissa kunnissa, erityisesti pääkaupunkiseudulla.

Edellisessä luvussa tarkasteltiin henkirikoksia. Tässä luvussa aiheena ovat pahoinpitelyrikokset, henkirikoksen yritykset ja ryöstörikokset. Tahallista fyysistä väkivaltaa esiintyy myös esimerkiksi virkamiehen väkivaltaisen vastustamisen ja raiskausrikosten yhteydessä. Rajanveto perinteisen väkivaltarikollisuuden ja muiden tahallisten henkeä ja terveyttä vaarantavien tekojen välillä on osin sopimuksenvarainen.

3.1 Tietolähteet

Seuraavassa tarkastellaan osoittimia, joihin jakson tiedot pahoinpitely- ja ryöstörikollisuudesta perustuvat. Pahoinpitely- ja ryöstörikollisuuden tärkeimmät osoitinjärjestelmät ovat:

- A. Rekisteritiedot. Keskeisimpänä tietolähteenä käytetään Tilastokeskuksen julkaisemaa rikos- ja pakkokeinotilastoa, joka sisältää tietoja poliisin, Tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleista rikoksista sekä epäillyistä tekijöistä ja uhreista. Tilasto perustuu pääosin poliisin keräämiin tietoihin, joten sitä voidaan jatkossa nimittää ”poliisitilastoksi”. Lisäksi käytetään eräitä muita tietolähteitä kuten rikosten teonpiirteiden seuranta- ja tutkimusrekisteriä sekä henkirikollisuuden seurantajärjestelmää.
- B. Uhritutkimukset. Kattavimman kuvan väestön uhrikokemuksista tarjoaa Kansallinen rikosuhritutkimus, joka on kohdistettu 15–74-vuotiaille Suomessa asuville henkilöille. Tutkimuksessa selvitetään väestön joutumista väkivallan, uhkailujen ja omaisuusrikosten kohteeksi. Nykymuotoinen kysely on ollut käytössä vuodesta 2012 lähtien, ja kysely on toteutettu vuosittain vuoteen 2021 asti, jonka jälkeen se toteutetaan joka toinen vuosi. Tätä edeltävältä ajalta tietolähteenä ovat kansalliset uhritutkimukset, joita toteutettiin vuosina 1980–2009. Nykymuotoinen ja ennen vuotta 2012 kerätty uhritutkimustieto eivät ole suoraan vertailukelpoisia menetelmällisten erojen takia, ja tämä on pidettävä mielessä erityisesti aikasarjoja tarkasteltaessa (ks. Sirén 2011). Lisäksi viime vuosikymmeninä on tehty valtakunnallisia erityisryhmiin suunnattuja kyselytutkimuksia väkivallasta. Niissä on käsitelty lasten ja nuorten kokemaa väkivaltaa sekä naisiin kohdistunutta väkivaltaa.

Osoitinjärjestelmien väkivallan yleisyyttä koskevien tietojen vertailtavuutta vaikeuttaa se, että mittausyksiköt ovat toisistaan poikkeavat: poliisitilasto mittaa poliisin tietoon tulleiden väkivallanteiden määrää, kyselytutkimukset puolestaan pääsääntöisesti mittaavat väkivallan uhriksi joutuneiden osuutta väestötasolla. Osin tästä syystä myös lähteiden pahoinpitelyrikollisuuden *trendistä* antamat tiedot saattavat poiketa. Vertailtavuutta vaikeuttavat myös muut tekijät, joista tärkein on piilorikollisuus.

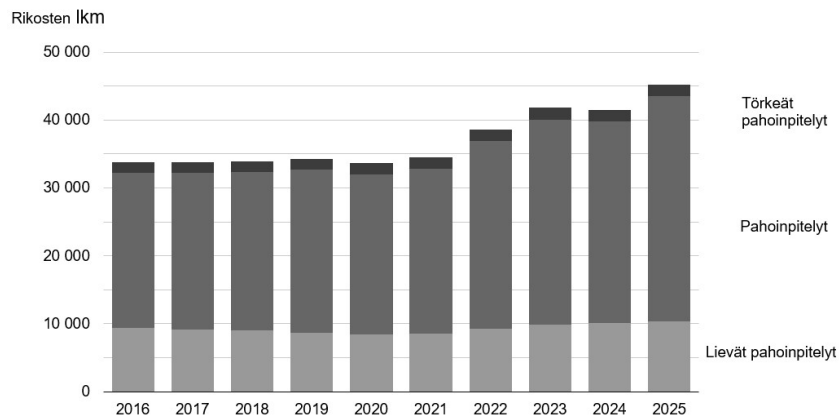
Piilorikollisuuden muodostavat kaikki ne rikokset, jotka eivät päädy poliisin tai muiden viranomaisten tietoon eivätkä tästä syystä näy viranomaistilastoissa. Tosiasiallinen rikollisuus (kokonaisrikollisuus) on sekä pahoinpitelyettä ryöstörikollisuudessa tuntuvasti suurempaa kuin poliisin tietoon tuleva rikollisuus. Uhritutkimusten mukaan sekä pahoinpitelyrikoksista että ryöstörikoksista pääosa jää tulematta ilmi. Viranomaistilastojen ulkopuolelle (piilorikollisuus) jää sitä suurempi osa teoista, mitä lievemmästä väkivallasta on kyse.

3.2 Väkivaltarikollisuuden kehitys

Seuraavassa kuvataan poliisin tietoon tulleen rikollisuuden määrällistä kehitystä vuosina 2016–2025. Väkivaltarikollisuuden piirteitä tarkastellaan jaksossa 3.3.

Poliisin tietoon tullut rikollisuus

Pahoinpitelyrikokset. Tilastoitujen pahoinpitelyrikosten kokonaismäärä vuonna 2025 oli 45 221 (taulukko 1). Poliisin kirjaamien pahoinpitelyrikosten määrä lisääntyi edellisvuoteen verrattuna (kuvio 1). Tarkempi tarkastelu paljastaa, että kasvun taustalla on erityisesti alle 15-vuotiaiden (perusmuotoinen pahoinpitely) epäiltyjen määrän selkeä lisääntyminen.

Kuvio 1 Poliisin tietoon tulleet pahoinpitelyrikokset vuosina 2016–2025. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a)

Vammantuottamus. Poliisitalastossa on vuodesta 1980 lähtien eritelty tapaukset, joissa pahoinpitelyrikokseen on liittynyt yksin teoin tehty kuolemantuottamus tai vammantuottamus. Edellistä kategoriaa tarkasteltiin jo henkirikoksia käsittelevässä luvussa. Taulukossa 1 on esitetty vuosilta

2016–2025 pahoinpitelyrikosten määrät, joihin on liittynyt vammantuottamus. Kysymys on tapauksista, joissa tekijä on tahallisen pahoinpitelyrikoksen yhteydessä aiheuttanut uhrille ruumiinvamman tai sairauden, joka ei kuitenkaan ole suoraa seurausta itse rikoksesta ja jota tekijä ei ole aiheuttanut tahallaan vaan tuottamuksellisesti. Tällaisia rikoksia oli vuonna 2025 yhteensä 98.

Henkirikoksen yritykset. Henkirikoksen yrityksinä tilastoitujen rikosten määrä vuonna 2025 oli 414 (taulukko 1), joka on käytännössä samalla tasolla aiempiin vuosiin verrattuna. Henkirikoksen yritysten tilastoja tarkasteltaessa tulkittaessa on huomioitava, että rajanveto tapon yrityksen ja törkeän pahoinpitelyn välillä on kirjaamisvaiheessa usein tulkinnanvarainen, joten sillä voi olla vaikutuksia lopullisiin tilastoihin (ks. tarkemmin Rikollisuustilanne 2009).

Ryöstörikokset. Vuonna 2025 poliisin tietoon tuli 2 434 ryöstörikosta (RL 31:1–2) (taulukko 1). Tilastoitujen ryöstörikosten määrä hieman laski edellisvuoteen nähden. Poliisin tietoon tulleiden törkeiden ryöstöjen määrä on kasvanut suhteessa perusmuotoisia ryöstöjä hieman voimakkaammin viimeisten vuosien osalta. Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilasto mahdollistaa poliisin tietoon tulleen rikollisuuden tarkastelun aina vuodesta 1980 lähtien.

Taulukko 1 Eräät poliisin tietoon tulleet väkivaltarikokset vuosina 2016–2025 Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a).

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Henkirikoksen yritys	311	348	355	330	388	376	350	356	381	414
Lievä pahoinpitely	9 377	9 190	8 988	8 696	8 435	8 552	9 279	9 850	10 078	10 304
Pahoinpitely	22 800	23 072	23 347	23 957	23 513	24 300	27 591	30 164	29 764	33 201
Törkeä pahoinpitely	1 592	1 581	1 616	1 594	1 762	1 671	1 733	1 801	1 656	1 716
Pahoinpitelyrikokset yhteensä	33 769	33 847	33 951	34 247	33 710	34 523	38 603	41 815	41 498	45 221
Pahoinpitely ja vammantuottamus	100	106	106	108	81	88	71	73	68	98
Ryöstö	1 396	1 379	1 404	1 465	1 553	1 456	1 879	2 173	2 015	1 833
Törkeä ryöstö (ml. valmistelu)	277	264	304	347	448	446	457	560	578	601
Ryöstörikokset yhteensä	1 673	1 643	1 708	1 812	2 001	1 902	2 336	2 733	2 593	2 434

Uhritutkimukset

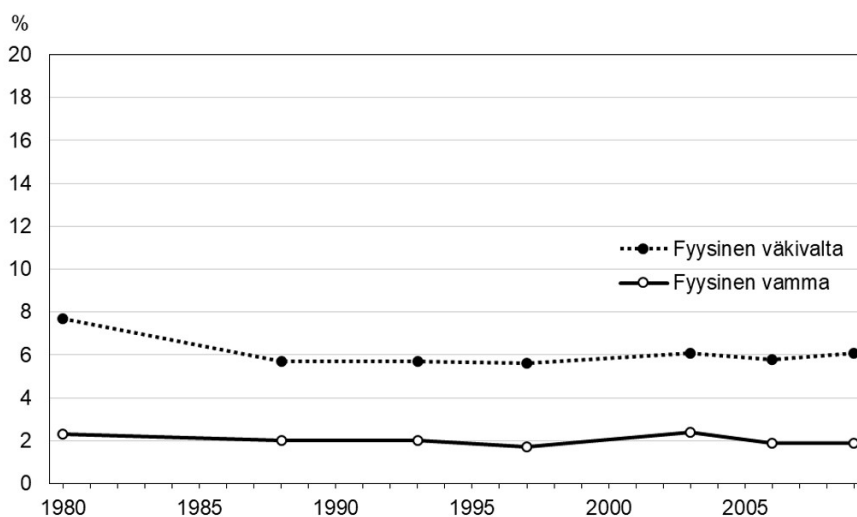
Kansallinen rikosuhritutkimus (KRT) tuottaa vuosittain tietoa suomalaisten kokemasta väkivallasta. Vuoden 2025 kyselyn mukaan 6,1 prosenttia 15–

74-vuotiaista suomalaisista oli vuoden aikana joutunut läimäisyyn tai sitä vakavamman väkivallan kohteeksi. Uhkailua oli kokenut noin joka kymmenes. (Kolttola & Näsi 2026).

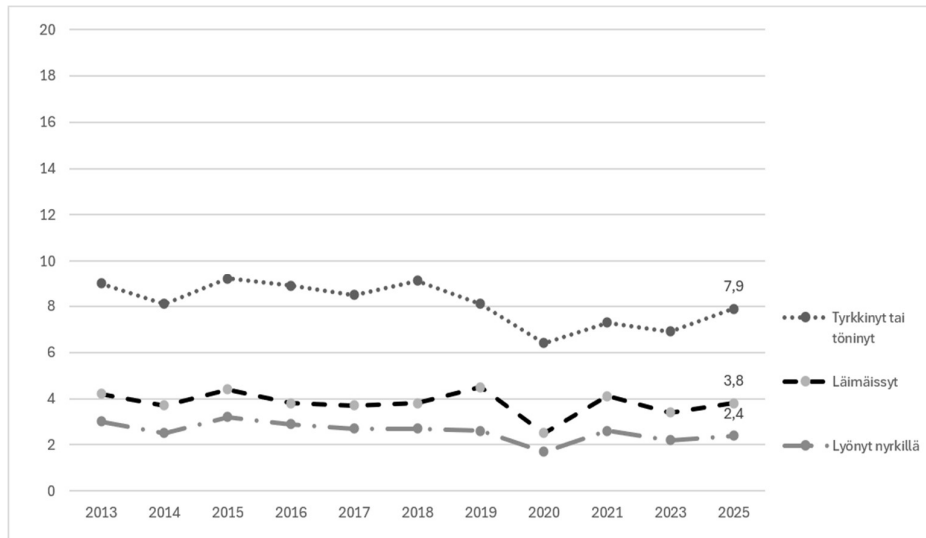
Väkivaltakokemuksissa tapahtuneista pidemmän aikavälin muutoksista saadaan tietoa Kansallisista uhritutkimuksista (1980–2009) ja Kansallisesta rikosuhritutkimuksesta (2012–2025). Tässä yhteydessä fyysisellä väkivallalla tarkoitetaan erilaisia tekemuotoja, joista osa on varsin lieviä – tarkastellut väkivallan muodot vaihtelevat tönimisestä lyömiseen ja asetta käyttäen tehtyyn väkivaltaan. Fyysistä väkivaltaa kokeneiden osuus pysyi 1988–2009 välisenä aikana lähes samana, samoin vamman aiheuttanutta väkivaltaa kokeneiden osuus (kuvio 2) (Sirén ym. 2010; Sirén & Honkatukia 2005).

Vuosien 2013–2025 luvut ovat uudesta Kansallisesta rikosuhritutkimuksesta eikä niitä voi suoraan verrata vuoden 2009 ja sitä edeltäviin lukuihin. Uusi, vuodesta 2012 kerätty KRT-järjestelmä näyttää tuottavan korkeamman arvion väkivallan yleisyydestä. Tämä johtunee vaihtuneesta tiedonkeruumenetelmästä: vuotta 2012 edeltäneet uhritutkimukset toteutettiin puhelinhaastatteluilla ja uusi rikosuhritutkimus postikyselyllä, jonka on todettu antavan puhelinkyselyjä korkeampia estimaatteja uhrikokemusten yleisyydestä (Heiskanen 1998; Sirén 2011; Laaksonen & Heiskanen 2014).

Kuviosta 3 havaitaan, että muutokset väkivallan uhrikokemuksissa ovat olleet varsin vähäiset myös vuosien 2013–2025 KRT-tutkimusten valossa. Kokonaiskuvassa uhriosuudet ovatkin pysyneet hyvin vakaalla tasolla sitten 1980-luvun.

Kuvio 2 Väkivallan kohteeksi vuoden aikana joutuneita 1980–2009 (% 15–74-vuotiaista).
Lähde: Sirén ym. 2010

Kuvio 3 Tyrkkimisen, läimäisyn tai nyrkillä lyönnin kohteeksi joutuneet 15–74-vuotiaat vastaajat tekotyyppin mukaan vuosina 2013–2025 (% 15–74-vuotiaista). *Lähde:* Koltola & Näsi 2026

On kuitenkin huomioitava, että väkivaltarikollisuus ja erityisesti törkeä väkivaltarikollisuus keskittyy suhteellisen pieneen sosiaalisesti syrjäytyneiden päihteiden väärinkäyttäjien ryhmään, jossa myös riski joutua väkivallan uhriksi on moninkertainen valtaväestöön nähden (Lehti 2020; Smolej 2014). Uhritutkimuksilla ei juurikaan saada tietoa tämän ryhmän väkivaltakokemuksissa tapahtuvista muutoksista. Paras tietolähde väkivallan ongelmaryhmässä tapahtuvasta kehityksestä on törkeää väkivaltaa (henkirikoksen yrityksiä ja törkeitä pahoinpitelyitä) koskevat viranomaistilastot. Törkeimmässä väkivallassa vammojen laadun takia ilmituloaste on yleensä suhteellisen korkea, eikä ilmitulossa ole suuria eroja väestöryhmien välillä.

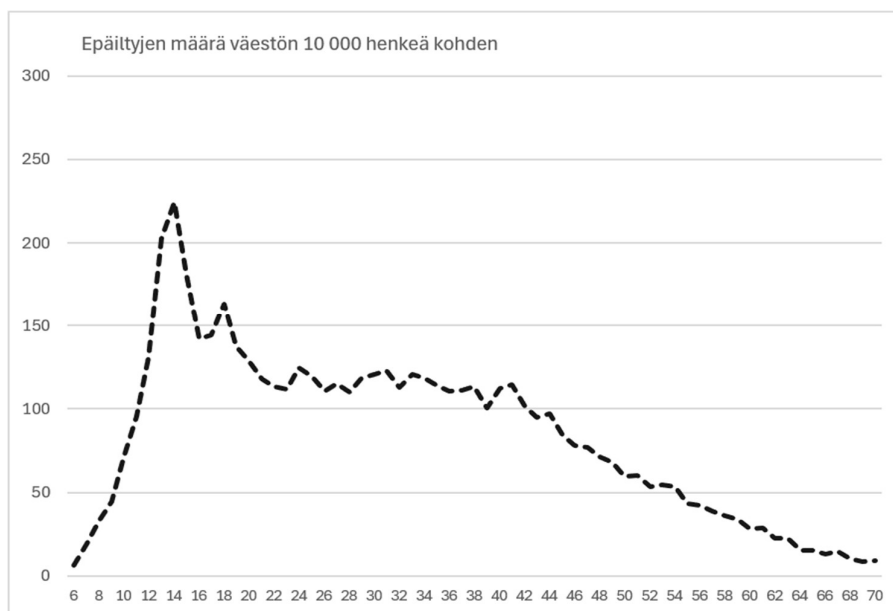
3.3 Väkivaltarikosten piirteitä

Seuraavat tarkastelut perustuvat sekä poliisin tietoon tulleet rikollisuuteen (Tilastokeskuksen poliisin tietoon tullutta väkivaltaa kuvaavat tilastot) että kokonaisrikollisuustutkimukseen (vuosien 1980–2009 Kansallisten uhritutkimusten aineistot ja vuosina 2012–2025 toteutetun Kansallisen rikosuhritutkimuksen aineistot).

Ikä ja sukupuoli

Väkivalta ja ikä. Sekä väkivallan tekeminen että sen uhriksi joutuminen painottuvat nuoriin ikäryhmiin. Tästä yleiskuvasta poikkeavat jossain määrin henkirikokset, joissa sekä tekijöiden että uhrien keskimääräinen ikä on

muuta väkivaltarikollisuutta korkeampi. Koska ikäryhmien koot vaihtelevat, tekijöiden määrä on suhteutettu saman ikäisen väestöryhmän kokoon. Kuviossa 4 on tarkasteltu pahoinpitelyrikoksista epäiltyjä iän mukaan väestön 10 000 henkeä kohti. Tarkasteluun on otettu 6–69-vuotiaat. Rajauksena perusteena on se, että alle 6-vuotiaita ja yli 70-vuotiaita epäiltyjä on erittäin vähän.

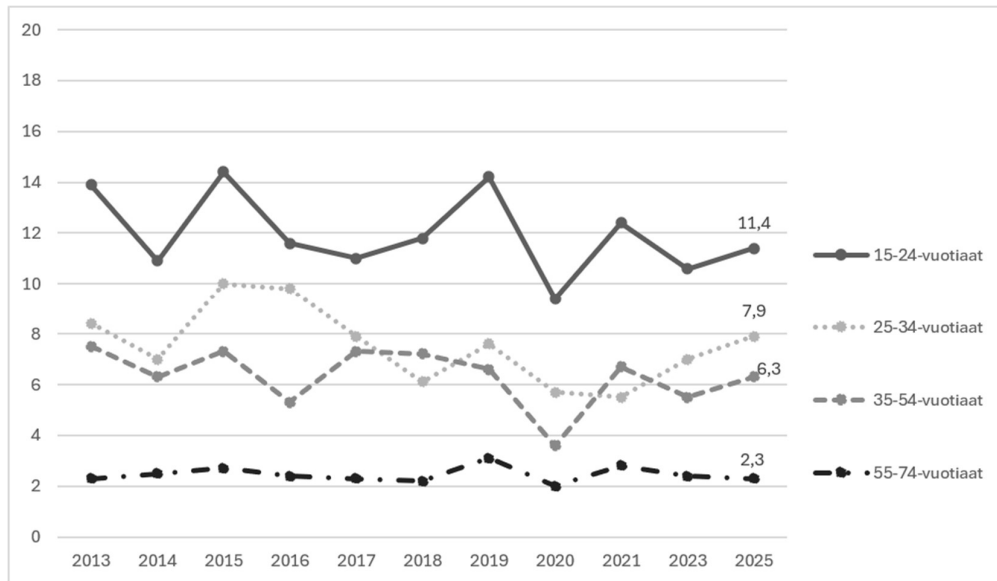

Kuvio 4 Pahoinpitelyrikoksista epäiltyjä epäillyn iän mukaan (6–69-vuotiaat) väestön 10 000 henkeä kohti, viranomaisten tietoon vuonna 2025 tulleet rikokset. *Lähteet:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a).

Kuvion 4 perusteella havaitaan, että pahoinpitelyrikoksiin syylliseksi epäilty on todennäköisimmin 14-vuotias. Näin on ollut myös jo muutamina edeltävinä vuosina. Viime vuosien muutos on kuitenkin merkittävä, sillä aiempien vuosikymmenten tarkastelu paljastaa, että yleisimmin pahoinpitelyrikoksista epäilty on ollut noin 20-vuotias. Viime vuosien aikana viranomaisten tietoon tulleen pahoinpitelyrikollisuuden ajurina on ollut alle 15-vuotiaiden pahoinpitelyepäilyjen määrän voimakas kasvu. Vuosituhannen alkuun verrattuna poliisin tietoon tulleiden alle 15-vuotiaiden epäiltyjen määrä on miltei kymmenkertainen.

Uhritutkimusten mukaan eniten väkivaltakokemuksia on nuorimmilla vastaajilla. Kuvioista 5 ilmenee vuoden aikana vähintään läimäisyn käsittäneen väkivallan kohteeksi joutuneiden osuus vuosien 2013–2025 Kansallisen rikosuhritutkimuksen tulosten valossa. Kuvioista havaitaan, että mitä vanhemmasta ikäryhmästä on kysymys, sitä harvinaisempia väkivaltakokemukset ovat. Vuoden 2025 tutkimuksessa noin 11 prosenttia 15–24-vuoti-

aista ilmoitti joutuneensa vähintään läimäisyn käsittäneen väkivallan kohteeksi vuoden aikana, kun vastaava osuus 55–74-vuotiaiden ryhmässä oli noin kaksi prosenttia. Kokonaiskuvassa ikäryhmien kokonaistrendit eivät kuitenkaan osoita nousevaa tai laskevaa ajallista yleiskehitystä. Vaikka viranomaisten tietoon tulleiden pahoinpitelyepäiltyjen määrät ovat kasvaneet voimakkaasti viime vuosina, sama yleiskehitys ei kuitenkaan näy uhrikokemusten osalta edes nuorimmassa ikäryhmässä.

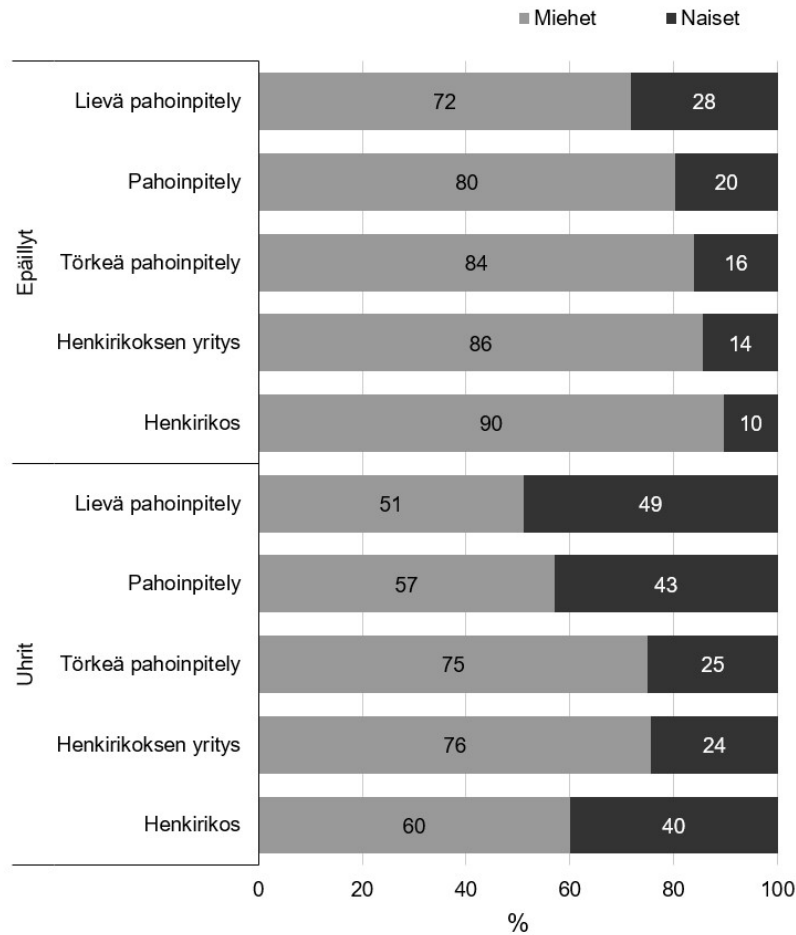
Kuvio 5 Vähintään läimäisyn käsittäneen väkivallan kohteeksi joutuneet 15–74-vuotiaat ikäryhmittäin vuosina 2013–2025 (%). *Lähde:* Kansallinen rikosuhritutkimus (Koltola & Näsi 2026)

Myös viranomaisten tietoon tullessa ryöstörikollisuudessa tekijät ja uhrit ovat tyypillisimmin nuoria henkilöitä. Vuonna 2025 ryöstöistä syylliseksi epäillyistä 73 prosenttia oli alle 30-vuotiaita ja 30 prosenttia alle 18-vuotiaita. Vuonna 2025 alle 15-vuotiaiden epäiltyjen määrä oli 308, mikä on noin 20 prosenttia vähemmän edelliseen vuoteen verrattuna. Kokonaisuudessaan alle 15-vuotiaiden epäiltyjen osuus kaikista ryöstörikoksista oli 11 prosenttia vuonna 2025. Myös uhreista enemmistö oli alle 30-vuotiaita: vuonna 2025 alle 30-vuotiaiden uhrien osuus oli 56 prosenttia. Uhreista 8 prosenttia oli alle 15-vuotiaita. Kokonaisuudessaan ryöstörikoksista epäiltyjen ikärakenne painottuu hieman voimakkaammin nuorempiin ikäryhmiin kuin ryöstörikosten uhrien ikärakenne.

Väkivalta ja sukupuoli. Suurin osa poliisin tietoon tulleiden väkivaltarikosten tekijöistä on miehiä (kuviot 6). Vuonna 2025 poliisin tietoon tullessa perusmuotoisissa pahoinpitelyrikoksissa 80 prosenttia syylliseksi epäillyistä oli miehiä. Osuus oli 72 prosenttia lievissä pahoinpitelyissä ja 84 prosenttia

törkeissä pahoinpitelyissä. Miesten osuus oli vielä suurempi henkirikoksen yrityksissä (86 %) sekä henkirikoksissa (90 %).

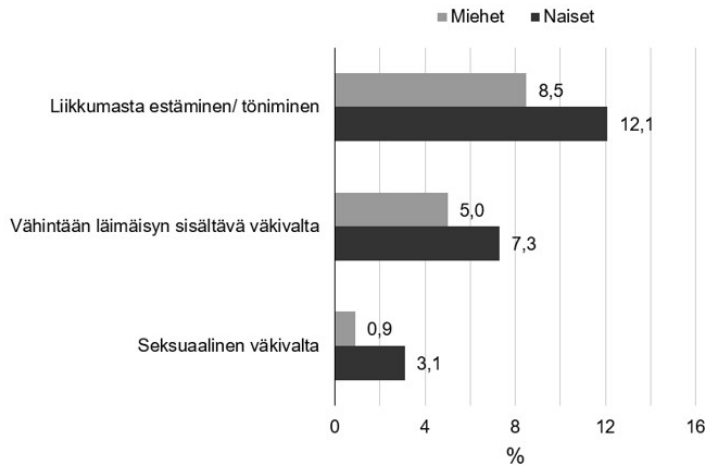
Myös väkivaltarikosten uhreista suurempi osa on miehiä, mutta sukupuolten välinen ero on pienempi kuin epäiltyjä koskevassa tarkastelussa. Vuonna 2025 perusmuotoisten pahoinpitelyrikosten uhreista 57 prosenttia oli miehiä. Lievissä pahoinpitelyissä mies- ja naisuhreja oli lähes yhtä paljon, mutta vakavammissa väkivaltarikoksissa miesten osuus uhreista oli huomattavasti suurempi.

Kuvio 6 Eräiden väkivaltarikosten epäiltyjen ja uhrien sukupuolijakauma vuonna 2025.
Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a).

Kansallisen rikosuhritutkimuksen mukaan väkivaltakokemukset olivat yleisempiä naisilla kuin miehillä. (kuvio 6). Vähintään läimäisyn käsittävästä väkivallasta ilmoitti noin seitsemän prosenttia naisista ja viisi prosenttia miehistä. Seksuaalisen väkivaltaa oli kokenut kolme prosenttia naisista ja yksi prosenttia miehistä (Kolttola & Näsi 2026). Ero poliisin tietoon tulleen väkivaltarikollisuuden sukupuolijakaumaan selittyy sillä, että uhritutkimukset

kuvaavat kokonaisuutena tarkastellen lievempää väkivaltaa kuin poliisin tilastoima väkivalta.

Kuvio 7 Väkivallan kohteeksi vuoden aikana joutuneet 15–74-vuotiaat sukupuolen mukaan vuonna 2025 (%). *Lähde:* Kansallinen rikosuhritutkimus (Kolttola & Näsi 2026)

Osapuolten suhde

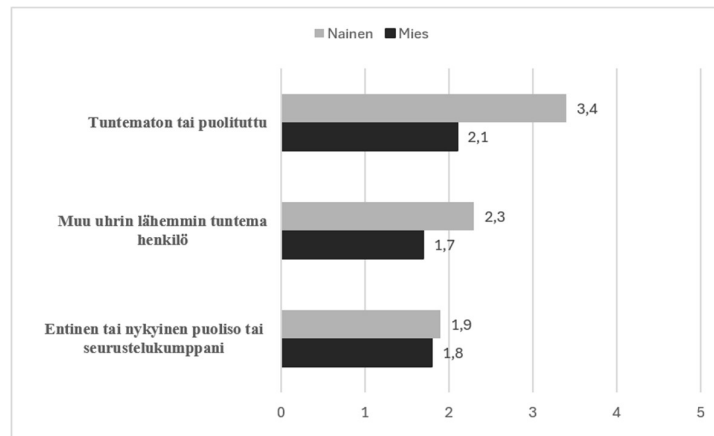
Taulukosta 2 havaitaan, että viranomaisten tietoon tulleiden pahoinpitelyrikosten osalta vuonna 2025 viranomaisten tietoon tuli 5 401 sellaista parisuhdeväkivallan⁵ pahoinpitelyrikosta, jossa epäilty oli mies ja uhri nainen. Tapauksia, jossa epäilty oli nainen ja uhri mies tuli poliisin tietoon 1 877. Poliisin tietoon tulleiden tapausten osalta havaitaan hyvin vähän vuositasen muutoksia ennen vuotta 2025 (taulukko 2). Vuoden 2025 osalta tietoon tuli kuitenkin aiempaa selvästi enemmän parisuhdeväkivaltarikoksia (pahoinpitelyt). Näin selkeää lyhyen ajan muutosta ja tilastollista kasvua selittänee osaltaan poliisin tarkentuneet käytännöt lähisuhdeväkivaltatapausten tunnistamisessa, ja kirjaamisessa. Taustalla on mahdollisesti vaikuttanut apulaisoikeuskanslerin vuoden 2025 alkupuolella antama ratkaisu, jossa apulaisoikeuskansleri ”...arvosteli poliisia osaamattomuudesta ja huolimattomuudesta lähisuhdeväkivallan riskin arvioinnissa” (Valtioneuvoston oikeuskansleri 2025). Muutos on ollut merkittävä, sillä, poliisin juttuluokittelussa ”perheväkivaltajuttuja” oli vuonna 2024 hieman yli 7 500 tapausta, kun vuonna 2025 niitä oli miltei 12 000 tapausta (katso myös Haapakangas 2026).

⁵ Parisuhdeväkivallan osalta tilastokeskuksen ”parisuhde tai entinen parisuhde” muuttujan alle luokitellaan seuraavat, viranomaisrekisteristä saatavilla olevat parisuhdetiedot: avio- tai avopuoliso, entinen avio- tai avopuoliso, uhrilla ja epäillyllä yhteinen lapsi.

Taulukko 2 Viranomaisten tietoon tulleet parisuhdeväkivallan alle luokitellut pahoinpitelyrikokset. Syylliseksi epäiltyjen määrä epäillyn ja uhrin sukupuolen mukaan vuosina 2016–2025. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a).

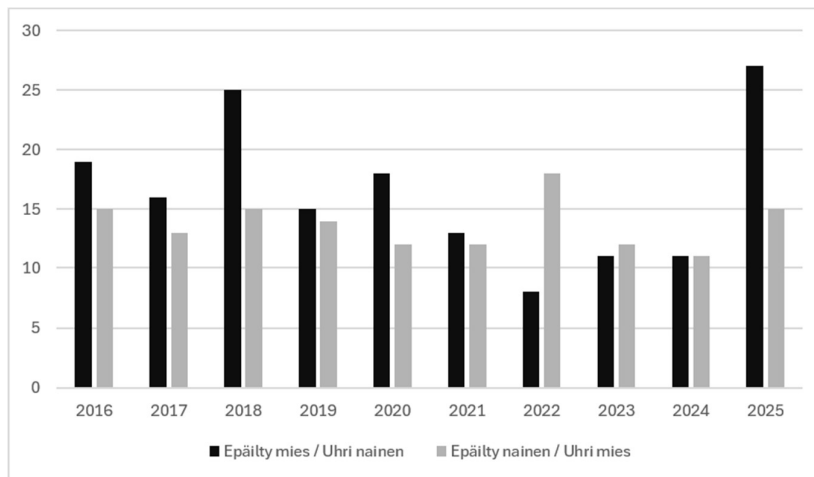
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
<i>Epäilty mies</i>										
Uhri mies	5	6	14	15	7	12	6	7	4	14
Uhri nainen	4 478	4 176	4 272	4 333	4 304	4 188	4 484	4 466	4 419	5 401
<i>Epäilty nainen</i>										
Uhri mies	1 204	1 085	1 140	1 175	1 274	1 256	1 394	1 484	1 449	1 877
Uhri nainen	17	4	9	18	24	12	27	21	29	33

Kansallisen rikosuhritutkimuksen tulosten mukaan (kuvio 8) vähintään läimäisyn käsittävän fyysisen väkivallan osalta sekä miehiin että naisiin kohdistuneessa teossa tyypillisin tekijä on tuntematon tai puolittutu henkilö. Parisuhdeväkivallan osalta miesten ja naisten uhriosuudet olivat kuitenkin yhtä suuret vuoden 2025 kyselyn tulosten perusteella (Kolttola & Näsi 2026). Parisuhdeväkivallan osalta ajalliset muutokset ovat olleet vähäisiä (Kolttola & Näsi 2022; Beuker & Näsi 2025).

Kuvio 8 Vuoden aikana vähintään läimäisyn käsittävän fyysisen väkivallan kohteeksi joutuneet 15–74-vuotiaat sukupuolen ja väkivallan tekijän mukaan vuonna 2025 (%). *Lähde:* Kansallinen rikosuhritutkimus (Kolttola & Näsi 2026)

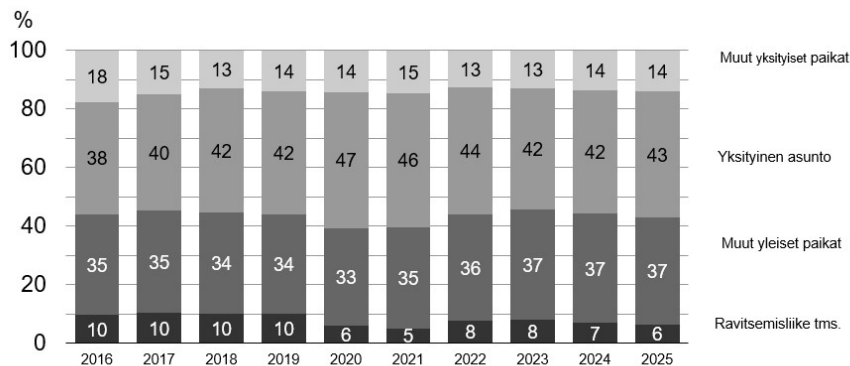
Kuviossa 9 on puolestaan tarkasteltu parisuhdeväkivaltaa viranomaisten tietoon tulneiden henkirikosten yritysten osalta vuosien 2016–2025 välisenä aikana. Kuvion osalta havaitaan, että henkirikosten yritysten osalta sukupuolten väliset erot ovat melko pienet. Kuvion ulkopuolelta voidaan todeta, että viranomaisten tietoon tulneiden toteutuneiden parisuhdesurmien osalta suurin osa epäillyistä oli miehiä.

Kuvio 9 Viranomaisten tietoon tulleet parisuhdeväkivallan alle luokitellut henkirikoksen yritykset. Syylliseksi epäiltyjen määrä tapauksissa, joissa epäilty oli mies ja uhri nainen, sekä epäilty nainen ja uhri mies vuosina 2016–2025. *Lähteet:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a).

Väkivallan tapahtumapaikat

Yksityisissä tiloissa tehtyjen rikosten osuus ilmi tulevista pahoinpitelyistä on pysynyt melko vakaalla tasolla kuluneiden kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2025 yksityisissä tiloissa tehtiin enemmän poliisin kirjaamia pahoinpitelyrikoksia kuin julkisilla paikoilla (kuvio 10). Vuonna 2025 yksityisasunnoissa tehtyjen rikosten osuus oli 43 prosenttia.

Kuvio 10 Pahoinpitelyrikosten tekoapaikkojen osuudet kaikista pahoinpitelyrikosten teko- paikoista 2016–2025. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a). Pyöristyksen takia kaikki luvut eivät summaudu sataan. Tarkastelusta on poistettu tuntemattomassa paikassa tapahtuneet teot, joiden määrä on hyvin vähäinen.

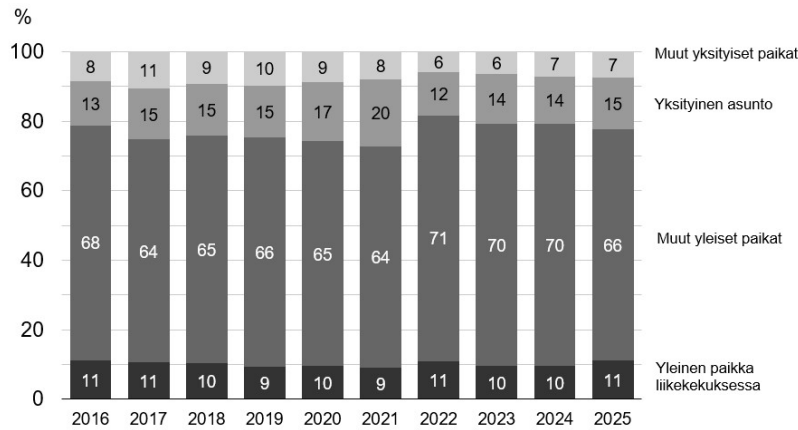
Yleisten paikkojen osalta pitkän ajan kehityksenä on ollut liikekeskuksissa ja yleisissä tilaisuuksissa tapahtuneiden pahoinpitelyjen määrän väheneminen. Tämä heijastanee vartioinnin ja kameravalvonnan tehostumista, mikä on johtanut päihtyneiden henkilöiden aiempaa nopeampaan poistamiseen kyseisistä tiloista. Ravitsemisliikkeissä tapahtuneiden tekojen absoluuttinen määrä ja osuus kaikista pahoinpitelyrikoksista on laskenut viime vuosina. Vuoden 2020 muutokset yksityisasuntojen ja ravitsemisliikkeiden osalta sen sijaan heijastelevat koronapandemian vaikutuksia. Ravitsemisliikkeiden aukioloa rajoitettiin, ja sosiaalinen kanssakäyminen rajoittui normaalia enemmän yksityisasuntoihin.

Taulukossa 3 puolestaan tarkastellaan poliisin kirjaamien pahoinpitelyjen ajallista sijoittumista viikonpäivien ja vuorokaudenaikojen mukaan. Siitä havaitaan, että valtaosa pahoinpitelyistä ajoittuu viikonloppuiltoihin ja aamuyön tunteihin. Tämä on myös alkoholipainotteisen yöelämän aktiivisinta aikaa. Arkipäivien osalta yleisin kirjaamisaika on klo 12 ja klo 15 välinen aika, johon vaikuttaa varsinkin koulujen tekemät ilmoitukset.

Taulukko 3. Pahoinpitelyt tapahtumaviikonpäivän ja kellonajan mukaan vuonna 2025. Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a)

	Maanantai	Tiistai	Keskiviikko	Torstai	Perjantai	Lauantai	Sunnuntai
00:00 - 02:59	1,2	0,9	1,1	1,0	1,3	5,0	4,5
03:00 - 05:59	0,6	0,4	0,6	0,6	0,7	3,3	3,2
06:00 - 08:59	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6
09:00 - 11:59	1,8	1,4	1,4	1,6	1,6	1,0	0,9
12:00 - 14:59	2,4	2,0	2,2	2,2	2,2	1,6	1,2
15:00 - 17:59	2,0	1,9	1,9	1,8	2,1	2,0	1,7
18:00 - 20:59	2,1	1,8	2,0	2,0	2,6	2,7	1,8
21:00 - 23:59	1,6	2,0	1,6	1,7	3,9	3,5	1,3
Tuntematon	1,1	0,6	0,5	0,6	0,6	0,4	0,4

Kuviossa 11 on esitetty poliisin tilastoiman ryöstörikollisuuden tapahtumapaikat vuosina 2016–2025. Vuonna 2025 hieman alle 80 prosenttia ryöstöistä tapahtui yleisillä paikoilla. Yksityisasunnoissa tapahtuneiden ryöstöjen osuus oli 15 prosenttia ja liikekeskuksissa tapahtuneiden ryöstöjen osuus 11 prosenttia kaikista teoista. Näin ollen yleisillä paikoilla tapahtuneiden ryöstöjen osuus pysyi edeltävän vuoden tasolla. Samalla kuitenkin näyttää siltä, että aivan viime vuosina ryöstöjä tapahtui aiempia vuosia hieman enemmän julkisissa tiloissa.

Kuvio 11 Ryöstörikosten rikosten tekopaikkojen osuudet kaikista ryöstörikosten tekopaikoista 2016–2025. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a)

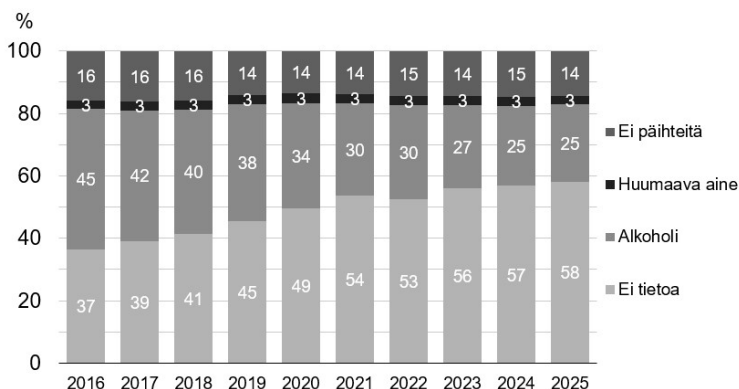
Väkivalta ja alkoholi

Seuraavassa tarkastellaan alkoholin tai muiden päihteiden vaikutuksen alaisena olleiden määrää ja osuutta väkivaltarikoksissa. Erittelyt perustuvat poliisitilaston tietoihin siitä, kuinka moni selvitettyyn rikokseen syylliseksi epäilty oli tekohetkellä alkoholin tai muun päihteen vaikutuksen alaisena. Muu päihde viittaa huumeisiin ja lääkkeisiin. Muun päihteen vaikutuksen alaisina olleet sisältävät myös tekijät, jotka olivat tekohetkellä sekä alkoholin että muun päihteen vaikutuksen alaisina. Ilmaisun selkeyden vuoksi käytämme tilastokategoriasta ”muu päihde” myös lyhyttä ilmausta ”huume”.

Epäiltyjen päihtymystilaa koskevat tiedot perustuvat poliisien kentällä tekemiin havaintoihin. Kirjaamiskäytännöt vaihtelevat, joten tiedot voivat olla hyvinkin puutteellisia. Tästä syystä poliisitilastojen alkoholitietojen perusteella tehtäviin johtopäätöksiin alkoholisidonnaisen väkivallan määrästä ja kehityksestä tulee suhtautua varauksella varsinkin, kun voidaan havaita, että niiden tapausten määrä, joissa päihdetietoa ei ole käytössä, on kasvanut selvästi viimeisten vuosien aikana.

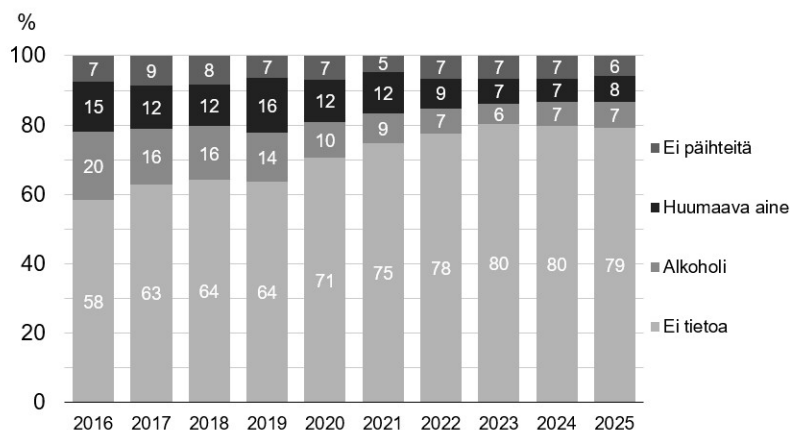
Pahoinpitelyrikokset ja alkoholi. Alkoholihumalassa tekohetkellä olleiden pahoinpitelyrikoksesta epäiltyjen määrä kasvoi voimakkaasti 1990-luvun puolivälissä, jonka jälkeen tilanne vakiintui uudelle tasolle (ks. tarkemmin Rikollisuustilanne 2012). Muun päihteen vaikutuksen alaisena olleiden tekijöiden osuus on pysynyt alhaisena – noin 3 prosenttia epäillyistä on ollut muun huumausaineen kuin alkoholin vaikutuksen alaisena (kuvio 12). Tilastojen valossa alkoholisidonnaisen rikosten osuus kaikista pahoinpitelyrikoksista on ollut selvästi laskusuuntainen viimeisten vuosien aikana. Kuten todettua, muutosta on ohjannut ennen kaikkea niiden tapausten määrä, joissa päihdetietoa ei ole käytettävissä. Samaan aikaan niiden tapausten

osuus, joissa kirjattuna, että epäilty ei ollut päihteiden käytön alaisuudessa, on pysynyt samalla tasolla koko tarkastelujakson ajan.

Kuvio 12 Päihteiden osuus pahoinpitelyrikosten tekotilanteissa: selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäilty vuosina 2016–2025 (%). *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a).

Ryöstörikokset ja alkoholi. Alkoholin vaikutuksen alaisena ryöstön tehneiden määrä on poliisin tilastojen valossa vähentynyt viimeisen 10 vuoden aikana (kuvio 13). Myös huumausaineiden alaisena tehdyt teot vaikuttaisivat vähentyneen kahden viime vuoden aikana. Kuten edellä, myös ryöstöjen osalta muutosta on ohjannut varsinkin niiden tapausten määrä, joissa päihdetietoa ei ole käytettävissä. Samaan aikaan voidaan myös todeta, että niiden tapausten osuus, joissa kirjattuna, että epäilty ei ollut päihteiden käytön alaisuudessa, on pysynyt samalla tasolla viimeiset vuodet.

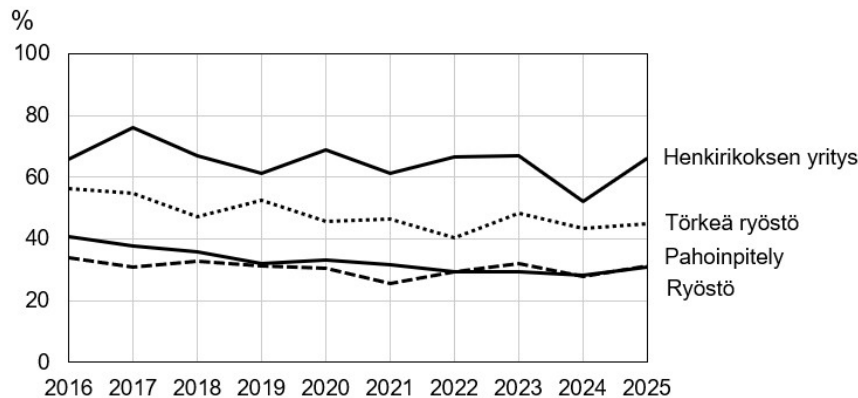
Kuvio 13 Päihteet ryöstörikosten tekotilanteissa: selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäilty vuosina 2016–2025 (%). *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a)

Ryöstörikosten kohdalla muun päihteen kuin alkoholin vaikutuksen alaisina olleiden epäiltyjen määrä kasvoi selvästi 2000-luvun alkuvuosina, mikä oli luultavasti yhteydessä niin sanottuun toiseen huumeaaltoon (Hakkarainen &

Metso 2001). Viime vuosina huumausaineiden vaikutuksen alaisena tehdyt teot ovat kuitenkin vähentyneet, muutosta selittänee osin myös se, että aiempaa suurempi osuus ryöstörikosten epäillyistä on alle 15-vuotiaita. On hyvä myös huomioda, että valtaosassa poliisin tietoon tulleista tapauksista päihdeiden osuudesta tapahtumaan ei ole tietoa. Näin ollen muutoksen taustalla voi olla myös käytänteet, jossa tekijän osalta päihdetietoa ei useimmiten edes selvitetä.

Väkivaltarikosten selvitysaste ja ilmoitusalttius

Selvitysaste. Henkirikoksen yrityksistä on viime vuosina selvitetty 60–80 prosenttia tilastointivuoden aikana tapahtuneiden tapausten osalta (kuvio 14). Lopullinen selvitysprosentti on kuitenkin korkeampi, sillä osa loppuvuoden rikoksista selviää vasta seuraavan vuoden aikana.

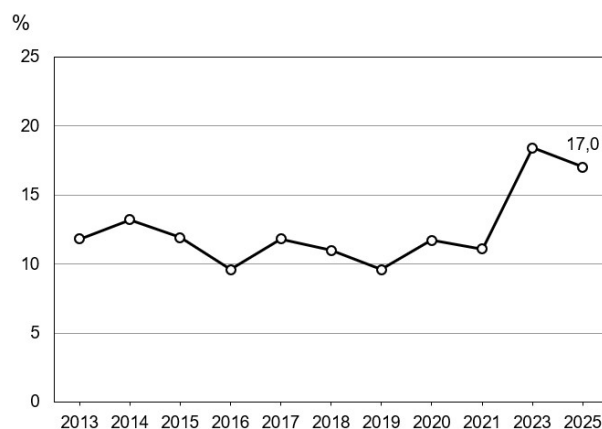

Kuvio 14 Eräät väkivaltarikokset: selvitettyjä rikoksia (%) vuoden aikana poliisin tietoon tulleista rikoksista vuosina 2016–2025. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a)

Myös ryöstörikosten ja pahoinpitelyjen selvitysprosentti on hieman laskusuuntainen kuluneen kymmenen vuoden tarkastelujaksolla. Lopullinen selvitysaste on kuitenkin korkeampi kuin oheisen kuvion näyttämä kirjaamisvuoden aikana selvitettyjen rikosten osuus kirjatuista rikoksista. On mahdollista, että osa laskusta selittyy poliisin käsittely- ja tutkintaprosessien pitkittymisellä.

Ilmoitusalttius. Vuoden 2025 kansallisen rikosuhritutkimuksen mukaan vähintään läimäisyn käsittävää väkivaltaa kokeneista 17 prosenttia kertoi jonkin heihin kohdistuneen väkivallanteon tulleen poliisin tietoon (Kolttola & Näsi 2026). Osuus on pysynyt miltei samalla tasolla kuin vuoden 2023 kyselyn osalta. Vaikuttaakin siltä, että ilmoitusalttius on noussut hieman

aiempaa korkeammalle tasolle, sillä vuosien 2012–2021 osalta vähintään läimäisyn sisältäneissä tapauksissa ilmoitusprosentti vakiintui pitkälti 10–13 prosentin tuntumaan (kuvio 15).

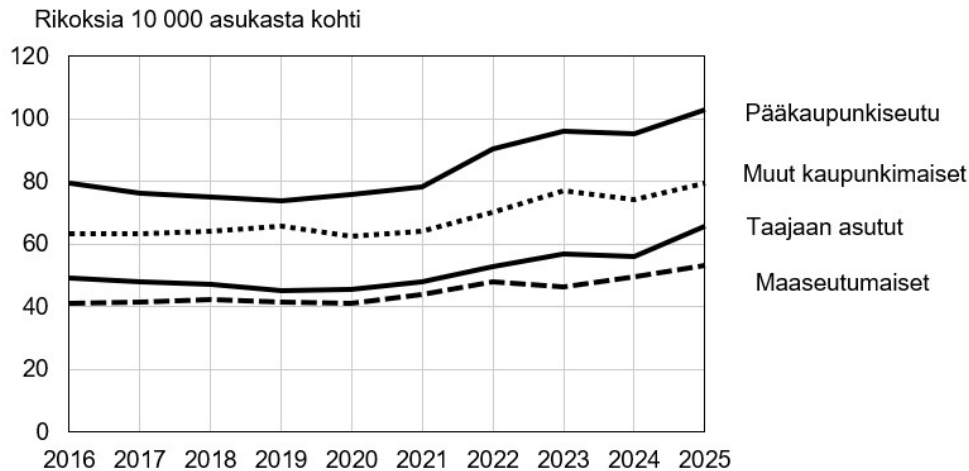

Kuvio 15 Poliisille ilmoitettujen tapausten osuus kaikista sellaisista väkivaltatapauksista, joihin on liittynyt vähintään läimäisy (% 15–74-vuotiaista väkivallan uhreista).
Lähde: Kansallinen rikosuhritutkimus 2013–2026 (Koltola & Näsi 2026).

3.4 Väkivaltarikosten alueellinen jakautuminen

Pahoinpitelyrikosten alueellista jakautumista tarkastellaan seuraavassa poliisitilastotietojen pohjalta. Vaikka piilorikollisuuden osuus kokonaisrikollisuudesta todennäköisesti vaihtelee kuntatyyppien ja maakuntien välillä, on epätodennäköistä, että pahoinpitelyrikollisuuden kaltaisessa massarikollisuudessa erot olisivat niin merkittäviä, että ne olennaisesti vääristäisivät poliisitilaston antamaa yleiskuvaa rikollisuuden alueellisesta jakautumisesta.

Tilastoitu pahoinpitelyrikollisuus on viimeisten kymmenen vuoden aikana kehittynyt pääpiirteittäin samansuuntaisesti kaikissa kuntatyyppi-ryhmissä (kuvio 16). Rikollisuustaso on korkein pääkaupunkiseudulla ja matailin maaseutumaisissa kunnissa. Vuosien 2014 ja 2021 välisenä aikana poliisin tietoon tulleiden pahoinpitelyrikosten taso oli varsin vakaa kaikissa kuntatyyppiryhmissä, kunnes vuodesta 2021 eteenpäin tietoon tulleiden pahoinpitelyrikosten taso on ollut nousussa kaikissa kuntatyypeissä.

Kuvio 16 Pahoinpitelyrikokset 10 000 asukasta kohti kuntaryhmän mukaan vuosina 2016–2025. *Lähteet:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a); Tilastokeskus, väestörakenne (Tilastokeskus 2026c)

Seuraavassa tarkastellaan pahoinpitelyrikoksia poliisilaitosalueittain (taulukko 4). Poliisilaitosalueet noudattelevat maakuntarajoja; kuitenkin niin, että yksittäiset poliisilaitosalueet (pääkaupunkiseutua lukuun ottamatta) muodostuvat useista maakunnista. On syytä huomioda, että Helsinki poikkeaa muista alueista siinä, että alue muodostuu kokonaisuudessaan kaupunkimaisesta ympäristöstä. Uudenmaan osalta huomionarvoista on, että Itä-Uudenmaan poliisilaitosalue ei vastaa vuonna 1997 lakkautettua Itä-Uudenmaan maakuntaa, vaan pitää sisällään myös Vantaan.

Poliisilaitosalueittain tarkasteltuna vuonna 2025 korkeimmat pahoinpitelyrikostasot olivat Helsingin, Länsi-Uudenmaan ja Kaakkois-Suomen alueilla. Eri poliisilaitosalueiden pahoinpitelyrikostasot vaihtelevat vuosittain, mutta vuoteen 2024 verrattuna kasvua havaitaan lähestulkoon kaikilla poliisilaitosalueilla. Poliisin tietoon tulleen pahoinpitelyrikollisuuden kasvu ei siis keskity tietylle poliisilaitosalueelle, vaan kasvu on melko tasaista koko maassa (katso myös kuvio 15).

Helsingissä pahoinpitelyrikollisuuden taso on ollut selkeästi muita alueita korkeampi jokaisena tilastovuonna. Tähän vaikuttaa osaltaan se, että Helsinki, toisin kuin muut poliisilaitosalueet, muodostuu kokonaisuudessaan kaupunkimaisesta ympäristöstä. Lisäksi on huomioitava, että rikokset kirjataan niiden tapahtumapaikan mukaan, ei epäillyn kotipaikkakunnan mukaan. Näin ollen kyse voi joiltakin osin olla myös siitä, että Helsingissä tapahtuvissa pahoinpitelyrikoksissa tekijät (ja uhrin) tulevat muualta kuin Helsingistä.

Taulukko 4 Pahoinpitelyrikokset 100 000 asukasta kohti poliisilaitosalueittain 2016–2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Helsinki	939	878	874	847	868	879	965	1009	1015	1076
Länsi-Uusimaa	482	556	555	533	575	558	590	706	845	905
Kaakkois-Suomi	569	534	536	553	609	544	521	622	801	899
Itä-Uusimaa	572	589	579	573	617	638	792	821	821	859
Lounais-Suomi	581	530	552	567	584	620	673	778	707	763
Sisä-Suomi	622	628	641	635	639	596	590	615	646	758
Ahvenanmaa	680	602	675	457	599	680	537	583	698	707
Lappi	651	677	608	646	578	614	652	715	722	706
Itä-Suomi	562	572	589	579	573	617	638	792	660	701
Häme	519	531	535	547	552	504	525	553	636	683
Oulu	626	554	615	555	584	585	576	640	573	662
Pohjanmaa	493	489	488	583	524	535	531	569	548	599

Lähteet: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a); Tilastokeskus, väestörakenne (Tilastokeskus 2026c).

Lähteet

- Beuker, Aaro & Näsi, Matti. 2024. *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2023 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. Katsauksia 61 / 2024. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.
- Haapakangas, Kimmo. 2026. Tunnistaako poliisi pari- ja lähisuhdeväkivallan aiempaa paremmin? <https://stat.fi/tietotrendit/blogit/2026/Tunnistaako-poliisi-pari-ja-lahisuhdevaekivallan-aiempaa-paremmiin>
- Hakkarainen, Pekka & Leena Metso. 2001. Onko huumeiden käytön yleisyys taittumassa? Vuoden 2000 huumeekyselyn tulokset. *Yhteiskuntapolitiikka* 66(3): 277–283.
- Heiskanen, Markku. 1998. *En fråga, tre metoder*. Helsingfors: Statistikcentralen.
- Kinnunen, Aarne. 2001. *Huumausainerikoksiin syyllistyneiden rikosura ja sosioekonominen asema*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 182. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Kolttola, I. & Näsi, M. 2026. Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2025 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia. Katsauksia 81/2026. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.
- Laaksonen, Seppo & Markku Heiskanen. 2014. Comparison of Three Modes for a Crime Victimization Survey. *Journal of Survey Statistics and Methodology* 2(4): 459–483. <https://doi.org/10.1093/jssam/smu018>.
- Lehti, Martti. 2020. *Henkirikoscatsaus 2020*. Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Katsauksia: 41/2020
- Rikollisuustilanne 2009. *Rikollisuus ja seuraamusjärjestelmä tilastojen valossa*. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. <http://hdl.handle.net/10138/152427>
- Sirén, Reino. 2011. Uuden rikosuhritutkimuksen kehittäminen. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 109. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. <http://hdl.handle.net/10138/152504>.

- Sirén, Reino, Mikko Aaltonen & Juha Kääriäinen. 2010. *Suomalaisten väkivaltakokemukset 1980–2009*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 103. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. <http://hdl.handle.net/10138/152511>.
- Sirén, Reino & Päivi Honkatukia, toim. 2005. *Suomalaiset väkivallan uhreina. Tuloksia 1980–2003 kansallisista uhrihaastattelututkimuksista*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 216. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Smolej, Mirka. 2014. *Kenelle väkivaltarikokset kasautuvat Suomessa? Poliisin tietoon tullut toistuva väkivalta ja sen uhrin*. Yhteiskuntapolitiikka 79 (2014):1
- Tilastokeskus. 2026a. Rikos- ja pakkokeinotilasto. Helsinki: Tilastokeskus. <https://stat.fi/til/rpk/>
- Tilastokeskus. 2026b. Työssäkäynti. Helsinki: Tilastokeskus. <https://www.stat.fi/til/tyokay/>
- Tilastokeskus. 2026c. Väestörakenne. Helsinki: Tilastokeskus. <https://www.stat.fi/til/vaerak/>
- Valtioneuvoston oikeuskansleri. 2025. Väkivallan riskinarviointi ja uhrin suojele. OKV/1905/10/2022. <https://www.finlex.fi/fi/viranomaiset/oikeuskansleri/2025/11022?language=fin>

4 Seksuaalirikokset

Tiina Malin, Tea Hatunen & Elli Karppila

Tiivistelmä

- Seksuaalirikoslainsäädäntö muuttui vuoden 2023 alussa laajentaen rikosten tunnusmerkistöjä. Keskeisimpiä muutoksia olivat raiskauksen suostumusperusteisuus sekä lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten erottaminen aikuisiin kohdistuvista. Raiskausten ohella vapaaehtoisuuden puutetta korostettiin myös muissa seksuaalirikoksissa.
- Raiskauksia tuli viranomaisten tietoon 2 210 rikosta vuonna 2025. Raiskausrikosten määrä viranomaisrekistereissä on ollut nousussa 2010-luvun ajan. Joiltakin osin nousua selittävät esimerkiksi lainsäädännölliset muutokset.
- Viranomaisten tietoon tulleiden lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten määrä on noussut huomattavasti viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2025 rikoksia kirjattiin 2 998 kappaletta, mikä on 15 prosenttia vähemmän, kuin vuonna 2024. Vuonna 2024 rikoksia kuitenkin kirjattiin 3 545 kappaletta, mikä on 50 prosenttia enemmän kuin sitä edeltävänä vuonna.
- Pitkällä aikavälillä viranomaisten tietoon tulleiden hyväksikäyttöjen määrän lisääntyminen johtunee ainakin osittain ilmoitusaltiuden kasvusta ja viranomaiskontrollin tehostumisesta sekä lainsäädäntömuutoksista.
- Lapsille toteutettujen kyselyjen pohjalta nähdään erityisesti verkossa tapahtuneen seksuaalisen häirinnän lisääntyneen viimeisenä vuosikymmenenä. Vuoden 2025 Kouluterveyskyselyn mukaan seksuaalista ahdistelua kokeneiden tyttöjen osuus kuitenkin on pienentynyt.
- Yhä nuorempien lasten tavoitettavuus internetin ja sosiaalisen median sovellusten kautta onkin lisännyt rikosentekomahdollisuuksia lapsiin ja nuoriin kohdistuvassa seksuaalirikollisuudessa.
- Muita rikoslain 20 luvun seksuaalirikoksia tuli vuonna 2025 viranomaisten tietoon 5 185. Määrä on noussut noin kolmasosan edellisvuodesta, jolloin rikoksia kirjattiin 3 922 kappaletta. Reilu neljäsosa näistä tapauksista oli seksuaalisia ahdisteluja (1 380 kappaletta), ja lähes kolmasosa lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapitoja (1 588 kappaletta).

4.1 Tietolähteet

Tässä luvussa tarkastellaan seksuaalirikoksia, jotka on listattu rikoslain 20 luvussa Tarkastelun pääpaino on raiskausrikoksissa (RL 20:1–2) sekä lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa (RL 20:12–16), joiden osalta esitellään rikosten määrällistä kehitystä sekä piirteitä. Luvun lopussa kuvataan vielä rikoslain 20 luvun muiden nimikkeiden sekä joidenkin rikoslain 17 luvun rikosten määriä.

Vuoden 2023 alusta tuli voimaan lainmuutos, joka uudisti rikoslain 20 luvun (ks. HE 13/2022 vp.). Tiivistetysti muutoksen myötä rikosten tunnusmerkistöt laajentuivat ja rangaistukset ankaroituivat. Yksi keskeisimmistä muutoksista on ollut raiskauksen suostumusperusteisuus. Lapsiin kohdistuneet seksuaalirikokset on erotettu kokonaan omiksi nimikkeikseen. Suostumusperusteisuus koskee myös lapsiin kohdistuneita seksuaalirikoksia, joista sukupuolilyhteyden sisältäneet arvioidaan uuden lain mukaan lähtökohtaisesti aina lapsenraiskauksena (perusmuotoinen ja törkeä tekemuoto). Muut teot arvioidaan seksuaalisena kajoamisena lapseen tai sen törkeänä tekemuotona. Edelleen kuitenkin myös lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö voi tulla kyseeseen olosuhteista riippuen. Edellisiin vaikuttaa keskeisesti myös sukupuolilyhteyden määritelmän laajentaminen kattamaan myös sukuelimen tai peräaukon koskettelun suulla tai sukuelimellä (RL 20:23).

Muutokset, jotka koskevat muita kuin raiskausrikoksia ja lapsiin kohdistuvia rikoksia, käsitellään tarkemmin alaluvussa 4.3. Näistä keskeisimpiä ovat seksuaalisen ahdistelun laajeneminen koskemaan muitakin kuin kosketelua sisältäviä tekoja sekä seksuaalisen kuvan luvatta levittämisen kriminalisointi.

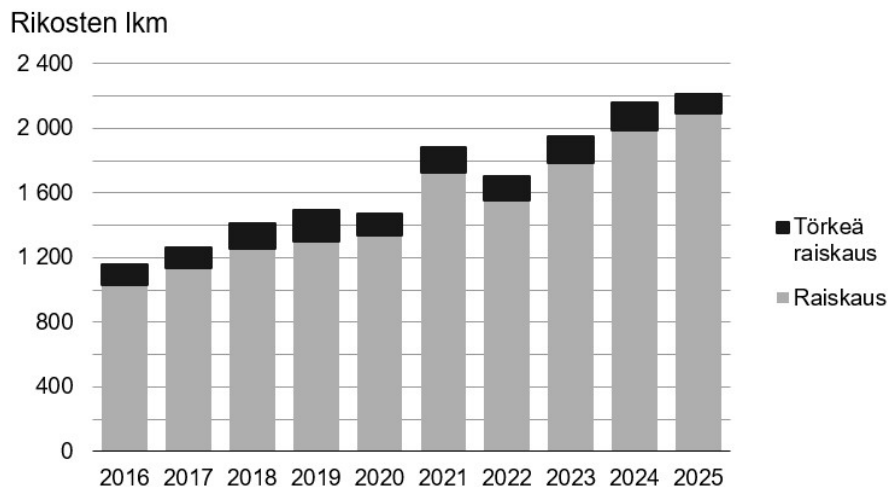
4.2 Raiskaus

Raiskausrikokset on porrastettu törkeysasteeltaan kahteen tekemuotoon, raiskaukseen (RL 20:1) ja törkeään raiskaukseen (RL 20:2). Raiskausrikosten kehitystä kuvataan tässä raportissa sekä viranomaisten tietoon tulleiden rikosten että kokonaisrikollisuuden osalta. Viranomaisten tietoon tulleiden rikosten lähteenä käytetään Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilastoa, joka kuvaa poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen tietoon tullutta rikolli-

suutta. Kuitenkin oletettavasti vain pieni osa seksuaalirikoksista tulee viranomaisten tietoon ja viranomaistilastojen tueksi tarvitaankin kyselypohjaisia tietolähteitä.

Rikollisuuden kehitys

Raiskausrikoksilla tarkoitetaan seuraavissa tarkasteluissa raiskausta ja törkeää raiskausta (RL 20:1–2), mukaan lukien näiden yritykset. Näitä tuli viranomaisten tietoon yhteensä 2 210 rikosta vuonna 2025. Lukumäärä oli hie- man korkeampi kuin edellisenä vuonna. Rikosten määrä on noussut jo lähes kaksinkertaiseksi koko tarkasteltavalla kymmenvuotiskaudella. Vuonna 2025 raiskausrikoksista viisi prosenttia oli tekomuodoltaan törkeitä. Törkeiden raiskausten määriä tarkasteltaessa on huomioitava, että törkeän lapsenraiskauksen säännöksen voimaantulon (vuonna 2019) jälkeen osa aiemmin törkeän raiskauksen nimikkeellä viranomaisten tietoon tulleista rikoksista on siirtynyt uuden nimikkeen alle, eivätkä sisälly enää törkeiden raiskausten tarkasteluun. Lisäksi vuodesta 2023 eteenpäin kaikki alle 16-vuotiaisiin kohdistuneet raiskaukset arvioidaan ainoastaan lapsenraiskauksina (RL 20:12 tai 20:13), kun aiemmin ne on kirjattu myös perusmuotoisina tai törkeinä raiskauksina. Kuvion 1 luvut sisältävät myös ne teot, joita poliisi on tutkinut raiskausrikoksen *yrityksenä*. Raiskausrikoksen yritykseksi nimettyjen tekojen osuus vuonna 2025 oli neljä prosenttia kaikista tietoon tulleista raiskausrikoksista.

Kuvio 1 Viranomaisten tietoon tulleet raiskausrikokset vuosina 2016–2025. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a)

Edellä esitetyt tiedot perustuvat rikosten, ei tekijöiden määrään; sama tekijä on voinut syyllistyä useaan rikokseen vuoden aikana. Jos tarkastelu rajataan

niin, että yksi henkilö voi esiintyä vuoden aikana vain kerran rikoksen tekijänä törkeimmän rikoksensa mukaan, raiskausrikoksesta epäiltyjen määrä on vuodesta 2016 vuoteen 2025 kasvanut 563 henkilöstä 1 009 henkilöön. Tekijäpohjaisen laskennan kuvaaman muutoksen suunta ja mittaluokka ovat pääosin samanlaiset kuin rikoksia laskettaessa. Raiskausrikosten määrän nousua pidemmällä aikavälillä selittänevät ainakin osittain tekojen määritelmiä laajentaneet lainmuutokset. Tuoreimman muutoksen lisäksi rikosten määritelmiä on laajennettu vuosina 2011 ja 2014. Lisäksi on syytä huomioda, että lainmuutoksen ollessa tekeillä raiskausrikokset ja seksuaalirikokset olivat vahvasti esillä julkisessa keskustelussa. Tämä on osaltaan saattanut lisätä ihmisten ilmoitusalttiutta sekä tietoisuutta siitä, minkälaiset teot täyttävät rikoksen tunnusmerkit.

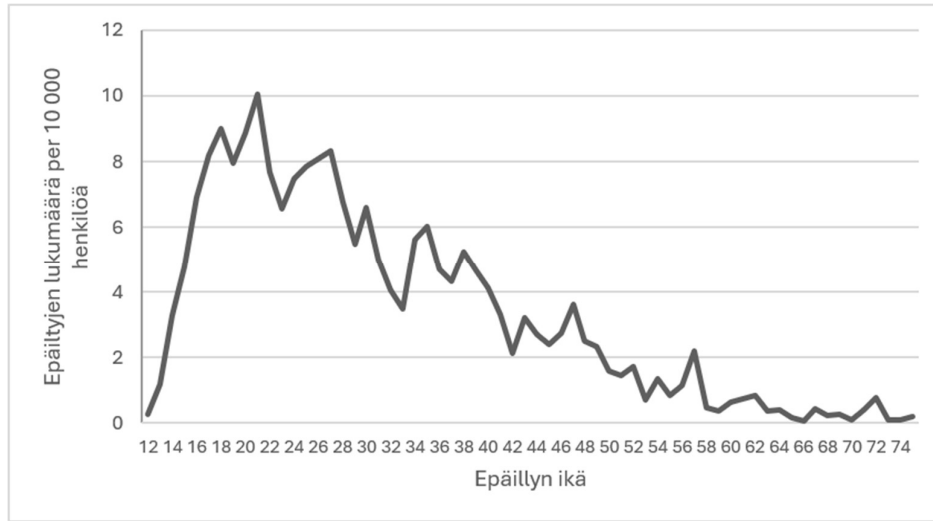
Raiskausten piirteitä

Raiskausrikosten teonpiirteitä on seuraavassa kuvattu pääosin (ja mikäli erikseen ei mainita muuta) Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilaston pohjalta. Tarkastelussa on monin paikoin hyödynnetty kolmen viimeisimmän vuoden (2023–2025) tietoja, koska rikosepäilyjen lukumäärä eri ryhmässä voi vaihdella yksittäisinä vuosina melko voimakkaastikin. Tilastokeskuksen tilastoissa kuvatut rikokset koskevat osin kaikkia viranomaisten tietoon tulleita ja osin selvitettyjä rikoksia, joiden kokonaismäärät vaihtelevat hieman. Koska viranomaislähteissä ei juuri kuvata rikosten teonpiirteitä, lähteenä on hyödynnetty myös selvitystä, jossa on tarkasteltu vuosina 2014–2016 viranomaisten tietoon tulleiden raiskausten teonpiirteitä (Vauhkonen ym. 2021).

Sukupuoli. Vuosina 2023–2025 selvitettyjen raiskausrikosten tekijöistä 97,6 prosenttia oli miehiä ja 2,4 prosenttia naisia. Uhrien sukupuolijakauma oli pitkälti päinvastainen: 95,5 prosenttia naisia ja 4,5 prosenttia miehiä.

Ikä. Kuviossa 2 on tarkasteltu raiskausrikoksista epäiltyjä iän mukaan suhteessa kunkin ikäryhmän kokoon vuosina 2023–2025. Kuvioista havaitaan, että raiskausrikoksista epäiltyjen ikäjakauma painottuu vahvasti nuorimpiin ikäluokkiin: ikäryhmän kokoon suhteutettuna eniten rikoksista

epäiltyjä on 17–22-vuotiaiden keskuudessa, suurimman epäiltyjen ikäryhmän kokoon suhteutettuna ollessa 20-vuotiaat.

Kuvio 2 Raiskausrikoksista epäiltyjä epäillyn iän mukaan (12–74-vuotiaat) 10 000 henkeä kohti, viranomaisten tietoon vuosina 2023–2025 tulleet rikokset. *Lähteet:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a); Tilastokeskus, väestörakenne (Tilastokeskus 2026b)

Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilaston mukaan vuosina 2023–2025 raiskausrikosten uhreista 23 prosenttia oli alle 18-vuotiaita ja 47 prosenttia 18–29-vuotiaita.

Tekopaikka. Valtaosa raiskausrikoksista tapahtuu yksityisissä tiloissa. Vuonna 2025 viranomaisten tietoon tulleista raiskausrikoksista 78 prosentissa tekopaikkana oli yksityinen asunto ja 11 prosentissa muu yksityinen paikka. Kaikkiaan siis 89 prosenttia raiskausrikoksista tapahtui yksityisissä tiloissa. Osuus on viimeisen kymmenen vuoden aikana vaihdellut 79 ja 90 prosentin välillä. Muualla tapahtuneissa raiskausrikoksissa oli valtaosin kyse tilastokategoriasta ”muu yleinen paikka”.

Alkoholin rooli. Vuosina 2023–2025 selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäillyistä 21 prosenttia oli alkoholin tai muun päihteen vaikutuksen alaisena. Kuitenkin suuressa osassa tapauksia päihtymystila jäi selvittämättä: 67 prosentissa tapauksista päihtymystila oli kirjattu tuntemattomaksi. Uhrien osalta rikosilmoituksiin perustuvan tarkastelun mukaan 57 prosenttia raiskauksen ja 36 prosenttia törkeän raiskauksen uhreista olivat päihtyneitä (Vauhkonen ym. 2021).

Osapuolten suhde. Rikos- ja pakkokeinotilastossa ei eritellä osapuolten suhdetta. Tilastokanta pitää kuitenkin sisällään poliisin rikosepäilyihin perustuvan Tilastokeskuksen luokitteleman tietokantataulukon perhe- ja lähisuhde-

väkivallasta, jonka pohjalta voidaan tarkastella puolisoitten tai entisten puolisoitten välillä tapahtuneiden rikosten lukumääriä. Parisuhteessa tai entisessä parisuhteessa tapahtuneita raiskausrikoksia (RL 20:1–2) on raportoitu 256 vuonna 2025, 187 vuonna 2024 ja 183 vuonna 2023. Rikosilmoituksiin pohjautuvan selvityksen mukaan noin puolessa raiskaustapauksissa tekijä ja uhri ovat olleet tuttuja keskenään (Vauhkonen ym. 2021).

Tekijän kansalaisuus. Vuonna 2025 ulkomaan kansalaisten osuus selvitettyjen raiskausrikosten epäilyistä oli 25 prosenttia (360 epäiltyä). Kymmenen edeltävän vuoden aikana osuus on vaihdellut 19 ja 35 prosentin välillä. Vuonna 2025 ulkomaan kansalaisia oli epäiltynä 7,8 henkilöä 10 000 asukasta kohti, kun vastaava luku Suomen kansalaisilla oli 2,0 henkilöä.

Joiltakin osin ulkomaalaistaustaisten ylliedustusta raiskausrikoksista epäilyissä selittää väestön nuori ikärakenne. Laajan maahanmuuttajien rikollisuutta käsitelleen tutkimuksen (Lehti ym. 2014) mukaan vuosina 2010–2011 maahanmuuttajien rikostasoa oli syntyperäisiä suomalaisia korkeampi lähes kaikissa maahanmuuttajaryhmissä.

Selvitysprosentti. Selvitysprosentilla tai selvitysasteella kuvataan selvitettyjen rikosten osuutta tilastointivuonna tietoon tulleista rikoksista. Selvitysprosentin lasku on haastavaa, sillä rikokset eivät useinkaan tule viranomaisten tietoon, ja selvitettyksi saman kalenterivuoden aikana. Siksi luku voidaan laskea kahdella eri tavalla, koostamalla selvitetty rikokset joko sellaisista rikoksista, jotka ovat sekä tulleet ilmi että selvitetty kyseisenä tilastovuonna tai laskemalla mukaan kaikki kyseisenä vuonna selvitetty rikokset (sisältäen myös aiempina vuosina ilmi tulleita rikoksia). Tässä katsauksessa on perinteisesti käytetty ensimmäistä laskutapaa, jonka mukaan vuonna 2025 tietoon tulleista raiskausrikoksista selvitettiin vuoden loppuun mennessä 15 prosenttia. Selvitysaste on ollut viitenä viimeisenä vuotena (2021–2025) keskimäärin 19 prosenttia. Raiskausrikosten pidentyneet esitutkinta-ajat vaikuttavat tämän laskutavan mukaisen selvitysprosentin laskuun (ks. Fagerlund & Toivonen 2021).

Rikosten alueellinen jakautuminen. Kuviossa 3 on esitetty viranomaisten tietoon tulleet raiskausrikokset vuonna 2025 maakunnittain alueen 10 000 asukasta kohti. Eniten rikoksia suhteessa asukaslukuun on raportoitu Pohjois-Savossa (4,6 raiskausrikosta 10 000 asukasta kohti) ja vähiten Etelä-Pohjanmaalla (2,1 rikosta 10 000 asukasta kohti). Vaihtelua kuitenkin oletettavasti osittain selittävät rikosten eroavat kirjaamiskäytännöt esimerkiksi tekokokonaisuuksien osalta.

2026a)

4. 3 Lapsiin ja varhaisnuoriin kohdistuvat seksuaalirikokset

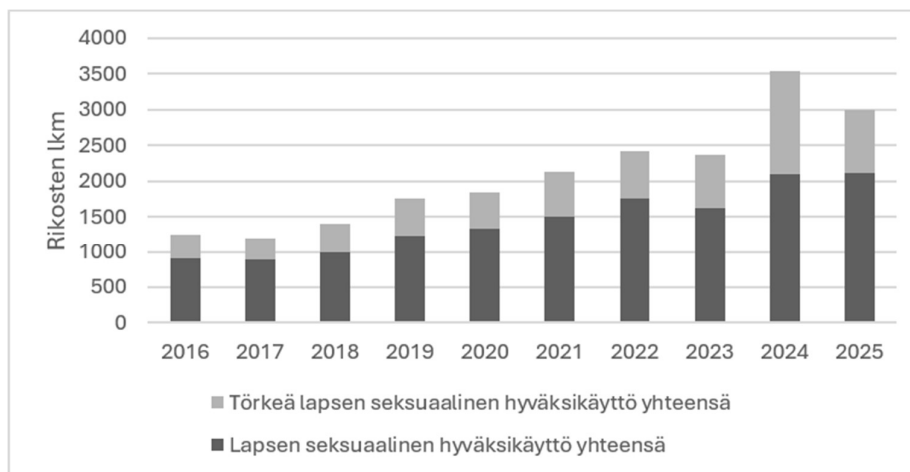
Lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset on vuoden 2023 lainmuutoksen jälkeen täysin erotettu aikuisiin kohdistuneista seksuaalirikoksista. Uuden lainsäädännön keskeinen ero aiempaan on se, että sukupuoliyhteyden sisältäneet teot arvioidaan nyt aina lähtökohtaisesti lapsenraiskauksina (perusmuotoinen ja törkeä, RL 20:12–13). Aiemmin nämä teot olisi tuomittu törkeinä tai perusmuotoisina lapsen seksuaalisina hyväksikäyttöinä ja osa, pakottamista tai uhkaamista sisältäneet teot, myös raiskauksina. Uusi lainsäädäntö kuitenkin pohjaa ajatukselle, ettei alle 16-vuotias voi antaa suostumustaan sukupuoliyhteyteen. Laki sisältää edelleen rajoitussäännöksen (RL 20:17), ja olosuhteiden arvioinnin myötä rikoksia on mahdollista tuomita myös muilla nimikkeillä. Seksuaalinen kajoaminen lapseen ja törkeä seksuaalinen kajoaminen lapseen (RL 20:14–15) vastaavat entisiä lapsen seksuaalisia hyväksikäyttöjä muiden kuin sukupuoliyhteyden kattavien tekojen osalta. Rangastusasteikko on noussut törkeän seksuaalisen kajoamisen osalta niin, että minimirangaistus on kahden vuoden vankeus ja maksimi kymmenen vuoden

vankeus. Edelleen teot, jotka ovat lapsen ja tekijän ikä ja kypsyyden suhde sekä muut teko-olosuhteet huomioon ottaen rikoksen vakavuutta vähentävien seikkojen vallitessa tehty, voidaan arvioida lapsen seksuaalisina hyväksikäyttöinä (RL 20:16).

Rikollisuuden kehitys ja tunnuspiirteet

Viranomaisten tietoon tullut rikollisuus. Lainsäädäntö muuttui vuoden 2023 alusta, mutta koskee tekoja, jotka ovat tapahtuneet uuden lain voimassaollessa. Tästä syystä vielä vuonna 2025 viranomaiset kirjasivat myös nyt jo vanhentuneilla rikosnimikkeillä tapahtuneita rikoksia. Tässä katsauksessa viranomaisten tietoon tulleita rikoksia pyritään tarkastelemaan mahdollisimman vertailukelpoisesti aiempiin vuosiin nähden, vaikka rikosten määritelmien laajennuttua tämä ei olekaan täysin mahdollista.

Alla olevassa kuviossa 4 on esitetty poliisin tietoon tulleet lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten lukumäärät vuosina 2016–2025. Aiemman perusmuotoisen lapsen seksuaalisen hyväksikäytön rinnalla esitellään uuden seksuaalisen kajoamisen lapseen lukumäärät. Aiempien törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön ja törkeän lapsenraiskauksen rinnalle on otettu kaikki lapsenraiskaukset sekä törkeä seksuaalinen kajoaminen lapseen. Vuonna 2025 kirjattiin 2 107 seksuaalista kajoamista lapseen tai lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä, ja 891 lapsenraiskausta, törkeää seksuaalista kajoamista lapseen tai törkeää lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä, eli rikosten yhteenlaskettu määrä oli 2 998. Vuotta aiemmin näitä rikoksia tuli poliisin tietoon yhteensä 3 545.

Kuvio 4 Viranomaisten tietoon tulleet seksuaaliset kajoamiset lapseen, lapsen seksuaaliset hyväksikäytöt ja lapsenraiskaukset vuosina 2016–2025. Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a)

Viimeisten 10 vuoden aikana vaihtelu poliisin tietoon tulleiden lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö -rikosten vuosittaisessa määrässä on ollut suurta. Vuodesta 2016 eteenpäin poliisin tietoon tulleiden lasten seksuaalisten hyväksikäyttöjen määrä on noussut melko tasaisesti vuoteen 2023 asti. Vuonna 2024 kokonaismäärä kasvoi selvästi. Kasvua havaittiin sekä lapsen seksuaalisissa hyväksikäytöissä ja seksuaalisissa kajoamisissa lapsiin että törkeämissä tekemuodoissa. Vuonna 2025 törkeiden tekojen määrä laski edellisvuodesta noin 40 prosenttia seksuaalisten hyväksikäyttöjen määrän pysyessä suunnilleen samana.

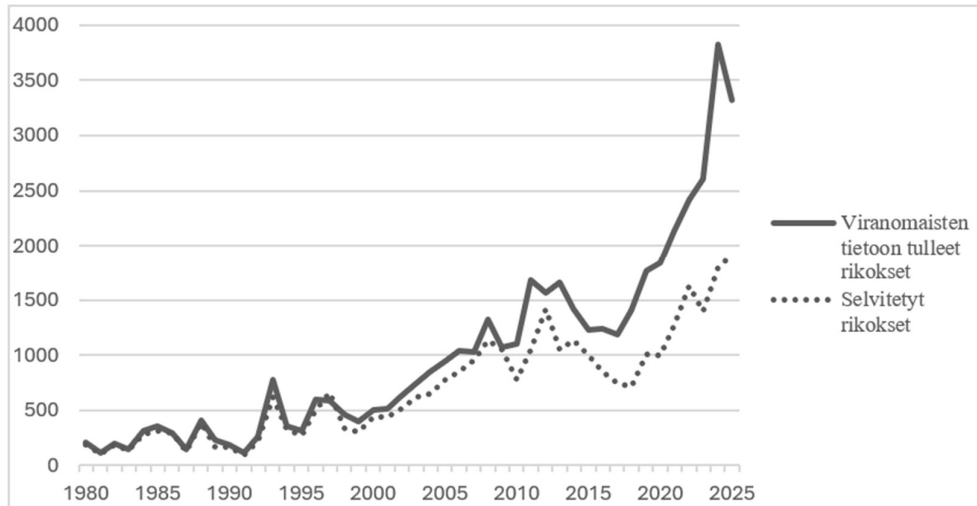
Paitsi että rikossarjojen määrät vaihtelevat vuosittain, niiden osatekojen kirjaamiskäytännöissä on epäyhtenevyyttä. Poliisin selvitetyn merkittävää lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksia oli vuonna 2025 yhteensä 1 910 (1 800 vuonna 2024). Kuviossa 5 on esitetty kaikkien näiden ilmoitettujen ja selvitettyjen rikosten määrät vuosittain, mutta koska osa merkitään selvitetyn eri vuonna kuin rikosilmoitus on kirjattu, koskevat saman vuoden luvut ilmoitetuista ja selvitetystä rikoksista osin eri tapauksia.

Selvitysprosentti lasketaan perustuen poliisin esitutinnan päätteeksi tekemiin merkintöihin, jolloin tapaus merkitään selvitetyn ja se voidaan siirtää syyttäjälle syyteharkintaan. Selvitysprosentti raportoidaan tässä julkaisussa laskemalla tilastovuonna ilmoitetut ja samana vuonna selvitetty rikokset prosentteina kaikista vuoden aikana ilmoitetuista rikoksista. Vuonna 2025 tietoon tulleista lapsen seksuaalisista hyväksikäytöistä selvitettiin vuoden loppuun mennessä 14,5 prosenttia (19,6 prosenttia vuonna 2024). Koska rikoslaji pitää sisällään välillä suuriakin tekokokonaisuuksia, saattaa selvitysprosentti jäädä hyvinkin alhaiseksi, kun rikokset tulevat viranomaisen tietoon ja selvitetyn usein eri vuosina. Tähän vaikuttavat myös rikosprosessin kestoajat. Lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten käsittelyajat koko rikosprosessissa poliisin esitutunnasta käräjäoikeuden ratkaisuun asti ovat myös pidentyneet vuosina 2014–2019 (Fagerlund & Toivonen 2021). Rikossarjojen kirjaamiskäytäntöjen epäyhtenäisyys ja selvittämiseen kuluva aika vaikuttavat siten, että vuosittaiset vaihtelut selvitysprosentissa voivat olla hyvinkin suuria.

Pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna havaitaan, että vuosittain ilmoitettujen tapausten määrä on moninkertaistunut vuodesta 1980 (kuvio 5). Tilastoitujen rikosten määrän kasvu ei kuitenkaan yksiselitteisesti viittaa pelkästään siihen, että lasten seksuaalinen hyväksikäyttö olisi ilmiönä lisääntynyt, vaan taustalla on muun muassa viranomaiskontrollin tehostuminen ja kiinnijäämisriskin kasvu (ks. myös Hinkkanen 2009, 12). Lisäksi rikossarjat voivat vaikuttaa huomattavasti vuosittain tilastoitujen rikosten määrään. Rikosten kirjaamiskäytäntö on epäyhtenäinen erityisesti silloin, kun sama henkilö

on joutunut toistuvasti hyväksikäytön uhriksi. Toisinaan rikossarja kirjataan yhtenä ja toisinaan useana rikoksena.

Toisaalta esimerkiksi lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö internetin välityksellä sekä lapsen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin eli niin sanottu grooming ovat olleet laajamittaisemmin mahdollisia vasta 2000-luvun alun tienoilta, ja viimeksi mainittu lisättiin rikoslakiin vuonna 2011.

Kuvio 5 Seksuaalinen kajoaminen lapseen, lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ja lapsen raiskaus 1980–2025, viranomaisten tietoon tulleet rikokset ja selvitetty rikokset vuosittain. Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a)

Tekojen arkaluontoisuuden vuoksi lapsiin kohdistuneita seksuaalisia hyväksikäyttöjä ei läheskään aina ilmoiteta poliisille tai muille viranomaisille. Lapsi voi salata asian vanhemmiltaan, ja vanhemmatkaan eivät aina halua tehdä hyväksikäytöstä rikosilmoitusta. Jos hyväksikäyttäjänä on lapsen vanhempi tai muu perheenjäsen, rikoksen poliisille ilmoittaminen on paljolti riippuvainen siitä, tuleeko epäily ilmi muuta kautta esimerkiksi päiväkodissa, koulussa tai sosiaali- ja terveystalvelujen yhteydessä.

Kokonaisrikollisuus. Laajojen tekosarjojen paljastuminen viiveellä sekä lainsäädännössä, ilmoittamisalttiudessa ja viranomaiskontrollissa tapahtuneisiin muutoksiin liittyen viranomaisten tietoon tulleen rikollisuuden määrä on vaihdellut vuosittain paljon, eivätkä rikostilastot yksinään riitä kuvaamaan ilmiön yleisyyttä ja siinä tapahtuneita muutoksia. Kokonaisrikollisuuden näkökulmasta lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yleisyyttä on selvitetty lapsille ja nuorille suunnattujen lapsiuhritutkimusten avulla. Kuudes- ja yhdeksäsluokkalaisten suunnatut laajat kyselytutkimukset väkivaltakokemuksista toteutettiin vuosina 2008 (Ellonen ym. 2008), 2013 (Fagerlund ym. 2014) ja 2022 (Mielityinen ym. 2023). Yhdeksäsluokkalaisten osalta tuloksia voidaan verrata Sariolan (1990) vuonna 1988 toteuttamaan koululaiskyselyyn. Lähes kokonaiset ikäluokat tavoittavissa Kouluterveyskyselyissä

(esim. Ikonen & Helakorpi 2019) on puolestaan eri vuosina kysytty vaihtelevin kysymyksenasetteluin seksuaalisesta väkivallasta ja häirinnästä. Tuoreimmat kolme kyselyä ovat vuosilta 2021, 2023 ja 2023. Kysymyksenasettelut ovat näissä kolmessa kyselyssä muuten toisiaan vastaavat, mutta vuonna 2015 on kysytty lisäksi lasten ja nuorten seksuaalikokemuksia aikuisten kanssa, eli lapsen seksuaalisen hyväksikäytön tunnusmerkistön mahdollisesti täyttävien tekojen yleisyyttä lapsiuhritutkimusten kysymyksenasettelua soveltaen.

Uhritutkimuksissa seksuaalinen väkivalta on yleensä pyritty määrittelemään siten, että se vastaisi mahdollisimman tarkoin rikoslaissa määriteltyjä tekoja. Kansallisen rikosuhritutkimuksen osana on kartoitettu myös 15–74-vuotiaiden uhrkokemuksia seksuaaliväkivallan osalta. Vuonna 2025 noin kaksi prosenttia vastaajista raportoi joutuneensa seksuaalisen väkivallan tai sen yrityksen uhriksi kuluneen 12 kuukauden aikana. Osuus on pysynyt melko vakaalla tasolla koko mittaushistorian ajan (Koltola & Näsi 2026).

Kysymyksiä voidaan kuitenkin asettaa myös neutraalimmin esimerkiksi lasten seksuaalikokemuksista aikuisten kanssa. Näin on menetelty lapsiuhritutkimuksissa, jolloin vastaajan ei tarvitse määritellä kokemuksiaan suhteessa rikoslakiin kytkeytyvään sanastoon. Nuorten seksuaalikokemukset heitä vähintään viisi vuotta vanhempien eli tavallisesti aikuisten kanssa ovat pitkällä aikavälillä vertailtuna vähentyneet niin tytöillä kuin pojillakin (taulukko 3). Kuitenkin tyttöjen osalta kokemusten määrän lasku vaikuttaa tasaantuneen ja jopa kääntyneen tuoreimmassa tutkimuksessa. Kokemusten kasvu lapsiuhritutkimuksesta 2013 vuoteen 2022 ei kuitenkaan ole tilastollisesti merkitsevä (Mielityinen ym. 2023). Pidemmällä ajalla vähentymistä on tapahtunut erityisesti sukupuoliyhteyden johtaneissa teoissa (Ellonen & Sariola 2008; Fagerlund ym. 2014; Mielityinen ym. 2023).

Taulukko 1 Seksuaalikokemukset aikuisten ja vähintään 5 vuotta vanhempien kanssa, %-osuus vastanneista

	1988	2008	2013	2019	2022
<i>Tytöt</i>	17	13	8	8	11
<i>Pojat</i>	6	3	3	2	2
<i>Yhteensä</i>	12	8	5	5	7

Lähteet: Lapsiuhritutkimukset 1988, 2008, 2013 ja 2022 (9 lk.) (Mielityinen ym. 2023, liitetaulukko 59); Kouluterveyskysely 2019 (8–9 lk.) (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019)

Edellä taulukossa 1 esiteltyä kysymystä seksuaalikokemuksista vähintään viittä vuotta vanhemman kanssa ei ole vuoden 2019 jälkeen sisällytetty Kouluterveyskyselyyn. Kuitenkin tuoreemmat, vuosien 2021, 2023 ja 2025 kou-

luterveyskyselyt ovat sisältäneet kysymykset seksuaaliväkivallasta, häiritsevistä seksuaalisesta ehdottelusta ja ahdistelusta sekä seksuaalisen häirinnän kokemuksista puhelimesta ja internetissä sekä julkisessa tilassa viimeksi kulueneen vuoden aikana. Seksuaaliväkivallan indikaattori kuvaa niiden osuutta, jotka ovat vastanneet kokeneensa ainakin jotain seuraavista viimeisen 12 kuukauden aikana: riisuuntumaan pakottamista, kehon intiimien alueiden koskettelua vasten tahtoa, yhdyntään tai muunlaiseen seksiin painostamista tai pakottamista ja rahan, tavarain tai päihteiden tarjoamista vastineeksi seksistä. Vuoden 2025 kyselyssä 11 prosenttia kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisista tytöistä ja seitsemän prosenttia pojista raportoi vähintään yhdestä seksuaaliväkivallan kokemuksesta. Vastaavat luvut olivat 12 ja kuusi vuonna 2023 ja 13 ja viisi vuonna 2021.

Puhelimen tai netin välityksellä häiritsevää seksuaalista ahdistelua ilmoitti vuonna 2025 kokeneensa 23 prosenttia kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisista tytöistä ja seitsemän prosenttia saman ikäisistä pojista. Aiemmissa kyselyissä vastaavat luvut olivat 38 ja yhdeksän vuonna 2023 ja 42 ja yhdeksän vuonna 2021. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2026.) Myös lapsiuhritutkimuksen tulosten mukaan verkossa tapahtunut seksuaalinen häirintä on pidemmällä aikavälillä ollut kasvussa. Tuoreimman, vuonna 2022 toteutetun kyselyn mukaan 34 prosenttia yhdeksäsluokkalaisista tytöistä ja 18 prosenttia pojista oli viimeisen vuoden aikana kokenut seksuaalista häirintää verkossa (Mielityinen ym. 2023). Aiemmassa, vuoden 2013, kyselyssä vastaavat luvut olivat 16 prosenttia tytöistä ja seitsemän prosenttia pojista (Fagerlund ym. 2014). Muutos on tilastollisesti merkitsevä. Onkin katsottu, että internetin, älypuhelinien ja sosiaalisen median sovellusten käytön yleistymisen on lisännyt mahdollisuuksia hyväksikäyttöön (esim. Broome, Izura & Lorenzo-Dus 2018; Kloess ym. 2019). Kontakteja potentiaaliin uhreihin voidaan tehdä internetin välityksellä suuria määriä, jolloin tekijöiden on mahdollista löytää itselleen helpoimmat uhrin.

Ikä ja sukupuoli. Vuonna 2025 lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä epäillyistä 96 prosenttia oli miehiä, ja uhreista noin 80 prosenttia oli tyttöjä. Noin 40 prosenttia epäillyistä oli 15–24-vuotiaita, ja noin kolmasosa 25–44-vuotiaita. Uhreista noin puolet oli 12–14-vuotiaita, neljäsosa 5–11-vuotiaita ja reilu viidesosa 15–17-vuotiaita.

4.4 Muut seksuaalirikokset

Tämä luku sisältää tietoja muista seksuaalirikoksista kuin raiskausrikoksista ja lapsiin kohdistuvista seksuaalirikoksista. Tähän joukkoon sisältyvät loput rikoslain 20 lukuun kuuluvat säännökset sekä rikoslain 17 lukuun kuuluvia

nimikkeitä. Taulukossa 2 on kuvattu luvussa esiteltävät rikosnimikkeet sekä niiden lukumäärä kolmena edeltävänä vuonna niiden nimikkeiden osalta, joissa epäiltyjä oli vähintään yksi. Taulukosta käyvät ilmi myös uudet, vuoden 2023 alussa voimaan tulleet rikosnimikkeet. Rikosnimikkeitä kuvataan hieman tarkemmin seuraavassa kahdessa alaluvussa.

Taulukko 2 Viranomaisten tietoon tulleet muut rikoslain 20 ja 17 lukujen seksuaalirikokset 2023–2025 Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a).

Muut rikoslain 20 luvun rikokset	2023	2024	2025
Seksuaalinen kajoaminen (ent. pakottaminen seksuaaliseen tekoon)	358	471	478
Seksuaalisen kajoamisen yritys (ent. seksuaaliseen tekoon pakottamisen yritys)	8	10	9
Törkeä seksuaalinen kajoaminen	18	10	13
Törkeän seksuaalisen kajoamisen yritys	0	0	1
Seksuaalinen hyväksikäyttö	105	60	74
Seksuaalisen hyväksikäytön yritys	3	7	2
Seksuaalinen ahdistelu	1283	1526	1380
Seksuaalisen kuvan luvaton levittäminen	145	156	195
Seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö	3	4	7
Korvauksen tarjoaminen nuoreen kohdistuvasta seksuaalisesta teosta (ent. seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta)	210	99	158
Korvauksen tarjoamisen yritys nuoreen kohdistuvasta seksuaalisesta teosta (ent. seksuaalipalvelujen ostamisen yritys nuorelta)	48	51	39
Paritus	17	18	15
Parituksen yritys	0	1	6
Törkeä paritus	6	5	9
Lapsen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin	261	122	114
Lapsen seksuaalisiin tarkoituksiin houkutteleva yritys	32	24	33
Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittäminen	321	660	853
Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittämisen yritys	0	7	6
Törkeä lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittäminen (ent. törkeä sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittäminen)	7	20	203
Törkeä lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittämisen yritys (ent. sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan törkeän levittämisen yritys)	2	0	1
Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapito (ent. sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapito/hallussa pitäminen)	419	669	1588
Lasta seksuaalisesti esittävän esityksen seuraaminen (ent. sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta koskevan esityksen seuraaminen)	2	2	1
Rikoslain 17 luvun rikokset			
Sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittäminen	127	89	151
Sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittämisen yritys	2	0	1
Kuvaohjelman laiton esittäminen tai levittäminen alaikäiselle	1	0	1
Sukupuolisiveellisyyttä loukkaava markkinointi	0	0	0
Sukupuolisiveellisyyden julkinen loukkaaminen	159	152	164
Sukupuoliyhteys lähisukulaisten kesken	17	9	1

Muut rikoslain 20 luvun rikokset. Rikos- ja pakkokeinotilaston mukaan muita seksuaalirikoksia (RL 20:3–11, 20:18–22) tuli poliisin tietoon 5 185 tapausta vuonna 2025 (3 922 tapausta vuonna 2024 ja 3 248 vuonna 2023). Ilmi tulleiden tapausten määrät ovat vaihdelleet vuositasolla jonkin verran, mutta tuorein nousu on silti merkittävää. Pääpiirteittäin tapausten yhteenlaskettu määrä on noussut melko tasaisesti viimeisen kymmenen vuoden ajan. Nousuun ovat vaikuttaneet myös uudet kriminalisoinnit, vuoden 2023 lisäksi esimerkiksi seksuaalinen ahdistelu (nyk. RL 20:6) tuli voimaan 1.9.2014. Lisäksi vuoden 2023 alusta tuli voimaan useita uusia nimikkeitä, ja osan jo olemassa olevien rikosten määritelmät laajenivat kattamaan enemmän tekomuotoja.

Aiempi RL 20:4, pakottaminen seksuaaliseen tekoon, on korvattu nimikkeellä seksuaalinen kajoaminen (RL 20:3). Uusi määritelmä pohjautuu suostumuksen puutteeseen aiemman väkivallan käytön tai sillä uhkaamisen sijaan ja siitä on olemassa myös törkeä tekomuoto (RL 20:4). Vuonna 2025 seksuaalisia kajoamisia (RL 20:3 ja 20:4) kirjattiin yrityksineen yhteensä 501 kappaletta. Seksuaalisesta hyväksikäytöstä (RL 20:5) rangaistaan henkilöä, joka asemaansa hyväksikäyttäen pakottaa henkilön sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaalista itsemääräämisoikeutta olennaisesti loukkaavaan seksuaaliseen tekoon. Vuonna 2025 poliisi kirjasi 76 seksuaalista hyväksikäyttöä tai sen yritystä.

Lainmuutos laajensi seksuaalisen ahdistelun (RL 20:6) määritelmän kattamaan koskettelemalla tehtyjen seksuaalisten tekojen lisäksi tekoja, jotka vakavuudeltaan vastaavat koskettelua. Rikosnimike tuli alun perin voimaan 2014 ja sen tapausmäärät ovat nousseet huomattavasti tämän jälkeen. Vuonna 2025 seksuaalisia ahdisteluja tuli viranomaisten tietoon 1 380 tapausta.

Uuden lainsäädännön myötä kriminalisoitiin myös seksuaalisen kuvan levittämisen (RL 20:7). Kuvan esittäminen tai levittäminen toisen itsemääräämisoikeutta loukkaavasti on kielletty, vaikka kuvan ottamiseen olisi ollut suostumus. Mikäli suostumusta on rikottu kuvaa ottaessa, teko voi täyttää seksuaalisen kajoamisen tai seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön. Vuoden 2025 uutta rikosnimikettä (RL 20:7) tuli viranomaisten tietoon 195 tapausta.

Prostituutio ei ole Suomessa kategorisesti rangaistavaa. Seksuaalipalvelujen ostaminen parituksen tai ihmiskaupan kohteena olevalta henkilöltä on kuitenkin rangaistavaa rikosnimikkeellä seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö (RL 20:8). Viime vuosina näitä rikoksia on tullut varsin vähän poliisin tietoon: vuonna 2025 seitsemän, vuonna 2024 neljä ja vuonna 2023 kolme. Rangaistavaa on myös seksuaalipalvelujen ostaminen 18 vuotta nuoremmalta henkilöltä. Kyseinen rikosnimike vaihtoi 2023 nimensä korvauk-

sen tarjoamiseksi nuoreen kohdistuvasta seksuaalisesta teosta (aiemmin seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta). Näitä rikoksia (RL 20:9) tai rikoksen yrityksiä tuli poliisin tietoon 197 kappaletta vuonna 2025.

Rikoslain 20 luku pitää sisällään rikosnimikkeet myös parituksesta (RL 20:10) sekä törkeästä parituksesta (RL 20:11), sekä niiden yrityksestä. Kriminalisoinnin keskeinen tarkoitus on suojata prostituoituja heitä hyväkseen käyttäviltä parittajilta. Viimeisen vuosikymmenen aikana ilmi tulleiden paritusrikosten määrät ovat vaihdelleet vuositason tasolla melko paljon. Vuonna 2025 paritusrikoksia tuli ilmi 30 kappaletta. Tapausmäärien suurta vaihtelua voivat selittää esimerkiksi poliisin paritustoimintaan kohdistaman kontrollin intensiteetin vaihtelu sekä suuret tekokokonaisuudet, jotka paljastuessaan voivat nostaa vuosittaista määrää huomattavasti.

Vuonna 2011 rikoslakiin lisättiin rangaistussäännös, jolla kriminalisoitiin lapsen houkuttelemisen seksuaalisiin tarkoituksiin (RL 20:18). Rangaistavaa on ehdottaa tapaamista tai muuta kanssakäymistä lapsen kanssa siten, että tarkoituksena on lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö tai lasta sukupuolisiveellisyttä loukkaavasti esittävien kuvien valmistaminen. Tällaisia rikoksia (yrityksineen) tuli poliisin tietoon yhteensä 147 vuonna 2025. Samaan aikaan edellisen kanssa kriminalisoitiin sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta koskevan esityksen seuraaminen, jonka nimi vaihtui 2023 lasta seksuaalisesti esittävän esityksen seuraamiseksi (RL 20:22). Tällaiset teot eivät kuitenkaan vaikuta tulevan usein viranomaisten tietoon, sillä näitä rikoksia kirjattiin vuonna 2025 vain yksi tapaus, ja kahtena edellisellä vuonna kumpanakin kaksi tapausta.

Vuoden 2023 lainmuutoksessa aiemmin rikoslain 17 luvussa olleet lapsiin kohdistuneet rikokset siirtyivät luvun 20 alle ja niiden nimikkeet muuttuivat hieman. Näitä ovat törkeä lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittäminen (RL 20:20, ent. RL 17:18a) yrityksineen, sekä lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapito (RL 20:21, ent. RL 17:19). Lisäksi otettiin käyttöön uusi rikosnimike, lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittäminen (RL 20:19) yrityksineen. Uuden, perusmuotoisen lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapidon, nimikkeen myötä haluttiin kriminalisoida myös yksittäisten kuvien tai tallenteiden levittäminen, jonka todettiin lain esitöissä olevan tuomittavaa sen vuoksi, että ne saattavat saavuttaa laajan levinneisyyden.

Uutta rikosnimikettä, lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittämistä yrityksineen (RL 20:19) tuli viranomaisten tietoon 859 tapausta vuonna 2025. Vastaavasti rikoksen törkeää tekemistä yrityksineen (RL 20:20) tuli viranomaisten tietoon yrityksineen 204 kappaletta vuonna 2025 (20 vuonna 2024 ja 9 vuonna 2023). Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapitoa (RL 20:21) ilmoitettiin 1588 vuonna 2025, 669 vuonna 2024 ja 419 vuonna 2023.

Rikoslain 17 luvun rikokset. Pornografisen aineiston levittäminen on säädelty rikoslain 17 luvussa nimikkeillä sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittäminen (RL 17:18), ja sukupuolisiveellisyttä loukkaava markkinointi (RL 17:20). Lisäksi luvussa on oma säännöksensä kuvaohjelman laittomasta esittämisestä tai levittämisestä alaikäisille (RL 17:18b). Kuvaohjelman esittämisessä ja levittämisessä voi olla kyse muustakin kuin pornografisesta materiaalista. Poliisin tietoon edellä lueteltuja rikoksia tuli yhteensä 153 vuonna 2025. Suurilukuisin edeltävistä rikosnimikkeistä on sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittäminen (151 tapasta 2025).

Muun muassa itsensäpaljastajiin sovellettua sukupuolisiveellisyden julkista loukkaamista (RL 17:21) tuli poliisin tietoon 164 rikosta vuonna 2025. Lähisukulaisten eli vanhempien ja lapsensa tai sisarusten väliset seksisuhteet ovat rangaistavia rikoslain 17 luvun 22 § perusteella. Lapseen kohdistuva teko voi olla rangaistava sekä lapsenraiskauksena tai lapsen seksuaalisena hyväksikäyttönä, että sukupuoliyhteytenä lähisukulaisten kesken. Näitä rikoksia tuli viranomaisien tietoon vain yksi vuonna 2025, 9 vuonna 2024 ja 17 vuonna 2023.

Lähteet

- Broome, Laura Jay, Christina Izura & Nuria Lorenzo-Dus. 2018. "A systematic review of fantasy driven vs. contact driven internet-initiated sexual offences: Discrete or overlapping typologies?" *Child Abuse & Neglect* 79(2018): 434–444. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.02.021>.
- Ellonen, Noora, Juha Kääriäinen, Heikki Sariola & Venla Salmi. 2008. *Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset. Tutkimus peruskoulun 6. ja 9. luokan oppilaiden kokemasta väkivallasta*. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu; Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201501291732>.
- Ellonen, Noora & Heikki Sariola. 2008. "Seksuaalinen hyväksikäyttö." Teoksessa *Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset*, toimittajat Noora Ellonen, Juha Kääriäinen, Venla Salmi & Heikki Sariola, 81–114. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 71/2008; Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedoksiantoja 87/2008. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu; Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. <http://hdl.handle.net/10138/152529>.
- Fagerlund, Monica, Marja Peltola, Juha Kääriäinen, Noora Ellonen & Heikki Sariola, 2014. *Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2013. Lapsiuhritutkimuksen tuloksia*. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 110. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-815-270-8>.
- Fagerlund, Monica & Virve-Maria Toivonen. 2021. *Rikosprosessin kesto lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021/3. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia.
- HE 13/2022 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle seksuaalirikoksia koskevaksi lainsäädännöksi.

- Hinkkanen, Ville. 2009. *Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö: Tutkimus rangaistus-käytännöstä ja seksuaalirikosten uusimisesta*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 92. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. <http://hdl.handle.net/10138/152523>.
- Ikonen, Riikka & Satu Helakorpi. 2019. *Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2019*. Tilastoraportti 33/2019. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019091528281>.
- Kloess, Juliane A., Catherine E. Hamilton-Giachritsis & Anthony R. Beech. 2019. “Offense processes of online sexual grooming and abuse of children via internet communication platforms.” *Sexual Abuse* 31(1): 73–96. <https://doi.org/10.1177%2F1079063217720927>.
- Kolttola, I. & Näsi, M. 2026. Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2025 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia. Katsauksia 81/2026. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.
- Lehti, Martti, Venla Salmi, Mikko Aaltonen, Petri Danielsson, Ville Hinkkanen, Reino Sirén, Hannu Niemi & Karoliina Suonpää. 2014. Maahanmuuttajat rikosten uhreina ja tekijöinä. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 265. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. <http://hdl.handle.net/10138/152441>.
- Mielityinen, L., Hautamäki, S., Hakala, V., Fagerlund, M., & Ellonen, N. 2023. Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2022. Määrät, piirteet ja niiden muutokset 1988-2022. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2023:5. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Sariola, Heikki. 1990. *Lasten väkivalta- ja seksuaalikokemukset*. Lastensuojelun keskusliiton julkaisuja 85. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto.
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. *Seksuaalikokemukset aikuisen kanssa. Kouluterveyskyselyn 2019 tuloksia*. Sähköpostitiedonanto 9.8.2019. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2026. Kouluterveyskyselyn tulokset tilastokuu-tio: Kouluterveyskyselyn aikasarjat perusopetus 8. ja 9. lk, lukio, aol, 2006-2025.
- Tilastokeskus. 2026a. *Rikos- ja pakkokeinotilasto*. Helsinki: Tilastokeskus. Rikos- ja pakkokeinotilasto | Tilastokeskus
- Tilastokeskus. 2026b. *Väestörakenne*. Helsinki: Tilastokeskus. Väestörakenne | Tilastokeskus
- Vauhkonen, Teemu, Markus Kaakinen & Tommi Hoikkala. 2021. Seksuaalirikosten tekijät, tekotilanteet ja ennaltaehkäisyn mahdollisuudet. *Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:56*.

5 Omaisuusrikokset

Ilari Koltola, Janika Mukkala & Elli Karppila

Tiivistelmä

- Vuonna 2025 poliisin tietoon tuli 149 566 varkausrikosta. Vuoteen 2024 verrattuna erityisesti näpistysten määrä kasvoi voimakkaasti, sillä poliisin tietoon tuli vuonna 2025 noin 15 000 näpistystä enemmän kuin edeltävänä vuonna. Valtaosa kasvusta havaittiin pääkaupunkiseudulla. Varkausrikosten osalta palattiinkin vuoden 2011 tasolle.
- Useiden omaisuusrikosten määrä on selvästi laskenut 1990-luvun alusta. Toisaalta omaisuusrikokset ovat siirtyneet enemmän verkkoon. Petosten ja erityisesti maksuvälinepetosten määrä on kasvanut runsaasti viimeisten vuosien aikana.
- Varkausrikoksista vajaa neljännes tehtiin tunkeutumalla luvatta kohteeseen. Pidemmällä aikavälillä erityisesti automurtojen määrä on vähentynyt 2000-luvun alusta, mutta myös liikemurroissa on huomattavaa laskua.
- Polkupyörävarkaudet ovat yleisin kotitalouksiin ja yksityishenkilöihin kohdistuva varkaustyyppi. Uhriosuudet ovat kuitenkin pysyneet varsin vakaalla tasolla viime vuodet.
- Myymälävarkauksien osuus on noin puolet varkausrikoksista. Nämä rikokset ovat kasvaneet lähes 50 prosentilla 2000-luvun alkuun verrattuna.
- Varkausrikokset ovat yleisempiä kaupunkimaisissa ympäristöissä. Uudellamaalla varkausrikosten esiintyvyys on moninkertainen muuhun Suomeen nähden. Pääkaupunkiseudulla varkausrikosten taso on korkeampi kuin muissa kaupunkimaisissa kunnissa ja olennaisesti korkeampi kuin taajaan asutuissa ja maaseutumaisissa kunnissa.

Tässä luvussa tarkastellaan varkausrikoksia ja luvattomia käyttöjä, kavalluksia ja petoksia sekä vahingontekoja. Ne voivat kohdistua sekä yksityisiin ihmisiin ja kotitalouksiin että yrityksiin ja yhteisöihin. Erityisesti liike- ja yritystoimintaan liittyviä talousrikoksia käsitellään luvussa 6. Tässä kappaleessa omaisuusrikollisuutta tarkastellaan sekä virallisten rekisterien että uhritutkimuksen tietoja hyödyntäen.

Luvussa käytetyt viralliset rekisteritiedot perustuvat pitkälti Tilastokeskuksen julkaisemaan rikos- ja pakkokeinotilastoon. Tämä ”poliisitilastonaikin” tunnettu tilasto sisältää tietoja poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen tietoon tulleista rikoksista sekä epäillyistä tekijöistä ja uhreista. Viranomaisten tietoon tulleiden rikosten yksikkönä on yleensä rikosten eli tekojen määrä.

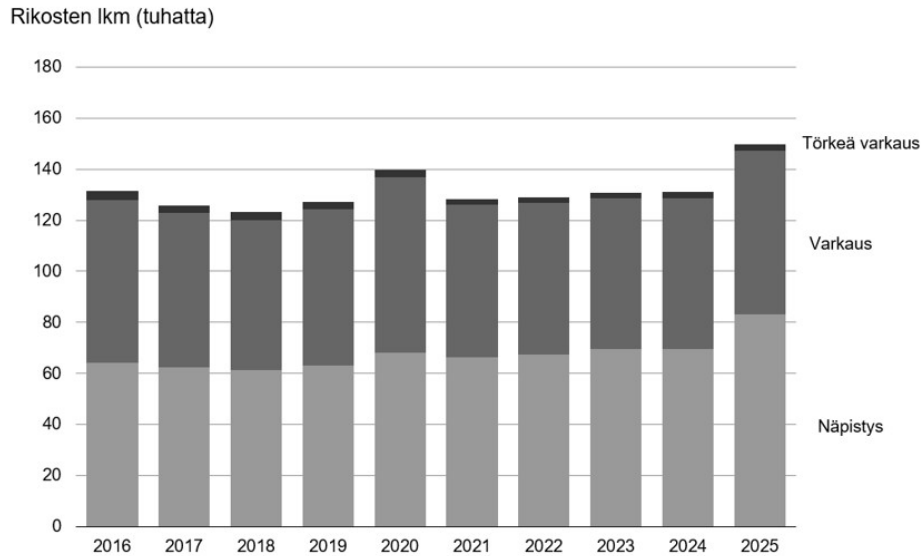
Virallisten tilastojen lisäksi tässä luvussa tarkastellaan omaisuusrikoksia Kansallisen rikosuhritutkimuksen pohjalta. Uhritutkimukset kertovat erityisesti vähemmän arvokkaaseen irtaimeen omaisuuteen kohdistuvien rikoksien yleisyydestä. Nämä kyselytutkimukset selvittävät rikosten kohteeksi joutuneiden määrää (yleensä henkilöiden tai kotitalouksien). Omaisuusrikokset ovatkin tosiasiallisesti paljon yleisempiä kuin mitä virallisista tilastoista ilmenee. Väestökyselyillä toteutettavien uhritutkimuksien avulla voidaan mitata sekä ilmi- että piilorikollisuutta. Karkealla tasolla eri tietolähteiden pitäisi kuitenkin osoittaa yhdenmukaisesti rikollisuuden kehityssuuntaa.

Kokonaisrikollisuuden seuranta ja tarkastelu on oleellista etenkin omaisuusrikollisuuden kehityksen tarkastelun suhteen, sillä poliisin tietoon tulleissa rikoksissa ei aina eritellä selvästi verkon välityksellä tapahtuvaa omaisuusrikollisuutta muusta omaisuusrikollisuudesta.

5.1 Rikollisuuden kehitys

Varkausrikokset

Varkausrikokset. Varkausrikokset muodostavat suuren osan viranomaisten tietoon tulleesta rikollisuudesta. Miltei kolmannes tilastoiduista rikoksista (pois lukien mm. liikenne rikkomukset) ovat varkausrikoksia tai moottoriajoneuvon käyttövarkauksia.

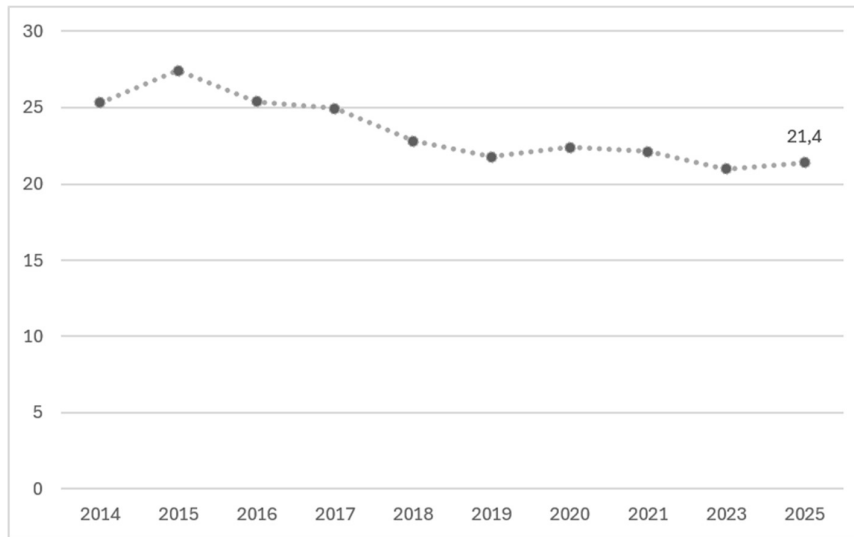
Kuvio 1 Poliisin tietoon tulleet varkausrikokset vuosina 2016–2025. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a)

Varkausrikollisuuden määrä on toki vähentynyt merkittävästi 1990-luvusta. Esimerkiksi vuonna 1993 poliisin tietoon tuli yli 200 000 varkausrikosta. Vuonna 2025 palattiin kuitenkin vuoden 2011 tasolle. Viimeaikainen kasvu on keskittynyt pääosin pääkaupunkiseudulle. Näpistysrikosten osalta teot kasautuvat niin kutsutuille sarjanäpistelijöille, joiden taustalla on usein vakavia päihdeongelmia. Osaltaan tilanteeseen ja poliisin tietoon tulemiseen on vaikuttanut myös kauppojen, eritoten S-ryhmän nykyinen, niin kutsuttu nollatoleranssin käytäntö, jossa kaikki näpistykset ja varkauudet ilmoitetaan poliisille.

Rajat ylittävän liikkuvuuden lisääntyminen toi Suomeen ammattimaisesti toimivia ulkomaalaisia rikollisryhmiä ja ulkomaalaisten osuus varkausrikoksista olikin 2010-luvun alkupuolella lähes 18 prosenttia. Tämä osuus on kuitenkin pienentynyt selvästi ja vuonna 2025 varkausrikoksiin syylliseksi epäillyistä henkilöistä 10 prosenttia oli ulkomaalaisia. Ulkomaalaisten, erityisesti niiden ulkomaalaisten, joilla ei ole vakinaista asuinpaikkaa Suomessa, osuus törkeistä varkausrikoksista epäiltynä on laskenut viime vuosina. Kun vuonna 2013 vuonna puolella törkeistä varkausrikoksista epäillyistä ei ollut vakinaista asuinpaikkaa Suomessa, vuonna 2025 vastaava osuus oli noin 20 prosenttia.

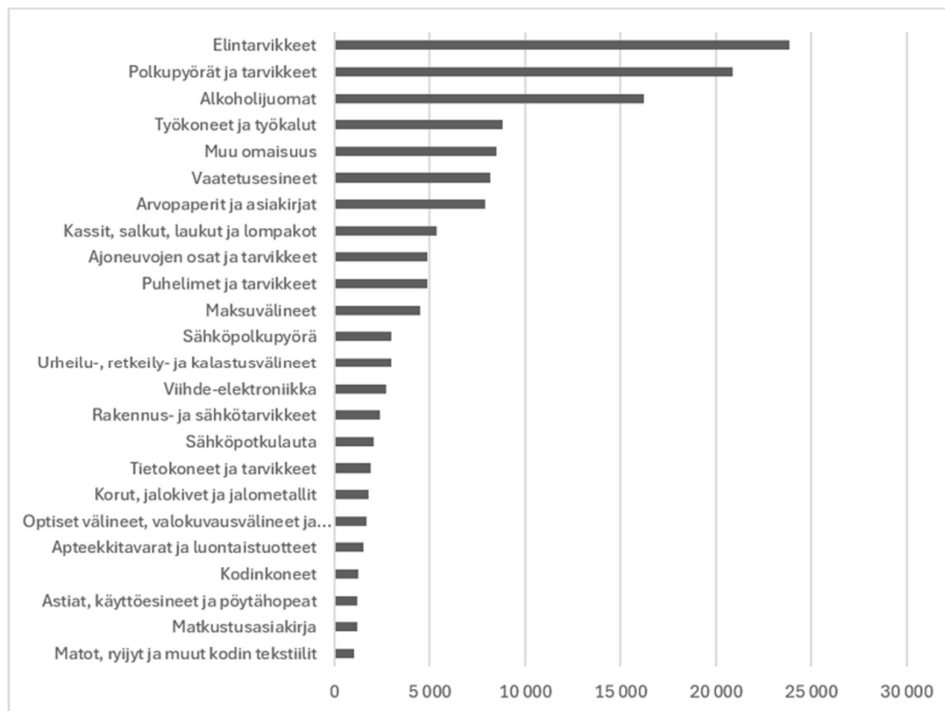
Kuviossa 2 esitetään omaisuusrikoksen kohteeksi joutuneiden kotitalouksien osuudet Kansallisten rikosuhritutkimusten mukaan vuosina 2014–2025. Kuviosta havaitaan, että omaisuusrikoksen uhriksi joutuneiden kotitalouksien osuus on hieman laskenut 2010-luvun puolivälistä. Kuvion ulkopuolelta

voidaan myös todeta, että polkupyörä oli edelleen yleisin omaisuusrikoksen kohde.

Kuvio 2 Omaisuusrikoksen kohteeksi joutuneet 15–74-vuotiaiden kotitaloudet, % kotitalouksista 2014–2025. (%). Lähde: Koltola & Näsi 2026.

Kuviossa 3 esitetään vuonna 2025 yleisimmät varastetuksi ilmoitetut omaisuusluokat (varastettu yli 1 000 kpl) poliisitilaston mukaan. Omaisuusluokissa on tapahtunut vuosittaista vaihtelua: esimerkiksi varastetun viihdeelektroniikan määrä on vähentynyt merkittävästi viimeisten 20 vuoden aikana. Kaikki varastettu omaisuus ei kuitenkaan tule poliisin tietoon, ja varsinkin vähemmän arvokkaaseen irtaimeen omaisuuteen kohdistuneet varkaudet jäävät usein ilmoittamatta.

Kuvio 3 Yleisimmät Poliisiin tietoon tulleet varastetuksi ilmoitetut omaisuususerät vuonna 2025. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a)

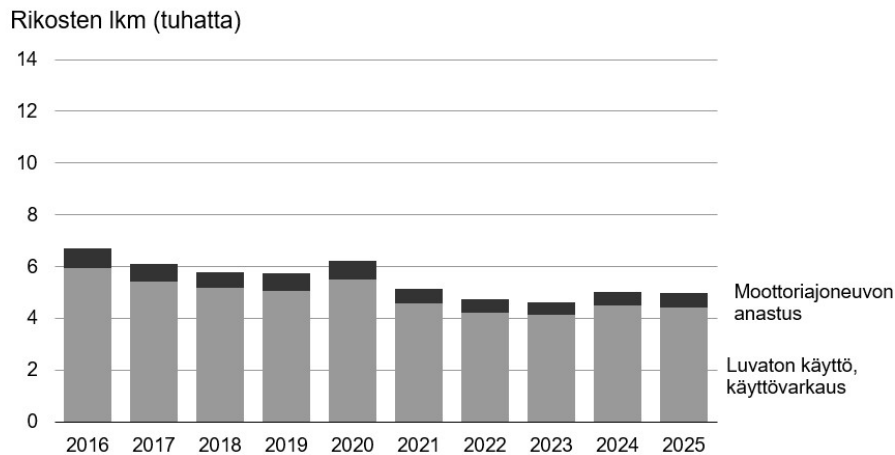
Kotitalouksien näkökulmasta tarkasteltuna polkupyörä on pitkään ollut yleisin varastettu esine. Kansallisen rikosuhritutkimuksen mukaan polkupyörävarkauden uhriksi joutuneiden kotitalouksien osuus on kuitenkin miltei puolittunut vuosien 2015–2025 välisenä aikana ja vuonna 2025 enää 8 prosenttia kotitalouksista raportoi pyörävarkaudesta (kuvio 5). Korvausmäärät polkupyörävarkauksissa ovat kuitenkin jatkuvasti nousseet, mikä johtuu pitkälti uusien polkupyörien arvon nousemisesta, esimerkiksi sähköpyörien osuus on poliisiin tietoon tulleista varastetuista pyöristä lähes 15 prosenttia (Finanssiala ry 2025).

Kuvion 3 ulkopuolelta voidaan myös todeta, että aivan viime vuosina elintarvikkeiden varastaminen on lisääntynyt hyvin voimakkaasti. Vuonna 2025 poliisille ilmoitettiin yli kymmenkertainen määrä elintarvikkeisiin (noin 24 000) liittyviä varkausrikoksia vuoteen 2020 (noin 1 600) verrattuna. Kasvu on ollut siis erityisen voimakasta aivan viime vuosien aikana. Sama koskee alkoholijuomia. Kasvu linkittyy viime vuosina havaittuun voimakkaaseen kasvuun erityisesti näpistysrikosten osalta.

Sen sijaan puhelimen varkaussmäärät ovat puolittuneet vuoteen 2010 verrattuna, kun taas maksuvälineisiin liittyvät varkaudet (vuonna 2025 tietoon tuli noin 4 500 tapausta) ovat vuositasona enää kolmasosa vuoden 2010 (noin 18 000 varkausta) tasoon verrattuna.

Moottoriajoneuvoihin kohdistuneet omaisuusrikokset

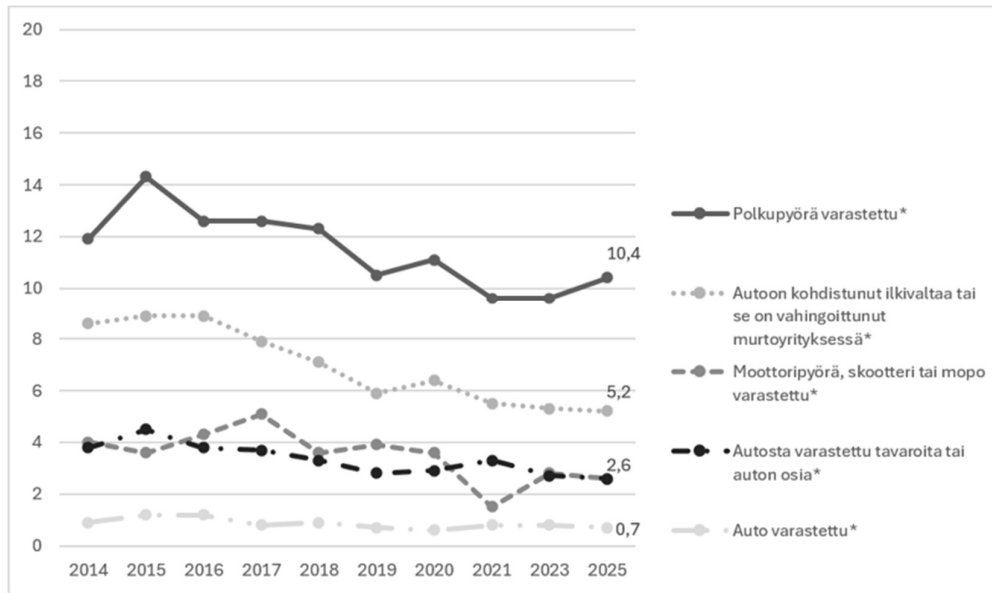
Rikoslaissa erotetaan moottorikulkuneuvon varastaminen, käyttövarkaus ja luvaton käyttö. Varkaudesta on kyse silloin, kun ajoneuvo anastetaan ja tarkoituksena on esimerkiksi myydä se edelleen – sellaisenaan tai osiin purettuna. Rikoksella tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä ja toiminta voi olla pitkälle organisoitua. Ns. ”autovarkauksista” vain vähemmistö on tällaisia rikoksia. Tavallisimmin on kyse käyttövarkaudesta, jolloin ajoneuvo viedään ilman lupaa omistajaltaan, sillä ajetaan lyhyen aikaa ja se hylätään käytön jälkeen. Astetta vakavampia käyttövarkauksia ovat ne, joissa samalla anastetaan autosta irtainta omaisuutta tai autoa käytetään muun rikoksen tekemisessä ns. keikka-autona. Luvallisesti käyttöön saadun (esim. vuokratun) auton palauttamatta jättäminen ei yleensä ole käyttövarkaus vaan luvaton käyttö.

Kuvio 4 Poliisin tietoon tulleet ajoneuvon anastukset, käyttövarkaudet ja luvattomat käytöt vuosina 2016–2025. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a).

Vuonna 2025 poliisin tietoon tuli 4 987 moottoriajoneuvon anastusta, käyttövarkautta tai luvattonta käyttöä, mikä oli samalla tasolla edellisvuoteen verrattuna. Pidemmällä aikavälillä rikosten määrä on kuitenkin ollut merkittävässä laskussa, 2000-luvun alkuun verrattuna moottoriajoneuvojen anastukset ja käyttövarkaudet ovat laskeneet noin neljäsosaan. Viimeisten vuosien aikana rikollisuus on tasaantunut noin viiteen tuhanteen rikokseen (kuvio 4). Vuonna 2025 moottoriajoneuvoihin kohdistuneista omaisuusrikoksista kolme neljäsosaa oli käyttövarkauksia (ml. törkeä tekemuoto), loput anastuksia ja luvattomia käyttäjiä (ml. törkeä tekemuoto). Ajoneuvojen varastamisen ja käyttövarkauksien vähenemiseen on voinut vaikuttaa esimerkiksi

erilaisten rikoksentekoa vaikeuttavien ajonestolaitteiden ja muun varastamisesta vaikeuttavan tekniikan yleistymisen autokannassa. Moottoriajoneuvosta varastetut tavarat eivät näy kuviossa 4, mutta näiden varkausrikosten määrä on pysynyt noin 7000–9000 tuntumassa viimeisen vuosikymmenen aikana. Rikosten määrä on vähentynyt selvästi vuosikymmenten aikana, esimerkiksi 2000-luvun alkupuolella näitä varkausrikoksia tapahtui lähes kolme kertaa enemmän.

Kuvio 5 Polkupyörään tai ajoneuvoon kohdistuneen omaisuusrikoksen kohteeksi vuoden aikana joutuneet kotitaloudet rikoksen tekotyypin mukaan vuosina 2014–2025 (% kotitalouksista). (*osuus laskettu vain siinä joukossa, jolla ko. omaisuus oli käytössään). *Lähteet:* Koltola & Näsi 2026.

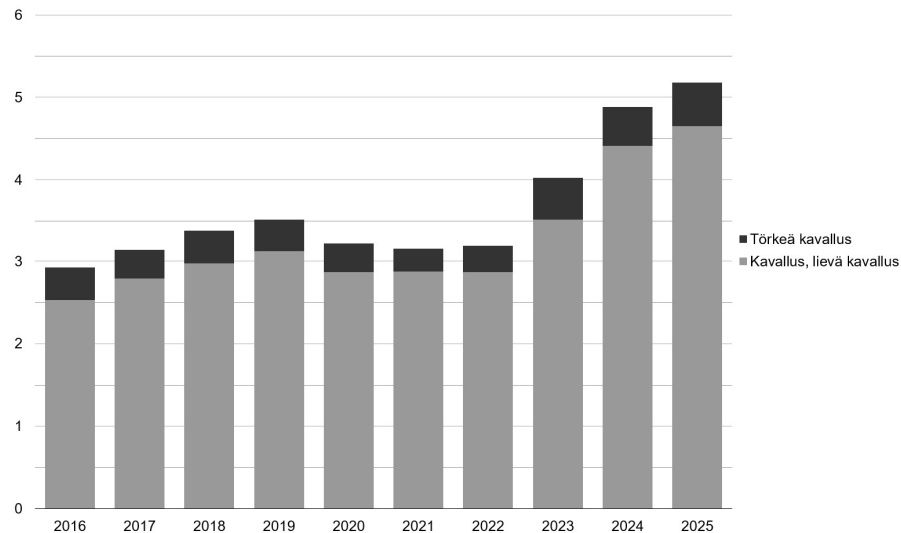
Vuosien 1989–2009 uhritutkimuksien mukaan keskimäärin neljä prosenttia auton omistaneista suomalaisista kotitaloudesta kertoi autonsa tahallista vahingoittamisesta viimeksi kuluneen vuoden aikana. Vuosien 2014–2025 kyselyissä puolestaan auton vahingoittamisesta on ilmoittanut vuonna 5–9 prosenttia auton omistavista kotitalouksista. Osuus on kuitenkin laskenut kymmenen vuoden takaisesta ja vuonna 2025 osuus oli noin 5 prosenttia (kuvio 5). Moottoriajoneuvojen varkaudet ovat tarkastelujaksolla olleet hyvin harvinaisia sekä uusien että vanhojen tietolähteiden mukaan. Auton varastamisesta on kertonut vuosien 2014–2025 tutkimuksissa noin prosentti vastaajista. Kaksipyöräisten moottoriajoneuvojen varkaudet ovat olleet noin 2–4 prosentin tuntumassa, ja vuonna 2025 varkaudesta raportoi hieman alle kolme prosenttia kotitalouksista. Poliisitilaston mukaan käyttövarkaudet kaksipyöräisten osalta ovat laskeneet tasaisesti viimeisen kymmenen vuoden aikana (Tilastokeskus 2025a). Noin 2–4 prosenttia vastaajista on vuosien

2014–2025 Kansallisen rikosuhritutkimuksen mukaan raportoinut autosta varastetuista tavaroista tai varastetuista auton osista.

Kavallus-, petos-, ja vahingontekorikokset

Kavallusrikokset. Kavallusrikoksia koskevat säännökset ovat rikoslain luvussa 28 ”Varkaudesta, kavalluksesta ja luvattomasta käytöstä”. Kavallus eroaa varkausrikoksesta siinä, että anastaminen kohdistuu varoihin tai muuhun irtaimeen omaisuuteen, joka on uskottu tekijän haltuun. Kavallukseen syyllistyy esimerkiksi yhdistyksen rahastonhoitaja, joka käyttää yhdistyksen varoja omiin tarkoituksiinsa, tai esimerkiksi omaishoitaja, joka kavaltaa omaishoidettavan varoja.

Rikosten lkm (tuhatta)

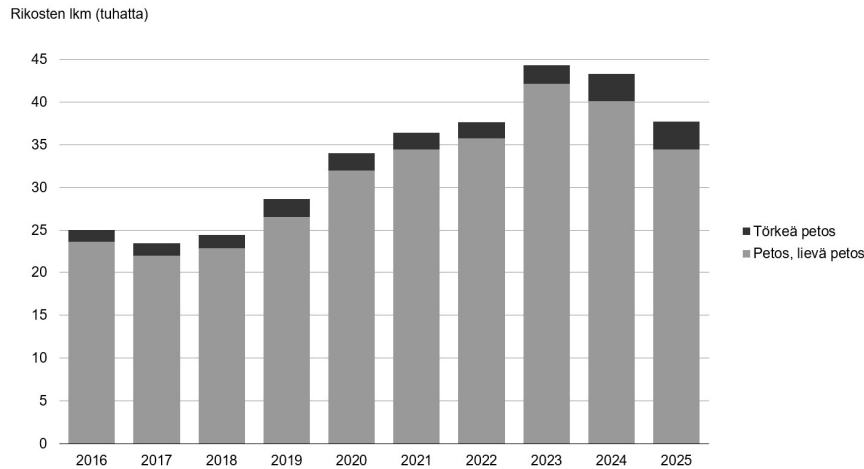

Kuvio 6 Poliisin tietoon tulleet kavallusrikokset vuosina 2016–2025. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a).

Kavallusrikosten määrä pysyi pitkään samalla tasolla, yli kolmessa tuhanessa tapauksessa vuosittain (kuvio 6), mutta viime vuosina kavallusrikokset ovat lisääntyneet selvästi. Vuonna 2025 kavallusrikoksia kirjattiin 5 181 kappaletta ja määrä on kasvanut yli 2 000 vuoteen 2022 verrattuna. Kavallusrikoksista noin kymmenen prosenttia tutkittiin törkeinä kavalluksina.

Petosrikokset. Tässä osiossa petosrikoksilla tarkoitetaan rikoslain 36 luvun 1–3 pykälissä kriminalisoituja tekoja ja rikoslain 37 luvun 8–11 pykälissä määriteltyjä maksuvälineiden käyttöön liittyviä petoksia. Petoksia koskevia säännöksiä on myös muualla rikoslaissa. Rikoslain 29 luvussa säädetään rangaistukset veropetoksista ja avustuspetosrikoksista. Velallisen pe-

toksia koskevat säännökset ovat rikoslain 39 luvussa. Näitä rikoksia on käsitelty laajemmin vuoden 2019 Rikollisuustilannekatsauksessa. Vuonna 2003 tehdyn rikoslain muutoksen mukaan petoksena voidaan tuomita myös teko, jossa oikeudettoman taloudellisen hyödyn saamiseksi ja toiselle vahinkoa aiheuttaen puututaan tietojärjestelmän toimintaan tai muutetaan tai tuhotaan siinä olevia tietoja (514/2003).

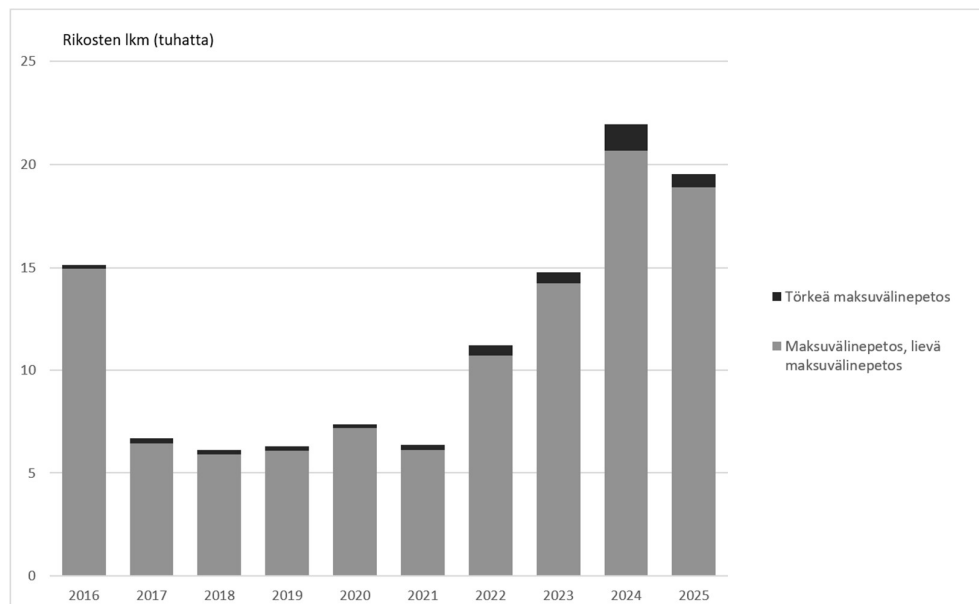
Kuvio 7 Poliisin tietoon tulleet petosrikokset vuosina 2016–2025. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a).

Petosrikokset lisääntyivät selvästi 2010-luvun alkupuoliskolla, mutta rikosten kasvu taittui ja lähti lievään laskuun vuosina 2016–2017 (kuvio 7). Vuosikymmenen puolivälin lasku kuitenkin pysähtyi jo vuonna 2018 ja vuosikymmenen lopulla petosrikokset lisääntyivät selvästi. Vuonna 2025 poliisin tietoon tuli 34 468 perusmuotoista tai lievää petosta ja 3 286 törkeää petosta. Kahden viime vuoden aikana kokonaiskuvassa petosrikosten kasvu on kuitenkin taittunut ja vuonna 2025 palattiin vuoden 2022 tasolle. Samaan aikaan kuitenkin havaitaan, että törkeiden petosten määrä on lisääntynyt kahden edellisen vuoden aikana selvästi ja niiden määrä on lähes kolminkertainen muutaman vuoden takaiseen verrattuna.

Petosrikosten kasvun eräänä syynä on verkkoasioinnin voimakkaasti laajentunut käyttö tuotteiden ostamisessa ja pankkiasioden hoidossa. Verkoasioinnin yleistyminen kasvattaa rikosten kohderyhmää ja helpottaa suuren kohderyhmän tavoittamista. Internetin tarjoama anonyymiyden mahdollisuus puolestaan vähentää kiinnijäämisen riskiä. Etenkin verkkokaupan ja verkkovertaiskaupan lisääntymisen katsotaan lisänneen juuri petosten kasvua (Tanttari & Alanko 2017). Teknologian kehitys mahdollistaa yhä edistyneemmät huijausten toteutustavat, joita ihmisten on entistä vaikeampi tunnistaa verkkohuijauksiksi.

Maksuvälinepetokset RL 37:8–11 ja maksuvälinerikokset (RL 37:12–13). Maksuvälinepetoksella tarkoitetaan pankki-, maksu- tai luottokortin, sekin tai näihin rinnastettavan maksuvälineen käyttöä ilman laillista oikeutta, tai sen muunlaista väärinkäyttöä. Maksuvälinepetoksena voidaan rangaista myös tilin katteen tai sovitun enimmäisluottorajan ylittäminen. Maksuvälinepetoksiin liittyvä lainsäädäntö uudistui heinäkuussa 2021 ja maksuvälinerikoksia koskevat nimikkeet lisättiin rikoslakiin. Maksuvälinerikokset kattavat rikokset, joissa esimerkiksi anastetaan, väärennetään tai pidetään hallussa laittomasti hankittua maksuvälinettä. Laittomasti hankitun tai väärennetyn hallussapito tai luovuttaminen maksuvälinepetoksen tekemistä varten tuomitaan maksuvälinerikoksena. Uusi rikosnimike säädettiin muihin maksuvälineisiin kuin käteisrahaan liittyvien petosten ja väärennosten torjuntaa varten (HE 52/2021 vp).

Kuviossa 8 on eritelty erikseen kaksi kategoriaa: lievät ja perusmuotoiset maksuvälinepetokset, sekä törkeät maksuvälinepetokset. Vuonna 2021 rikoslakiin lisätty maksuvälinerikos ei ainakaan toistaiseksi ole merkittävästi lisännyt maksuvälineisiin liittyvien rikosten määrää, vaan lievät ja perusmuotoiset maksuvälinepetokset ovat selvästi tyypillisempiä.

Kuvio 8 Poliisin tietoon tulleet maksuvälinepetokset vuosina 2016–2025 *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a).

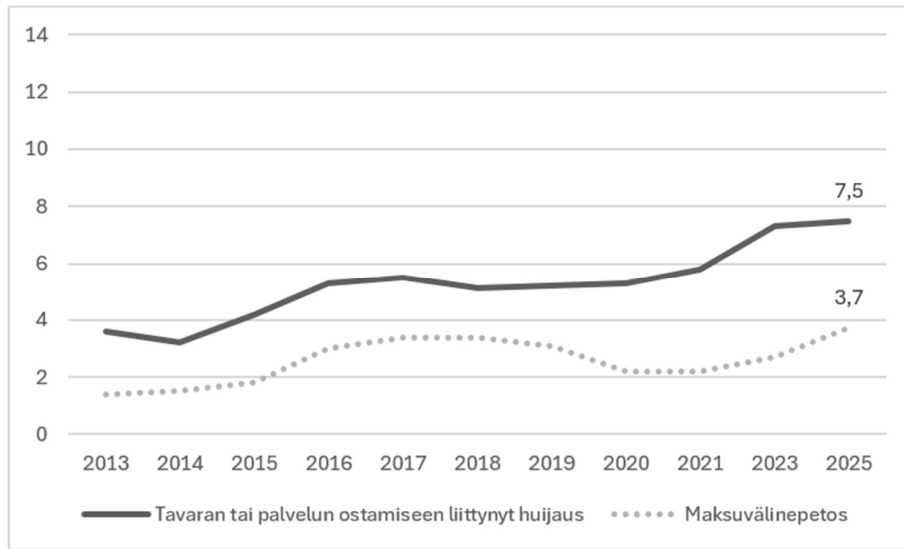
Vuonna 2025 poliisin tietoon tuli 19 513 Suomessa tapahtunutta maksuvälinepetosta ja -rikosta (kuvio 8), joista valtaosa oli perusmuotoisia tai lieviä maksuvälinepetoksia. Kokonaisuudessaan maksuvälinepetosten ja -rikosten määrät laskivat jonkin verran edellisvuoteen nähden. Maksuvälinepetosten ja -rikosten määrät ovat vaihdelleet vuositasolla suuresti viimeisten kymmenen vuoden aikana. Rikostasoon liittyvät huomattavat vaihtelut eri vuosien

välillä saattavat liittyä esimerkiksi laajempiin rikossarjoihin, joissa samalla huijauksella on paljon uhreja. Joka tapauksessa laajalle levitetty verkko välityksellä tehdyt maksuvälinerikokset ja petokset saattavat selittää rikosten lukumäärän nousu viimeisten vuosien aikana.

Vuonna 2025 noin neljäsosassa kaikissa maksuvälinepetoksista teko- paikka oli joko ulkomaat. Kymmenessä prosentissa tapauksista tekomaajäi tuntemattomaksi. Ulkomailla tehdyt maksuvälinepetokset ja -rikokset voivat olla esimerkiksi luottokorttitietojen kopiointeja tai tietomurron seurauksena väärille teille päätyneiden korttitietojen käyttöä.

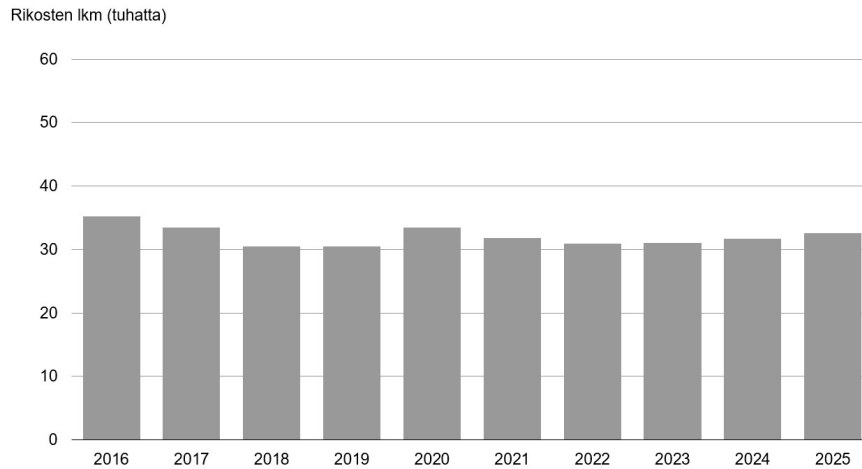
Uuritutkimukset tukevat poliisin tietoon tulleita tietoja maksuvälinepetosten ja petosten osalta. Kuviossa 9 esitetään vuosina 2013–2025 maksuvälinepetoksen tai tavarat tai palvelun ostamiseen liittyneen huijauksen kohteeksi joutuneiden vastaajien osuus Kansallisen rikosuhritutkimuksen mukaan (Koltola & Näsi 2026). Maksuvälinepetoksen kohteeksi joutuneiden osuus on hieman vaihdellut vuosien aikana, mutta vuonna 2025 uhriksi joutumisesta raportoi 3,7 prosenttia vastaajista. Valtaosa maksuvälinepetoksista tapahtuu nykyään verkossa. (Koltola & Näsi 2022, 30). Tavarat tai palvelun ostamisen huijauksen uhriksi joutuneiden määrä on kasvanut selvästi reilun kymmenen vuoden takaisesta. Kyselytutkimuksiin liittyy aina satunnaisvaihtelua, ja vuosittaiset prosenttimuutokset eivät välttämättä todellisuudessa ole merkittäviä. Voidaan kuitenkin todeta, että sekä maksuvälinepetoksen että huijauksen uhreiksi joutuneiden määrä on lisääntynyt 2010-luvun alkupuolesta myös kyselytutkimusten mukaan.

Vuoden 2023 Kansallisen rikosuhritutkimuksen mukaan noin kahdeksan prosenttia vastaajista oli menettänyt rahaa verkkohuijauksessa elämänsä aikana. Huijauksissa menetetty rahallisen arvon mediaani oli noin 100 euroa. Vuoden 2021 Kansallisen rikosuhritutkimuksen mukaan yleisin kohdattu huijausyritys verkossa oli ns. postihuijaus, josta ilmoitti noin 55 prosenttia vastaajista. Vain hyvin harva, noin 2 prosenttia, raportoi kuitenkin menettäneensä rahaa tässä huijauksessa. (Koltola & Näsi 2022, 31–32). Tarkempia tietoja verkkorikosten uhreista löytyy vuosien 2025, 2023, 2021 ja 2018 Kansallisen rikosuhritutkimuksen raporteista (Koltola & Näsi 2026; Beuker & Näsi 2024; Koltola & Näsi 2022; Danielsson & Näsi 2019).

Kuvio 9 Viimeisen 12kk:n aikana tavaran tai palvelun ostamiseen liittyneeseen huijaukseen tai maksuvälinepetoksen kohteeksi joutuneita 15–74-vuotiaista (%). *Lähde:* 2013–2025 Kansallisten rikosuhritutkimusten perusaineistot.

Vahingontekorikokset (RL 35:1–3). Vuonna 2025 poliisin tietoon tuli 32 621 vahingontekoa (kuvio 10). Vahingontekorikosten määrät ovat pysyneet melko vakaalla tasolla edellisten vuosien aikana. Kaikkiaan vahingontekorikokset tapahtuvat yleisimmin tiloissa, joissa valvonta on vähäistä.

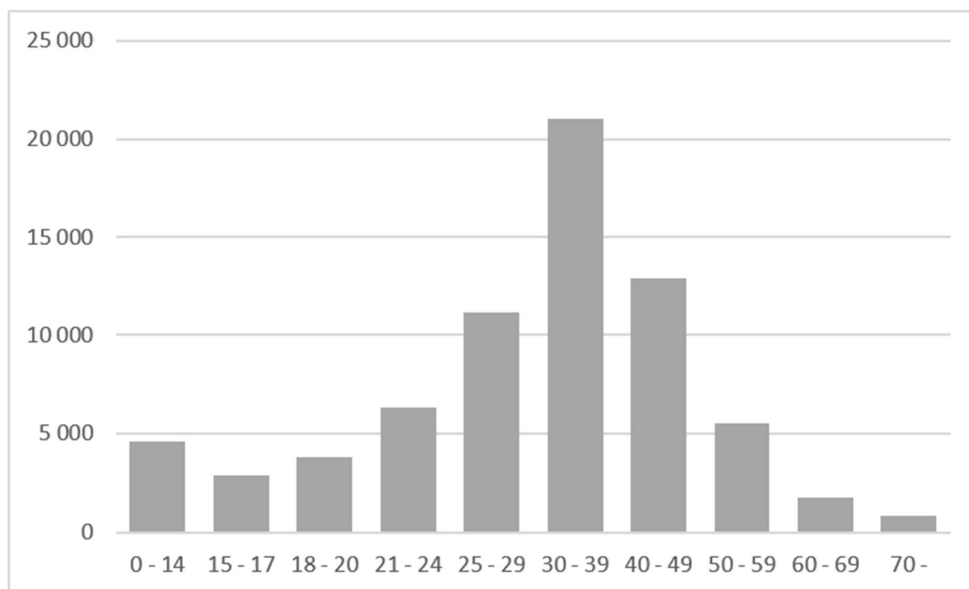

Kuvio 10 Poliisin tietoon tulleet vahingontekorikokset vuosina 2016–2025. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a).

5.2 Omaisuusrikosten piirteitä

Taustatekijät

Ikä ja sukupuoli. Kuviossa 11 on tarkasteltu varkausrikoksia ikäryhmittäin epäiltyjen osalta 2025 poliisin selvittämien rikosten osalta. Epäiltyjen iän painopiste on 25–50-vuotiaissa, tämä on myös sama ryhmä, jonka kohdalla epäiltyjen määrä on kasvanut eniten viimeisten vuosien aikana. Petosrikosten ja etenkin vahingontekorikosten osalta epäiltyjen ikähaarukka laajenee myös nuorempiin epäiltyihin.

Kuvio 11 Varkausrikoksista epäiltyjä ikäryhmittäin, viranomaisten selvittämät rikokset vuonna 2025 tulleista. Lähteet: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a).

Vuonna 2025 kirjatuissa varkausrikoksissa valtaosa (72 %) epäillyistä oli miehiä. Miesten yliedustus oli vielä suurempaa vahingontekorikoksissa, jossa heidän osuutensa oli noin 90 prosenttia. Sen sijaan petosrikosten osalta naisten osuus epäillyistä on miltei puolet. Rikoslajikohtaisesti tarkasteltuna naisten osuus rikoksesta epäillyistä onkin erityisen korkea petos- ja kavalusrikoksissa. Kansallisen rikosuhritutkimuksen mukaan varkausrikosten kohteeksi joutumisessa ei vuonna 2025 ollut olennaisia ikäryhmittäisiä tai sukupuolittaisia eroja. Myöskään verkkorikollisuuden linkittyvien omaisuusrikosten osalta ei havaita käytännössä lainkaan sukupuolittaisia eroja. Sen sijaan ikäryhmittäisiä eroja esiintyy jonkin verran, maksukorttipetokset

ja henkilötietojen väärinkäyttö painottuu selkeämmin vanhempiin ikäryhmiin (Kolttola & Näsi 2026).

Pääasiallinen toiminta. Tilastokeskus julkaisee rikostilastoja rikoksista epäiltyjen pääasiallisen toiminnan mukaan. Taulukossa 1 raportoidaan varkausrikoksista ja petosrikoksista (huom. törkeät petokset eivät ole mukana) epäiltyjen jakauma pääasiallisen toiminnan mukaan, ja lisäksi rikosten määrä kussakin ryhmässä väestön 10 000 henkilöä kohden.

Sekä varkausrikokset että petokset ovat huomattavasti yleisempiä työttömien tai työvoiman ulkopuolella olevien parissa. Nämä tiedot viittaavat siihen, että sosiaalinen syrjäytyminen on merkittävä omaisuusrikollisuuteen vaikuttava taustatekijä (ks. myös Aaltonen 2013). Petoksissa suhteelliset erot ryhmien välillä ovat hieman pienempiä kuin varkausrikoksissa, mutta erot ovat silti huomattavia. Eläkeläisten osalta on huomioitava, että vain pieni osa epäillyistä on ollut vanhuuseläkkeellä.

Taulukko 1 Varkausrikoksista ja petosrikoksista epäillyt pääasiallisen toiminnan mukaan vuonna 2025. Epäiltyjen määrä väestön 10 000 henkeä kohden.

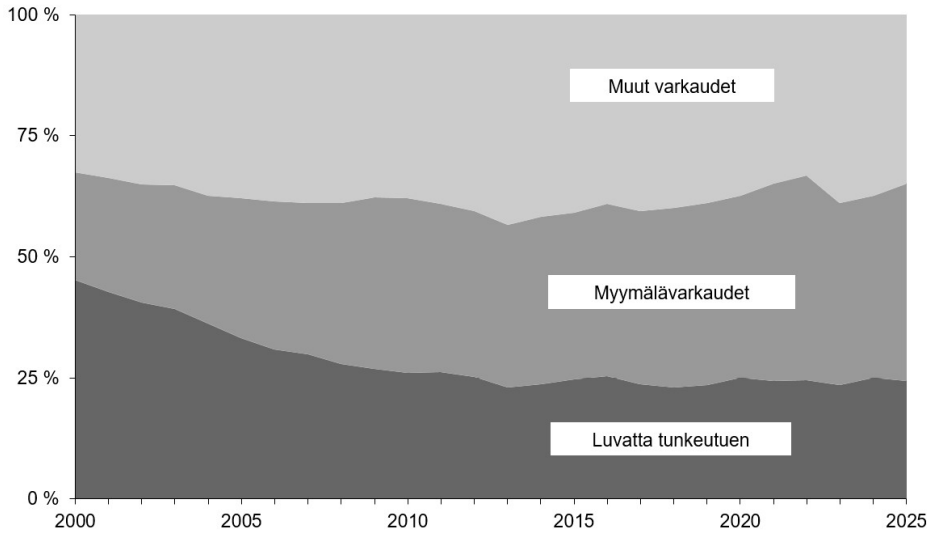
Pääasiallinen toiminta	Varkausrikokset	Petosrikokset
Työlliset	16,5	16,0
Työttömät	745	205,2
Työvoiman ulkopuolella olevat	137,1	31,7
0-14 -vuotiaat	59,2	5,6
Opiskelijat, koululaiset	156,6	63,6
Eläkeläiset	54,2	11,3
Muut työvoiman ulkopuolella olevat	1 080,20	228,7

Lähteet: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a)

Varkausrikollisuuden rakenne

Rikosnimikkeittäin tarkastellen poliisin tietoon tulleen varkausrikollisuuden rakenteessa on tapahtunut viimeisten vuosikymmenten aikana huomattava muutos. Parikymmentä vuotta sitten varkausrikoksista pääosa (70 %) kirjattiin perusmuotoisiksi varkauksiksi. Siitä lähtien näpistyksiksi määriteltyjen tekojen osuus on kasvanut, ja viimeisen kymmenen vuoden aikana varkausrikoksista onkin kirjattu näpistyksiksi noin puolet.

Sisällöllisesti paremmin varkausrikollisuuden rakennetta kuvaa poliisitalaston ryhmittely, jossa rikokset jaetaan luvatta tunkeutuen tehtyihin varkauksiin, myymälävarkauksiin ja muihin varkausrikoksiin (kuvio 13).

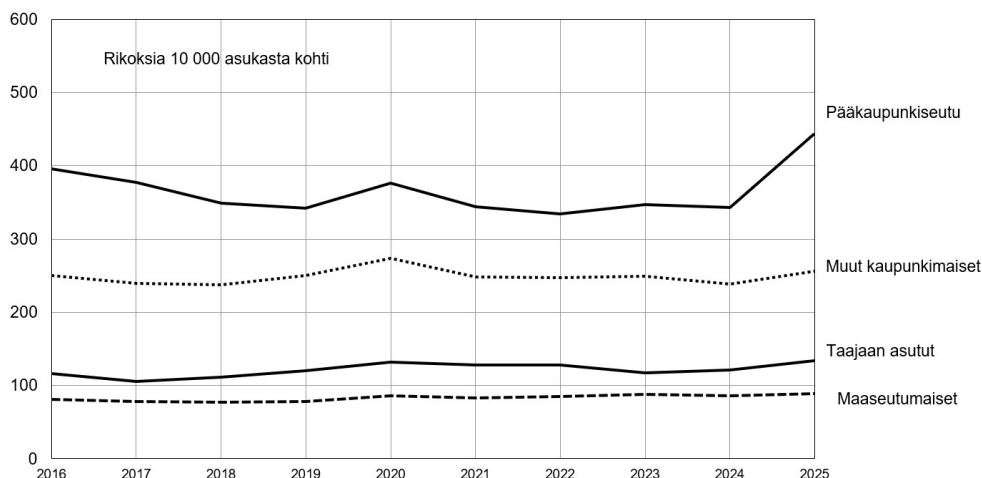
Kuvio 13 Varkausrikokset tekotavan mukaan vuosina 2000–2025. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a).

Myymälävarkauksien määrä on kasvanut viime vuosina kaikkein eniten. Niiden osuus onkin vuonna 2025 lähes puolet varkausrikoksista ja niiden osuus jatkoi kasvuaan vuonna 2025. Myymälävarkauksien osuus on miltei kaksinkertaistunut 2000-luvun alkuun verrattuna. Tämä kertookin jo aiemmin mainittujen näpistysten yleistymisestä. Alkoholijuomat, elintarvikkeet ja vaatteet ovat yleisimpiä varastettuja omaisuuseriä (ks. kuvio 3).

Luvatta tunkeutuen tehtyjen varkauksien (joista yleiskielessä käytetään yleensä käsitettä ”murto” tai ”murtovarkaus”) määrä oli enimmillään 1990-luvun keskivaiheilla, jolloin niitä oli miltei puolet kaikista varkausrikoksista. Vuonna 2025 murtoja oli hieman noin viidennes kaikista varkausrikoksista, mikä on sama osuus kuin 1980-luvun puolivälissä. Luvatta tunkeutuen tehtyjen varkauksien pitkän aikavälin vähenemisen yksi syy lienee omaisuuden parempi suojaus. Autojen parempi murtosuojaus lienee eräs syy siihen, että myös automurrot ovat viime vuosina vähentyneet.

5.3 Varkausrikosten alueellinen jakautuminen

Varkausrikokset kuuluvat rikoksiin, joiden taso vaihtelee huomattavasti kuntatyyppin mukaan. Varkausrikollisuuden alueellisia eroja ja kehitystä kuvataan kuviossa 15.

Kuvio 15 Varkausrikokset 10 000 asukasta kohti kuntatyyppin mukaan vuosina 2016–2025
Lähteet: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a); Tilastokeskus, väestörakenne (Tilastokeskus 2026c)

Pääkaupunkiseutu ja muut kaupunkimaiset kunnat erottuvat rikostasoltaan selvästi muista kunnista. Asukaslukuun nähden omaisuusrikoksia on vähiten maaseutumaisissa kunnissa. Pääkaupunkiseudulla on yli nelinkertainen määrä varkausrikoksia maaseutumaisiin kuntiin verrattuna ja kolminkertainen määrä taajaan asuttuihin kuntiin nähden. Muissa kaupunkimaisissa kunnissa rikostaso on matalampi kuin pääkaupunkiseudulla, mutta korkeampi kuin muissa kuntatyypeissä. Varkausrikosten määrä on kymmenen vuoden seuranta-aikana pysynyt melko vakaalla tasolla, tosin vuonna 2025 Pääkaupunkiseudun kohdalla nähtiin merkittävä kasvu edellisvuoteen verrattuna.

Lähteet

- Aaltonen, Mikko. 2013. *Socioeconomic Differences in Crime and Victimization*. OPTL:n tutkimuksia 263. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
<http://hdl.handle.net/10138/152463>.
- Finanssiala ry. 2025. https://www.finanssiala.fi/wp-content/uploads/2025/03/polikupyoravarkaudet_fa_1994_2024.pptx/
- Danielsson, Petri & Matti Näsi. 2019. *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2018*. Katsauksia 35/2019. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.
- HE 52/2021: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 37 luvun muuttamisesta.
- HE 66/1988: Hallituksen esitys eduskunnalle rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen käsittäväksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi.
- Koltola, Ilari & Matti Näsi. *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2021 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. Katsauksia 51 / 2022. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.
- Koltola, I. & Näsi, M. 2026. *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2025 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. Katsauksia 81/2026. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.
- RL 1990/769. Rikoslaki.
- Tanttari, Sonja & Markus Alanko (2017) *Petosrikollisuus ja sen ehkäisy*. Rikoksentorjuntakatsaus 2017. Helsinki: Oikeusministeriö.
- Tilastokeskus. 2026a. *Rikos- ja pakkokeinotilasto*. Helsinki: Tilastokeskus.
<https://www.stat.fi/tilasto/rpk>.

6 Talousrikokset

Anna Raeste & Ilari Koltola

Tiivistelmä

- Vuonna 2025 viranomaisten tietoon tuli 3 377 vero-, kirjanpito- ja velallisen rikosta, mikä oli prosenttien enemmän kuin edellisellä vuonna. Mainittujen rikosten määrät näyttävät kuitenkin jatkavan edellisten vuosien nousujohteisella suunnalla ja vuosien 2020 ja 2021 laskun jälkeen nousseen jälleen lähelle vuoden 2019 huippulukua.
- Yleisimpiä talousrikoksia olivat aiempien vuosien kaltaisesti verorikokset. Vuonna 2025 verorikosten määrä kuitenkin laski edellisen vuoden kaltaisesti, kirjanpito- ja velallisen rikosten saavuttaessa kymmenvuotiskauden korkeimmat luvut. Vuonna 2025 törkeiden veropetosten osuus kaikista verorikoksista oli jopa 75 prosenttia.
- Poliisin kirjaamat arvopaperimarkkinarikokset ovat vuositasolla harvinaisia. Kymmenen vuoden aikana epäiltyjä on ollut keskimäärin yhdeksän kappaletta vuosittain. Vuosina 2016–2025 Finanssivalvonta käsitteli kaikkiaan 1 503 valvontatapausta. Poliisille tehtiin tutkintapyyntö 72 tapauksesta.
- Rahanpesun selvittelykeskukselle tehtiin vuonna 2025 yhteensä 284 914 ilmoitusta epäilyttävistä liiketoimista. Kyseessä on paluu edeltävien vuosien tasolle, vuoden 2024 jäädessä poikkeukseksi johtuen yksittäisen ilmoitusvelvollisen myöhästyneestä kynnsarvoilmoitusten toimituksesta. Selvittelykeskukseen tehdyt ilmoitukset ovat keskittyneet finanssisektorin ilmoitusvelvollisten tekemiin ilmoituksiin. Merkittävä osa rahanpesurikoksista liittyy rikoslajista riippumatta kryptovarojen käyttöön.
- Talousrikoksista epäiltyjen henkilöiden ikärakenne ja sosioekonominen rakenne poikkeaa muista rikostyypeistä. Talousrikoksista epäillyt ovat keskimäärin vanhempia ja heidän sosioekonominen asemansa on jonkin verran korkeampi kuin muista rikoslajeista epäillyillä. Toisaalta myös talousrikoksissa henkilöt, joilla on matala sosioekonominen asema tai jotka ovat pienituloisia, ovat ylliedustettuina epäiltyjen joukossa.
- Viranomaisten tietoon tullut talousrikollisuus näyttäisi palanneen 2010-luvun lopun tasolle. On todennäköistä, että ainakin osa ilmi tulleen talousrikollisuuden viime vuosien noususta selittyy valvonnan painopistealueiden muutoksilla.

Tässä luvussa tarkastellaan talousrikoksia, joista keskeisimpinä ovat verorikokset, velallisen rikokset ja kirjanpitorikokset. Muita luvussa käsiteltäviä talousrikoksia ovat arvopaperimarkkinarikokset sekä rahanpesu. Käsittelyn ala ei kata kaikkia talousrikoksia, joita ovat edellä mainittujen lisäksi esimerkiksi julkishallinnon korruptio, osa petosrikoksista, sekä ympäristö- ja työrikokset.¹ Ajankohtaista tietoa ympäristörikosten yleisyydestä ja piirteistä on saatavilla Suomen kansallisen ympäristörikosseurantaryhmän Ympäristörikoskatsauksesta (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä 2024). Työrikoksia koskevista tutkimuksista voidaan mainita Työterveyslaitoksen ja Turun yliopiston toteuttama tutkimus (Alvesalo-Kuusi ym. 2017), jossa tarkasteltiin oikeushenkilön rangaistusvastuun toteutumista työturvallisuusrikoksissa.

6.1 Rikollisuuden kehitys

Vero-, kirjanpito- ja velallisen rikokset

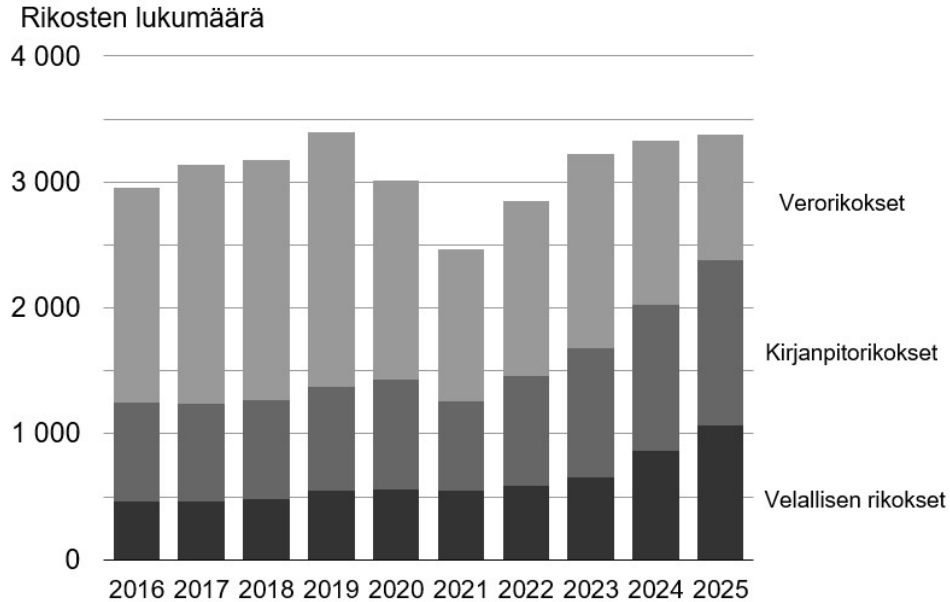
Seuraavassa tarkastelussa ovat vero- (RL 29:1–4), kirjanpito- (RL 30:9–10) ja velallisen rikokset (RL 39:1–6), jotka ovat lukumääräisesti yleisimpiä talousrikoksia. Verorikoksissa kyse on ensisijaisesti rikoksista julkista taloutta vastaan, kun taas kirjanpitorikokset kohdistuvat esimerkiksi osakkaiden ja osakkeenomistajien intresseihin. Velallisen rikoksia koskevilla säännöksillä puolestaan on pyritty suojaamaan velkojien asema ja tasapuolinen kohtelu velallisen maksukyvyttömyystilanteessa. Käytännössä kaikki edellä mainitut rikoslajit liittyvät usein toisiinsa.

Talousrikollisuuden määrällisestä kehityksestä ja rakenteellisista muutoksista on saatavissa tietoa lähinnä viranomaistilastoista. Tilasto-keskuksen rikos- ja pakkokeinotilasto sisältää poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen

¹ Viranomaisten käyttämän yleismääritelmän mukaan ”talousrikoksella tarkoitetaan yrityksen, julkishallinnon tai muun yhteisön toiminnan yhteydessä tai niitä hyväksi käyttäen tapahtuvaa, huomattavaan välittömään tai välilliseen taloudelliseen hyötyyn tähtäävää rangaistavaa tekoa tai laiminlyöntiä. Yrityksen tai muun yhteisön toiminnan yhteydessä tapahtuneet verorikokset (RL 29 luku), kirjanpitorikokset (RL 30 luku), velallisen rikokset (RL 39 luku), arvopaperimarkkinarikokset (RL 51 luku) ja osakeyhtiörikokset (OYL 16 luku) ovat aina talousrikoksia. Yrityksen tai muun yhteisön toiminnan yhteydessä tai niitä hyväksi käyttäen tehdyllä teolla tai laiminlyönnillä tarkoitetaan, joko tosiasiallista tai tällaiseksi naamioitua yritystoimintaa, mutta ei kuitenkaan sellaista toimintaa, jossa teossa ainoastaan käytetään yrityksen tai yhteisön nimeä ellei toiminta tähtää huomattavaan välittömään tai välilliseen hyötyyn. Talousrikoksella tarkoitetaan myös muunlaista huomattavaan taloudelliseen hyötyyn tähtäävää suunnitelmallista, rangaistavaa tekoa tai laiminlyöntiä.” (SM-2006-02150/Ri-0.)

tietoon tulleet rikokset. Muita tärkeitä tiedonlähteitä ovat Verohallinnon, Finanssivalvonnan ja Rahanpesun selvittelykeskuksen julkaisemat tilastot ja vuosikertomukset. Mainitut lähteet kertovat viranomaisten tietoon tulleesta rikollisuudesta. Kokonaisrikollisuudesta on talousrikollisuuden osalta saatavissa tietoa lähinnä erillistutkimuksista, joissa aiheena on tavallisesti jokin talousrikollisuuden erityismuoto. Kattavia talousrikollisuutta koskevia kansallisia kyselytutkimuksia ei Suomessa ole toistaiseksi tehty. Yrityksiin kohdistuvaa rikollisuutta, mukaan lukien talousrikokset, on tarkasteltu vuosina 2010 ja 2018 toteutetussa Yritysuhritutkimuksessa (Salmi, Lehti & Keinänen 2011; Saarikkomäki, Lehti & Kivivuori 2019). Kyselyn painopiste ei kuitenkaan ole ollut talousrikollisuudessa. Sekä palkansaajien että elinkeinolämän etujärjestöjen parissa on tehty joitakin jäsenistöön suunnattuja kyselytutkimuksia, joilla on pyritty selvittämään muun ohessa myös talousrikollisuuden ilmiöiden yleisyyttä toimialakohtaisesti.

Vuonna 2025 viranomaisten tietoon tuli 3 377 vero-, kirjanpito- ja velallisen rikosta, mikä oli noin prosentin enemmän kuin edellisenä vuonna. Rikosten kokonaismäärä näyttää täten jatkavan edellisten vuosien nousujohteisella suunnalla ja nousseen lähes vuoden 2019 huipun tasolle (kuvio 1). Kasvu oli kuitenkin todella pientä verrattuna edelliseen vuoteen. Rikosten määrän muutokset johtuivat pitkään pääasiassa verorikoksista, joiden määrä kaksinkertaistui vuosina 2010–2019 ja lisääntyi jälleen vuoden 2021 merkitävän laskun jälkeen. Vuodesta 2025 alkaen verorikosten määrä näyttää kuitenkin laskeneen selvästi, kirjanpito- ja velallisrikosten saavuttaessa puolestaan kymmenvuotiskauden korkeimmat luvut. Ilmiö heijastelee todennäköisesti ainakin osittain viime vuosien heikkoa taloustilannetta. Verorikoksissa lasku on tapahtunut pääasiassa perusmuotoisissa ja lievemmissä tekemuodoissa. Jopa kolme neljästä verorikoksista oli tekemuodoiltaan törkeitä, kun taas kirjanpitorikoksissa törkeiden tekemuotojen osuus oli 54 prosenttia. Velallisen rikoksissa erityisesti petokset ovat lisääntyneet viime vuosina.

Kuvio 1 Viranomaisten tietoon tulleet vero-, kirjanpito- ja velallisen rikokset vuosina 2016–2025. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026b).

Ilmi tulevan verorikollisuuden määrät ovat kytköksissä sekä rikosten tosiasiallisessa esiintyvyydessä tapahtuviin muutoksiin että viranomaisvalvonnan aktiivisuuteen. Viranomaisten tietoon tulleiden verorikosten määrä ja muutokset mukailevat normaalisti Verohallinnon tekemien rikosilmoitusten määrää, sillä huomattava osa verorikoksista tulee poliisin tietoon Verohallinnon kautta. Verorikosten kokonaismäärään vaikuttaa niin ikään Tullin ja Rajavartiolaitoksen tutkimien rikosten määrä.

Viranomaisen tarkastustoiminta vaikuttanee kuitenkin havaittujen verorikosten määriin. Tarkastustoiminnan painopisteiden vaihtelu voi heijastua verorikoksista epäiltyjen määriin, etenkin mikäli tutkimuksissa priorisoidaan suuria, korkean rikoshyödyn tapauksia. Kuten verorikollisuus, myös ilmi tuleva kirjanpitorikollisuus on suurelta osin yhteydessä kontrollin tasoon, sillä kirjanpitorikokset paljastuvat yleensä vero- tai velallisen rikoksen yhteydessä. Rikoksista huomattava osa tulee ilmi verotarkastuksissa.

Taulukko 1 Verohallinnossa tehdyt rikosilmoitukset vuosina 2016–2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Rikosilmoitukset	796	1001	740	920	930	960	1093	1210	1149	1130
Lainkohdat	1175	1414	978	1147	1238	1165	1359	1500	1364	1314

Lähde: Verohallinto (Verohallinto 2019; 2020; 2024;2025;2026)

Verohallinnon rikosasioiden¹ ja rikosilmoitusten lainkohtien määrä kasvoi tasaisesti vuosina 2019–2023, minkä jälkeen määrä näyttäisi tasaantuneen hieman vuoden 2023 huippua matalammalle (taulukko 1). Verohallinnon itse tekemien rikosilmoitusten määrä on seurannut vastaavaa trendiä. Huomionarvoista on, että törkeiden tekemuotojen osuus kaikista viranomaisten tietoon tulleista verorikoksista on kasvanut vuodesta 2019. Törkeiden tekemuotojen osuus oli vuonna 2025 yli puolet kaikista verorikoksista, kun vastaava osuus oli vielä vuonna 2019 alle kolmannes. Tämä muutos onkin todennäköisesti seurausta viranomaisten tarkastustoiminnan suunnitelmallisesta painottumisesta vakavan talousrikollisuuden ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan, joka voidaan todeta myös törkeiden tekemuotojen osuudesta Verohallinnon tekemissä rikosilmoituksissa.

Velallisten rikosten vuotuisen määrän vaihtelu on pitkään ollut kytköksissä konkurssien vaihteluun. Konkurssin yhteydessä kirjattujen velallisrikosten osuus kaikista velallisten rikoksista on ollut viime vuosina laskusuuntaista, mutta vuosina 2024 ja 2025 havaittiin jälleen muutaman prosenttiyksikön kasvua nykyisen osuuden ollessa noin yhdeksän prosenttia velallisten rikoksista. Konkurssien yhteydessä kirjattujen velallisten rikosten määrä ei näyttäisi kuitenkaan seuraavan täysin kaikkien vireillä olleiden konkurssien määrää. Vaikka vuosina 2023–2025 konkurssien määrä on noussut Suomessa kymmenvuotiskauden huippuunsa, konkurssin yhteydessä tehtyjen velallisrikosten määrä jää vielä yli 16 prosenttiyksikön päähän kuluneen kymmenen vuoden korkeimmista rikosluvuista. (Tilastokeskus 2026a; Tilastokeskus 2026b.)

Arvioiden mukaan pääosa talousrikollisuudesta jää viranomaisilta piiloon. Yritysten on kansainvälisesti katsottu ilmoittavan poliisille keskimäärin alle kymmenyksen havaitsemistaan yritykseen kohdistuvista talousrikoksista (Gottschalk & Tcherni-Buzzeo 2017; ks. myös Salmi, Lehti & Keinänen 2011). On myös huomioitava, että merkittävä osa rikoksista jää yleensä paljastumatta ja yritykseen kohdistuvat talousrikokset havaitaan usein sattumalta (Gottschalk & Tcherni-Buzzeo 2017). Koska rikostyyppi ja rikosvahingon laajuus vaikuttaa rikosten paljastumiseen ja ilmoitusalttiuteen, viranomaisten tietoon tulleiden talousrikosvahinkojen osuus kaikista talousrikoksilla aiheutetuista vahingoista on kuitenkin luultavasti suurempi kuin tietoon tulleiden tekojen osuus kaikista teoista.

Kaiken kaikkiaan piilorikollisuuden laajuudesta talousrikollisuudessa (sen enempää kuin kontrollitoimien vaikutuksesta piilorikollisuuteen) ei

¹ Rikosasiat sisältävät sekä Verohallinnon itse tekemät rikosilmoitukset (837 vuonna 2025) että sellaiset muut rikosasiat, joissa esitutkinta on aloitettu muun tahon toimesta ja Verohallinto on asianosaisena.

Suomessa ole toistaiseksi tehty luotettavia selvityksiä. Viranomaisten tilastoiman talousrikollisuuden perusteella ei siten voi tehdä kovin luotettavia päätelmiä kokonaistalousrikollisuuden kehityksestä. On mahdollista, että talousrikollisuuden määrälliseen kehitykseen vaikuttavat ensisijaisesti viranomaiskontrollin kohdentuminen sekä tutkintaan ja valvontaan kohdistettavat resurssit. Toisaalta, vaikka viranomaisten tietoon tulleiden rikosten määrällinen kehitys ei kuvaisi kokonaisrikollisuuden tasoa, vaikuttaa tilastoitu rikollisuus joka tapauksessa viranomaisten toimintaympäristöön ja resurssien käyttöön.

Arvopaperimarkkinarikokset

Viranomaisten kirjaamien arvopaperimarkkinarikosten määrä on perinteisesti ollut hyvin vähäinen. Viimeisen kymmenen vuoden aikana rikosepäilyjä on ollut keskimäärin yhdeksän kappaletta vuosittain. Kirjattujen rikosepäilyjen määrä on kuitenkin noussut viime vuosina ja vuonna 2025 kirjattiin jopa 22 rikosepäilyä. Kasvu näyttäisi johtuvan erityisesti sisäpiiritiedon väärinkäytöistä sekä markkinoiden manipuloinnista (Tilastokeskus 2026b). Seuraavassa tarkastelun kohteena on viranomaisten kirjaamien rikosepäilyjen sijasta Finanssivalvonnan käsittelemien valvontatapauksien määriä.

Vuosina 2016–2025 Finanssivalvonta on käsitellyt kaikkiaan 1 503 valvontatapausta ja poliisille tehtiin tutkintapyyntö 72 tapauksesta (taulukko 2). Pääosa viime vuosina käsitellyistä valvontatapauksista on koskenut sisäpiiritiedon väärinkäyttöä ja markkinoiden manipulaatioepäilyjä. Erityisesti markkinoiden manipulaatioepäilyjen määrä kasvoi vuonna 2025. Vuonna 2025 tutkittuja ja päättyneitä tapauksia oli 251, joista noin kolme neljännestä koski sisäpiiritiedon väärinkäyttöä. Finanssivalvonnan käsittelemien valvontatapauksien määrä on muodostanut viime vuosina seurantajakson selkeän huipun, lukumäärän noustessa edelleen vuonna 2025 korkeammalle kuin kertaakaan kymmeneen vuoteen (Finanssivalvonta 2026a).

Vuonna 2025 tehtiin 12 tutkintapyyntöä poliisille sekä määrättiin kahdeksan seuraamusmaksua. Julkisia varoituksia annettiin yksi, rikemaksuja ei yhtäkään. Seuraamusmaksut koskivat muun muassa johtohenkilöiden liiketoimi-ilmoitusten laiminlyöntejä ja viivästymisiä, kauppaportoinnin puutteita ja laiminlyöntejä sekä laiminlyöntejä rahanpesun estämisen sääntelyn noudattamisessa sekä ilmoitusvelvollisuudessa. Julkinen varoitus koski S-Pankki Oyj:n laiminlyöntejä maksajan suostumuksessa vahvassa tunnistamisessa ja maksutapahtumien toteuttamisessa (Finanssivalvonta 2026b).

Taulukko 2 Finanssivalvonnan käsittelemät arvopaperimarkkinoiden kaupankäyntiin ja tiedonantovelvollisuuteen liittyvät valvontatapaukset 2016–2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Sisäpiiritiedon väärinkäyttö	48	58	71	83	105	65	88	145	156	127
Markkinoiden manipulointi	31	24	23	50	39	41	21	31	37	102
Tiedonantovelvollisuus	23	12	12	15	9	6	13	11	4	15
Muu	2	1	2	2	2	3	5	4	10	17
Yhteensä	104	95	108	150	155	115	127	191	207	261
Tutkintapyyntö poliisille	2	6	5	2	6	8	5	8	18	12
Julkinen varoitus	2	5	3	1	1	1	2	1	-	1
Rikemaksu	2	3	-	-	1	-	2	1	1	-
Seuraamusmaksu	3	4	3	5	2	2	3	-	9	8

Lähde: Finanssivalvonta: sanktiot, tutkintapyyntö ja arvopaperimarkkinoiden tutkintatapaukset (Finanssivalvonta 2026a).

Rahanpesurikokset (RL 32:6–10)

Rikoslain mukaan rahanpesusta tulee rangaista sitä, joka ottaa vastaan tai muutoin puuttuu rikoksella hankittuun omaisuuteen, rikoksen tuottamaan hyötyyn tai niiden tilalle tulleeeseen omaisuuteen tarkoituksenaan peittää tai hävittää sen laitton alkuperä tai avustaa rikoksentekijää välttämään rikoksensa oikeudelliset seuraamukset. Myös rahanpesun avustaminen ja yritys, mukaan lukien omaisuuden hallussapito, ovat rangaistavia. Vuonna 2017 tuli voimaan uudistunut laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä (444/2017), jonka mukaan eräiden yhteisöjen ja elinkeinonharjoittajien, muun muassa luottolaitosten ja rahapeliyhteisöjen, on laissa mainituissa tapauksissa tehtävä ilmoitus Rahanpesun selvittelykeskukselle. Vuodesta 2019 alkaen ilmoitusvelvollisuus on koskenut myös virtuaalivaluuttapalvelujen tarjoajia ja kryptovaramarkkinoita (ks. esim. laki kryptovarapalvelun tarjoajista ja kryptovaramarkkinoista, 402/2024).

Viranomaisten tietoon tuli hieman vajaa 2 200 rahanpesurikosta vuoden 2025 aikana, määrän noustua reilusti edellisestä vuodesta (Tilastokeskus 2026b). Viime vuosien tapausmäärien kasvu voi selittyä paitsi yritysten talousvaikeuksilla ja konkurssien lisääntymisellä, myös erinäisillä poliisin tietoon tulleilla suuremmilla rikoskokonaisuuksilla ja viranomaistahojen toimenpiteillä. Rahanpesun estämiseksi on myös viime vuosina säädetty useita kansallisia ja kansainvälisiä asetuksia, jotka osaltaan tehostavat rikosten havaitsemista ja tutkimista. Muun muassa Keskusrikospoliisissa ilmoitusten käsittelyä ja henkilöstöresursseja ovat tehostaneet ilmoitusten vastaanoton

automatisoinnissa tehdyt edistysaskeleet sekä loppukesästä 2025 implementoitu rahanpesulain muutos, joka mahdollistaa ilmoitusten palauttamisen ilmoitusvelvollisille (Keskusrikospoliisi 2026). Myös Sisä-Suomen poliisilaitokselle vuonna 2024 perustettu tietoverkkoavusteisten rikosten torjunnan yksikkö on keskeinen toimija TVA-rikosten havaitsemisessa ja torjunnassa. Näiden lisäksi kryptovaluuttapalveluiden ilmoittamisvelvollisuutta tiukentava EU:n niin kutsutun MiCA-asetuksen (2023/1114) voimaan astuminen on näkynyt rahanpesurikoksissa.

Yleisimpiä rahanpesurikosten esirikoksia ovat olleet petokset; erityisesti vuonna 2025 korostuivat valesivuja, huijauslinkkejä ja huijaussoittoja hyödyntäneet tietojenkalastelurikokset, jotka kattoivat yli 60 prosenttia Rahanpesun selvittelykeskukselle ilmoitetuista petoksista. Huomattava osa kaikesta ilmi tulleesta rahanpesurikollisuudesta liittyykin myös laajemmin petoksiin: törkeät petokset ja maksuvälinepetokset kattavat yli puolet tapauksista, joihin Rahanpesun selvittelykeskuksen tietoja luovutettiin vuonna 2025. Osuus on kasvanut selkeästi viime vuosina. (Keskusrikospoliisi 2026.)

Taulukko 3 Epäilyttäviä liiketoimia koskevat ilmoitukset (tuhatta) ja tapahtumien määrä (miljoonaa) 2016–2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021*	2022	2023	2024	2025
Ilmoitukset (tuhatta)	31,2	48,3	39,2	66,5	62,04	3692,6	230,2	347,0	53,5	284,9
Tapahtumien määrä (milj.)	1,0	1,6	1,3	1,3	2,4	6,9	1,6	1,9	1,0	2,1

* Vuoden 2021 poikkeuksellinen piikki johtui virtuaalivaluuttapalvelujen tarjoajien merkittävistä ilmoitusmääristä, jotka olivat seurausta v. 2019 lopussa voimaan astuneesta ilmoitusvelvollisuudesta. Muiden kuin virtuaalivaluuttapalvelujen tarjoajien toimesta ilmoituksia tehtiin 60 852 ja tapahtumia oli noin 1,9 miljoonaa.

Lähteet: Keskusrikospoliisi, Rahanpesun selvittelykeskus (Keskusrikospoliisi 2017; 2019; 2020; 2021; 2022; 2023; 2025; 2026)

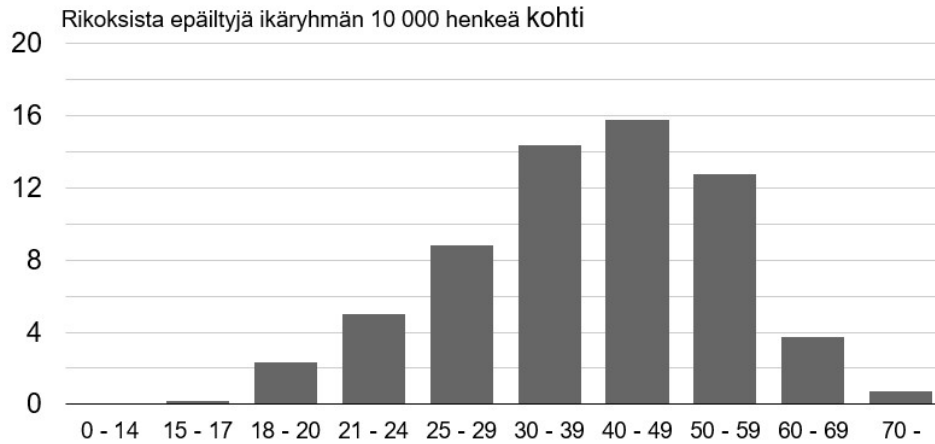
Rahanpesun selvittelykeskukselle tehtiin vuonna 2025 yhteensä 284 914 ilmoitusta epäilyttäivistä liiketoimista tai terrorismin rahoittamisesta (taulukko 3). Ilmoituksista 36 020 oli riskiperusteisia. Ilmoitusten määrä on noussut takaisin edeltävien vuosien tasolle, vuoden 2024 jäädessä poikkeukseksi johtuen yksittäisen ilmoitusvelvollisen myöhästyneestä kynnysarvoilmoitusten toimituksesta. Ilmoitusmäärän nousu koostui Rahanpesun selvittelykeskuksen (2026) mukaan etenkin maksunvälittäjien ilmoituksista, jotka olivat suurin tekijä edellisvuoden laskuun, sekä luotto- ja rahoituslaitosten ilmoituksista. Tavarankäteisyyntiin, asianajajien ja muiden oikeudellisten palveluiden tarjoajien sekä rahasto- ja säilytisyhteisöjen ilmoitusmäärät puolestaan laskivat.

Rahanpesurekisteriin kirjattiin vuoden aikana yli kaksi miljoonaa tapahtumaa, joiden yhteisarvo oli noin 3,9 miljardia euroa. Merkittävä osa rahanpesurikoksista liittyy rikoslajista riippumatta kryptovarojen käyttöön. Suomesta ulkomaille kohdistuneissa transaktioissa merkittävimpiä kohdemaita olivat Ruotsi ja Espanja, kun ulkomailta Suomeen kohdistuneiden vastavien transaktioiden lähtömaita olivat erityisesti Espanja ja Arabiemiirikunnat. Tehdyistä ilmoituksista käynnistettiin vuoden 2025 aikana 1 629 selvittelykokonaisuutta, joista 48 liittyi laajempiin selvittelykokonaisuuksiin ja 73 mahdolliseen terrorismin rahoittamiseen. Avatuista selvittelykokonaisuuksista 26 perusteella kirjattiin uusi rikosilmoitus. Tiedonluovutuksia tehtiin kaikkiaan 2136 (Keskusrikospoliisi 2026.)

6.2 Talousrikosten piirteitä

Talousrikosten katsotaan usein muodostavan oman rikoskäyttäytymisen kategorian, joka poikkeaa ominaispiirteiltään muusta rikollisuudesta (ks. laajemmin Kivivuori ym. 2018). Tutkimuskirjallisuudessa talousrikollisuudesta käytetäänkin toisinaan myös termiä valkokaulusrikollisuus. Terminologia alleviivaa käsitystä, että talousrikoksiin syyllistyneet ovat keskimäärin paremmin toimeentulevia kuin muihin rikoksiin, kuten pahoinpitely- ja varkausrikoksiin syyllistyneet henkilöt. Seuraavassa tarkastellaan talousrikoksiin syylliseksi epäiltyjen henkilöiden ikä- ja suku-puolirakennetta sekä sosioekonomista asemaa poliisin tietoon tulleen rikollisuuden osalta. Tarkastelun kohteena ovat vero- (RL 29:1–4), kirjanpito- (RL 30:9–10) ja velallisen rikokset (RL 39:1–6).

Ikä ja sukupuoli. Vero-, kirjanpito- ja velallisen rikoksiin syyllistyneiden henkilöiden ikärakenne poikkeaa olennaisesti niin kutsuttuihin massarikoksiin syyllistyneiden ikärakenteesta. Esimerkiksi pahoinpitelyrikoksissa ja varkausrikoksissa ikärakenne on painottunut voimakkaasti nuorempiin ikäryhmiin (ks. luku 5), kun taas talousrikoksissa vanhemmat ikäryhmät ovat ylliedustettuna (kuvio 2). Vuonna 2025 rikostasoa oli korkein 40–49-vuotiailla, joiden osalta epäiltyjä oli 16 henkilöä ikäryhmän 10 000 henkilöä kohti. Alle 30-vuotiaiden osuus rikoksista epäillyistä oli varkausrikoksissa 40 prosenttia ja pahoinpitelyrikoksissa 47 prosenttia, mutta talousrikoksissa vain 12 prosenttia.

Kuvio 2 Vero-, kirjanpito- tai velallisen rikoksista epäillyt ikäryhmän 10 000 henkilöä kohden vuonna 2025. *Lähteet:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026b); Tilastokeskus, väestörakenne (Tilastokeskus 2026d).

Vero-, kirjanpito- ja velallisen rikoksista epäiltyjen sukupuolirakenne vastaa kuitenkin ns. massarikollisuudessa esiintyvää sukupuolirakennetta. Vuonna 2025 edellä mainituista talousrikoksista epäillyistä 83 prosenttia oli miehiä, kun osuus pahoinpitelyrikoksissa oli 79 prosenttia ja varkausrikoksissa 73 prosenttia. Kuten massarikoksissa, myös talousrikoksissa miehet ovat siis selkeästi ylliedustettuna rikoksista epäillyistä.

Sosioekonominen asema. Vero-, kirjanpito- ja velallisen rikoksiin syyllistyneiden henkilöiden sosioekonomisen aseman rakenne poikkeaa massarikoksiin syyllistyneiden sosioekonomisesta asemasta joiltakin osin (taulukko 4). Esimerkiksi varkaus- ja petosrikoksissa korostuvat opiskelijat ja työvoiman ulkopuolella olevat (ks. luku 5), mainituissa talousrikoksissa puolestaan yrittäjät sekä muut tarkemmin määrittämättömät sosioekonomiset ryhmät).

Taulukko 4 Vero-, kirjanpito- ja velallisen rikoksista epäillyt sosioekonomisen aseman mukaan 2025

Sosioekonominen asema	Osuus epäilyistä (%)	Rikosten määrä / 10000 henk.
Ylemmät toimihenkilöt	7,2	2,4
Alemmat toimihenkilöt	9,2	2,5
Työntekijät	8,8	3,1
Yrittäjät	38,8	33,1
Opiskelijat	2,7	1,9
Eläkeläiset (60- v.)	6,7	1,3
Eläkeläiset (alle 60 v.)	2,1	5,6
Muut (pitkäaikaistyöttömät, asevelvolliset, yms.)	9,2	3,2
Tuntematon	15,3	-

Lähteet: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026b); Tilastokeskus, työssäkäynti (Tilastokeskus 2026c).

Vero-, kirjanpito- ja velallisen rikoksissa väestöön suhteutettu rikostaso oli selkeästi korkein yrittäjillä (33,1 rikosta 10 000 henkilöä kohti). Huomionarvoinen on myös väestöön suhteutettu rikostaso alle 60-vuotiailla eläkeläisillä (5,6). Yrittäjien korkeaa talousrikostasoa selittää yrittäjyyteen (elinkeinotoimintaan) liittyvä tilaisuusrakenne. Yrittäjällä ei aina ole työnantajan kaltaista, aktiivisesti toimintaa ohjaavaa tahoa, vaan arkipäivän toiminta voi tarjota herkemmin sopivan kohteen, valvomattoman tilan sekä toisaalta motivaation erilaisten verorikosten tekemiseen (ks. Cohen & Felson 1979). Merkittävää on kuitenkin se, että myös talousrikoksissa, kuten muissakin rikoslajeissa, toimihenkilöiden väestöön suhteutettu rikostaso on varsin matala. Tasoero muihin sosioekonomisiin ryhmiin nähden oli kuitenkin tasaisempi kuin esimerkiksi varkausrikoksissa, joissa ero toimihenkilöiden ja korkeimpien rikostasojen ryhmien välillä oli monikymmenkertainen. Rikoksista epäiltyjen rikostason tarkastelussa ryhmän 10 000 henkilöä kohden tulee kuitenkin huomioida talousrikosten viime vuosina pidentyneet tutkinta-ajat, joka vaikuttanee myös epäiltyjen määrän mahdollisiin muutoksiin (Kietäväinen ym. 2022).

Tulot. Taulukossa 5 kysymystä epäiltyjen sosioekonomisesta rakenteesta eri rikoslajien osalta on tarkasteltu tulokymmenyksittäin. Tarkastelun perusteella havaitaan, että varakkaimpiin tuloluokkiin kuuluvien epäiltyjen osuus on huomattavasti korkeampi talousrikoksissa kuin pahoinpitelyissä, petoksissa tai varkausrikoksissa. Vuonna 2025 vero-, kirjanpito- tai velallisen rikoksista epäillyistä 20 prosenttia kuului korkeimpaan tulokymmenykseen, kun osuus pahoinpitelyrikoksissa oli kolme prosenttia, petoksissa neljä prosenttia ja varkausrikoksissa alle prosentin. Toisaalta voidaan kuitenkin havaita, että myös talousrikoksissa vähävaraisin tulokymmenys on yliedustettuna rikoksista epäillyistä: mainituissa talousrikoksissa osuus epäillyistä oli

17 prosenttia, kun osuudet muissa rikostyypeissä vaihtelivat 25 ja 34 prosentin välillä.

Taulukko 5 Eräistä rikoksista epäillyt henkilöt tulokymmenyksen mukaan vuonna 2025

Tulokymmenys	Osuus epäillyistä* (%)			
	Vero-, kirjanpito- ja velallisen rikokset	Pahoinpitelyt	Petokset	Varkausrikokset
I (vähävaraisin 10 %)	17	34	25	34
II	14	21	30	34
III	6	11	16	16
IV	8	7	8	7
V	7	6	4	3
VI	6	6	3	3
VII	7	5	4	1
VIII	7	4	4	1
IX	8	4	4	1
X (varakkain 10 %)	20	3	4	0

*Osuus on laskettu vain niistä, joiden tulokymmenys voitiin määritellä. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakokeinotilasto (Tilastokeskus 2026b)

Kokonaisuutena tarkastellen on selvää, että keskeisistä talousrikoksista epäillyt ovat keskimäärin parempituloisia ja keskimäärin paremmassa sosioekonomisessa asemassa kuin muista rikostyypeistä epäillyt henkilöt. Epäillyt ovat myös pääsääntöisesti vanhempia kuin muissa rikostyypeissä. Toisaalta myös talousrikoksissa, kuten muussa rikollisuudessa, heikommin toimeentulevat ovat yliedustettuna epäiltyjen joukossa. Havainto on täysin linjassa kansainvälisen tutkimusnäytön kanssa, jonka mukaan talousrikoksiin syyllistyneet ovat keskimäärin parempiosaisia kuin muissa rikostyypeissä, mutta talousrikollisuudella on myös yhtymäkohtia niin kutsuttuun massarikollisuuteen (ks. Kivivuori ym. 2018; myös Apel & Paternoster 2009).

Monimutkaisissa talousrikoksissa rikoksen tutkintaan käytettävä aika voi olla hyvinkin pitkä. Esimerkiksi osa verorikoksista on luonteeltaan rajat ylittävää rikollisuutta, joissa voi olla kymmeniä, ellei satoja asianosaisia. Tässä julkaisussa selvitysaste kuvaa *samana tilastointivuonna* selvitettyjä rikoksia, mikä on otettava huomioon lukujen tulkinnassa. Tosiasiallisesti rikosten lopullinen selvitysaste on korkeampi.

Vuonna 2025 vero-, kirjanpito- ja velallisen rikoksista yhdeksän prosenttia selvitettiin saman tilastovuoden aikana (Tilastokeskus 2026b). Taso kasvoi pitkään melko tasaisesti vuoteen 2019 saakka, huolimatta rikosten samanaikaisesta lisääntymisestä, jonka jälkeen se on laskenut yli 30 prosent-

tiyksikköä huipustaan. Tilastointivuonna kirjattujen ja selvitettyjen (riippumatta alkuperäisestä kirjausvuodesta) rikosten suhde on olennaisesti korkeampi, joskin hieman laskusuuntainen: luku on vaihdellut viime vuosina 57–96 prosentin välillä. Mahdollisia syitä saman tilastovuoden aikana selvitettyjen rikosten määrän laskuun ovat esimerkiksi virtuaalivaluutoista tehtyjen ilmoitusten merkittävä kasvu, identiteettivarkauksien lisääntyminen sekä globaalit, paljon aikaa ja resursseja vaativat rikosvyyhdet erityisesti Venäjän hyökkäyssodan, pakotteiden ja globaalisti epävakaa tilan aikana.

Lähteet

- Alvesalo-Kuusi, Anne, Liisa Lähteenmäki, Minna Janhonen, Jussi Tapani & Tuula Räsänen. 2017. *Yhteisövastuu, turvallisuus ja työturvallisuusrikos muuttuvan työelämän ja lainsäädännön käytännöissä*. Helsinki: Työterveyslaitos.
<http://urn.fi/URN:ISBN-978-952-261-687-6>
- Apel, Robert & Raymond Paternoster. 2009. "Understanding "Criminogenic" Corporate Culture: What White-Collar Crime Researchers Can Learn from Studies of the Adolescent Employment–Crime Relationship." Teoksessa *The Criminology of White-Collar Crime*, toimittajat Sally S. Simpson & David Weisburd, 15–33. New York: Springer. https://doi.org/10.1007/978-0-387-09502-8_2.
- Cohen, Lawrence E. & Marcus Felson. 1979. Social Change and Crime Rate Trends: A Routine Activity Approach. *American Sociological Review* 44: 4, 588–608.
- Finanssivalvonta. 2026a. "Sanktiot, tutkintapyyntö ja arvopaperimarkkinoiden tutkintatapaukset." Helsinki: Finanssivalvonta. <https://www.finanssivalvonta.fi/tilastot/sanktiot-tutkintapyyntot-ja-arvopaperimarkkinoiden-tutkintatapaukset/>
- Finanssivalvonta. 2026b. Finanssivalvonnan päätökset. <https://www.finanssivalvonta.fi/finanssivalvonta/toimivalta-ja-rahoitus/toimivalta/valvontatoimenpiteet/>
- Gottschalk, Petter & Maria Tcherni-Buzzeo. 2017. "Reasons for Gaps in Crime Reporting: The Case of White-Collar Criminals Investigated by Private Fraud Examiners in Norway." *Deviant Behavior* 38(3): 267–281.
<https://doi.org/10.1080/01639625.2016.1196993>
- Keskusrikospoliisi. 2017. *Rahanpesun selvittelykeskuksen vuosikertomus 2016*. Vantaa: Keskusrikospoliisi.
- Keskusrikospoliisi. 2019. *Rahanpesun selvittelykeskuksen vuosikertomus 2018*. Vantaa: Keskusrikospoliisi.
- Keskusrikospoliisi. 2020. *Rahanpesun selvittelykeskuksen vuosikertomus 2019*. Vantaa: Keskusrikospoliisi.
- Keskusrikospoliisi. 2021. *Vuosikertomus. Rahanpesun selvittelykeskus 2020*. Vantaa: Keskusrikospoliisi.
- Keskusrikospoliisi. 2022. *Rahanpesurikokset oikeuskäytännössä – Törkeät rahanpesutuomiot Helsingin hovioikeudessa 2019–6/2022*. Vantaa: Keskusrikospoliisi.
- Keskusrikospoliisi. 2023. *Vuosikertomus. Rahanpesun selvittelykeskus 2022*. Vantaa: Keskusrikospoliisi.
- Keskusrikospoliisi. 2025. *Vuosikertomus. Rahanpesun selvittelykeskus 2024*. Vantaa: Keskusrikospoliisi.

- Keskusrikospoliisi. 2026. *Vuosikertomus. Rahanpesun selvittelykeskus 2025*. Vantaa: Keskusrikospoliisi.
- Kietäväinen, Timo, Lasse Oulasvirta, Roope Uusitalo. 2022. Selvitys poliisin määrärahojen käytöstä ja määrärahojen riittävyyteen liittyvistä tekijöistä. Sisäministeriön julkaisuja 2022:24. Sisäministeriö. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-593-8>
- Kivivuori, Janne, Mikko Aaltonen, Matti Näsi, Karoliina Suonpää & Petri Danielsson. 2018. *Kriminologia – Rikollisuus ja kontrolli muuttuvassa yhteiskunnassa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Saarikkomäki, Elsa, Martti Lehti & Janne Kivivuori. 2019. *Vähittäiskauppaan ja majointus- ja ravintola-alaan kohdistuvat rikokset*. Katsauksia 33/2019. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. <http://hdl.handle.net/10138/298436>.
- Salmi, Venla, Martti Lehti & Anssi Keinänen. 2011. *Kauppa ja teollisuus rikosten kohteena*. OPTL:n tutkimuksia 254. <http://hdl.handle.net/10138/152422>.
- SM-2006-02150/Ri-0. ”Talousrikollisuuteen liittyvä tutkimus. Sisäasiainministeriön kirje yliopistoille, korkeakouluille ja tutkimuslaitoksille 28.8.2006.”
- Suomen kansallinen ympäristörikosseurantatyöryhmä. 2025. *Ympäristörikoskatsaus 2025*. Helsinki: Poliisihallitus.
- Tilastokeskus. 2026a. *Konkurssit*. Helsinki: Tilastokeskus. <https://stat.fi/tilasto/kony>.
- Tilastokeskus. 2026b. *Rikos- ja pakkokeinotilasto*. Helsinki: Tilastokeskus. <https://stat.fi/til/rpk>.
- Tilastokeskus. 2026c. *Työssäkäynti*. Helsinki: Tilastokeskus. <https://www.stat.fi/til/ty-okay>.
- Tilastokeskus. 2026d. *Väestörakenne*. Helsinki: Tilastokeskus. <http://www.stat.fi/til/vaerak>.
- Verohallinto. 2019. ”*Harmaa talous ja talousrikollisuus, verotus*.” <https://www.vero.fi/harmaa-talous-rikollisuus/torjunta/verotus>
- Verohallinto. 2020. ”*Harmaa talous ja talousrikollisuus, verotus*.” <https://www.vero.fi/harmaa-talous-rikollisuus/torjunta/verotus>
- Verohallinto. 2024. ”*Harmaa talous ja talousrikollisuus, verotus*.” <https://www.vero.fi/harmaa-talous-rikollisuus/torjunta/torjuntatilastot/verotus>
- Verohallinto. 2025. ”*Harmaa talous ja talousrikollisuus, verotus*.” <https://www.vero.fi/harmaa-talous-rikollisuus/torjunta/torjuntatilastot/verotus>
- Verohallinto. 2026. ”*Harmaa talous ja talousrikollisuus, verotus*.” <https://www.vero.fi/harmaa-talous-rikollisuus/torjunta/torjuntatilastot/verotus>

7 Kyberrikollisuus

Matti Näsi, Elli Karppila ja Janika Mukkala

Tiivistelmä

- Kyberrikollisuudella tarkoitetaan tässä verkossa tapahtuvaa ja verkkovälitteistä rikollisuutta. Kyberrikollisuus jakautuu karkeasti ottaen kahteen luokkaan: tietotekniikkaan kohdistuviin rikoksiin ja tietokoneavusteisiin rikoksiin.
- Tietotekniikkaan kohdistuvien rikosten osalta on tarjolla kattavammin viranomaistilastoja. Yleisimpiä rikoksia kyberrikollisuuden osalta ovat tietomurrot, tietoliikenteen häirintä, tietojärjestelmän häirintä, sekä näistä yleisin, identiteettivarkaudet.
- Vuonna 2025 tuli voimaan kyberturvallisuuslaki, jossa säädetään kyberturvallisuutta koskevien riskien hallinnasta. Siinä osoitetaan yhteiskunnan kriittisille toimialoille kyberturvallisuutta vahvistavia riskienhallintavelvoitteita ja raportointivelvoite merkittävistä poikkeamista.
- Viranomaistilastojen perusteella vuonna 2025 tietoliikenteen ja tietojärjestelmän häirintään liittyvät rikokset sekä tietomurrot vähenivät hieman edellisvuosiin verrattuna. Identiteettivarkaudet lisääntyivät 6 prosentilla edellisvuoteen verrattuna.
- Kokonaisrikollisuustilastojen valossa haittaohjelmat sekä verkossa tapahtuvan häirinnän eri muodot (seksuaalinen häirintä, muu häirintä) ovat yleisimpiä verkossa tapahtuvia uhrikokemuksia. Yli puolet 15–74-vuotiaista suomalaisista on joutunut verkkorikoksen uhriksi vähintään kerran elämänsä aikana.

Tässä luvussa tarkastellaan kyberrikollisuutta. Kyberrikollisuus ei ole rikosoikeudellinen nimike, vaan kriminologisessa empiirisessä tutkimuksessa usein käytetty kattotermi kaikelle verkkovälitteiselle rikollisuudelle ja rikoskäyttäytymiselle. Kyberrikollisuus, tai tietotekniikkarikollisuus, voidaan jakaa karkeasti ottaen kahteen luokkaan: tietotekniikkaan ja tietoverkkoihin kohdistuviin rikoksiin, sekä tietotekniikkaa ja tietoverkkoja hyväksi käyttäen tehtäviin rikoksiin (Poliisi, 2019). Toisin sanoen kyse on *tietotekniikkaan kohdistuvista rikoksista* ja *tietokoneavusteisista rikoksista*. Tätä määritelmää on mahdollista laajentaa vielä sen pohjalta, keihin nämä teot yleensä kohdistetaan. Nämä voidaan jaotella karkeasti kolmeen eri ryhmään, eli 1) henkilöihin, 2) omaisuuteen ja 3) yrityksiin sekä julkishallinnon toimijoihin kohdistuviin rikoksiin.

Tietotekniikkaan kohdistuvat rikokset ja tietokoneavusteiset rikokset eroavat toisistaan siten, että tietotekniikkaan kohdistuvat rikokset ovat lähtökohtaisesti infrastruktuurin ja sähköisiin järjestelmiin kohdistuvia. Poliisin määrittelyn mukaan tietokoneavusteiset rikokset sen sijaan peilaavat pitkälti perinteisempiä rikollisuuden muotoja, ne vain toteutetaan sähköisesti, eli tietokoneavusteisesti (Poliisi, 2019).

Kyberrikoksiin liittyy usein keskeisenä elementtinä kansainvälisyys ja anonyymiyys. Kansainvälisyydellä tarkoitetaan sitä, että verkossa tapahtuvat rikokset ovat monesti kansalliset rajat ylittäviä, sillä verkossa ei ole samantaisia fyysisiä rajoitteita, kuin monilla perinteisillä rikoksilla. Näin ollen rikosten tekijöiden ja uhrien fyysisellä sijainnilla ja etäisyydellä ei ole periaatteessa merkitystä. Tähän samaan liittyy myös anonyymiyys, sillä kyberrikosten osalta uhrilla ei useimmissa tapauksissa ole tietoa siitä, kuka varsinainen tekijä on.

Tässä luvussa luomme yleiskuvaa kyberrikollisuudesta ja sen keskeisimmistä muodoista. Viranomaistilastoihin perustuvat tiedot kyberrikollisuuden osalta pohjautuvat pitemmän aikavälin osalta tieto- ja viestintärikosten poliisitilastoihin, joiden painopiste on ollut sähköisiin järjestelmiin ja verkostoihin kohdistuvissa teoissa. Vuoden 2015 alussa kriminalisoitiin myös uusia kyberrikollisuustyyppejä, kuten identiteettivarkaus sekä datavahinkorikos.

Iso osa kyberrikollisuudesta pohjautuu niin sanottuihin perinteisiin rikostyyppihin ja häiriökäyttäytymisen muotoihin, kuten petoksiin, uhkauksiin, kiusaamiseen ja seksuaaliseen häirintään, sillä erotuksella, että kyseinen teko on tapahtunut verkkoympäristössä, tai muuten tieto- ja viestintäteknologiaa apuna käyttäen. Rikostilastojen kannalta huomionarvoista kuitenkin on, että moni tämän tyyppisistä rikoksista tallentuu tilastoissa perinteisten rikosnimikkeiden alaisuuteen, eikä rikostilastoissa automaattisesti eritellä rikoksia sen perusteella, tapahtuiko teko verkossa vai kasvotusten. Tämän

vuoksi poliisin tietoon tulleet rikokset kyberrikollisuuden osalta kertovat ai-noastaan sen erityisistä muodoista. Laajempaa kuvaa selvitellessä jou-dumme tukeutumaan olemassa olevaan tutkimukseen ja sen tarjoamiin tie-toihin ja arvioihin verkkorikollisuuden yleisyydestä.

7.1 Tietolähteet

Tärkeimmät kyberrikollisuutta koskevat tietolähteet ovat:

A. Rikos- ja pakkokeinotilasto. Poliisin tietoon tuleva kyberrikollisuus poh-jautuu pitkälti tietotekniikkarikoksiin, joissa kohteena on tietoliikenne tai tietojärjestelmä. Näistä säädetään pääasiallisesti rikoslain tieto- ja viestintä-rikoksia koskevassa 38. luvussa. Yleisemmät tekemuodot tilastojen valossa ovat tietoliikenteen häirintä (RL 38:5), tietojärjestelmän häirintä (RL 38:7a) ja tietomurto (RL 38:8.1–2). Näiden osalta tarkastelemme vuosien 2016–2025 välisiä tilastoja. Vuonna 2015 tuli rikoslain osalta voimaan muutamia uusia kyberrikosmuotoja, näitä ovat identiteettivarkaus (RL 38:9a) ja data-vahingonteko (RL 35:3a). Rikoslain osalta on myös muutamia muita kyber-rikollisuuden alle luokiteltavia rikostyyppejä, kuten vaaran aiheuttaminen tietojenkäsittelylle (RL 34:9a), tietoverkkorikosvälineen hallussapito (RL 34:9b), tietokoneohjelman suojauksen poistovälineen luvaton levittäminen (tekijänoikeuslaki 56c §), sekä sähköisen viestinnän tietosuojarikkomus (sähköisen viestinnän tietosuojalaki 42 §). Kyseiset rikostyypit ovat kuiten-kin tilastojen valossa varsin harvinaisia.

B. Kokonaisrikollisuustutkimus. Kotimaisten tietolähteiden osalta Krimino-logian ja oikeuspolitiikan instituutin (Krimo) keräämässä vuoden 2018 Kan-sallisessa rikosuhritutkimuksessa tarkasteltiin ensimmäistä kertaa myös ni-menomaisesti verkkoympäristössä tapahtuneita rikoksia. Vuodesta 2021 eteenpäin verkkorikoksia koskeva tiedonkeruu on mukana pysyvänä osana kyselyä. Lisäksi Krimon keräämät nuorisorikollisuuskyselyt kartoittavat 9-luokkalaisten tekemää ja kokemaa sähköistä kiusaamista. Kattavia koko-naisrikollisuustutkimuksen lähteitä on erityisesti sähköisen rikoskäyttäyty-misen osalta kuitenkin toistaiseksi vähän. Näiden tietojen lisäksi tässä lu-vussa nostetaan esiin Kyberturvallisuuskeskuksen keräämiä tilastoja heille tulleiden ilmoitusten osalta, sekä Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen to-teuttaman kouluterveyskyselyn tuloksia, joissa sivutaan nuorten verkossa kokemaa häirintää.

7.2 Poliisin tietoon tullut rikollisuus

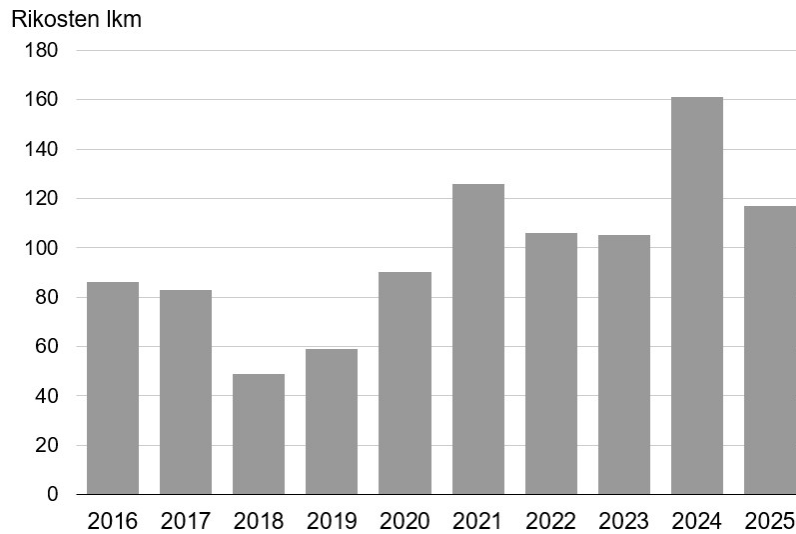
Tässä jaksossa tarkastelemme tietotekniikkaan kohdistuvia kyberrikollisuuden muotoja poliisin tietoon tulleen tilastoidun rikollisuuden näkökulmasta. Tarkastelemme seuraavia rikosnimikkeitä vuosien 2016–2025 osalta: tietoliikenteen häirintä, tietojärjestelmän häirintä ja tietomurto. Lisäksi vuodesta 2015 eteenpäin on tilastoitu myös kokonaan uudentyyppisiä kyberrikollisuuden muotoja, kuten datavahingonteot ja identiteettivarkaudet.

Tietoliikenteen häirinnällä tarkoitetaan puhelin-, tele-, radio- tai muun tietoviestinnän häirintää. Yksi kenties yleisimmistä tietoliikenteen häirinnän muodoista on niin sanottujen roskapostien lähettäminen sähköpostitse. Tässä nousee esiin myös se, että roskapostin tyyppiset tietoliikennehäiriöt ovat usein kansainvälisten toimijoiden aiheuttamaa häiriökäyttäytymistä (Spam-laws.com, 2016). Moni näistä teoista kohdistuukin eritoten yksityisten käyttäjien toimintaan, toki myös yritykset saavat osansa tämän tyyppisestä häirinnästä.

Tietojärjestelmien häirinnällä tarkoitetaan rikoslain mukaan tekoa, jolla aiheutetaan ”toiselle haittaa tai taloudellista vahinkoa dataa syöttämällä, siirtämällä, vahingoittamalla, muuttamalla tai poistamalla taikka muulla niihin rinnastettavalla tavalla oikeudettomasti estää tietojärjestelmän toiminnan tai aiheuttaa sille vakavaa häiriötä” (RL 38:7a–7b). Toisin sanoen kyseessä ovat teot, joilla hankaloitetaan tietojärjestelmän käytettävyyttä. Esimerkkinä tästä ovat muun muassa palvelunestohyökkäykset.

Tietomurtojen osalta rikoksen tunnusmerkit täyttyvät, kun tekijä luvatta käyttää toisen henkilön käyttäjätunnusta tai salasanaa (RL 38:8–8a). Törkeän teon tunnuspiirteet täyttyvät yleensä tapauksissa, joissa murtaudutaan palvelintasoihin koneisiin ja järjestelmiin. Vaaran aiheuttamisella tietojenkäsittelylle tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että tekijä levittää ohjelmia, joiden tarkoituksena on vaarantaa tai vahingoittaa tietojenkäsittelyä tai tieto- ja viestintäjärjestelmien toimintaa.

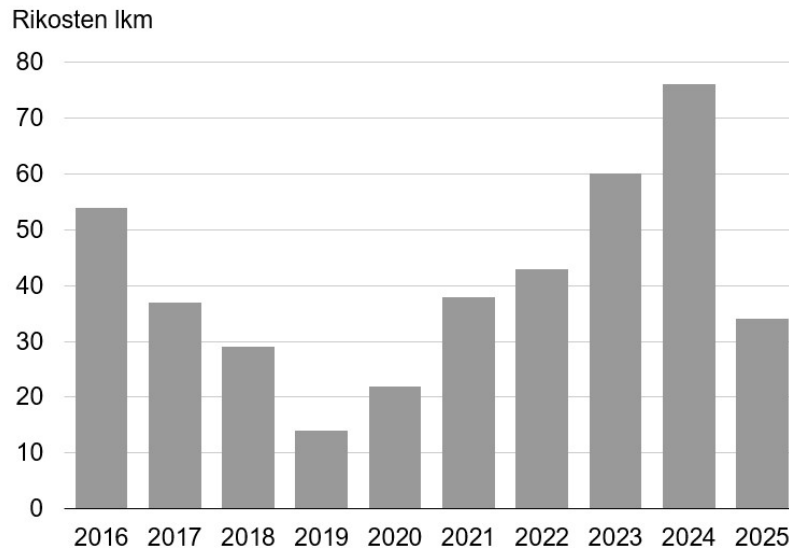
Kuviossa 1 esitetään kaikki viranomaisten tietoon tulleet tietoliikenteen häirinnän alaisuuteen kuuluvat teot yhdistettynä (näitä ovat tietoliikenteen häirintä, tietoliikenteen häirinnän yritys, törkeä tietoliikenteen häirintä, tietoliikenteen törkeän häirinnän yritys, lievä tietoliikenteen häirintä, tietoliikenteen lievän häirinnän yritys), ja niiden kokonaistilaston kehitys vuosien 2016–2025 välisenä aikana.

Kuvio 1 Tietoliikenteen häirinnän alaisuuteen kuuluvat epäilyt, 2016–2025. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026)

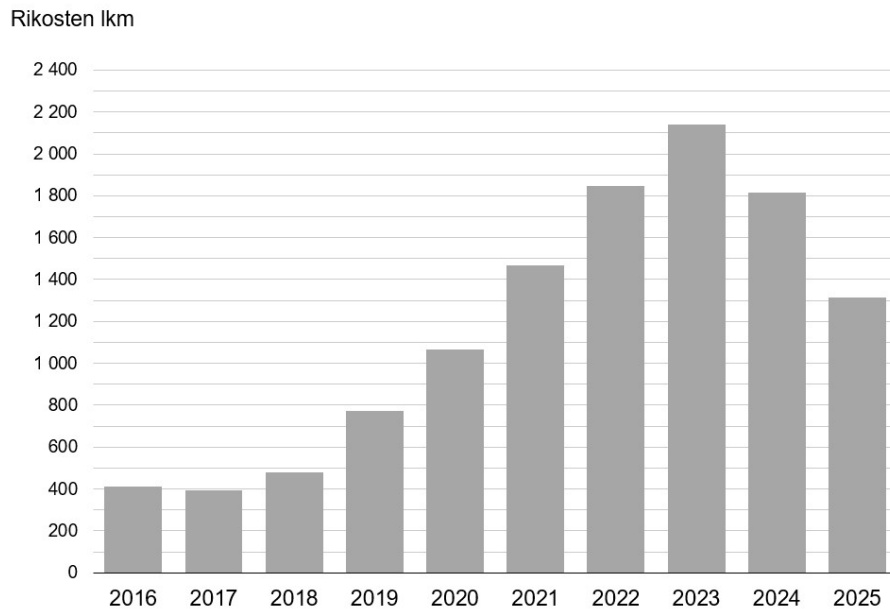
Tilastojen perusteella havaitaan, että poliisin tietoon tulleiden tietoliikenteen häirintätapausten määrä vaihtelee vuosittain. Edellisten vuosien trendiä seuraten yleisin epäilyn kohde vuonna 2025 on perusmuotoinen tietoliikenteen häirintä, joiden epäilyjä oli 89 kappaletta.

Kuviossa 2 esitetään kaikki poliisin tietoon tulleet tietotekniikan häirinnän alaisuuteen kuuluvat teot yhdistettynä (näitä ovat tietojärjestelmän häirintä, tietojärjestelmän häirinnän yritys, törkeä tietojärjestelmän häirintä, tietojärjestelmän törkeä häirinnän yritys), ja niiden kokonaistilastojen kehitys vuosien 2016–2025 välisenä aikana. Tilastojen perusteella yleisin epäilyn kohde on perusmuotoinen tietojärjestelmän häirintä, joiden epäilyjä oli 32 kappaletta vuonna 2025, samalla kun törkeitä tietojärjestelmän häirintöjen epäilyjä viranomaisten tietoon tuli 2 kappaletta.

Kuvio 2 Tietojärjestelmän häirinnän alaisuuteen kuuluvat epäilyt, 2016–2025. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026)

Viimeisten vuosien aikana poliisin tietoon on tullut varsin vaihteleva määrä tietomurtojen tapauksia. Kuviossa 3 esitetään viranomaisten tietoon tulleet perusmuotoiset tietomurrot ja niiden kehitys vuosien 2016–2025 välisenä aikana. Parin viime vuoden aikana viranomaisten tietoon tulleiden perusmuotoisten tietomurtojen määrä on vähentynyt selvästi. Vuonna 2025 perusmuotoisia tietomurtoja tuli viranomaisten tietoon 1316, mikä on hieman vähemmän kuin edellisinä vuosina. Kuvion ulkopuolelta voidaan kuitenkin todeta, että niin kutsun Vastaamo-tapauksen yhteydessä törkeiden tietomurtoepäilyjen määrä vuonna 2023 oli yli 14 000 kappaletta, kun muina vuosina kyseisellä nimikkeellä tietoon on tullut noin 10–20 rikosta.

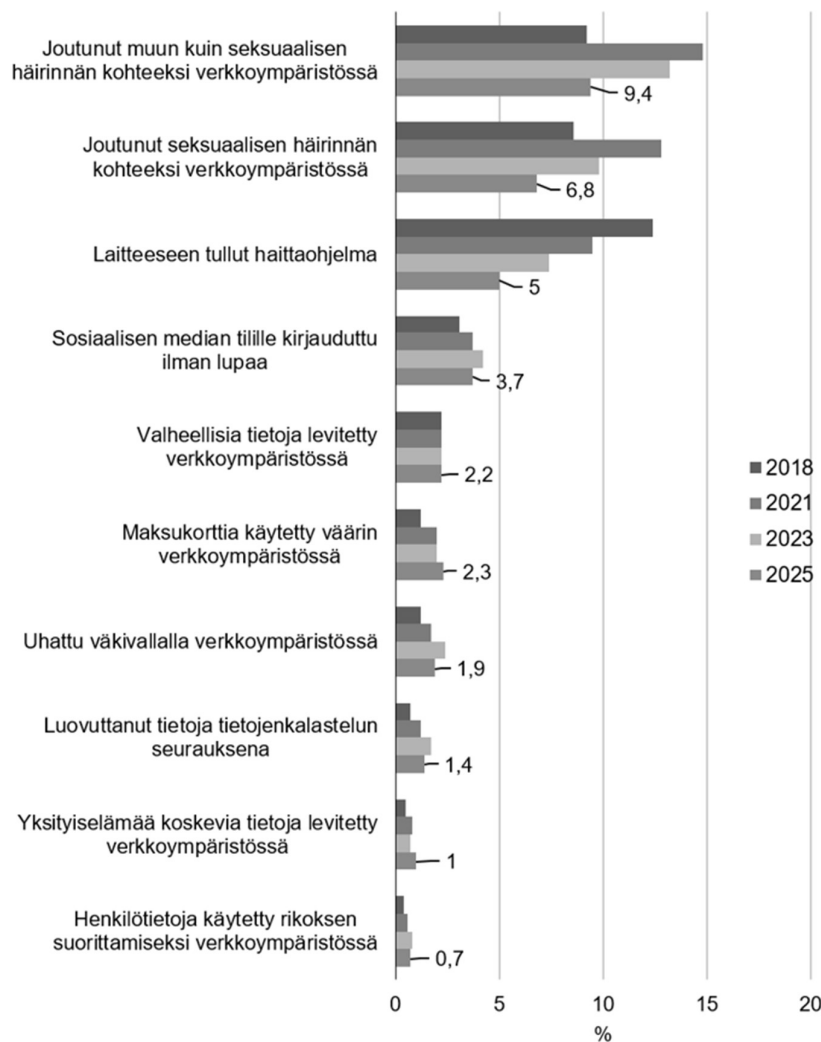
Kuvio 3 Perusmuotoinen tietomurto, poliisitilastot 2016–2025. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026).

Muita viranomaisten tietoon tulleita kyberrikoksia on varsin vähän. Poikkeuksena tähän on tyypillisesti erilaisiin maksuvälinepetoksiin liittyvä identiteettivarkaus, joka tuli rangaistavaksi vuonna 2015. Heti ensimmäisenä vuonna 2015 tilastoitiin 518 tapausta, ja identiteettivarkaus näyttäytyi määrällisesti vuoden yleisimpänä kyberrikollisuuden muotona. Jo heti vuonna 2026 tapauksien määrä moninkertaistui, ja sen jälkeen vuosittaisesta vaihtelusta huolimatta trendi on pysynyt suhteellisen tasaisena. Vuonna 2025 tietoon tuli 3 675 tapausta.

Jos tarkastellaan kyberrikollisuutta poliisin tilastojen osalta kuluneen kymmenen vuoden ajalta, voidaan todeta, että selkeitä trendejä ei ole havaittavissa ainakaan siinä mielessä, että voitaisiin erottaa tekojen tilastoitumisen ja todellisen rikoskäyttämisen komponentit. Tekojen määrän vaihtelu voi olla varsin suurta eri vuosien välillä, joten samantyyppisiä trendejä kuin monien perinteisten rikosten osalta ei ole havaittavissa. Tilastoidun kyberrikollisuuden kehitykseen vaikuttavat todennäköisesti keskeisesti tilaisuusrakenteen kehitys, uhrien alttius ilmoittaa rikoksista viranomaisille sekä mahdollisesti yksittäisten tekosarjojen ilmitulo. Kokonaisrikollisuuden tutkimukseen perustuvia seurantatietoja on vähän, joten todellisen rikoskäyttämisen kehitystä on vaikea arvioida, varsinkin, kun osaa rikoksista uhri ei välttämättä edes havaitse.

7.3 Kyberrikollisuus kokonaisrikollisuuslähteiden valossa

Tiedot kyberrikollisuuden yleisyydestä eritoten tietokoneavusteisten rikosten osalta pohjautuvat pitkälti kyselyperustaiseen kokonaisrikollisuustutkimukseen sekä eräisiin muihin lähteisiin, kuten yritysten omiin selvityksiin. Olemassa olevia, kyberrikosten osalta kattavia kyselyjärjestelmiä ei kuitenkaan ole juurikaan ollut. Tätä puutetta pyrittiin korjaamaan Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin vuoden 2018 Kansallisen rikosuhritutkimuksen avulla, kun kyselyyn sisällytettiin ensimmäistä kertaa kyberrikosten uhrikokemuksiin keskittynyt kyselypatteri. Tiedonkeruu toistettiin vuonna 2021, vuonna 2023 ja vuonna 2025. Näiden tietojen lisäksi nostamme esiin tutkimustietoa yksittäisten rikoslajien osalta olemassa olevien kyselyjärjestelmien, kuten vuoden 2024 Nuorisoriikollisuuskyselyn pohjalta. Seuraavassa esitämme tietoja kyberrikollisuudesta kokonaisrikollisuustutkimuksen valossa. Tässä luvussa tarkastellaan viimeisen 12 kuukauden aikana tapahtuneita rikoksia vuosina 2018, 2021, 2023 ja 2025. Kyselyssä oli mukana 10 eri rikoslajia tai normirikkomusta. Kysytyt tekemuodot ja niiden yleisyys on esitetty kuviossa 4.

Kuvio 4 Verkkorikosten kohteeksi viimeisen 12 kuukauden aikana joutuneet vuosina 2018, 2021, 2023 ja 2025. Vuoden 2025 luku ilmoitettu myös numeroin (% 15–74 vuotiaista). *Lähde:* Kansallinen rikosuhritutkimus (Koltola & Näsi 2026).

Kyselyssä yleisimmät verkkorikosten muodot vuonna 2025 olivat seksuaalinen sekä muu verkossa tapahtuva häirintä. Vuonna 2025 muuta kuin seksuaalista häirintää verkossa oli kokenut noin 9 prosenttia vastaajista ja seksuaalista häirintää noin 7 prosenttia. Häirintäkokemusten jälkeen yleisimpiä verkkorikoksia olivat erilaiset laitteeseen tulleet haittaohjelmat. Noin viisi prosenttia ilmoitti joutuneensa haittaohjelman kohteeksi viimeisen vuoden aikana. Kuvion perusteella havaitaan, että vuonna 2025 verkon häirintäkokemuksista raportoi aiempaa pienempi osuus vastaajista, jos verrataan kahden edellisen mittausajankohtan tilannekuvaan. Haittaohjelman osalta uh-

rien osuus jatkoi myös laskuaan verrattuna aiempiin mittauskertoihin. Harvinaisimpia tekoja olivat tietojen, esimerkiksi käyttäjätunnuksen, salasanan tai maksukortin tietojen luovuttaminen tietojenkalastelun seurauksena, yksityiselämää koskevien tietojen levittäminen internetissä sekä henkilötietojen väärinkäyttö tarkoituksena rikoksen suorittaminen. Muutokset harvinaisempien tekojen osalta vuosien 2018, 2021, 2023 ja 2025 välillä ovat olleet varsin maltilliset.

Vuonna 2025 sukupuolittaisia eroja verkkorikosten uhriksi joutumisessa havaittiin vain muutaman tekotyypin osalta. Miehet olivat joutuneet naisia useammin haittaohjelman kohteeksi. Naiset olivat puolestaan joutuneet miehiä useammin verkossa tapahtuvan seksuaalisen häirinnän ja muun häirinnän kohteeksi. Muiden harvinaisempien tekojen osalta erot naisten ja miesten välillä olivat varsin maltilliset. Näin ollen erot painottuvat erityisesti häirintäkokemuksiin (Kolttola & Näsi, 2026).

Nuorten häirintä ja kiusaaminen

Sosiaalisen median ja internetin rooli on kasvanut myös nuorten keskuudessa, mikä näkyy esimerkiksi väkivaltatilanteiden kuvaamisena, julkaisemisena ja jakamisena, ikävänä kommentointina sekä päihteiden välittämisenä (Sutela, 2024). Vaikka kiusaaminen itsessään ei ole rikos, voi kiusaaminen pahimmillaan täyttää rikoksen tunnusmerkit. Vuoden 2024 Nuorisorikollisuuskyselyyn vastanneista 15–16-vuotiaista 9 % raportoi syyllistyneensä verkkokiusaamiseen edellisen 12 kuukauden aikana. Pojista noin 12 % raportoi syyllistyneensä tekoon ainakin kerran viimeisen vuoden aikana, kun tyttöjen kohdalla vastaava osuus oli 6 %. Kyselyyn osallistuneista 16 % ilmoitti kokeneensa sähköistä kiusaamista viimeisen vuoden aikana, tyttöjen (18 %) raportoidessa joutuneensa uhriksi hieman useammin kuin pojat (13 %). Lisäksi yli puolet raportoi nähneensä kiusaamista, pahoinpitelyä tai nöyryyttämistä sisältävän videon sosiaalisessa mediassa itselleen tuntemattomasta nuoresta, kun taas noin viidesosa vastasi nähneensä vastaavan videon oman koulunsa oppilaasta. 4 % ilmoitti joutuneensa itse kiusaamis- tai väkivaltavideon kuvauksen kohteeksi, ja 3 % ilmoitti nähneensä itsestään kuvattun videon sosiaalisessa mediassa (Suonpää ym., 2024).

Tampereen yliopiston vuonna 2022 keräämän lapsiuhritutkimuksen mukaan kuluneen vuoden aikana kuudesluokkalaisista sähköistä kiusaamista oli kokenut 22 % ja yhdeksäsluokkalaisista 21 % (Mielityinen ym., 2023). Kiusaamisen lisäksi nuoret altistuvat verkossa myös seksuaaliselle häirinnälle. Edellä mainitun lapsiuhritutkimukseen vastanneiden yhdeksäsluokkalaisten tyttöjen osalta 37 % ja pojista 6 % oli kohdannut seksuaalista häirintää kuluneen vuoden aikana (Mielityinen ym., 2023).

Vuoden 2025 kouluterveyskyselyyn vastanneista kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisista 15 % ilmoitti kokeneensa seksuaalista häirintää puhelimesta tai internetissä kuluneen vuoden aikana. Prosenttiosuudet ovat suurin piirtein samoja myös lukiolaisten (15 %) ja ammatillisen oppilaitoksen vastaajien kohdalla (14 %). Erityisen alttiita häirinnälle ovat tytöt, joista noin 23 % kaikissa tutkituissa ikäryhmissä ilmoitti altistuneensa puhelimesta tai verkossa tapahtuneelle seksuaaliselle häirinnälle viimeisen kahdentoista kuukauden aikana (Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2026).

Lähteet

- Aaltonen, Mikko & Venla Salmi. 2013. "Versatile delinquents or specialized pirates? A comparison of correlates of illegal downloading and traditional juvenile crime." *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention* 14(2): 188–195.
<https://doi.org/10.1080/14043858.2013.837267>.
- Mielityinen, L., Hautamäki, S., Hakala, V., Fagerlund, M., & Ellonen, N. (2023). Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2022: Määrät, piirteet ja niiden muutokset 1988–2022. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2023:5.
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164616>
- Danielsson, Petri & Matti Näsi. 2019. Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2018 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia. Katsauksia 35/2019. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-0666-7>.
- Kessel Schneider, Shari, Lydia O'Donnell & Erin Smith. 2015. "Trends in Cyberbullying and School Bullying Victimization in a Regional Census of High School Students, 2006–2012." *Journal of School Health* 85(9): 611–620. <https://doi.org/10.1111/josh.12290>.
- Kivivuori, Janne, Venla Salmi, Mikko Aaltonen & Henrik Elonheimo. 2014. *Kansainvälisen nuorisoriikollisuuskyselyn (ISRD-3) mittaukset Suomessa 2013*. OPTL:n verkkokatsauksia 35/2014. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. <http://hdl.handle.net/10138/152608>.
- Kaakinen, Markus & Näsi, Matti (2021) Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2020. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Katsauksia 47/2021. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/326622>.
- Koltola, Ilari & Matti Näsi. *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2021 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. Katsauksia 51 / 2022. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.
- Koltola, I. & Näsi, M. 2026. Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2025 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia. Katsauksia 81/2026. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.
- Poliisi. 2019. "Kyberrikollisuus." <https://www.poliisi.fi/rikkokset/kyberrikollisuus>
- Rikoslaki. (39/1889). Finlex. <https://www.finlex.fi/eli?uri=http://data.finlex.fi/eli/sd/1889/39-001/ajantasa/2026-01-16/fin>.

- Saarikkomäki, Elsa, Martti Lehti & Janne Kivivuori. 2019. *Vähittäiskauppaan ja majoitus- ja ravintola-alaan kohdistuvat rikokset*. Katsauksia 33/2019. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.
<http://hdl.handle.net/10138/298436>.
- Salmi, Venla. 2007. *Helsingin nuoret rikosten tekijöinä 2006*. OPTL:n tutkimustiedonantoja 73. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
<http://hdl.handle.net/10138/152544>.
- Suonpää, Karoliina, Raeste, Anna & Saartenoja, Kaisla (2024) Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2024. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.
- Tilastokeskus. 2026. *Rikos- ja pakkokeinotilasto*. Helsinki: Tilastokeskus.
<https://stat.fi/til/rpk>.
- Tekijänoikeuslaki. (404/1961). Finlex. <https://www.finlex.fi/eli?uri=http://data.finlex.fi/eli/sd/1961/404/ajantasa/2025-06-27/fin>.

8 Liikenne rikokset

Mika Sutela ja Elli Karppila

Tiivistelmä

- Reilu viidennes poliisin tietoon tulevista rikoksista on liikenne rikoksia. Vuonna 2025 kirjattiin yhteensä 126 334 liikenne rikosta.
- Törkeitä liikenneturvallisuuden vaarantamisrikoksia kirjattiin vuonna 2025 yhteensä 5 357 kappaletta, mikä on kymmenen prosenttia edellisvuotta enemmän.
- Rattijuopumusten määrä on viime vuosina hieman vähentynyt. Vuonna 2025 rattijuopumusrikoksia kirjattiin 14 761 kappaletta.
- Vuonna 2025 liikenne rikoksista epäiltyjä henkilöitä oli ikäryhmän koko huomioon ottaen eniten 18-vuotiaissa.
- Vuonna 2025 nuorten (15–24-v.) osuus kaikista liikenne rikoksista epäillyistä oli noin 31 prosenttia. Törkeissä liikenneturvallisuuden vaarantamisissa vastaava luku oli noin 48 prosenttia.
- Miehiä törkeistä liikenneturvallisuuden vaarantamisista epäillyistä 15–24-vuotiaista nuorista oli yli yhdeksän kymmenestä (93%).

8.1 Johdanto

Tässä liikenne rikoksia käsittelevässä luvussa tarkastellaan liikenne rikollisuuden yleistä kehitystä ja tilannekuvaa sekä erikseen liikenteen vaarantamis rikoksia törkeän tekemuodon ja rattijuopumus rikosten osalta. Päihteet ja ajonopeudet kuuluvat poliisin liikenne valvonnan ja liikenne turvallisuu styön keskeisiin vaikuttavuus kohteisiin. Myös nuoret ovat yksi tärkeistä poliisin liikenne turvallisuu styön kohteista (Poliisi 2022). Päihteiden vaikutuksen alaiset ajoneuvojen kuljettajat ovat uhka muille tienkäyttäjille ja he myös usein itse kärsivät päihteiden käytön muista haitallisista seurauksista. Ajonopeus on päihteiden ohella keskeinen kuolemaan johtaneiden tieliikenne onnettomuuksien riskitekijä.

Liikenne rikosten osalta tärkeimmät tietolähteet ovat Tilastokeskuksen ylläpitämä rikos- ja pakkokeinotilasto, joka sisältää tietoja poliisin, Tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleista rikoksista sekä epäillyistä tekijöistä ja uhreista. Tilasto kuvastaa siis viranomaisten tietoon tulleita rikoksia ja on siten yhteydessä viranomaisten harjoittamaan valvontaan. Katsauksessa keskitytään tarkastelemaan rikoslain (jälj. RL) 23 luvun (545/1999) mukaisia liikenne rikoksia. Tähän rajaukseen vaikuttaa se, että eräistä liikenne rikkomuksista seuraa 1.6.2020 voimaan tulleen tieliikennelain (729/2018) myötä sakko määräyksen sijaan hallinnollisena seuraamuksena liikenne virhemaksu, mikä vaikuttaa nykyisin huomattavasti liikenne rikkomusten määrään tilastoissa. Liikenne virhemaksujen määrä on noussut viimeisen kahden vuoden aikana noin 200 000 tuntumaan (Poliisi 2026). Liikenne virhemaksujen määrään vaikuttaa huomattavasti poliisin valvonta. Poliisi on esimerkiksi vuonna 2025 kiristänyt lievien (alle 10 km/h) ylinopeuksien valvontaa. Lisää liikenne virhemaksuista löytyy mm. Rikollisuustilanne katsaus 2024 julkaisusta (Sutela 2026).

8.2 Liikenne rikollisuuden kehitys

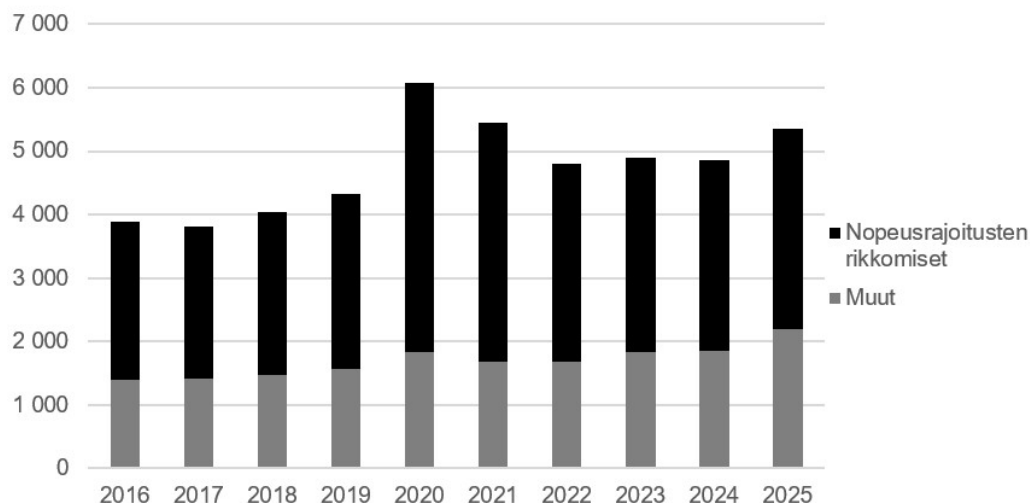
Vuonna 2025 liikenne rikoksia kirjattiin 126 334 kappaletta. Nousua vuoteen 2024 verrattuna oli noin seitsemän prosenttia. Liikenne rikokset muodostivat vuonna 2025 reilun viidenneksen (22 %) kaikista rikoslakirikoksista. Liikenne rikoksista 14 761 eli 11,7 prosenttia oli rattijuopumus rikoksia.

Poliisin tietoon tulleiden liikenne rikosten määrä on vahvasti yhteydessä poliisin suorittamaan liikenne valvontaan. Poliisi käytti liikenne valvontaan vuonna 2025 429,4 henkilötyövuotta (HTV), mikä oli 4,4 prosenttia enemmän kuin vuonna 2024. Ilman automaattista liikenne valvontaa vastaava luku

vuonna 2025 oli 322 (2024: 312). Vuonna 2025 automaattisen liikennevalvonnan osuus oli noin 25 prosenttia kaikesta liikennevalvontaan käytetystä resurssista. (Poliisi, 2026.)

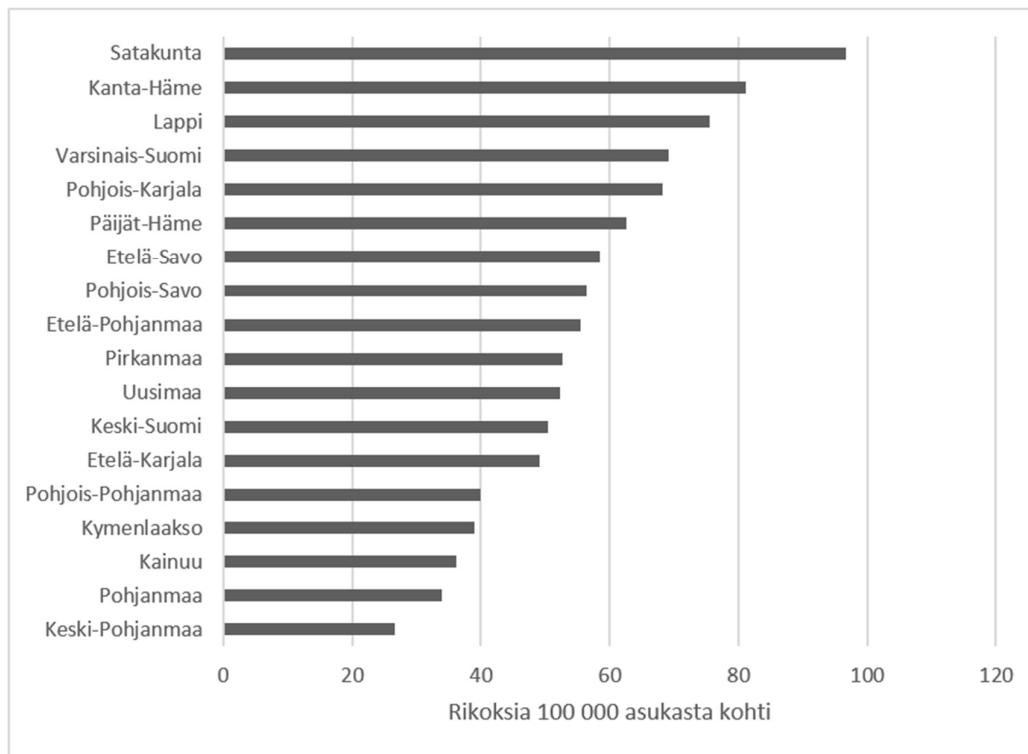
Törkeät liikenteen vaarantamisrikokset

Liikenneturvallisuuden vaarantamisen törkeän tekemuodon eli törkeän liikenneturvallisuuden vaarantamisen (RL 23:2) tunnusmerkistön täyttää useimmiten moottorikäyttöisen ajoneuvon tai raitiovaunun kuljettaminen nopeudella, joka ylittää huomattavasti sallitun enimmäisnopeuden. Käytännössä rajana pidetään noin 50 km/h vallitsevan nopeusrajoituksen ylitystä. Viime vuosina noin kaksi kolmasosaa (vuonna 2025 noin 59 %) törkeistä liikenneturvallisuuden vaarantamisista on perustunut sallitun enimmäisnopeuden huomattavaan ylittämiseen. Rikosten määrä on viime vuosina ollut aiempaa korkeammalla tasolla, mutta on kuitenkin vähentynyt vuoden 2020 huippulukemista. Vuonna 2025 viranomaisten tietoon tuli 5 357 törkeää liikenneturvallisuuden vaarantamista, mikä oli 10 prosenttia enemmän kuin vuonna 2024 (kuvio 1).

Kuvio 1 Viranomaisten tietoon tulleet törkeät liikenneturvallisuuden vaarantamiset nopeusrajoitusten rikkomisiin ja muihin teontarkenteisiin jaoteltuna vuosina 2016–2025. *Lähde:* Tilastokeskus 2026a.

Alueellisesti vuonna 2025 törkeiden liikenneturvallisuuden vaarantamisten (nopeusrajoitusten rikkomisten) taso oli selvästi korkein Satakunnassa (97 rikosta 100 000 asukasta kohti) (kuvio 2). Matalimmat tasot olivat Keski-Pohjanmaalla (27) ja Pohjanmaalla (34).

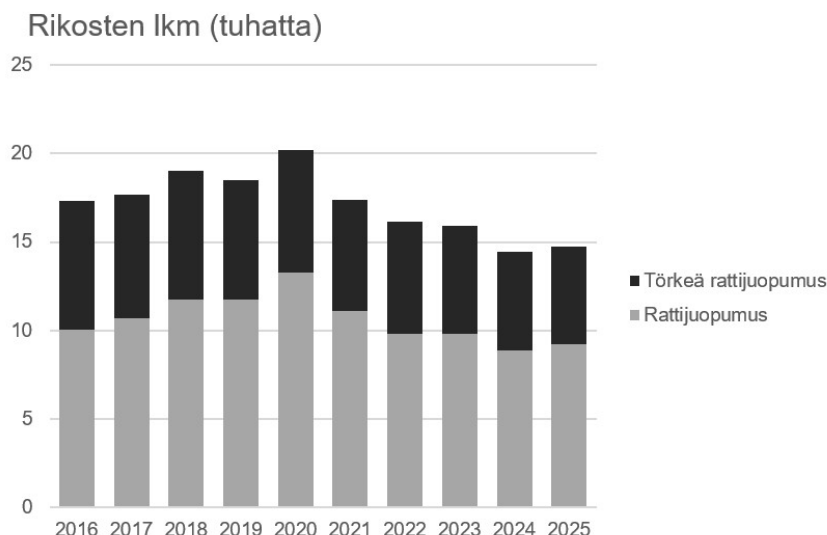
Kuvio 2 Viranomaisten tietoon tulleet törkeät liikenneturvallisuuden vaarantamiset (nopeusrajoitusten rikkomiset) 100 000 asukasta kohti maakunnan mukaan vuonna 2025. *Lähteet:* Tilastokeskus 2026a ja 2026b.

Rattijuopumusrikokset

Säännökset rattijuopumuksesta, sen törkeästä tekemuodosta, vesi-, ilma- ja junaliikennejuopumuksesta sisältyvät RL 23 lukuun. Huumausaineen käyttöä liikenteessä koskeva ns. nollaraja otettiin käyttöön 1.2.2003 voimaan tulleella lainmuutoksella (1198/2002). Moottoriajoneuvon kuljettaja tuomitaan rattijuopumuksesta, jos hänen veressään on ajon aikana tai sen jälkeen huumausaineen vaikuttavaa ainetta tai sen aineenvaihduntatuotetta. Törkeän rattijuopumuksen osalta vaaditaan lisäksi, että kuljettajan kyky tehtävän vaatimiin suorituksiin on tuntuvasti heikentynyt ja olosuhteet ovat sellaiset, että rikos on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen turvallisuudelle. Kulkuneuvon luovuttaminen juopuneelle (RL 23:8) ja liikennejuopumus moottorittomalla ajoneuvolla (RL 23:9) ovat myös rangaistavia.

Vuonna 2025 rattijuopumusrikoksia (RL 23:3–4) kirjattiin 14 761 kappaletta, mikä oli 2 prosenttia enemmän kuin edellisellä vuonna (kuvio 3). Viranomaisten kirjaamista rattijuopumusrikoksista törkeiden rattijuopumusten osuus on viimeisen kymmenen vuoden aikana vähentynyt tasaisesti 50 prosentista jopa alle 40 prosenttiin. Vuonna 2020 törkeiden rattijuopumusten

osuus kävi jopa 34 prosentissa, jonka jälkeen osuus on pysynyt hieman alle 40 prosentissa (2025: 38 %).

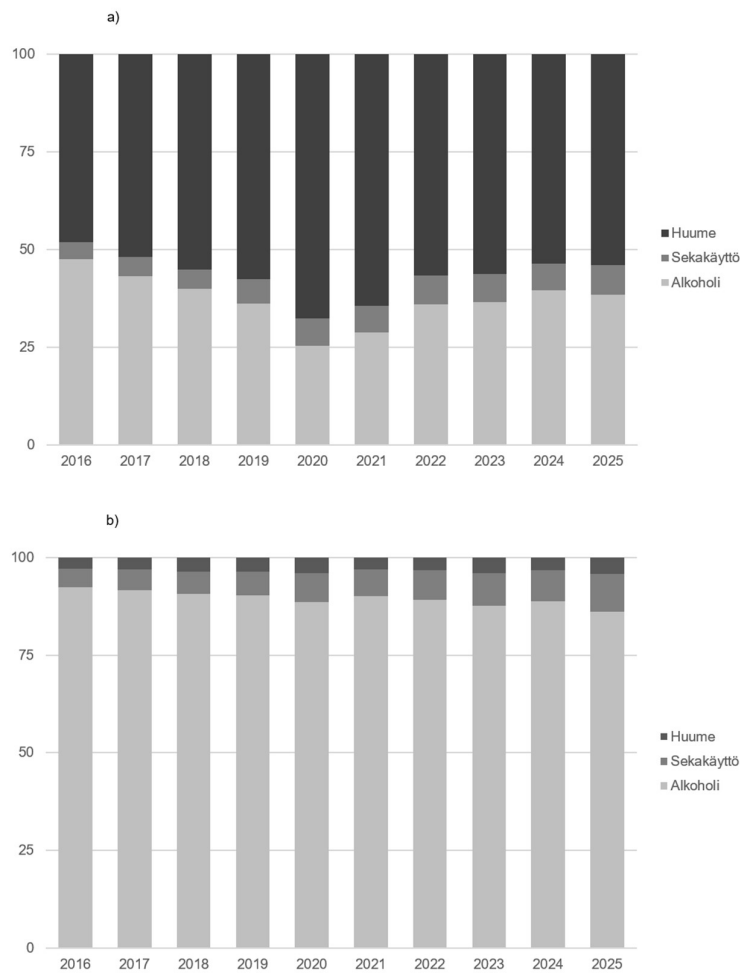

Kuvio 4 Viranomaisten tietoon tulleet rattijuopumusrikokset vuosina 2016–2025.

Lähde: Tilastokeskus 2026a.

Rattijuopumusrikoksiin liittyvät jo määritelmällisesti päihteet. Rikollisuuden määrään ja ominaispiirteisiin vaikuttavat kulloinkin voimassa olevat rikosten tunnusmerkistöt, eritoten tunnusmerkistössä määritelty rattijuopumuksen rajat ja päihteiden määritelmät. Esimerkiksi huumetapausten selvä lisääntyminen alkoi vuonna 2003, kun huumeiden ”nollaraja” otettiin käyttöön. Toisaalta rikollisuuden määrään vaikuttavat myös päihteiden kulutus ja käyttötavat väestössä.

Vuodesta 2003 alkaen poliisi on kirjannut rattijuopumustapauksista erikseen alkoholi- ja huumetapaukset sekä tapaukset, joissa nämä molemmat (sekakäyttötapaukset) ovat rattijuopumuksen perusteena. Vuonna 2025 huumetapauksien osuus perusmuotoisissa rattijuopumuksissa oli 54 prosenttia, alkoholitapauksia oli 38 prosenttia ja sekakäyttötapauksia 8 prosenttia (kuvio 4a). Vastaavasti törkeissä rattijuopumuksissa alkoholitapausten osuus oli 86 prosenttia, huumetapauksia oli 4 prosenttia ja sekakäyttötapauksia 10 prosenttia (kuvio 4b). Perusmuotoisissa rattijuopumuksissa huumetapausten osuus on vähentynyt vuoden 2020 jälkeen 14 prosenttiyksikköä suunnilleen vuosien 2017–2018 tasolle. Törkeissä rattijuopumuksissa alkoholitapauksia on yhä lähes yhdeksän kymmenestä, vaikka huumeet ja erityisesti alkoholin ja huumausaineiden sekakäyttö on lisääntynyt myös vakavammissa rattijuopumustapauksissa viime vuosina.

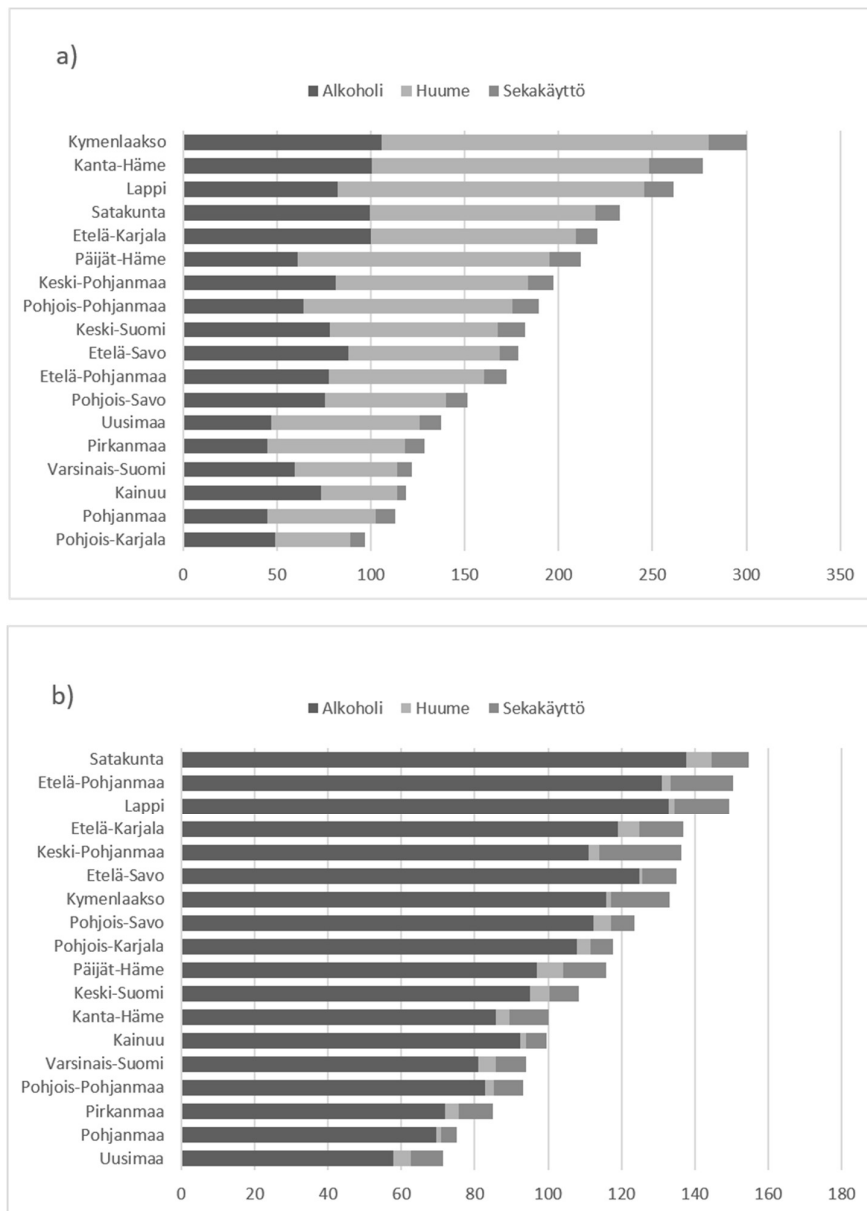

Kuvio 4 Tilastoitujen a) rattijuopumusten ja b) törkeiden rattijuopumusten alkoholi-, huume- ja sekakäyttötapausten prosenttiosuudet vuosina 2016–2025. *Lähde:* Tilastokeskus 2026a.

Keskusrikospoliisin (2026) tilastojen perusteella rikosteknisen laboratorion huumaus- ja lääkeainetutkimuksissa huumerattijuopumuksesta epäillyn verestä löytyi keskimäärin kolmea eri huumaus- tai lääkeainetta. Tutkittuja verinäytteitä oli yhteensä 8 187 kappaletta, ja yleisin verinäytteissä todettu yksittäinen huumausaine oli amfetamiini (3 180 kpl). Yleisin aineryhmä oli bentsoiatsepiinit (7 423 kpl). Tapausten määrä nousi vuodesta 2016 vuoteen 2020, jonka jälkeen määrä on laskenut jopa vuotta 2016 alemmas.

Alueellisesti vuonna 2025 perusmuotoisten rattijuopumusten taso oli matalin Pohjois-Karjalassa (97 perusmuotoista rattijuopumusrikosta 100 tuhatta asukasta kohti) ja törkeiden rattijuopumusten taso oli matalin vastaavasti Uudenmaan maakunnassa (71 törkeää rattijuopumusrikosta 100 tuhatta asukasta kohti). Selvästi eniten perusmuotoisia rattijuopumusrikoksia oli

Kymenlaakson (300) ja Kanta-Hämeen (277) maakunnissa (kuvio 5a). Törkeiden rattijuopumusten taso oli korkeimmillaan Satakunnan (155) ja Etelä-Pohjanmaan maakunnissa (150) (kuvio 5b). Huumetapausten osuus perusmuotoisista rattijuopumuksista oli korkein Päijät-Hämeen (63 %) ja Lapin (63 %) maakunnissa. Sekakäyttötapausten osuus oli selvästi korkein Kanta-Hämeen (10 %) maakunnassa. Törkeiden rattijuopumusten osalta huumetapausten osuus oli suurin Uudenmaan (7 %) sekä Päijät-Hämeen (6 %) maakunnissa ja sekakäyttötapausten osuudet olivat korkeimmat Uudenmaan (12 %), Kymenlaakson (12 %) ja Etelä-Pohjanmaan (11 %) maakunnissa.

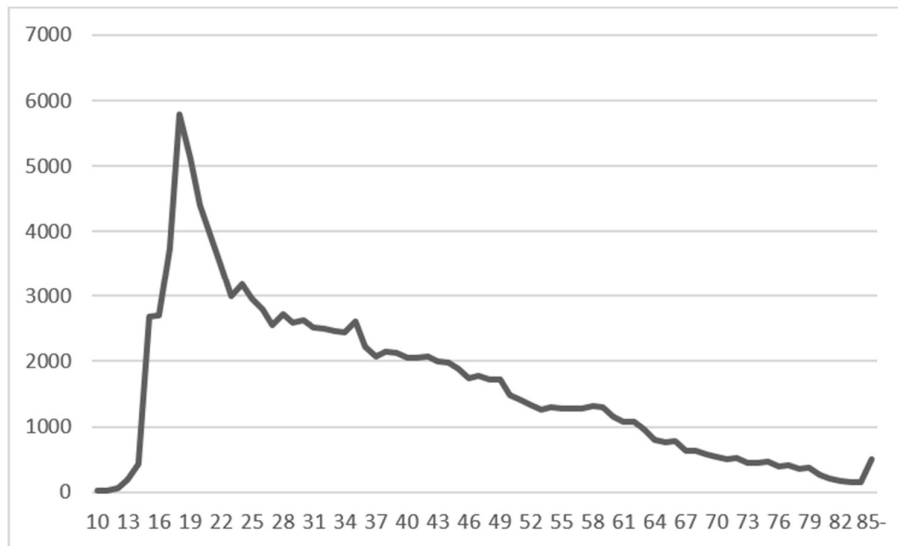
Kuvio 5 a) Rattijuopumukset ja b) törkeät rattijuopumukset päihdejakaumittain 100 000 asukasta kohti maakunnan mukaan vuonna 2025. Lähteet: Tilastokeskus 2026a ja 2026b.

8.3 Nuoret liikenne rikoksista epäiltyinä

Liikenneonnettomuuksissa nuoret ovat ylliedustettuina. Nuoria on väestöstä vain noin 11 prosenttia, mutta lähes joka kolmas tieliikenteessä vahingoittunut on nuori, eli 15–24-vuotias. Nuorten vakaville liikenneonnettomuuksille on tyypillistä muun muassa suuri ajonopeus, turvalaitteiden käyttämättömyys ja päihtyneet. Eniten nuoria kuolee henkilöauton kuljettajina ja matkustajina (Liikenneturva 2026).

Liikenne rikollisuus painottuu nuoruuteen. Vuonna 2025 kaikki liikenne rikokset huomioden liikenne rikoksista epäiltyjä henkilöitä oli ikäryhmän koko huomioon ottaen eniten 18-vuotiaissa (kuvio 6). Tämän jälkeen epäiltyjen määrä vähenee voimakkaasti noin 25 ikävuoteen asti, jonka jälkeen epäiltyjen määrä laskee melko tasaisesti aina 85 ikävuoteen asti. Tilastossa yli 85-vuotiaat on yhdistetty yhdeksi ryhmäksi, jonka takia 85 ikävuoden kohdalla näkyy pieni nousu.

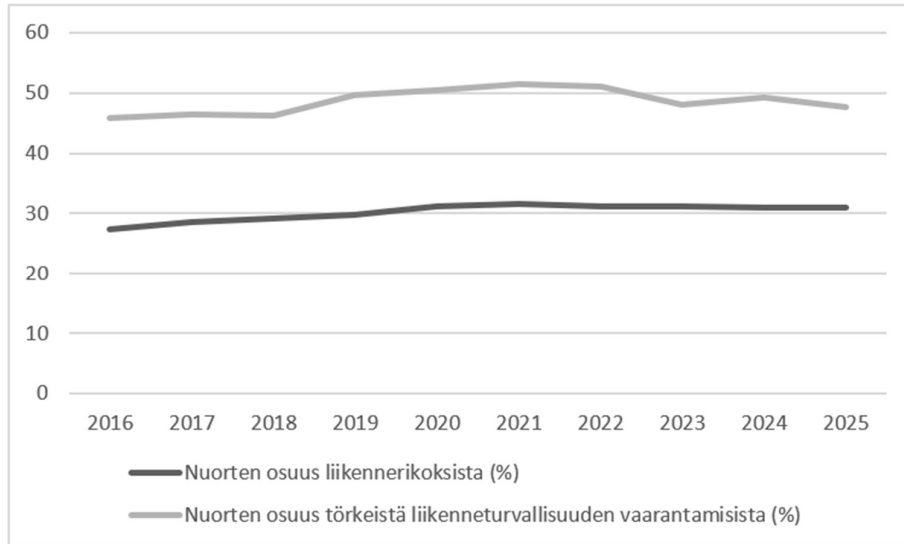
Nuorten, eli 15–24-vuotiaiden, osuus kaikista liikenne rikoksista on pysynyt tasaisesti noin 30 prosentissa viimeisen kymmenen vuoden aikana (kuvio 7). Nuorten osuus törkeistä liikenneturvallisuuden vaarantamisista on niin ikään pysynyt melko tasaisesti noin 50 prosentissa viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Kuvio 6 Kaikista liikenne rikoksista epäillyt henkilöt iän mukaan vuonna 2025. *Lähde:* Tilastokeskus 2026b

Analysoitaessa rikosepäilyjen määrää, jolloin samakin henkilö voi olla rikoksesta epäiltynä tilastossa useampaankin kertaan yhden vuoden aikana, vuonna 2025 kaikista liikenne rikosepäilyistä nuorten osuus oli noin 32 prosenttia. Törkeissä liikenneturvallisuuden vaarantamisissa vastaava luku oli miltei 50 prosenttia.

Suurin osa (N = 22 706, 65 %) nuorten liikennerikosepäilyistä oli liikenneturvallisuuden vaarantamisia. Törkeitä liikenneturvallisuuden vaarantamisia oli noin kuusi prosenttia nuorten liikennerikosepäilyistä (N = 2 286, 6 %). Miesten osuus nuorten liikennerikosepäilyistä oli 85 prosenttia. Törkeiden liikenneturvallisuuden vaarantamisten osalta vastaava luku 91 prosenttia.

Kuvio 7 Nuorten osuus liikennerikoksista ja törkeistä liikenneturvallisuuden vaarantamisesta vuosina 2016–2025. *Lähteet:* Tilastokeskus 2026a ja 2026b

Lähteet

- Keskusrikospoliisi. 2026. *Liikennejuopumustilastot 2026*. Vantaa: Keskusrikospoliisi. Liikennejuopumustilastot 2025
- Liikenneturva. 2026. *Teemaraportti nuorten liikennekäyttäytymisestä ja siihen liittyvistä asenteista*. Liikenneturvan-selvityksia-12026-Nuorten-kayttaytyminen-ja-asenteet-liikenteessa.pdf
- Poliisi. 2022. *Poliisin liikennevalvonnan ja -turvallisuuden toiminta- ja kehittämissuunnitelma 2022–2030*. Poliisihallituksen julkaisusarja 1/2022. Espoo: Poliisihallitus.https://poliisi.fi/julkaisut/-/asset_publisher/Ga8MkKW15ss3/content/poliisin-liikennevalvonnan-ja-turvallisuuden-toiminta-ja-kehittamissuunnitelma-2022-2030?_com_liferay_asset_publisher_web_portlet_AssetPublisherPortlet_INSTANCE_Ga8MkKW15ss3_assetEntryId=126364310
- Poliisi. 2026. *Poliisihallituksen tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2025*.
- Poliisi. 2026. Liikennevalvontatilasto, liikennevirhemaksut. <https://poliisi.fi/documents/25235045/31329635/Liikennevalvontatilasto-liikennevirhemaksut-fi.xlsx/2e2aef81-4e6f-7fbc-5ad7-5f83897e6574?t=1782996046309>. luettu 31.07.2026
- Sutela Mika (2026) Liikenne rikokset. Rikollisuustilanne 2024 Helsinki. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/d37ccdfd-9432-4d88-b09e-70e569419c23/content>
- Tilastokeskus. 2026a. *Rikos- ja pakkokeinotilasto*. Helsinki: Tilastokeskus. Rikos- ja pakkokeinotilasto | Tilastokeskus
- Tilastokeskus. 2026b. *Väestörakenne*. Helsinki: Tilastokeskus. Väestörakenne | Tilastokeskus

B Rikollisuuden piirteitä

1 Ulkomaalaiset, maahanmuuttajat ja rikollisuus

Matti Näsi

Tiivistelmä

- Ulkomaalaistaustaisten rikostaso väestön 10 000 henkeä kohden on pysynyt melko vakaalla tasolla kuluneen kymmenen vuoden aikana.
- Ulkomaalaistaustaisten epäiltyjen määrät ja osuus väestön 10 000 henkeä kohden on suurin omaisuusrikosten ja liikennerikosten kohdalla.
- Ulkomaalaistaustaisten ja suomalaistaustaisten rikollisuus on kehittynyt varsin samansuuntaisesti kuluneen kymmenen vuoden aikana. Muutokset näiden ryhmien välillä ovat olleet melko maltilliset.
- Seksuaalirikosten osalta ulkomaalaistaustaisten rikostaso on edelleen suomalaistaustaisia korkeampi. Rikostason ero on kuitenkin kaventunut kahden viime vuoden aikana.
- Ulkomaalaistaustaisten henkilöiden rikostasossa on kuitenkin suurta vaihtelua taustamaiden mukaan.
- Ulkomaalaistaustaisen väestön kasvaessa myös ulkomaalaistaustaisten uhrikokemusten osuus on kasvanut. Vuonna 2025 joka viides poliisin tietoon tulleen pahoinpitelyrikoksen uhri oli ulkomaalaistaustainen, kun vuonna 2016 vastaava osuus oli 12 prosenttia ja vuonna 2020 osuus oli 16 prosenttia.

1.1 Johdanto

Luku käsittelee ulkomaan kansalaisten ja Suomessa asuvan ulkomaalaistaustaisen väestön rikollisuutta ja rikosten uhriksi joutumista. Teema on ajankohtainen, sillä ulkomaalaistaustaisen väestön määrä on viime vuosikymmeninä lisääntynyt olennaisesti. Tilastokeskuksen mukaan Suomessa asui vuoden 2025 lopussa 660 800 ulkomaalaistaustaista henkilöä, noin 12 prosenttia väestöstä, kun vielä vuonna 1990 ulkomaalaistaustaisen väestön osuus oli alle prosentin (Tilastokeskus 2026c). Rikollisuuden kokonaiskuvan kannalta on merkityksellistä, että ulkomaalaistaustaisten henkilöiden riski syyllistyä rikokseen ja joutua rikoksen uhriksi on muuta väestöä korkeampi (Lehti ym. 2014b).

Seuraavissa tarkasteluissa ulkomaalaisten ja ulkomaalaistaustaisen väestön rikollisuutta kuvataan erilaisten määritelmien valossa. Keskeisinä erotelukriteereinä käytetään kansalaisuutta ja syntyperää. Ulkomaan kansalaisilla tarkoitetaan Suomessa pysyvästi tai väliaikaisesti oleskelevia ulkomaan kansalaisia. Ensin mainittu ryhmä käsittää muun muassa oleskeluluvan saaneet ulkomaan kansalaiset sekä oleskelunsa rekisteröineet EU-maiden ja Pohjoismaiden kansalaiset. Väliaikaisesti Suomessa oleskelevia ulkomaalaisia taas ovat esimerkiksi turistit, työkomennuksella tai sukulaisvierailulla olevat henkilöt, oleskelulupaa odottavat turvapaikanhakijat ja myös ammatirikolliset, joiden maassaolon syy on rikosten tekeminen. On huomionarvoista, että tässä luokittelussa ulkomaalaistaustaiset henkilöt, joilla on Suomen kansalaisuus, kuuluvat Suomen kansalaisten ryhmään. Edelleen on huomattava, että kansalaisuus ei rikollisuutta tutkittaessa ole paras mahdollinen maahanmuuttajuuden määrittelyperuste, sillä rikostuomiot ovat yleensä este asuinmaan kansalaisuuden saamiselle. Tämän vuoksi maassa vakituisesti asuvien ulkomaan kansalaisten ryhmään kasaantuvat eniten rikoksia tekevät maahanmuuttajat.

Suomessa asuva ulkomaalaistaustainen väestö käsittää puolestaan Suomessa asuvat maahanmuuttajat ja heidän Suomessa syntyneet lapsensa. Ulkomaalaistausta voidaan määritellä esimerkiksi kansalaisuuden, syntymämaan ja äidinkielen perusteella. Tilastokeskus on käyttänyt vuodesta 2012 alkaen syntyperäluokitusta, jossa ulkomaalaistaustaiseksi määritellään henkilöt, joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla, sekä ulkomailla syntyneet henkilöt, joiden kummastakaan vanhemmasta ei ole tietoa väestötietojärjestelmässä.

Ulkomaalaistaustaisen väestön ikärakenne poikkeaa selvästi suomalaisistaustaisen ikärakenteesta. Väestöryhmien ikärakenteella on olennainen merkitys rikollisuutta koskevissa tarkasteluissa, koska väkivalta- ja omaisuusrikoksista valtaosa painottuu nuorimpiin ikäryhmiin. Aiemmissa selvitelyissä on nostettu esiin, että osa suomalaisten ja maahanmuuttajaväestön

välisistä eroista rikollisuudessa selittyykin väestöryhmien erilaisella ikärakenteella (Lehti ym. 2014b).

Suomessa maahanmuuttaja – ja ulkomaalaisryhmät ovat keskenään hyvin heterogeenisiä ja eri maahanmuuttaja- ja ulkomaalaisryhmien edustus rikoksista epäillyistä vaihteleekin runsaasti. Osaltaan tämä heijastaa luonnollisesti eri väestöryhmien osuutta Suomen väestöstä sekä muun muassa turistien ja muiden väliaikaisesti Suomessa olevien ulkomaalaisten kansallisuuksia. Toisaalta on kuitenkin huomattava, että myös väestön määrään suhteutetut rikosepäilyt vaihtelevat eri ulkomaalais- ja maahanmuuttajaryhmien välillä. Vaihtelua rikosten määrässä on mm. eri rikoslajien mukaan. Näin ollen rikollisuuden tarkastelu maahanmuuttajien taustamaiden perusteella on usein haasteellista. Taustamaaryhmät eivät ole yhtenäisiä, niiden koot vaihtelevat suuresti. Lisäksi mikäli käytetään rikollisuuden ns. bruttolukua voi yksi epäilty lukuisina rikoksina nostaa koko ryhmän keskiarvoa merkittävästi, etenkin jos ryhmä on kooltaan melko pieni (ks. esim. Haapakangas 2023).

Tässä luvussa nojaututaan pitkälti viranomaisten tuottamaan tietoon rikollisuudesta. Seuraavassa käsitellään ulkomaan kansalaisten ja ulkomaalaistaustaisten henkilöiden Suomessa tekemien rikosten määrää ja luonnetta viime vuosina. Sen jälkeen tarkastellaan maahanmuuttajia rikosten uhreina Suomessa.

1.2 Ulkomaalaistaustaisten rikollisuus ja uhrikokemukset 2016–2025

Tässä jaksossa tarkastelun kohteena on ulkomaalaisten ja ulkomaalaistaustaisten rikollisuus Suomessa vuosina 2016–2025. Seuraavan tarkastelun perustana on käytetty Tilastokeskuksen syntyperäluokitusta, joka pohjautuu vanhempien syntymävaltioon. Luokituksessa ulkomaalaistaustaisiksi katsotaan henkilöt, joiden molemmat vanhemmat ovat syntyneet ulkomailla (tarkemmin ks. Tilastokeskus 2022b).

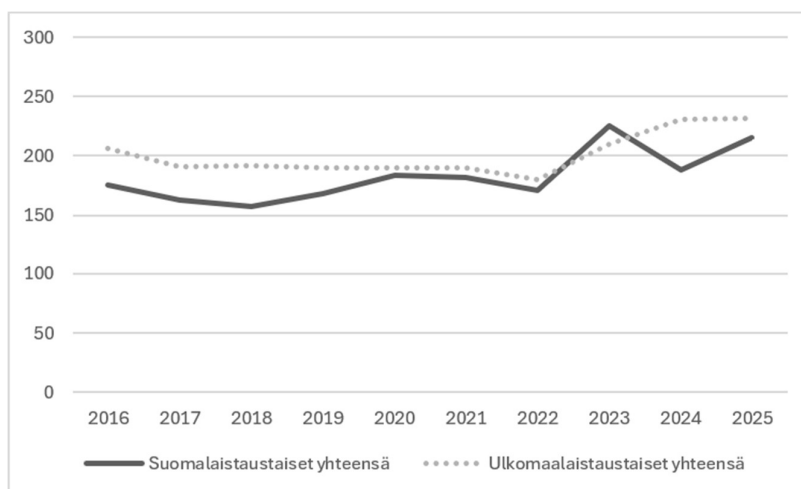
Vuonna 2025 selvitettyihin rikoslakirikoksiin syylliseksi epäillyistä 14 prosenttia oli ulkomaalaistaustaisia (ulkomaalaistaustaisia epäiltyjä yhteensä 51 438 ja suomalaistaustaisia yhteensä 296 319). Taulukossa 1 kuvataan rikosryhmittäin selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäiltyjen ulkomaalaistaustaisten ja suomalaistaustaisten määrä sekä epäiltyjen määrä väestön 10 000 henkeä kohden vuonna 2025.

Taulukko 1 Selvitettyihin rikoslakirikoksiin syylliseksi epäiltyjen ulkomaalaistaustaisten ja suomalaistaustaisten määrä, sekä epäiltyjen määrä väestön 10 000 henkeä kohden rikosryhmittäin vuonna 2025. Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a)

	Syylliseksi epäiltyjen määrä	Epäillyt väestön 10 000 henkeä kohden
Omaisuusrikokset		
Suomalaistaustaiset yhteensä	107 516	215,4
Ulkomaalaistaustaiset yhteensä	15 294	231,4
Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset		
Suomalaistaustaiset yhteensä	26 273	52,6
Ulkomaalaistaustaiset yhteensä	6 884	104,2
Seksuaalirikokset		
Suomalaistaustaiset yhteensä	5 330	10,7
Ulkomaalaistaustaiset yhteensä	1 129	17,1
Liikennerikokset		
Suomalaistaustaiset yhteensä	100 664	201,6
Ulkomaalaistaustaiset yhteensä	16 973	256,9
Huumausainerikokset		
Suomalaistaustaiset yhteensä	20 456	41
Ulkomaalaistaustaiset yhteensä	3 854	58,3

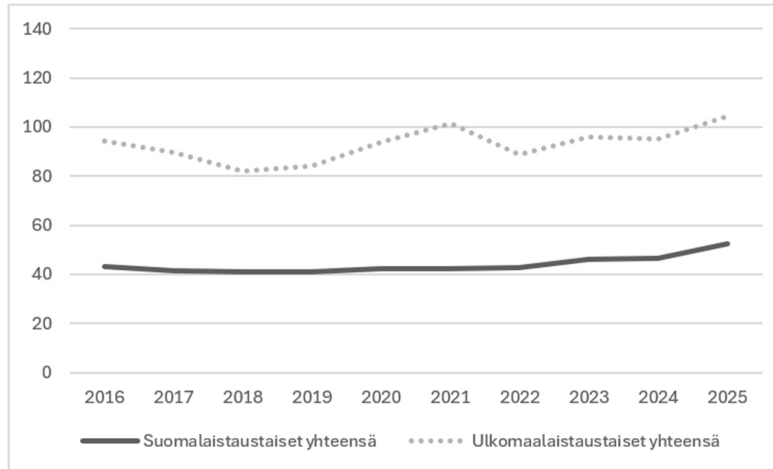
Kuvioissa 1–3 tarkastellaan suomalaistaustaisten ja ulkomaalaistaustaisten selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäiltyjen määrän kehitystä omaisuusrikosten, henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten ja seksuaalirikosten osalta väestön 10 000 henkeä kohden vuosien 2016–2025 osalta.

Kuvioista havaitaan, että omaisuusrikosten kohdalla (kuvio 1) suomalaistaustaisten ja ulkomaalaistaustaisten rikostasoa ei juurikaan poikkea toisistaan edeltävän kymmenen vuoden aikana.

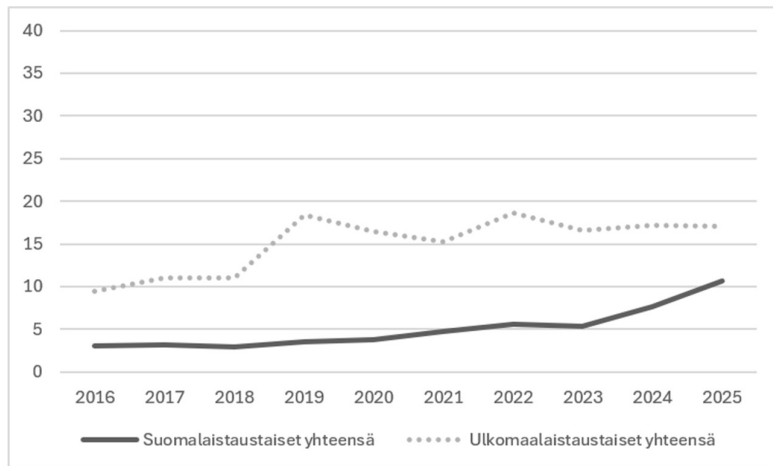

Kuvio 1 Selvitettyihin omaisuusrikoksiin syylliseksi epäillyt suomalaistaustaiset ja ulkomaalaistaustaiset väestön 10 000 henkeä kohden vuosina 2016–2025. Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a)

Henkeen ja terveyteen kohdistuvissa rikoksissa (kuvio 2) ulkomaalaistaustaisten rikostaso on noin kaksinkertainen suomalaistaustaisiin verrattuna. Kummankin ryhmän kohdalla rikostasojen kehityskulku viimeisen kymmenen vuoden aikana on ollut varsin samankaltainen.

Kuvio 2 Selvitettyihin henkeen ja terveyteen kohdistuneisiin rikoksiin syylliseksi epäilty suomalaistaustaiset ja ulkomaalaistaustaiset väestön 10 000 henkeä kohden vuosina 2016–2025. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a)

Kuvio 3 Selvitettyihin seksuaalirikoksiin syylliseksi epäilty suomalaistaustaiset ja ulkomaalaistaustaiset väestön 10 000 henkeä kohden vuosina 2016–2025. *Lähde:* Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a)

Seksuaalirikosten osalta (kuvio 3) ulkomaalaistaustaisten rikostaso väestön 10 000 henkeä kohden on ollut koko tarkastelujakson ajan korkeammalla tasolla kuin suomalaistaustaisen epäiltyjen. Viimeisen kahden vuoden aikana suomalaistaustaisen rikostaso on kaksinkertaistunut ja ero ulkomaalaistaustaisten rikostasoon on kaventunut. Vuoden 2023 alussa tuli voimaan seksuaalirikoslain uudistus ja uudistuksen jälkeen havaittu kasvu poliisin tietoon

tulleiden seksuaalirikosten osalta näyttää painottuvan ennen kaikkea suomalaistaustaisten epäiltyjen määrän kasvuun. Vuonna 2025 selvitettyihin seksuaalirikoksiin syylliseksi epäiltyjä suomalaistaustaisia oli 5 330 ja ulkomaalaistaustaisia 1 129, kun vuonna 2022 suomalaistaustaisia epäiltyjä oli 2 846 ja ulkomaalaistaustaisia epäiltyjä 947. Suomalaistaustaisten syylliseksi epäiltyjen määrän kasvu parin viime vuoden aikana näkyy erityisesti ”lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittäminen, hallussapito tai esityksen seuraaminen internetissä” nimikkeen osalta. Suomalaistaustaisia syylliseksi epäiltyjä vuonna 2025 oli 1 793, kun pari vuotta aiemmin vastaavan nimikkeen osalta suomalaistaustaisia epäiltyjä oli hieman yli sata. Kyseinen nimike on siis osa vuoden 2023 seksuaalirikoslain muutosta, jossa lapset seksuaalisesti esittävää kuvamateriaalia ja esityksiä koskevat säännökset siirrettiin aiemmasta rikoslain 17 luvusta (sukupuolisiveellisyyttä loukkaavat teot) osaksi rikoslain 20 lukua (seksuaalirikokset). Ennen vuotta 2023 vanhan nimikkeen mukaisia epäiltyjä oli vuositasolla noin 100–400.

Seuraavissa tarkasteluissa esitetään tietoja suomalaistaustaisten ja ulkomaalaistaustaisen selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäiltyjen määristä vuosina 2016–2025. Koska ulkomaalaistaustainen väestö on ikärakenteeltaan selvästi nuorempaa kuin suomalaistaustainen väestö, tarkastelussa keskitytään alle 30-vuotiaisiin epäiltyihin pahoinpitely ja seksuaalirikosten osalta.

Taulukossa 2 esitetään ulkomaalaistaustaisten ja suomalaistaustaisten pahoinpitelyrikoksista syylliseksi epäiltyjen määriä vuosina 2016–2025 viiden eri ikäryhmän osalta (0–14-vuotiaat, 15–17-vuotiaat, 18–20-vuotiaat, 21–24-vuotiaat ja 25–29-vuotiaat).

Taulukosta havaitaan, että viime vuosien osalta epäiltyjen määrän kasvu painottuu pitkälti kahteen nuorimpaan ikäryhmään. Kasvu on ollut hyvin samansuuntaista sekä suomalaistaustaisten että ulkomaalaistaustaisten nuorten osalta.

Taulukko 2. Selvitettyihin pahoinpitelyrikoksiin syylliseksi epäiltyjen määrä syntyperän mukaan ikäryhmittäin vuosina 2016–2025. Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
0–14-vuotiaat										
Suomalaistaustaiset yhteensä	838	954	1 034	1 210	1 404	1 638	1 975	2 999	3 094	3 295
Ulkomaalaistaustaiset yhteensä	223	235	261	322	351	515	679	1 091	1 000	1 419
15–17-vuotiaat										
Suomalaistaustaiset yhteensä	1 059	1 054	1 063	1 144	1 163	1 266	1 398	1 664	1 743	2 094
Ulkomaalaistaustaiset yhteensä	192	291	232	204	310	342	327	364	528	621
18–20-vuotiaat										
Suomalaistaustaiset yhteensä	2 043	1 831	1 840	1 618	1 721	1 623	1 830	1 742	1 771	1 947
Ulkomaalaistaustaiset yhteensä	292	302	264	270	253	309	295	357	381	428
21–24-vuotiaat										
Suomalaistaustaiset yhteensä	2 575	2 461	2 320	2 150	2 118	2 030	1 895	2 056	1 776	1 972
Ulkomaalaistaustaiset yhteensä	430	392	392	399	398	484	422	490	451	451
25–29-vuotiaat										
Suomalaistaustaiset yhteensä	2 587	2 564	2 559	2 501	2 578	2 427	2 239	2 367	2 390	2 592
Ulkomaalaistaustaiset yhteensä	603	525	527	517	632	589	534	556	576	666

Taulukossa 3 esitetään ulkomaalaistaustaisten ja suomalaistaustaisten seksuaalirikoksista syylliseksi epäiltyjen määriä vuosina 2016–2025 viiden eri ikäryhmän osalta (0–14-vuotiaat, 15–17-vuotiaat, 18–20-vuotiaat, 21–24-vuotiaat ja 25–29-vuotiaat).

Taulukosta havaitaan, että suomalaistaustaisten osalta selkein kasvu parin viime vuoden osalta on tapahtunut 25–29-vuotiaiden ikäryhmässä. Myös alle 18-vuotiaiden kohdalla kasvu on suhteessa varsin suurta parin viime vuoden aikana. Tilastojen tarkempi tarkastelu paljastaa, että näitä ikäryhmiä koskevan kasvun taustalla on erityisesti edellä mainittu ”lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittäminen, hallussapito tai esityksen seuraaminen internetissä” nimikettä koskevien syylliseksi epäiltyjen määrän lisääntyminen.

Ulkomaalaistaustaisten epäiltyjen kohdalla muutokset seksuaalirikoksista epäiltyjen määrissä ovat olleet varsin maltilliset. Suhteessa eniten kasvua havaitaan 18–20-vuotiaiden epäiltyjen osalta.

Taulukko 3. Selvitettyihin seksuaalirikoksiin syylliseksi epäiltyjen määrä syntyperän mukaan ikäryhmittäin vuosina 2016–2025. Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
0–14-vuotiaat										
Suomalaistaustaiset yhteensä	83	41	82	90	88	231	187	285	442	577
Ulkomaalaistaustaiset yhteensä	11	18	17	46	15	27	24	36	60	76
15–17-vuotiaat										
Suomalaistaustaiset yhteensä	131	157	144	157	173	244	371	281	502	579
Ulkomaalaistaustaiset yhteensä	19	52	56	92	58	55	57	88	117	110
18–20-vuotiaat										
Suomalaistaustaiset yhteensä	188	178	206	211	268	354	443	294	389	450
Ulkomaalaistaustaiset yhteensä	29	36	51	104	105	66	134	61	81	137
21–24-vuotiaat										
Suomalaistaustaiset yhteensä	199	225	155	229	192	313	522	380	283	337
Ulkomaalaistaustaiset yhteensä	50	58	65	68	85	120	84	134	116	118
25–29-vuotiaat										
Suomalaistaustaiset yhteensä	198	135	137	188	201	225	269	239	577	1 649
Ulkomaalaistaustaiset yhteensä	90	49	68	167	97	132	120	189	148	150

Taulukossa 4 esitetään selvitettyihin pahoinpitelyrikoksiin syylliseksi epäilty kansalaisuuksittain sekä väestön 10 000 henkeä kohden, että syylliseksi epäiltyjen varsinainen määrä vuonna 2025. Taulukkoon on otettu mukaan ne kansalaisuudet, joiden osalta epäiltyjä on yli 100 väestön 10 000 henkeä kohden. Lisäksi vertailun vuoksi mukana on myös Suomen kansalaiset. Taulukosta havaitaan, että rikostaso väestön 10 000 henkeä on korkein entisen Sudanin, Irakin, Syyrian ja Senegalin kansalaisten osalta. Näiden kohdalla syylliseksi epäiltyjen määrät sen sijaan vaihtelevat suuresti, sillä entisen Sudanin kansalaisten osalta syylliseksi epäiltyjen määrä oli 14 ja Senegalin kansalaisten osalta 7. Kun taas irakilaisia epäiltyjä oli 699 ja syyrialaisia 311. Suomen kansalaisten rikostaso väestön 10 000 henkeä kohden oli 51,2 ja syylliseksi epäiltyjä 26 751.

Taulukko 4 Selvitettyihin pahoinpitelyrikoksiin syylliseksi epäiltyjen määrä kansalaisuuksittain, sekä väestön 10 000 henkeä kohden vuonna 2025. Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a)

Kansalaisuus	Epäillyt väestön 10 000 henkeä kohden	Syylliseksi epäiltyjen määrä
Entinen Sudan	843,4	14
Irak	555,4	699
Syyria	460,9	311
Senegal	432,1	7
Sudan	398,7	24
Gambia	395,3	37
Angola	391,1	7
Kongon demokraattinen tasavalta	375,8	111
Somalia	366,3	254
Afganistan	281	253
Serbia	272,3	18
Tunisia	246,2	18
Marokko	216,4	43
Bosnia ja Hertsegovina	189,5	22
Eritrea	178	34
Nigeria	160,8	99
Algeria	147,3	11
Kamerun	133,2	25
Ruotsi	128,6	101
Pohjois-Makedonia	128,2	4
Latvia	126,4	59
Georgia	114,9	4
Liettua	110,9	26
Tansania	109,9	5
Romania	109,4	64
Belgia	108,2	7
Viro	106,6	521
Suomi	51,2	26 751

Taulukossa 5 esitetään selvitettyihin seksuaalirikoksiin syylliseksi epäillyt kansalaisuuksittain sekä väestön 10 000 henkeä kohden, että syylliseksi epäiltyjen varsinainen määrä vuonna 2025. Taulukkoon on otettu mukaan ne kansalaisuudet, joiden osalta epäiltyjä on yli 20 väestön 10 000 henkeä kohden. Lisäksi vertailun vuoksi mukana on myös Suomen kansalaiset. Taulukosta havaitaan, että rikostaso väestön 10 000 henkeä on korkein entisen Sudanin, Eritrean, Tunisian, Slovakian ja Senegalin kansalaisten osalta. Entisen Sudanin osalta syylliseksi epäiltyjen määrä on 4, Eritrean kansalaisten osalta 38, Tunisian kansalaisten osalta 10, Slovakian kansalaisten osalta 11

ja Senegalin kansalaisten osalta 2. Suomen kansalaisten rikostaso väestön 10 000 henkeä kohden on 10,8 ja syylliseksi epäiltyjen määrä 5 636.

Taulukko 5 Selvitettyihin seksuaalirikoksiin syylliseksi epäiltyjen määrä kansalaisuuksittain, sekä väestön 10 000 henkeä kohden vuonna 2025. Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a)

Kansalaisuus	Epäillyt väestön 10 000 henkeä kohden	Syylliseksi epäiltyjen määrä
Entinen Sudan	241	4
Eritrea	199	38
Tunisia	136,8	10
Slovakia	136,5	11
Senegal	123,5	2
Irak	104,1	131
Kongon demokraattinen tasavalta	94,8	28
Syyria	87,4	59
Bulgaria	81	24
Afganistan	77,8	70
Gambia	64,1	6
Somalia	62	43
Kuuba	61,7	2
Marokko	60,4	12
Serbia	45,4	3
Norja	40,4	4
Romania	34,2	20
Yhdistynyt kuningaskunta	30,9	16
Iran	30,5	22
Georgia	28,7	1
Turkki	28,1	24
Algeria	26,8	2
Nigeria	22,7	14
Myanmar	20,8	5
Suomi	10,8	5 636

Ulkomaalaistaustaiset rikosten uhreina

Tilastojärjestelmä mahdollistaa myös uhrimäärien tarkastelun muutamien eri rikoslajien osalta. Taulukossa 6 on esitetty muutamien rikoslajien osalta ulkomaalaistaustaisten uhrien lukumäärä vuosilta 2016, 2020 ja 2025. Taulukossa vertailun vuoksi mukana myös suomalaistaustaisten uhrien lukumäärä.

Taulukko 6. Uhrien lukumäärät tapauksetojen mukaan ulkomaalaistaustaisten ja suomalaistaustaisten osalta vuosina 2016, 2020 ja 2025. Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus 2026a)

	2016	2020	2025
<i>Henkirikokset</i>			
Suomalaistaustaiset yhteensä	59	70	59
Ulkomaalaistaustaiset yhteensä	5	8	11
<i>Tapon, murhan tai surman yritys</i>			
Suomalaistaustaiset yhteensä	265	349	347
Ulkomaalaistaustaiset yhteensä	27	54	67
<i>Pahoinpitelyrikokset</i>			
Suomalaistaustaiset yhteensä	27 813	27 245	34 485
Ulkomaalaistaustaiset yhteensä	3 913	5 304	8 315
<i>Ryöstörikokset</i>			
Suomalaistaustaiset yhteensä	1 518	1 824	2 075
Ulkomaalaistaustaiset yhteensä	161	270	426
<i>Seksuaalirikokset</i>			
Suomalaistaustaiset yhteensä	2871*	3854*	6 287
Ulkomaalaistaustaiset yhteensä	171*	394*	838

*Seksuaalirikosten osalta nimikkeiden määrä lisääntyi vuoden 2023 seksuaalirikoslain uudistuksen myötä. Uhrien lukumäärä vuosina 2016 ja 2020 on tämän vuoksi suhteessa hieman pienempi kuin uudistuksen jälkeen.

Kokonaiskuvan osalta voidaan havaita, että ulkomaalaistaustaisten uhrien määrä poliisin tietoon tulleiden rikostapausten osalta on kasvanut kaikissa tarkasteltavissa rikosryhmissä. Heidän osuutensa on selvästi suurin pahoinpitelyrikosten kohdalla. Kasvu on ollut suhteessa varsin merkittävää myös seksuaalirikosten kohdalla.

Pahoinpitelyrikosten osalta vuonna 2025 kaikista uhreista 19 prosenttia oli ulkomaalaistaustaisia. Vuonna 2016 vastaava osuus oli 12 prosenttia ja vuonna 2020 osuus oli 16 prosenttia. Ulkomaalaistaustaisten suhteellinen uhrisuus oli selvästi suurempi alle 18-vuotiaiden uhrien osalta (noin 26 %) kuin täysi-ikäisten kohdalla (noin 17 %). Määrällinen kasvu heijastelee osin myös väestörakenteen muutoksia, sillä ulkomaalaistaustaisten osuus väestöstä on kasvanut selvästi kuluneen kymmenen vuoden aikana.

Lähteet

- Haapakangas, Kimmo. 2023. Yhden rikos leimaa 99 nuorta. Tilastokeskus. <https://stat.fi/tietotrendit/blogit/2023/yhden-rikos-leimaa-99-nuorta>
- Heiskanen, L., & Purhonen, M. (2025). Nuorten henkirikollisuus – Poliisin tietoon tulleiden henkirikosten ja niiden yritysten piirteet vuosina 2015–2023. Keskusrikospoliisi. <https://poliisi.fi/documents/25235045/59586767/Nuorten%20henkirikollisuus.pdf/60544121-173b-013a-947f-5a721b8ea984/Nuorten%20henkirikollisuus.pdf?t=1740574742176>
- Lehti, Martti, Mikko Aaltonen, Ville Hinkkanen & Marianne Oksanen. 2014a. Ulkomaalaisten rikollisuus Suomessa vuosina 2009–2012. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen verkkokatsauksia 38/2014. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. <http://hdl.handle.net/10138/152588>.
- Lehti, Martti, Venla Salmi, Mikko Aaltonen, Petri Danielsson, Ville Hinkkanen, Hannu Niemi, Reino Sirén & Karoliina Suonpää. 2014. *Maahanmuuttajat rikosten uhreina ja tekijöinä*. OPTL:n tutkimuksia 265 Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. <http://hdl.handle.net/10138/152441>.
- Niemi, Hannu & Lehti, Martti. 2018. ”Ulkomaalaiset, maahanmuuttajat ja rikollisuus.” Teoksessa *Rikollisuustilanne 2018. Rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa*. Katsauksia 29/2018, toim. Hannu Niemi, 231–265. Helsinki: Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. <http://hdl.handle.net/10138/239656>.
- Tilastokeskus 2017. *Viranomaisten tietoon tullut rikollisuus 2016*. Helsinki: Tilastokeskus. https://www.stat.fi/til/rpk/2016/13/rpk_2016_13_2017-03-23_tie_001_fi.html.
- Tilastokeskus. 2019. *Ulkomaalaiset suomalaisia useammin epäiltyinä rikoksista*. https://stat.fi/til/rpk/2018/13/rpk_2018_13_2019-05-16_tie_001_fi.html.
- Tilastokeskus. 2026a. *Rikos- ja pakkokeinotilasto*. Helsinki: Tilastokeskus. <https://stat.fi/tilasto/rpk>
- Tilastokeskus. 2026b. *Maahanmuuttajat väestössä*. Helsinki: Tilastokeskus. <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa.html>
- Tilastokeskus. 2026c. *Väestörakenne*. <https://stat.fi/tilasto/vaerak>

2 Nuorisorikollisuus

Karoliina Suonpää, Kaisla Saartenoja ja Elli Karppila

Tiivistelmä

- Alle 18-vuotiaiden epäiltyjen osuus poliisin tietoon tulleissa rikoksissa on pysynyt suhteellisen tasaisena 2010-luvulla, mutta kääntynyt viime vuosina nousuun useissa rikoslajeissa.
- Erityisen paljon ovat lisääntyneet alle 18-vuotiaiden pahoinpitely- ja ryöstörikokset. Voimakkainta kasvu on ollut alle 15-vuotiaiden ikäryhmässä.
- Rikosaktiivisuus on perinteisesti ollut korkeimmillaan 18–20-vuotiaana. Vuonna 2025 ikäryhmän kokoon suhteutettuna vahingonteko- ja ryöstörikoksista epäilty olivat useimmiten 15–17-vuotiaita, ja pahoinpitelyrikoksista epäilty alle 15-vuotiaita.
- Nuoret joutuvat aikuisia useammin väkivallan uhriksi. Ryöstö-, raiskaus- ja pahoinpitelyrikosten uhrien määrä on lisääntynyt alle 18-vuotiaiden keskuudessa.
- Nuorisorikollisuuskyselyn perusteella 15–16-vuotiaiden rikoskäyttäytyminen on vähentynyt 2010-luvun alun jälkeen. Vuoden 2024 mitauskerralla rikoksia tehneiden nuorten osuus on pysynyt pääosin samalla tasolla kuin vuonna 2020. Pääteisiin liittyviin tekoihin osallistuneiden nuorten osuus on pienentynyt, kaupasta varastaminen hieman lisääntynyt.
- Nuorisorikollisuuskyselyn mukaan rikoksen uhriksi joutuneiden nuorten osuus on hieman kasvanut, mutta kasvu on huomattavasti vähäisempää kuin poliisin tietoon tulleessa rikollisuudessa. Voimakkainta kasvu on väkivallalla uhkaamisen kohdalla.
- Suurin osa nuorten rikollisuudesta on piilorikollisuutta, joka ei tule viranomaisten tietoon. Rikosten tuleminen poliisin tietoon on kuitenkin lisääntynyt.
- Viranomaistilastojen ja kyselyjen tulokset nuorisorikollisuuden viimeaikaisesta kehityksestä eroavat toisistaan. Viranomaistilastot sopivat parhaiten vakavan rikollisuuden tutkimiseen ja kyselytutkimukset tarjoavat tietoa määrällisesti yleisestä, lievemmästä rikollisuudesta.

Tässä luvussa tarkastellaan nuoria rikosten tekijöinä ja uhreina. Luvussa hyödynnetään sekä poliisille ilmoitettuihin rikoksiin perustuvia viranomais-tilastoja (luku 2.1), että kansallisesti edustavaa Nuorisorikollisuuskyselyä, joka mittaa myös piilorikollisuutta (luku 2.2).

Viranomaistilastojen tarkastelussa on huomioitava, että tilastoihin vaikuttavat nuorten rikoskäyttäytymisen ohella lukuisat muut tekijät. Muun muassa lainsäädännössä, rikosten ilmoittamisaltiudessa sekä viranomaiskontrollin tehossa ja kohdistumisessa tapahtuvat muutokset vaikuttavat tilastoituihin rikollisuuteen. Syylliseksi epäiltyjen määrää koskevat tiedot perustuvat poliisin selvittämien rikosten määrään, joten myös rikosten selvitysasteen muutokset vaikuttavat niihin. Lisäksi on syytä huomioda, että epäiltyjen ja uhrien määrää koskevat tiedot perustuvat pääsääntöisesti niin kutsuttuihin bruttotilastoihin: sama henkilö voi olla vuoden aikana syylliseksi epäiltynä useista rikoksista tai usean rikoksen uhrina ja sisältyä siten tilastoon useita kertoja. Nuorisorikollisuuskysely nojaa nuorten itse raportointiin tietoihin rikoksista ja uhrikokemuksista. Näihin tuloksiin ei vaikuta tekojen ilmituloalttius eikä kontrollikoneiston toiminta vaan nuorten vastausaktiivisuus.

2.1 Nuorten rikokset ja uhrikokemukset viranomaistilastoissa

Nuorten rikollisuutta oikeudellisesti ja tilastollisesti tarkasteltaessa keskeisiä ikärajoja ovat 15, 18 ja 21 vuotta. Rikosoikeudellinen vastuu alkaa 15 vuoden iässä. Alle 21-vuotiaita, mutta kuitenkin 15 vuotta täyttäneitä pidetään rikosoikeudellisessa sääntelyssä ja kirjallisuudessa nuorina rikoksentekijöinä. Rikoksesta epäillyn nuori ikä huomioidaan, kun hänen syyllisyyttään ja rikoksen seuraamuksia arvioidaan. Eri ikäryhmistä käytetyt nimitykset poikkeavat eri lainsäädännön sektoreilla. Ikäryhmää 15–17-vuotiaat on tavattu kutsua nuoriksi henkilöiksi ja alle 15-vuotiaita lapsiksi. Lastensuojelulaissa lapsena sitä vastoin pidetään jokaista alle 18-vuotiasta ja nuorena alle 21-vuotiasta henkilöä. Seuraavaksi tarkastellaan lapsia ja nuoria jaoteltuna kolmeen eri ikäryhmään: Alle 15-vuotiaisiin, 15–17-vuotiaisiin ja 18–20-vuotiaisiin.

Alaikäisten epäiltyjen osuus poliisin tilastoimassa rikollisuudessa

Lasten ja nuorten suhteellinen osuus kaikista rikoslain mukaisten selvitettyjen rikosten syylliseksi epäillyistä on pysynyt verrattain vakaana edeltävän 20 vuoden aikana. Alle 21-vuotiaiden osuus kaikista syyllisiksi epäillyistä on vaihdellut 18 ja 21 prosentin välillä. Vuonna 2025 alle 21-vuotiaiden osuus oli 21 prosenttia. Tarkemmin katsottuna alle 15-vuotiaiden osuus oli 5 prosenttia, 15–17-vuotiaiden 7 prosenttia ja 18–20-vuotiaiden 10 prosenttia. Kaikkiaan alle 21-vuotiaiden osuus kaikista rikoksista pysyi samana, kuin vuonna 2024.

Taulukossa 1 on esitetty alle 18-vuotiaiden osuus eräisiin rikoksiin vuonna 2025 syylliseksi epäillyistä. Nuorten osuus on suurimmillaan alkoholirikoksissa ja -rikkomuksissa. Myös ryöstöt, yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamiset, vahingonteot ja luvattomat käytöt ovat tyypillisiä nuorten tekemiä rikoksia. Nuorten osuus on verrattain korkea myös pahoinpitelyissä, ja osuus on ollut kasvussa erityisesti viime vuosina (18 % vuonna 2022). Petoksiin ja väärennysrikoksiin sekä rattijuopumuksiin nuoret syylistyvät sen sijaan harvoin. Niin ikään nuorten osuus kaikkein vakavimmasta poliisin tietoon tulleesta väkivallasta (henkirikokset ja niiden yritykset) on hyvin pieni.

Alle 18-vuotiaiden osuus eri rikoslajeissa on pysynyt suhteellisen tasaisena vuosina 2014–2020, mutta kääntynyt kasvuun vuoden 2020 jälkeen miltei kaikissa rikostyypeissä. Nuorten osuus ryöstörikoksista epäillyistä on viimeisen kymmenen vuoden aikana kasvanut merkittävästi. Vuonna 2016 alaikäiset muodostivat 20 prosenttia ryöstörikosten epäillyistä ja vuonna 2025 nuorten osuus oli jo 33 prosenttia. Voimakkainta laskua vuoden 2025 tilastoissa oli moottorikulkuneuvon käyttövarkauksien kohdalla. Tämä putosi vuodesta 2023 kahdeksan prosenttiyksikköä.

Taulukko 1 Alle 18-vuotiaiden osuus eräisiin rikoksiin syylliseksi epäillyistä vuonna 2025. Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus, 2026a).

	Kaikki	Alle 18-vuotiaat	Alaikäisten osuus, %
Alkoholirikokset ja -rikkomukset	732	557	76 %
Ryöstörikokset	2957	972	33 %
Yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaaminen	6470	2059	32 %
Vahingontekorikokset	10375	3176	31 %
Luvattomat käytöt	539	131	24 %
Pahoinpitelyrikokset	31417	7472	24 %
Kiristysrikokset	514	111	22 %
Väärän henkilötiedon antaminen	881	190	22 %
Seksuaalirikokset	6555	1353	21 %
Virkamiehen (väkivaltainen) vastustaminen	2256	330	15 %
Törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen	4896	655	13 %
Kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta	21636	2797	13 %
Moottorikulkuneuvon käyttövarkaudet	2011	243	12 %
Varkausrikokset	70815	7484	11 %
Tapon, murhan tai surman yritys	546	55	10 %
Maksuvälinepetosrikokset	1518	133	9 %
Rikokset oikeudenkäyttöä, viranom. ja yl. järjestystä vastaan	14494	1264	9 %
Huumausainerikokset	25375	1728	7 %
Väärennysrikokset	1063	45	4 %
Petosrikokset (36:1,2,3)	26936	1065	4 %
Järjestysrikkomus	1403	55	4 %
Rattijuopumukset	14577	395	3 %
Henkirikokset (tappo, murha, surma)	74	2	3 %

Nuorisorikollisuuden kehitys poliisitilastojen valossa

Seuraavassa on esitetty erikseen nuorten tekemien varkausrikosten¹, vahingontekojen², pahoinpitely³- ja ryöstörikosten⁴ kehityssuuntia vuosina 2016–2025. Kuvioissa 1–4 rikoskehitys on suhteutettu ikäryhmien kokoon⁵ ja kuvioissa raportoidaan, kuinka suuri osuus ikäryhmään kuuluvista henkilöistä on ollut rikoksesta epäiltynä. Taulukoissa 2–5 esitetään tiedot samojen rikoslajien absoluuttimääristä ja vuosivaihtelusta alaikäisten ikäryhmissä (alle

¹ Rikosnimikkeet varkaus, törkeä varkaus ja näpistys (RL 28:1–3).

² Rikosnimikkeet vahingonteko, törkeä vahingonteko, lievä vahingonteko (RL 35:1–3).

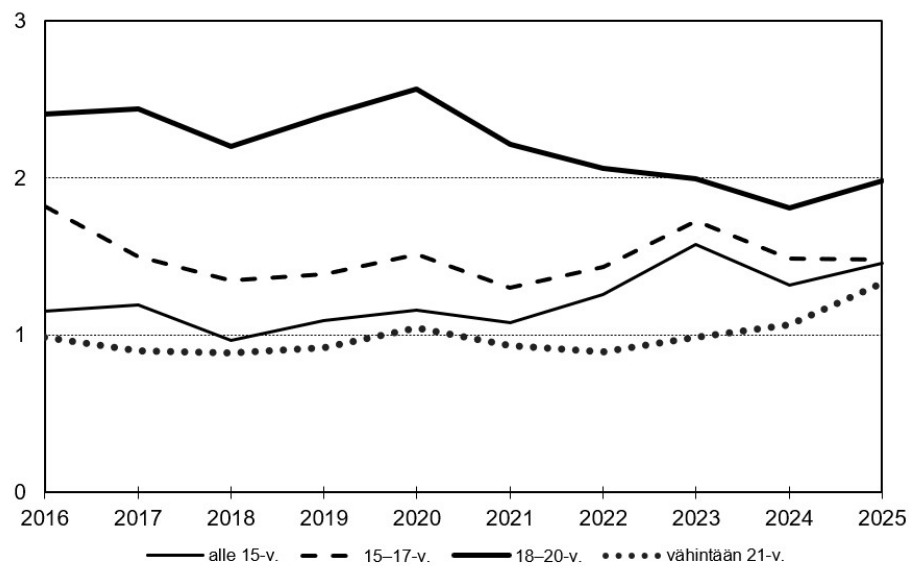
³ Rikosnimikkeet pahoinpitely, törkeä pahoinpitely, lievä pahoinpitely, törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelu, terroristisessa tarkoituksessa tehty rikokset: törkeä pahoinpitely, törkeä ihmiskauppa, panttivangin ottaminen, törkeä tuhotyö, törkeä terveyden vaarantaminen, ydinräjähderikos ja kaappaus (RL 21:5–7,34a:1§1/6).

⁴ Rikosnimikkeet ryöstö ja törkeä ryöstö (RL 31:1–2)

⁵ Alle 15-vuotiaiden rikosepäilyt on suhteutettu 10–14-vuotiaiden ikäryhmään, sillä tätä nuorempien rikosepäilyt ovat hyvin harvinaisia.

15-vuotiaat ja 15–17-vuotiaat). Tarkasteluissa on huomioitava, että sama henkilö voi olla useita kertoja syylliseksi epäiltyinä saman vuoden aikana. Luvut eivät siten kerro, johtuuko mahdollinen tasomuutos rikoksia tekevien henkilöiden vai rikollisten tekojen muutoksesta (vai molemmista). Rikosmäärien vuosivaihtelua kuvaavat taulukot taas osoittavat, että eri rikoslajien vuosivaihtelut voivat olla hyvinkin suuria, eikä yhden vuoden luvuista siten tule tehdä kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä.

Varkausrikokset Varkausrikosten (kuvio 1) osalta edellisen vuoden aikana epäiltyjen määrä on pysynyt samana 15–17-vuotiaiden ikäryhmässä, ja muissa ikäryhmissä noussut. Tätä on edeltänyt pitkä lasku epäiltyjen määrässä 18–20-vuotiaiden osalta, ja toisaalta nousua yli 21-vuotiaiden ikäryhmässä.

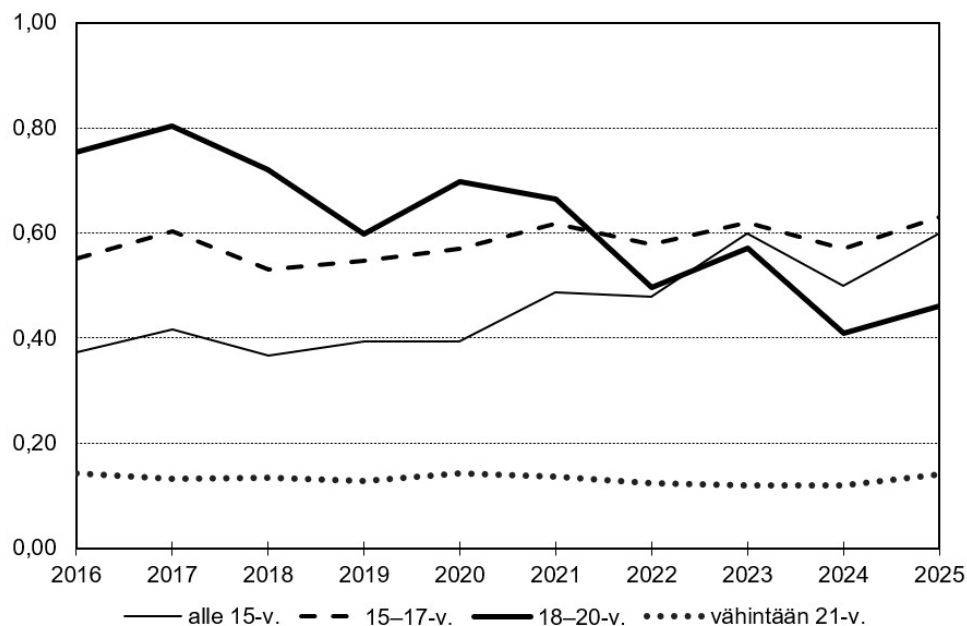
Kuvio 1 Varkausrikoksiin syylliseksi epäiltyjen %-osuus koko ikäryhmästä eri ikäluokittain 2016–2025. Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus, 2026a); väestörakenne (Tilastokeskus, 2026b).

Taulukossa 2 on esitetty varkausrikosten absoluuttimäärien kehitys vuosien 2016 ja 2025 välillä. Vuonna 2025 varkaudesta epäiltyjen alle 15-vuotiaiden määrä kasvoi edellisvuoteen verrattuna yhdeksän prosenttia ja 15–17-vuotiaiden määrä vastaavasti yhden prosentin.

Taulukko 2 Varkausrikoksiin syylliseksi epäilty ikäryhmittäin 2016–2025. Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus, 2026a).

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Alle 15-vuotiaat	3442	3609	2954	3369	3635	3386	3987	5027	4196	4572
15–17-vuotiaat	3232	2640	2377	2477	2741	2388	2665	3281	2876	2912

Vahingonteot Vahingontekorikoksia tehneiden osuus 18–20-vuotiaiden ikäryhmästä pieneni tarkasteluajanjakson alkupuolella (kuvio 2). Kahden nuorimman ikäryhmän kohdalla vahingontekorikoksista epäiltyjen osuus on ensin pysynyt melko tasaisena ja kääntynyt kasvuun viime vuosina. Ikäryhmän kokoon suhteutettuna 15–17-vuotiaat ovat tehneet eniten vahingontekorikoksia vuodesta 2022, vaikka aikaisemmin rikosaktiivisuus on ollut korkeimmillaan 18–20-vuotiaiden ikäryhmässä. Vuonna 2023 myös alle 15-vuotiaiden osuus ikäryhmästä ylitti 18–20-vuotiaiden osuuden.

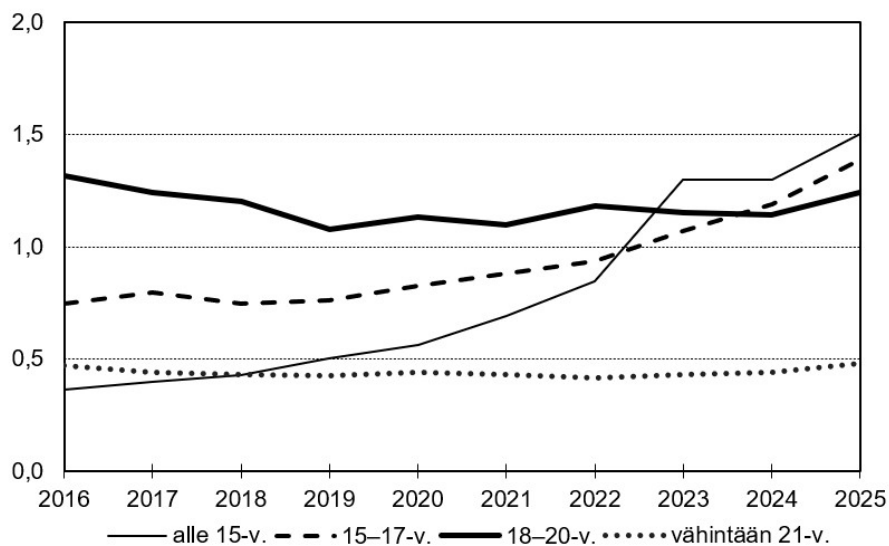
Kuvio 2 Vahingontekorikoksiin syylliseksi epäiltyjen %-osuus koko ikäryhmästä eri ikäluokittain 2016–2025. Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus, 2026a); väestörakenne (Tilastokeskus, 2026b).

Vuonna 2025 vahingontekorikoksista syylliseksi epäiltyjä (taulukko 3) oli alle 15-vuotiaiden ryhmässä 1 944. Vanhemmassa ikäryhmässä (15–17-vuotiaat) epäiltyjä oli 1 232. Molemmissa ikäryhmissä vahingontekorikoksista epäiltyjen määrä on kasvanut vuodesta 2024. Kasvu on ollut voimakkaampaa alle 15-vuotiaiden ikäryhmässä, jossa rikoksista syylliseksi epäiltyjä oli 19 prosenttia enemmän kuin edellisellä vuonna.

Taulukko 3 Vahingontekorikoksiin syylliseksi epäilty ikäryhmittäin 2016–2025. Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus, 2026a).

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Alle 15-vuotiaat	1108	1256	1118	1216	1233	1531	1511	1739	1629	1944
15–17-vuotiaat	979	1062	934	973	1029	1133	1074	1176	1100	1232

Pahoinpitelyrikokset Alle 18-vuotiaiden pahoinpitelyrikosepäilyt ovat lisääntyneet seurannan aikana voimakkaasti (kuvio 3). Alle 15-vuotiaiden kohdalla epäilyjen kasvu käynnistyy jo seurannan alkupuolella, 15–17-vuotiaiden kohdalla muutamaa vuotta myöhemmin. Kasvu on ollut voimakasta alle 15-vuotiaiden ikäryhmässä. Ikäryhmän kokoon suhteutettuna pahoinpitelyrikokset olivat ensimmäistä kertaa kaikkein yleisimpiä alle 15-vuotiaiden ikäryhmässä vuonna 2023, kun tätä aikaisemmin rikosaktiivisuus on ollut korkeinta 18–20-vuotiaissa.

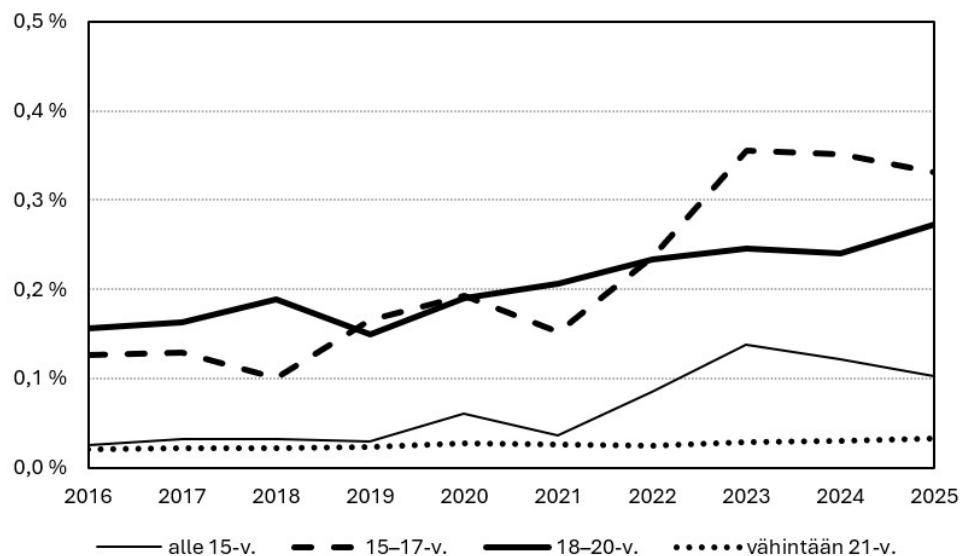
Kuvio 3 Pahoinpitelyrikoksiin syylliseksi epäiltyjen %-osuus koko ikäryhmästä eri ikäluokittain 2016–2025. Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus, 2026a); väestörakenne (Tilastokeskus, 2026b).

Pahoinpitelyrikoksiin syylliseksi epäiltyjen lukumäärän absoluuttista kasvua kuvataan taulukossa 4. Edellisvuoteen verrattuna syylliseksi epäiltyjen määrä lisääntyi vuonna 2025 alle 15-vuotiaiden keskuudessa 15 prosenttia ja 15–17-vuotiaiden keskuudessa 19 prosenttia. Epäiltyjen määrät ovat tarkastelujakson korkeimpia.

Taulukko 4 Pahoinpitelyrikoksiin syylliseksi epäilty ikäryhmittäin 2016–2025. Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus, 2026a).

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Alle 15-vuotiaat	1087	1210	1314	1547	1759	2171	2674	4123	4122	4739
15–17-vuotiaat	1325	1397	1316	1357	1495	1617	1738	2038	2289	2733

Ryöstörikokset Ryöstörikoksista epäiltyjen osuus ikäryhmästä pysyi tarkastelun alkupuolella melko tasaisena kaikissa ikäryhmissä (kuvio 4). Vuoden 2021 jälkeen epäilyt ovat kääntyneet jyrkkään kasvuun alle 18-vuotiaiden ikäryhmissä ja erityisesti 15–17-vuotiaiden kohdalla, mutta ne kääntyivät loivaan laskuun vuonna 2023. 18–20-vuotiaissa kasvu on ollut loivempaa ja tätä vanhempien kohdalla muutoksia ei ole tapahtunut koko seurantajak-solla. Vuonna 2025 ryöstörikokset olivat yleisempiä 15–17-vuotiaiden ikäryhmässä.

Kuvio 4 Ryöstörikoksiin syylliseksi epäiltyjen %-osuus koko ikäryhmästä eri ikäluokittain 2016–2025. Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus, 2026a); väestörakenne (Tilastokeskus, 2026b).

Taulukossa 5 on esitetty ryöstörikosten absoluuttimäärien kehitys vuosien 2016 ja 2025 välillä. Taulukosta nähdään, että absoluuttiset tekomäärät ovat lisääntyneet huomattavasti tarkastelujakson aikana, ollen vuonna 2023 korkeimmalla tasolla, laskien hieman tämän jälkeen. Vuonna 2016 ryöstörikoksista epäiltyjä 15–17-vuotiaita oli 224 kun vuonna 2025 vastaava luku oli 650. Vuoteen 2024 nähden 15–17-vuotiaiden ryöstörikokset vähenivät 17 prosenttia vuonna 2025. Alle 15-vuotiaita epäiltyjä on ollut kaikkina vuosina

vähemmän ja vastaavasti prosentuaalinen muutos vuosien välillä on ollut suurempaa. Vuonna 2025 alle 15-vuotiaita epäiltyjä oli 322, kun kymmenen vuotta aikaisemmin epäiltyjä oli vain 75.

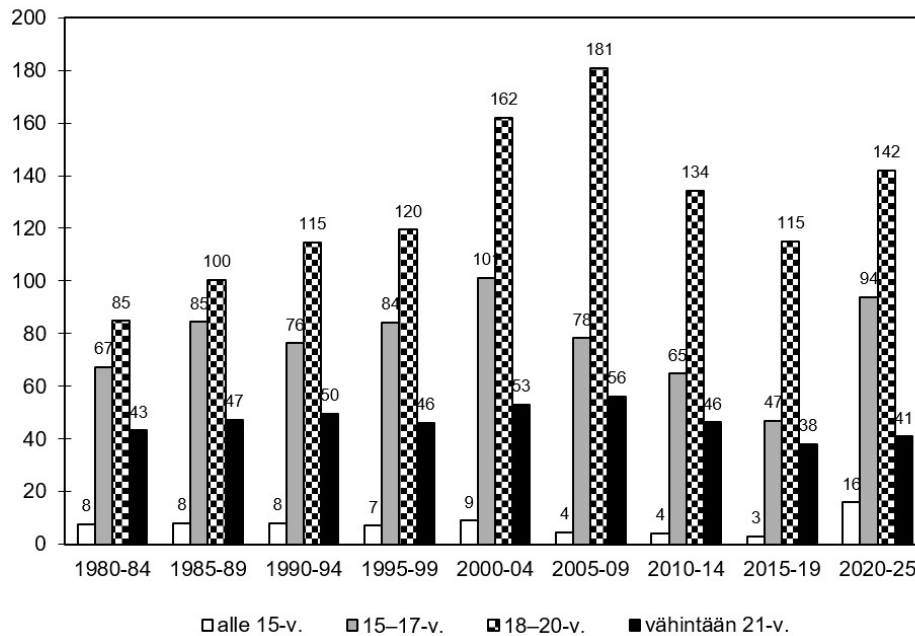
Taulukko 5 Ryöstörikoksiin syylliseksi epäillyt ikäryhmittäin 2016–2025. Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus, 2026a).

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Alle 15-vuotiaat	75	96	98	91	188	114	269	437	388	322
15–17-vuotiaat	224	226	177	294	349	279	440	674	678	650

Nuorten vakava väkivaltarikollisuus

Seuraavaksi esitellään nuorten vakavan väkivallan kehitystä tarkastelemalla tekoja, joita poliisi on tutkinut joko törkeinä pahoinpitelyinä tai henkirikosten yrityksinä. Vakavammat teot tulevat viranomaisten tietoon todennäköisemmin kuin lievemmat teot, joten niiden tarkastelu antaa luotettavamman kuvan väkivallan kehityksestä. Törkeitä pahoinpitelyjä ja henkirikosten yrityksiä tarkastellaan yhtenä kategoriana, koska niiden välinen raja voi joskus olla tulkinnanvarainen. Kuolemaan johtaneiden väkivaltarikosten kehitys on ollut jo pitkään laskusuuntainen. Alle 18-vuotiaiden tekemät henkirikokset ovat harvinaisia, eikä systemaattista lasku- tai noususuuntaa ole havaittavissa. Toteutuneiden henkirikosten osalta tarkemmat tilastot löytyvät katsauksen luvusta 2.

Kuviossa 5 on esitetty tietoja väkivaltateoista, joita poliisi on tutkinut törkeinä pahoinpitelyinä tai henkirikoksen yrityksinä. Koska tekojen vuotuiset määrät ovat verraten alhaisia, tiedot on esitetty viisivuotiskausittain. Tuoreimman ajanjakson eli vuosien 2020–2025 luvut on esitetty omana kuusivuotiskautenaan.

Kuvio 5 Törkeinä pahoinpitelyinä tai henkirikoksen yrityksenä tutkittuja tekoja ikäryhmän 100 000 henkeä kohden 1980–2019 viisivuotiskausittain, lisäksi vuodet 2020–2025 omana kautenaan. Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus, 2026a); väestörakenne (Tilastokeskus, 2026b).

Alle 21-vuotiaita koskevat vakavan väkivallan epäilyt lisääntyivät vuosina 2020–2025 aiempaan kymmeneen vuoteen nähden. Vuosien 2020–2025 kasvua on edeltänyt vakavien väkivaltarikosepäilyjen määrän lasku 2010-luvun aikana. Vuodet 2020–2025 muodostavat poikkeuksen erityisesti alle 15-vuotiaiden osalta, joilla on tänä aikana vakavan väkivallan rikosepäilyjä enemmän kuin koko muulla tarkastelujaksolla. Sen sijaan 15–17- ja 18–20-vuotiaiden kohdalla taso on edelleen matalampi kuin 2000-luvun alussa. Törkeiden pahoinpitelyjen ja henkirikosten yritysten käyttö vakavan väkivallan mittarina ei kuitenkaan ole ongelmaton lähestymistapa. On mahdollista, että kriteerit sille, minkälaista pahoinpitelyä selvitetään törkeänä, ovat muuttuneet ajassa ja siten heijastuvat edellä kuvattuihin muutoksiin.

Nuorten uhrikokemukset poliisitilastoissa

Seuraavaksi tarkastellaan nuorten uhrikokemuksia poliisin tietoon tulleen rikollisuuden valossa vuosina 2016–2025 kolmessa rikostyyppissä; pahoinpitely¹, ryöstöt² ja raiskausrikokset³. Kuten rikoskäyttäytyminen, myös uhrikokemukset ovat yleisimpiä nuorten keskuudessa. Esimerkiksi kansallisen rikosuhritutkimuksen tulosten perusteella uhkailun ja väkivallan kokeminen on kaikkein yleisintä nuorimmassa 15–24-vuotiaiden ikäryhmässä (Beuker & Näsi, 2024; Kolttola & Näsi, 2026).

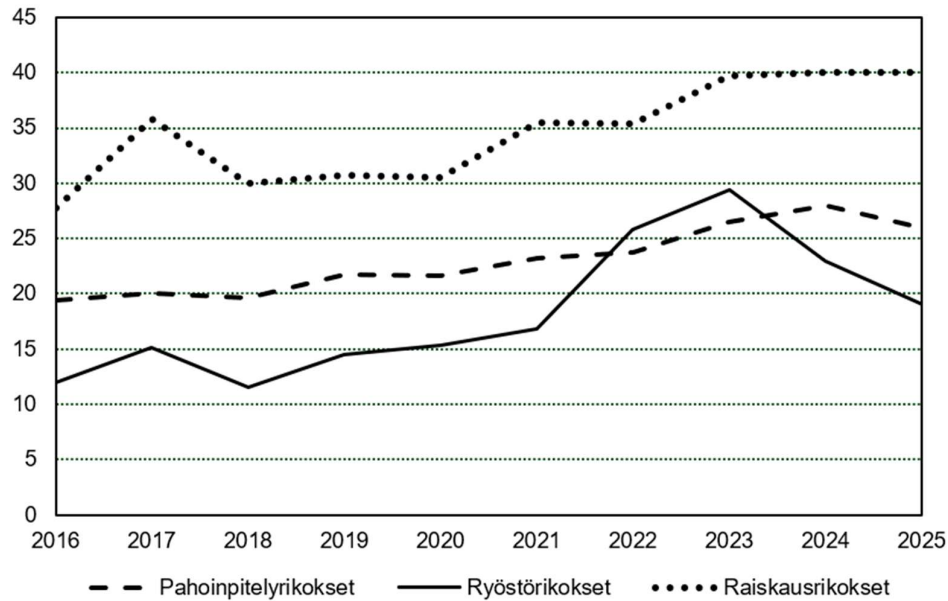
Alle 18-vuotiaiden uhrien suhteellinen osuus kaikista uhreista on ollut tarkastelujaksolla kasvussa kaikissa tarkastelluissa rikostyypeissä lukuun ottamatta viimeisiä vuosia, jolloin etenkin ryöstörikoksissa on ollut laskua (kuvio 6). Sitä ennen ryöstörikoksissa oli alle 18-vuotiaiden uhrien suhteellisessa osuudessa jyrkkää kasvua vuodesta 2021. Vuonna 2016 alle 18-vuotiaiden uhrien suhteellinen osuus oli 12 prosenttia, vuonna 2023 29 prosenttia ja vuonna 2025 19 prosenttia.

Pahoinpitelyrikoksissa alle 18-vuotiaiden uhrien osuus on kasvanut viimeisen kymmenen vuoden aikana tasaisemmin. Vuonna 2016 tarkastelujakson alussa 19 prosenttia pahoinpitelyrikosten uhreista oli alaikäisiä, kun vuonna 2025 osuus oli 26 prosenttia. Niin ikään pahoinpitelyrikoksissa myös alaikäisten uhrien absoluuttiset määrät ovat kasvaneet. Vuonna 2016 poliisin tietoon tulleiden pahoinpitelyrikosten uhriksi joutui 6 612 alaikäistä kun vuonna 2025 alaikäisten uhrien lukumäärä oli 11 304. Nuorten tekemät pahoinpitelyt kohdistuvat useimmiten toisiin nuoriin (Suonpää ym., 2024), minkä vuoksi on odotettua, että niin tekijöiden kuin uhrienkin määrät ja osuudet kasvavat samansuuntaisesti.

¹ Rikosnimikkeet pahoinpitely, törkeä pahoinpitely, lievä pahoinpitely, törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelu, terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset: törkeä pahoinpitely, törkeä ihmiskauppa, panttivangin ottaminen, törkeä tuhotyö, törkeä terveyden vaarantaminen, ydinräjähdერიკος ja kaappaus (RL 21:5–7,34a:1§1/6).

² Rikosnimikkeet ryöstö ja törkeä ryöstö (RL 31:1–2)

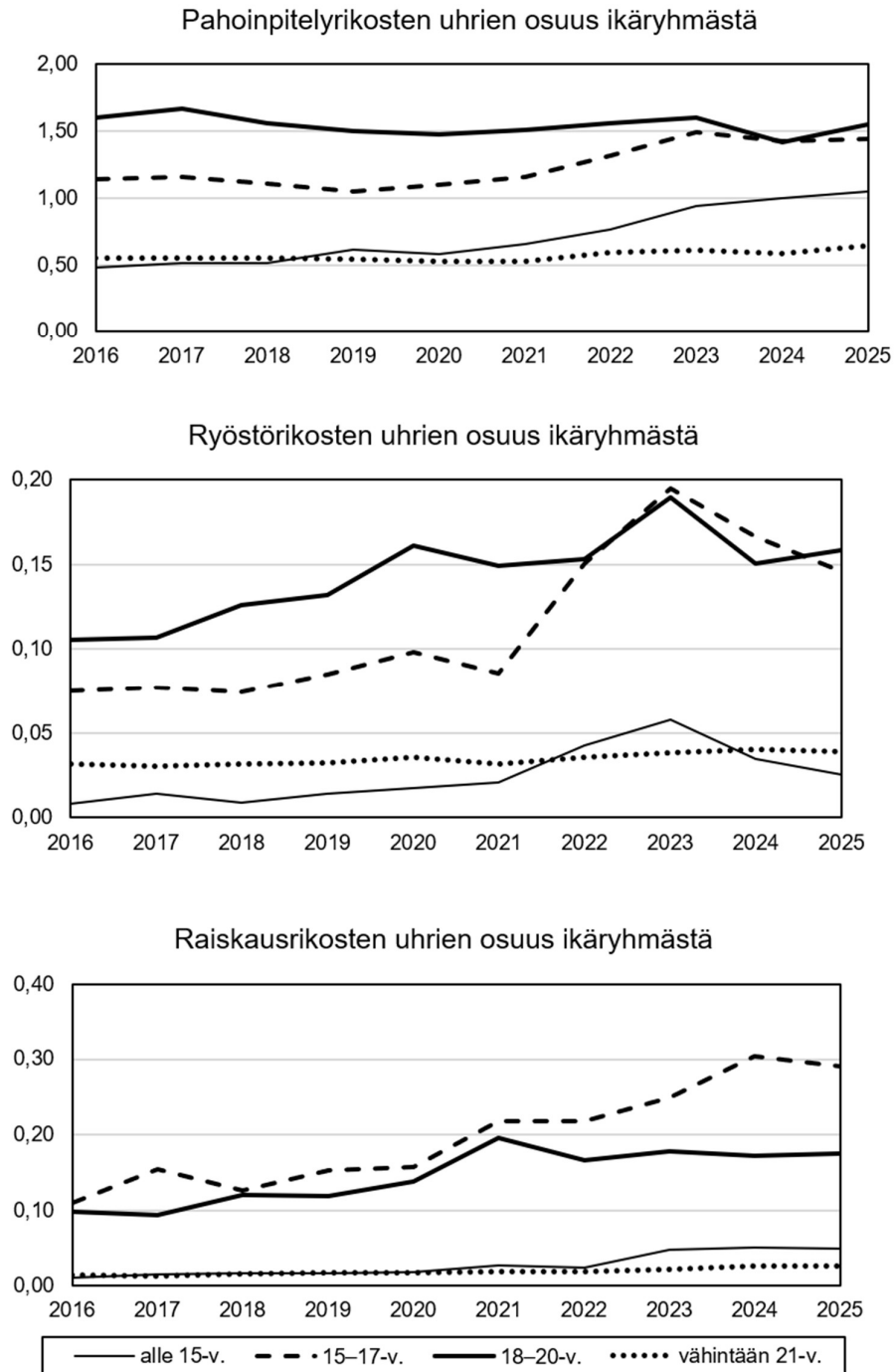
³ Rikosnimikkeet raiskaus, törkeä raiskaus, lapsenraiskaus ja törkeä lapsenraiskaus (RL 20:1–2§, 12–13§)

Kuvio 6 Alle 18-vuotiaiden %-osuus pahoinpitely-, ryöstö- ja raiskausrikosten uhreista vuosina 2016–2025. Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus, 2026a).

Raiskausrikoksissa alaikäisten osuus uhreissa on tarkastelluista rikostyypeistä suurin. Tämänkin rikostyyppin kohdalla alaikäisten uhrien osuudessa havaitaan kasvua. Tarkastelujakson alussa 28 prosenttia uhreista oli alaikäisiä, kun taas vuonna 2025 osuus oli 40 prosenttia. Myös lukumäärällisesti raiskausrikosten alaikäisten uhrien määrä on kasvanut. Vuonna 2016 uhreja oli 292, kun vuonna 2025 puolestaan jo 964. Seksuaalirikosten kehitystä ja lainsäädäntömuutosten vaikutuksia ilmoittamisalttiuteen käsitellään tarkemmin katsauksen luvussa 4.

Alaikäisten suhteellinen osuus rikoksen uhreista heijastaa myös ikäryhmän kokoa ja täysi-ikäisten uhrien lukumäärän kehitystä. Kuviossa 7 edellä kuvattujen pahoinpitelyjen, ryöstörikosten ja raiskausrikosten kehitystä kuvataan vielä tarkastelemalla uhrien osuutta väestöstä ikäryhmittäin. Ikäryhmät on jaettu samoin kuin edellä rikostekojen kohdalla alle 15-vuotiaisiin, 15–17-vuotiaisiin, 18–20-vuotiaisiin ja vähintään 21-vuotiaisiin. Kaikissa edellä kuvatuissa rikoslajeissa nähdään viime vuosina kasvua myös ikäryhmän kokoon suhteutettuna, vaikkakin edellisinä kahtena vuotena osuudet ovat saattaneet heitellä. Pahoinpitelyrikosten uhrikokemukset ovat yleisimpiä, mutta voimakkainta kasvua havaitaan ryöstö- ja raiskausrikoksissa. Kaikissa kolmessa rikoslajissa uhreja on eniten 15–17-vuotiaiden ja 18–20-vuotiaiden ikäryhmissä.

Kuvio 7 Pahoinpitely-, ryöstö- ja raiskausrikosten uhrien %-osuus koko ikäryhmästä eri ikäluokittain 2016–2025. Lähde: Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto (Tilastokeskus, 2026a); väestörakenne (Tilastokeskus, 2026b).

2.2 Nuorten rikokset ja uhrikokemukset kyselyaineistoissa

Edellä esitetyt tiedot nuorten rikollisuuden kehityksestä nojaavat viranomaisten keräämiin tietoihin. Viranomaistilastosta puuttuvat kuitenkin teot, jotka eivät tule poliisin tietoon. Mitä lievemmästä rikoksesta on kysymys, sitä epätodennäköisemmin teko päättyy viranomaisten tietoon. Esimerkiksi kuolemaan johtavasta väkivallasta poliisi saa lähes aina tiedon, kun taas nuorten massarikollisuudessa piiloon jäävä osuus on varsin suuri. Viranomaisten tietoon tulevan rikollisuuden määrään vaikuttavat muun muassa ilmoitusalttius, kirjaamisalttius ja virallisen kontrollitoiminnan kohdistaminen. Muutokset näissä vaikuttavat tilastoidun rikollisuuden määrään, sillä viranomaistilasto mittaa rikoskäyttäytymisen lisäksi myös rikollisuuteen kohdistuvaa kontrollia.

Piilorikollisuuden vuoksi kattavaa kuvaa rikollisuudesta ei saada pelkästään viranomaisten tilastoimaa rikollisuutta tarkastelemalla. Tarvitaan mittareita, jotka on suunniteltu mittaamaan rikollisuutta viranomaisten tietoon tulemisesta riippumatta eli mittamaan niin kutsuttua kokonaisrikollisuutta. Keskeisin nuorten kokonaisrikollisuuden mittari Suomessa on Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin säännöllisin väliajoin kerättävä Nuorisoriikollisuuskysely, johon tämän jakson tarkastelut perustuvat. Nuorisoriikollisuuskysely on luotettavimmillaan kuvatessaan nuorten keskimääräisen rikos- ja uhrikäyttäytymisen ajallisia muutoksia. Myös nuorten osalta kaikkein vakavimpien ja harvinaisimpien tekotyyppien kehitystä kannattaa tarkastella viranomaistilaston perusteella (ks. katsauksen luku 2 ja alaluku 2.1).

Nuorten rikoskäyttäytymisen yleisyys ja kehityssuunnat kyselytutkimuksen valossa

Helsingin yliopiston Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti aloitti vuonna 1995 koko maahan ulottuvat itse ilmoitetun rikollisuuden kyselyt, jotka on sen jälkeen toistettu vuosina 1996, 1998, 2001, 2004, 2008, 2012, 2016, 2020 ja viimeisimpänä 2024. Tutkimukset on kohdistettu peruskoulun yhdeksännen luokan oppilaisiin (15–16-vuotiaisiin)¹. Vuonna 2024 tutkimukseen osallistui 8 221 yhdeksännen luokka-asteen oppilasta 101 yläkoulusta. Kyselyn vastausprosentti oli 76. Tässä katsauksessa raportoidaan Nuorisoriikollisuuskyselyn tuloksia edeltävän 12 kuukauden aikana tehtyjen rikosten

¹ Vuonna 2012 kysely laajennettiin poikkeuksellisesti koskemaan myös peruskoulun kuudennen luokan oppilaita, mutta tässä katsauksessa tarkastellaan vain 9. luokkalaisten vastaajien tuloksia.

osalta, eli tuoreimmat vuoden 2024 tulokset kertovat pääsääntöisesti vuoden 2023 puolella tapahtuneista rikoksista.

Seuraavassa esitellään tiivistetysti nuorten rikoskäyttäytymisen pääkehityssuuntia nuorisorikollisuuskyselyiden tulosten perusteella. Kyselyjärjestelmän tuloksia on raportoitu laajemmin erikseen (esim. Suonpää ym., 2024; Kaakinen & Näsi, 2021a; 2021b; Näsi, 2016; Salmi & Suonpää, 2013). Tutkimusmenetelmän luonnetta, luotettavuutta ja rajoituksia on myös käsitelty tarkemmin erillistutkimuksen yhteydessä (Kivivuori, 2005a; Kivivuori, 2005b; Kivivuori, 2007).

Taulukossa 6 on esitetty kyselyssä kysyttyihin kiellettyihin tekoihin syylistymisen kehitys vuosina 1995–2024. Prosentit kuvaavat niiden nuorten osuutta, jotka kertoivat tehneensä teon vähintään kerran kuluneen vuoden aikana. Tämä tarkoittaa sitä, että taulukon luvuissa ovat mukana niin ne nuoret, jotka ovat tehneet teon vain kerran vuoden aikana kuin myös he, jotka ovat tehneet teon useita kertoja tänä ajanjaksona.

Taulukko 6 Kuluneen vuoden aikana teon ainakin kerran tehneitä, % 15–16-vuotiaista nuorista. Lähde: Suonpää ym., 2024, s.12.

	1995	1996	1998	2001	2004	2008	2012	2016	2020	2024
Luvaton poissaolo koulusta	[46	42	43]	39	38	41	40	26	23	23
Seiniin piirtely	19	18	16	13	12	12	16	7	7	7
Vahingonteko ^a	[26	21	18	15	15	16	25	11]	9	8
Kaupasta/kioskista varastaminen	15	19	15	12	10	10	10	5	6	10*
Koulusta varastaminen	30	27	21	19	17	15	20	11	13	15
Murtautuminen	..	..	..	..	..	8	7	4	5	5
Luvaton verkkolataaminen	..	..	..	..	..	69	71	24	25	24
Koulukiusaaminen	25	22	20	15	16	21	21	7	5	7
Verkkokiusaaminen	..	..	..	..	..	..	..	8	9	9
Osallistuminen tappeluun	13	14	13	14	12	11	11	7	7	6
Pahoinpitely	8	7	6	8	6	6	6	4	4	4
Uhkaamalla varastaminen	..	..	..	..	..	1	3	2	2	2
Aseen mukana kantaminen	..	..	..	..	..	..	9	6	6	5*
Alkoholin humalajuominen	..	..	..	..	..	..	51	35	37	28*
Marihuanan/hasiksen käyttö	4	7	7	9	8	6	9	6	7	5*
Muun huumeen käyttö ^b	..	..	..	[1	1	2]	4	2	3	2*
Humalassa ajo moottoriajoneuvolla	16	16	16	13	14	15	13	7	7	4*
N	1195	4204	4503	4347	5142	5826	4855	6061	5674	8221

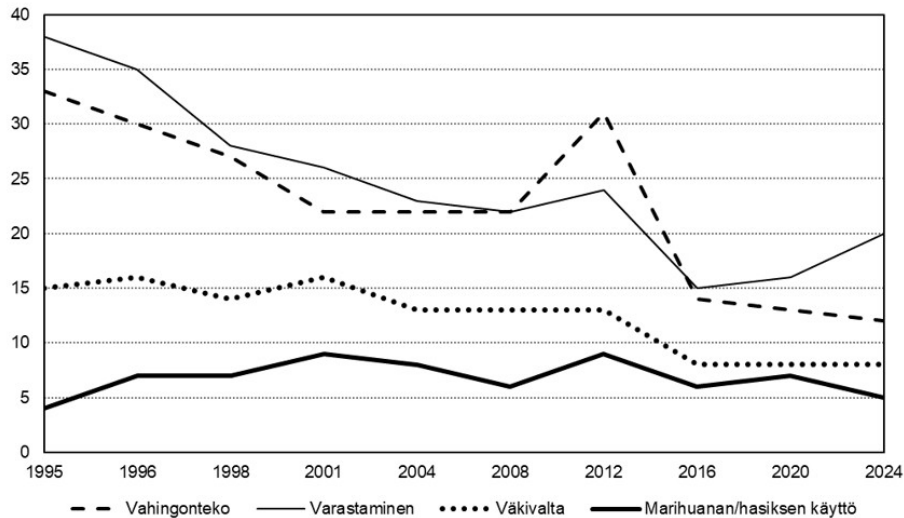
^a Vuoden 2020 ja 2024 kyselyissä ei enää kysytty erikseen vahingonteosta koulussa ja muualla. Näin ollen luku sisältää kummatkin vahingonteot. Myös aiempien vuosien luvut on estimoitu uudelleen niin, että vahingonteot koulussa ja muualla on yhdistetty samaan muuttujaan. ^b Kysymys viittaa muihin huumaaviin aineisiin kuin marihuanaan/hasikseen. Vuonna 2020 ja 2024 ei kysytty tarkentavia kysymyksiä käytetyistä aineista. Aiempien vuosien osalta osuudet viittaavat vain huumausaineeksi luokiteltuihin aineisiin. [] = Hakasulkeiden sisällä olevina vuosina lomakkeen kysymys on sisällöllisesti poikennut vuosista 2020 ja 2024 (ks. esim. Näsi, 2016). * = ero vuoden 2020 osuuteen on tilastollisesti merkitsevä 95 % luottamustasolla.

Kiellettyjä tai lainvastaisia tekoja tehneiden osuus ikäryhmästä on laskenut kaikissa rikostyypeissä pitkällä aikavälillä, lukuun ottamatta marihuanan tai hasiksen käyttöä, joka sekin on kuitenkin kääntynyt laskuun vuosien 2020 ja 2024 välillä. Myös muihin päihteisiin liittyviin tekoihin – alkoholin humalajuomiseen, muun huumeen käyttöön ja humalassa ajamiseen moottoriajoneuvolla – osallistuneiden osuus on vähentynyt vuoden 2024 mittauskerralla vuoteen 2020 nähden. Sen sijaan kaupasta tai kioskista varastaneiden osuus on hieman suurempi kuin vuonna 2020.

Rikoskäyttäytymisen muutosten suuret linjat tulevat selkeämmin esille, kun taulukosta 6 tiivistetään esiin keskeisten rikostyyppien – varastamisen, vahingontekojen, väkivallan ja huumeiden käytön – kehitys (kuvio 9). Varastamistekoihin on laskettu mukaan kaupasta ja koulusta varastaminen. Omaisuuden vahingoittamiseen kuuluvat seiniin piirtely ja kirjoittelu sekä vahingonteot. Väkivallanteoista tarkastelussa ovat mukana julkisella paikalla tappeluun osallistuminen ja pahoinpitely.

Vahingonteot ja varkaudet vähenivät voimakkaasti aina 2000-luvulle saakka. Sen jälkeen vuoden 2012 mittauskerralla näissä rikostyypeissä oli nousua, minkä jälkeen tekoihin syylistyneiden osuus laski edelleen aikaisempia vuosia matalammalle tasolle. Varkauksia tehneiden osuus on kuitenkin kääntynyt uudelleen nousuun erityisesti vuonna 2024. Sen sijaan vahingontekojen kohdalla lasku on jatkunut myös vuonna 2024.

Väkivaltarikoksia tehneiden osuus on ollut loivassa laskussa koko tarkastelujakson ajan. Vuoden 2024 mittauskerralla väkivaltarikoksia tehneiden osuus pysyi samana kuin edellisellä mittauskerralla vuonna 2020. Marihuanaa tai hasista käyttäneiden osuus on ollut kasvussa erityisesti 1990-luvun lopussa ja 2010-luvun alussa. Vuonna 2024 osuus kuitenkin laski edelleen vuodesta 2020 ollen lähes yhtä matalalla tasolla kuin ensimmäisellä kyselykerralla vuonna 1995.

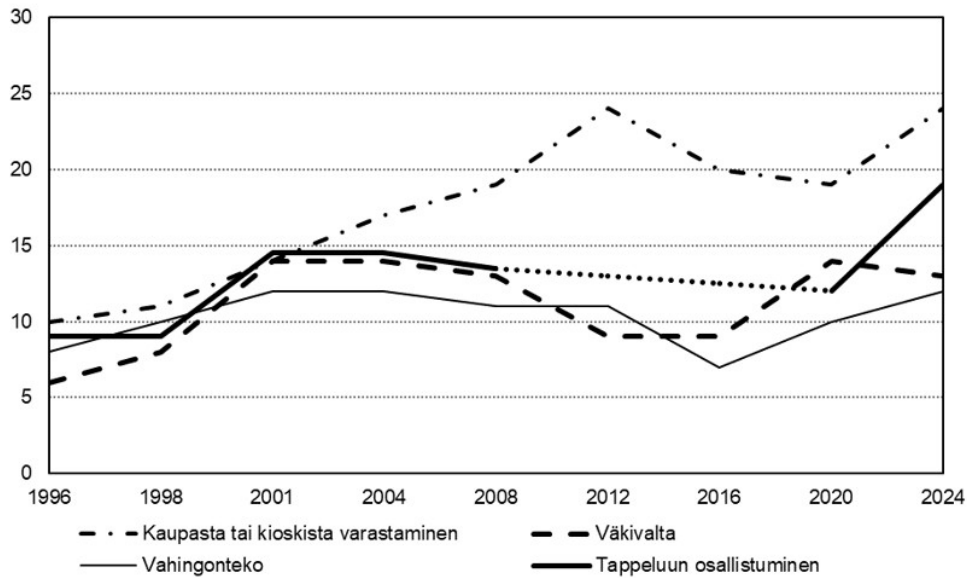

Kuvio 9 Kuluneen vuoden aikana tekotyyppeihin osallistuneita 1995–2024, % 15–16-vuotiaista. Lähde: Suonpää ym., 2024, s.13.

Edellä kuvatut tulokset kertovat rikoksen tehneiden nuorten suhteellisesta osuudesta ikäryhmästä – eivät rikostekojen määristä. Vuoden 2020 Nuorisorikollisuuskyselyn aineistolla tehdyssä tutkimuksessa havaittiin, että vaikka väkivaltatekojen yleisyys vähentyi aikavälillä 1995–2020, olivat vuosittaiset tekomäärät lisääntyneet kaikkein rikosaktiivisimmassa nuorten ryhmässä. Samana aikana myös vuosittaiset marihuanan tai hasiksen käyttökerrat olivat lisääntyneet kaikkein aktiivisimmassa käyttäjäryhmässä. (Kaakinen & Näsi, 2021b.)

Nuoriin kohdistuva poliisikontrolli

Nuorisorikollisuuskyselyissä on tarkasteltu myös sitä, ovatko nuorten elämänsä aikana tekemät rikolliset teot tulleet joskus poliisin tietoon. Kuviossa 10 on tarkasteltu poliisin tietoon tulon yleisyyttä jaksolla 1996–2024 neljässä tekotyypissä. Päähavainto on, että nuorten teot tulevat verrattain harvoin poliisin tietoon. Esimerkiksi vuonna 2024 vain joka neljäs (24 %) myymälävarkauden tehneistä nuorista kertoi tulleensa joskus poliisin tietoon vastaavan teon vuoksi. Väkivallan osalta osuus oli vielä pienempi (13 %). Myymälävarkauksien suhteellisesti korkeampaa ilmituloa selittäneekin kauppojen tehokkuus valvonnassa.

Kuvio 10 Poliisin tietoon tulleiden osuus kiellettyihin ja rikollisiin tekoihin elämänsä aikana osallistuneista 1996–2024, % 15–16-vuotiaista. Tappeluun osallistumista ei ole mitattu vuosina 2012–2016, katkos merkitty katkoviivalla. Lähde: Suonpää ym., 2024, s. 27.

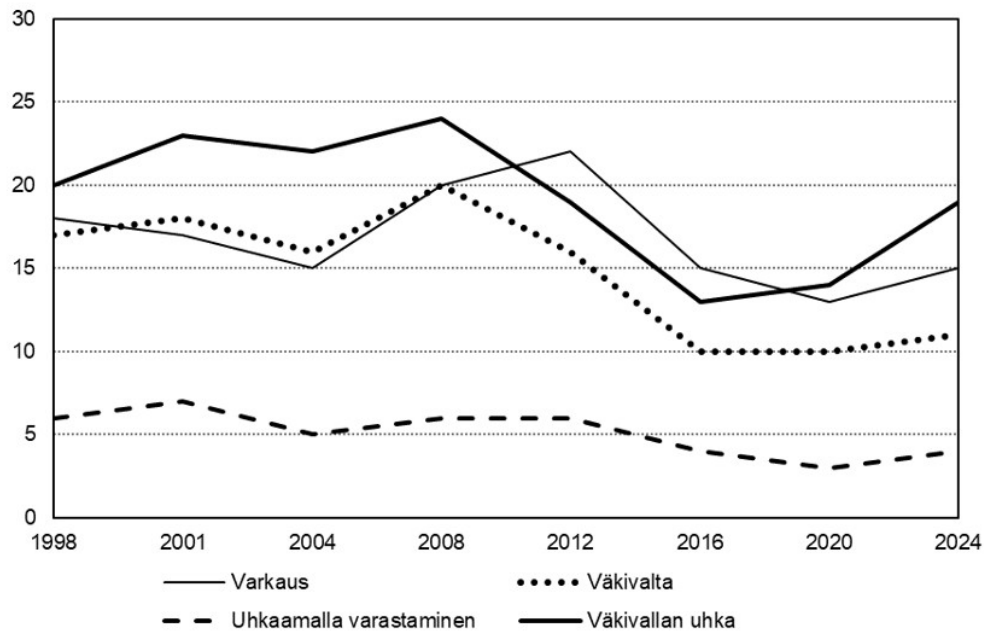
Poliisin tietoon tuleminen on lisääntynyt seurannan alkuun verrattuna kaikissa tekotyypeissä. Osa viranomaisten tietoon tulleen nuorisorikollisuuden kasvusta selittyy siis piilorikollisuuden suhteellisen osuuden vähenemisellä. Viimeisimmässä mittauksessa piilorikollisuuden osuus väheni teki-jöiltä kysyttäessä enää myymälävarkauksien ja julkisten tappeluiden osalta.

Itseilmoitetut rikosuhrikokemukset

Myös poliisin tietoon tulleiden uhrikokemusten määrään vaikuttaa esimerkiksi teon vakavuus, uhrin ja tekijän välinen suhde sekä uhrin halu tai kyky saattaa rikoksen tekijä vastuuseen teoistaan virallisia reittejä pitkin. Siksi myös uhrikokemuksia on tärkeää kartoittaa kyselymenetelmillä. Tässä jaksossa tarkastellaan nuorten joutumista rikosten uhreiksi kyselytutkimuksen valossa. Nuorisorikollisuuskyselyssä nuorilta itseltään on kysytty heidän joutumisestaan erilaisten tekojen uhriksi vuodesta 1998 lähtien.

Kuviossa 11 esitetään 15–16-vuotiaiden nuorten uhrikokemuksia vuosina 1998–2024 varkauden, kiusaamisen, väkivallan uhan, väkivallan, ja uhkaamalla varastamisen (ryöstö) osalta. Uhrikokemusten ajallinen kehitys vastaa osin rikostekojen kohdalla havaittua trendiä. Uhrikokemuksia kokeneiden nuorten osuus ikäluokastaan pieneni 2010-luvun aikana, mutta 2010-luvun loppupuolella myönteinen kehitys pysähtyi. Vuonna 2024 uhrikokemuksissa näkyi pientä nousua. Nuorisorikollisuuskyselyssä rikokset lisääntyivät siis vain 15–16-vuotiaiden uhrien vastauksissa, rikoksia tehneiden

nuorten osuuksissa ei ollut juuri kasvua. Kaikki nuoriin kohdistuvat rikosteot eivät kuitenkaan ole samanikäisten nuorten tekemiä.

Kuvio 11 Kuluneen vuoden aikana uhrikokemuksen kokeneita nuoria 1998–2024, % 15–16-vuotiaista. Lähde: Suonpää ym., 2024, s.18.

Uhreilta kysyttiin myös, olivatko he ilmoittaneet kokemastaan pahoinpitelystä poliisille. Vain pieni osuus uhreista (14 %) kertoi, että vähintään yhdestä heihin kohdistuneesta pahoinpitelystä oli ilmoitettu poliisille. Osuudessa oli kuitenkin kasvua verrattuna vuoden 2020 kyselyyn.

Edellä mainittujen uhrikokemusten lisäksi Nuorisorikollisuuskysely mittaa vanhempien nuoriin kohdistamaa kuritusväkivaltaa vertailukelpoisilla kysymyksillä vuosina 2004–2024. Kuritusväkivaltaa koko elämänsä aikana kokeneiden osuus pysyi varsin vakaana vuoteen 2012 saakka, mutta lähti tämän jälkeen laskuun, joka jatkui edelleen vuoden 2024 mittauskerralla. Vuonna 2024 vastaajista 16 prosenttia oli kokenut elämänsä aikana kuritusväkivaltaa, kun vuonna 2020 osuus oli vielä 22 prosenttia (Kaakinen & Näsi, 2021a; Suonpää ym., 2024). Viimeisen vuoden aikana kuritusväkivaltaa oli kokenut 4 prosenttia vastaajista, ja osuudessa ei ollut eroa vuoden 2020 kyselyyn verrattuna (Suonpää ym., 2024).

Uhriksi joutuneiden nuorten osuuden ajallista muutosta kuvattiin edellä Nuorisorikollisuuskyselyn avulla. Laitostason uhrikokemuksia on tarkasteltu Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin vuonna 2016 keräämässä Oppilaitosten turvallisuustutkimuksessa (OLT-2016), jossa koulujen rehtorit vastasivat koulussa lukuvuoden 2015–2016 tapahtumista (Näsi, Virtanen

& Tanskanen, 2017). Alle 15-vuotiaisiin lapsiin kohdistuvista uhrikokemuksista tarjoo tietoa vuonna 2022 toteutettu Lapsiuhritutkimus (Mielityinen ym., 2023).

Tässä luvussa nuorisorikollisuuden kehitystä tarkasteltiin sekä viranomaistilastojen että kyselyjen perusteella. Nuorisorikollisuuskysely arvioi rikoksia tehneiden ja niiden uhriksi joutuneiden nuorten määrän selvästi viranomaistilastoja korkeammaksi ja vahvistaa siten tuloksia piilorikollisuuden suuresta osuudesta. Eri aineistolähteiden tulokset eroavat toisistaan myös määrän viimeaikaisessa kehityksessä. Uhrikokemuksia kokeneiden nuorten osuus oli kasvanut hieman myös kyselyn perusteella, mutta rikosten tekeminen oli lisääntynyt ainoastaan viranomaistiloissa. Kumpikaan aineistolähde ei pysty antamaan nuorisorikollisuuden osalta tarkkoja määriä ja siten kysymys siitä, minkä verran ilmoitusalttius selittää tilastoidun nuorisorikollisuuden kasvua, jää vaille vastausta. Aikaisemman tutkimuksen perusteella tiedetään kuitenkin, että ilmoitusalttiuden vaikutukset ovat suurempia lievien kuin vakavien rikostekojen kohdalla. Nuorten rikos- ja uhrikokemusten tarkasteluun tarvitaan jatkossakin monia aineistolähteitä.

Lähteet

- Beuker, A. & Näsi, M. 2024. *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2023 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. Katsauksia 61/2024. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.
- Kaakinen, M. & Näsi, M. 2021a. *Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2020*. Katsauksia 47/2021. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.
- Kaakinen, M. & Näsi, M. 2021b. Nuorisorikollisuuden esiintyvyys ja tekomäärät Suomessa 1995–2020. *Kriminologia*, 1(1). <https://kriminologia.journal.fi/article/view/109017>
- Kivivuori, J. 2005a. Nuoret rikosten tekijöinä, uhreina ja kontrollin kohteina 1995–2004. Kirjassa Kivivuori, Janne & Venla Salmi. 2005. *Nuorten rikoskäyttäytyminen 1995–2004*. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 214, 11–70.
- Kivivuori, J. 2005b. Piilorikollisuuden tutkimus. Kirjassa Kivivuori, Janne & Venla Salmi. 2005. *Nuorten rikoskäyttäytyminen 1995–2004*. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 214, 1–10.
- Kivivuori, J. 2007. *Delinquent behaviour in Nordic capital cities*. Scandinavian Research Council for Criminology/Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja, 227. Helsinki.
- Koltola, I. & Näsi, M. 2026. *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2025 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. Katsauksia 81/2026. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.

- Mielityinen, L., Hautamäki, S., Hakala, V., Fagerlund, M. & Ellonen, N. 2023. *Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2022: Määrät, piirteet ja niiden muutokset 1988–2022*. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2023:5. Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki.
- Näsi, M. 2016. *Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2016*. Katsauksia 18/2016. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.
- Näsi, M., Virtanen, M. & Tanskanen, M. 2017. *Oppilaitosten turvallisuustutkimus 2016*. Katsauksia 20/2017. Helsinki: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.
- Salmi, V. & Suonpää, K. 2013. *Katsaus varhaisnuorten rikoskäyttäytymiseen ja uhrikokemuksiin*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen verkkokatsauksia 33/2013, Helsinki.
- Suonpää, K., Raeste, A. & Saartenoja, K. 2024. *Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2024*. Katsauksia 64/2024. Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.
- Tilastokeskus. 2026a. Rikos- ja pakkokeinotilasto. Helsinki: Tilastokeskus. <https://stat.fi/tilasto/rpk>
- Tilastokeskus. 2026b. Väestörakenne. Helsinki: Tilastokeskus. <https://stat.fi/tilasto/vaerak>

3 Huumausainerikokset

Matti Näsi ja Elli Karppila

Tiivistelmä

- Vuonna 2025 tilastoitiin 26 433 viranomaisten tietoon tullutta huumausainerikosta. Määrä vastaa melko hyvin muutaman viime vuoden keskiarvoa.
- Suurin osa viranomaisten tietoon tulleista huumausainerikoksista on käyttörikoksia. Vuonna 2025 poliisin tietoon tuli 18 089 huumausaineen käyttörikosta, 6 346 perustunnusmerkistön mukaista huumausainerikosta ja 1 895 törkeää huumausainerikosta.
- Poliisin tietoon tulleiden huumausainerikosten osalta suomalaistaustaisten ja ulkomaalaistaustaisten epäiltyjen osuudet ovat kehittyneet varsin samansuuntaisesti kuluneen kymmenen vuoden aikana.
- Nuorten kohdalla huumausaineiden käyttö on pysynyt verrattain vakaalla tasolla 2000-luvun aikana, mutta aivan viime vuosina havaitaan pientä laskua huumausaineita kokeilleiden osuuksissa.
- Aikuisväestön osalta kuitenkin kannabista vähintään kerran elämässään kokeneiden osuus on kasvanut voimakkaasti 2000-luvun aikana.

3.1 Tietolähteet

Huumausainerikoksella (RL 50:1) tarkoitetaan huumausaineen laitonta valmistamista, maahantuontia, maastavientiä, kuljettamista, levittämistä ja hallussa pitämistä. Huumausaineen käyttö ja vähäisten määrien hallussapito, hankinta tai sen yritys omaa käyttöä varten on 1.9.2001 lähtien rangaistu huumausaineen käyttörikoksena (RL 50:2a). Huumausainerikos on törkeä (RL 50:2), jos rikoksen kohteena on erittäin vaarallinen tai suuri määrä huumausainetta, rikoksella tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä, rikoksentehtäjä toimii järjestäytyneen ryhmän jäsenenä, rikoksella aiheutetaan usealle ihmiselle vakava terveyden tai hengen vaara tai huumausainetta levitetään alaikäisille tai muuten häikäilemättömällä tavalla. Tämän lisäksi rikoslaissa on rangaistussäännökset huumausainerikoksen valmistelusta ja edistämisestä. (RL 50:3–4).

Huumausainerikokset tulevat ilmi ennen muuta lainvalvontaviranomaisten oman toiminnan ansiosta. Tästä syystä tilastoidun rikollisuuden määrä ja rakenne vaihtelevat paljolti kontrollin tehon ja kohdentamisen mukaisesti. Eri viranomaiset laativat vaihtelevalla tarkkuudella tilastoja käsittelemistään rikoksista, mutta niiden hyödyntämiseen liittyy reunaehtoja. Tietojen yhdistäminen tai vertailukelpoisuus eri vuosien välillä ei välttämättä onnistu. Oikeusviranomaisten tuottamia tietoja käytettäessä ei myöskään pysty välttämään sitä, että ne kattavat vain pienen osan laittomien markkinoiden tapahtumista. Esimerkiksi huumeiden myyjät ja kauppiaat pyrkivät pysyttelemään kontrollikoneistolta piilossa.

Huumeiden käytön yleisyyttä arvioitaessa on mahdollista käyttää useita eri lähteitä, joita selostetaan jaksossa 3.2.

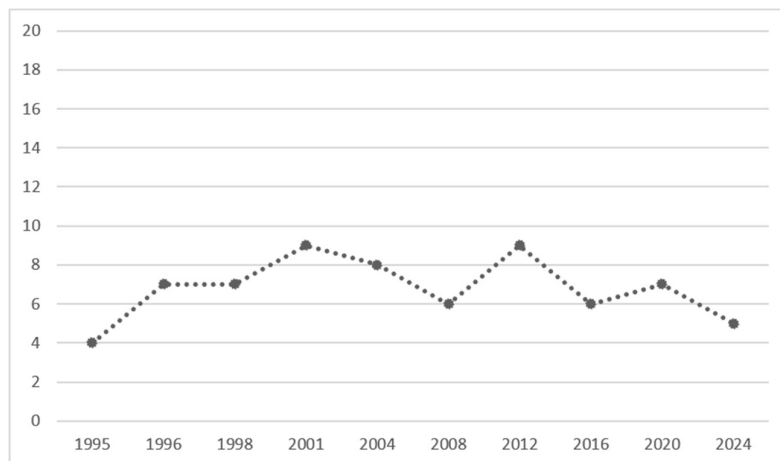
3.2 Huumeiden käytön yleisyys

Huumeiden käytön yleisyyttä väestötasolla voidaan arvioida kyselytutkimusten sekä sosiaali- ja terveystieteiden viranomaisten toimenpidetilastojen avulla. Kyselyjä on tehty niin varusmiehille, koululaisille kuin koko väestöllekin. Tällaisissa tutkimuksissa ei kuitenkaan pystytä tavoittamaan kaikkia käyttäjäryhmiä, sillä esimerkiksi huumeiden ongelmakäyttäjät saattavat jäädä kyselyiden ulkopuolelle.

Vuodesta 1995 lähtien Suomessa on toteutettu aina viiden vuoden välein kansainvälisesti vertailukelpoinen ESPAD-kysely 15–16-vuotiaille koululaisille. Viimeisin aineistonkeruu suoritettiin vuonna 2024 (Raitasalo 2024). Kannabista elinaikanaan kokeilleiden tai kuluneen vuoden aikana käyttäneiden nuorten osuudet ovat pysyneet varsin vakaana vuoteen 2019 verrattuna. Koko mittaushistorian osalta muutokset ovat verrattain maltilliset, poikien

käyttökokemusten suhteen havaitaan kuitenkin hieman vaihtelua eri mittausajankohtina. Vuonna 2024 pojista 11 prosenttia ja tytöistä 9 prosenttia kertoi joskus käyttäneensä kannabista. (Raitasalo, 2024.) Sen sijaan stimulanttihuumeita (amfetamiini, metamfetamiini, ekstaasi, kokaiini) kokeilleiden poikien osuus oli aiempaa korkeammalla tasolla. Vuonna 2015 noin yksi prosentti pojista oli kokeillut esimerkiksi amfetamiinia, vuonna 2024 näin raportoi noin 2,5 prosenttia pojista. Tyttöjen osalta taso on pysynyt vakaana, noin yhdessä prosentissa (Raitasalo, 2024).

Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti vastaa vuodesta 1995 lähtien keräystä Nuorisorikollisuuskyselystä, jonka avulla kartoitetaan 15–16-vuotiaiden rikoskäyttäytymistä ja uhrikokemuksia. Viimeisin kysely toteutettiin keväällä 2024. Kyselyssä kerätään tietoa myös nuorten huumeiden käytöstä. Ainkin kerran kuluneen vuoden aikana marihuanaa/hasista kokeilleiden nuorten osuus on pysynyt verrattain vakaana koko mittaushistorian ajan (kuvio 1). Kuvion ulkopuolelta voidaan myös todeta, että vuoden 2024 kyselyn tulosten perusteella 6 prosenttia pojista ja 4 prosenttia tytöistä oli kokeillut marihuanaa tai hasista kuluneen vuoden aikana.

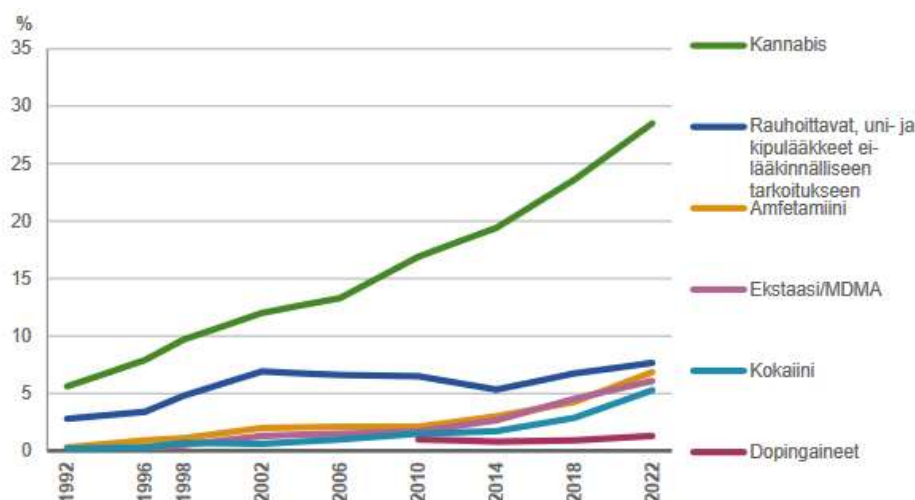

Kuvio 1. Kuluneen vuoden aikana marihuanaa/hasista käyttäneiden 15–16-vuotiaiden osuus vastaajista vuosina 1995–2024 (%). Lähde. Nuorisorikollisuuskyselyt (NRK).

Lisäksi NRK-kyselyissä on kerätty tietoa muiden huumeiden kuin kannabiksen käytöstä aina vuodesta 2001 lähtien. Myös sen osalta kuluneen vuoden aikana käyttäneiden osuus on pysynyt melko vakaana koko mittaushistorian ajan, vuonna 2024 kaksi prosenttia nuorista ilmoitti kokeilleensa muita huumeita kuin kannabista. Nämä tulokset ovat myös linjassa THL:n keräämien vuosien 2006–2025 kouluterveyskyselyjen (THL, 2026a) ja ESPAD-kyselyjen tarjoaman tilannekuvan kanssa. Kouluterveyskyselyjen perusteella havaitaan, että vuonna 2025 yläkoululaisten osalta 6 prosenttia oli kokeillut kannabista, lukio-

laisista 9 prosenttia ja ammatillisen oppilaitoksen oppilaista 13 prosenttia. Huumausaineita käyttäneiden oppilaiden osuus on kuitenkin hieman laskenut edellisvuosiin verrattuna kaikissa oppilaitostyypeissä. (THL, 2026a).

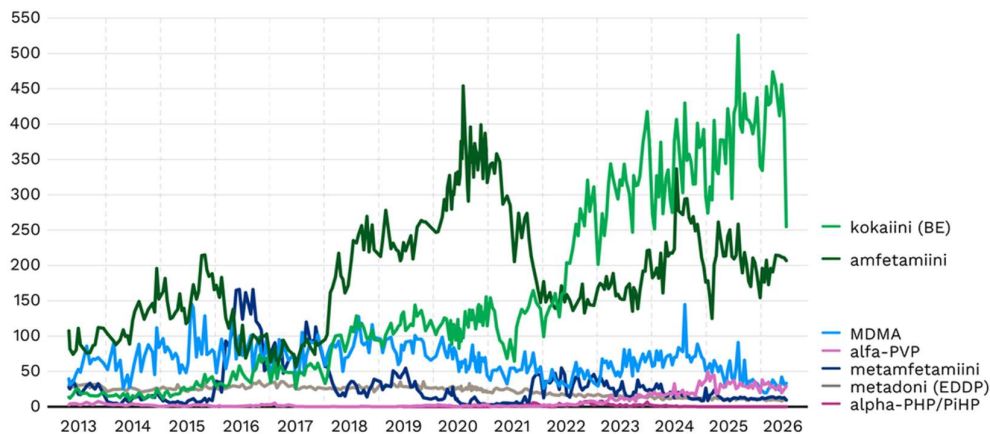
Aikuisväestön (18–69-vuotiaiden) huumeiden käyttöä ja huumeasenteita on tutkittu vuosina 1992–2022 Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen kyselyjen avulla (Karjalainen ym. 2023). Niiden pohjalta havaitaan, että aikuisväestön kohdalla erityisesti kannabista käyttäneiden osuus on lisääntynyt systemaattisesti aina vuodesta 1992 lähtien (kuvio 2).

Kuvio 2. Kannabista tai muita aineita joskus elämänsä aikana kokeilleiden tai käyttäneiden osuudet 15–69-vuotiaassa suomalaisessa väestössä vuosina 1992–2022, % Lähde: Karjalainen ym. 2023.

Vuoden 2014 kyselyssä miltei 20 prosenttia vastaajista ilmoitti käyttäneensä joskus elämänsä aikana kannabista, kun vuonna 2022 näin raportoi jo miltei 30 prosenttia vastaajista. Miesten (37 %) osuus on naisia (21 %) selvästi suurempi. Kokaiinin, ekstaasin ja amfetamiinin käytöstä raportoineiden osuus on kasvanut tasaisesti vuodesta 2010 eteenpäin ja käyttäjien osuus on tuplaantunut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Valtaosalla huumeita kokeilleista tai käyttäneistä käyttö rajoittui yhteen tai vain muutama kertaan. (Karjalainen ym., 2023.)

Huumeidenkäytön reaaliaikaisesta ja riippumattomasta tilanteesta on mahdollista saada tietoa Terveystieteiden- ja hyvinvoinninlaitoksen julkaisemien jätevesitutkimusten avulla (THL, 2026b). Kuviossa 3 kuvataan huumejäämien määriä Helsingistä otettujen näytteiden osalta vuosien 2013–2026 välillä. Jätevesitutkimusten avulla voidaan seurata missä määrin erilaiset huumausaineet liikkuvat eri kuntien markkinoilla. Helsingin osalta voidaan todeta, että esimerkiksi kokaiinin käyttö on lisääntynyt merkittävästi viime vuosina, erityisesti vuodesta 2021 eteenpäin nähdään selkeämpi kasvukehitys. Samaan aikaan amfetamiinin käyttö on vähentynyt vuoden 2020 huipusta, mutta sen jälkeen havaitaan jonkin verran vuositasoista vaihtelua (THL, 2026b).

Kuvio 3. Huumejäämät Helsingin Viikinmäen jätevedenpuhdistamolla (noin 940 000 asukasta) ajanjaksolla 2013–2026 ilmoitettuna yksikössä milligrammaa (huumejäämä)/1000 henkilöä/päivä. Lähde: THL (2026b)

Mikäli Helsingin tilannekuvaa tarkastelee kansainvälisessä kontekstissa Euroopan unionin huumeviraston (EUDA, 2026) tarjoamaan tilannekuvan osalta, niin kokaiinin huumejäämien osuus Helsingissä vuonna 2025 oli pienempi kuin muissa Pohjoismaisissa pääkaupungeissa. Oslon osalta päiväkohtainen keskiarvo oli miltei kolminkertainen Helsinkiin verrattuna. Amsterdamissa keskiarvo oli miltei kuusinkertainen, ja Middlesboroughin kaupungissa Isossa-Britanniassa yli kymmenkertainen keskiarvo. Kyseessä oli Euroopan mittauskohteiden suurin luku. Amfetamiinin osalta Helsingin päiväkohtainen keskiarvo oli melko samalla tasolla kuin muissa Pohjoismaisissa pääkaupungeissa (EUDA, 2026).

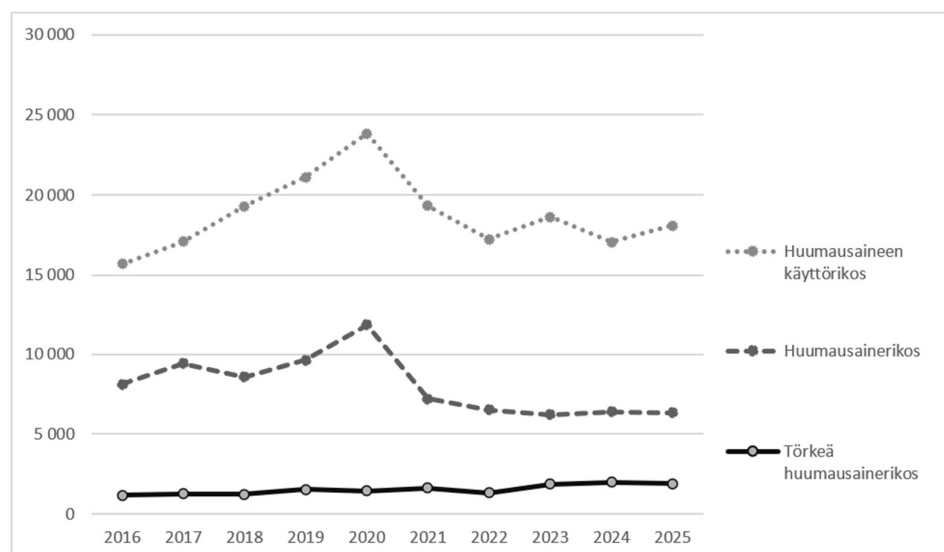
Lisäksi yleiskuvan osalta on hyvä ottaa huomioon Tullin julkaisemat tiedot huumausaineisiin liittyvien takavarikointien osalta (Tulli, 2026). Vuonna 2025 Tulli takavarikoi yhteensä 2 574 kiloa huumausaineista. Määrä on yli kaksinkertainen kahdenvuoden takaiseen verrattuna. Vuonna 2025 Tulli takavarikoi 1 108 kiloa marihuanaa, 87,4 kiloa kokaiinia, 54,6 kiloa amfetamiinia ja 53,4 kiloa hasista. Vuositasolla on kuitenkin merkittävää vaihtelua siinä, että kuinka paljon mitäkin ainetta takavarikoidaan. Kokaiinin kohdalla puhutaan kuitenkin viime vuosien osalta selvästi suurimmasta takavarikkoon jääneestä kilomäärästä. Alfa-PVP osalta tullin haaviin jäi 10,6 kiloa ”peukkua”. Määrä on selvästi suurin viiden vuoden seuranta-ajalla. Lisäksi hääviin jäi miltei miljoona kappaletta huumelääkkeitä. Tullin takavarikoimien huume-lääkkeiden määrä on yli kaksinkertaistunut parissa vuodessa (Tulli, 2026).

3.3 Huumausainerikokset

Vuonna 2025 kirjattiin noin 26 433 huumausainerikosta, mikä on varsin lähellä muutaman viime vuoden keskiarvoa. Viimeisten vuosien osalta varsinkin 2019

ja 2020 tilannekuvaan vaikutti nk. Silkkitie-tutkinta, joka käynnistyi poliisin takavarikoitua tor-verkossa toimineen huumekauppapaikan palvelimen. Tämän seurauksena poliisitutkintaan päätyi useita tuhansia alustalla asioineita nimi-merkkejä. Lisäksi on hyvä myös huomioda, että tässä käytyjen tilastojen osalta kyseessä ei ole erillisten epäiltyjen määrä, vaan sama henkilö voi esiintyä tässä tilastossa (bruttoluku) useamman kerran tilastovuoden aikana.

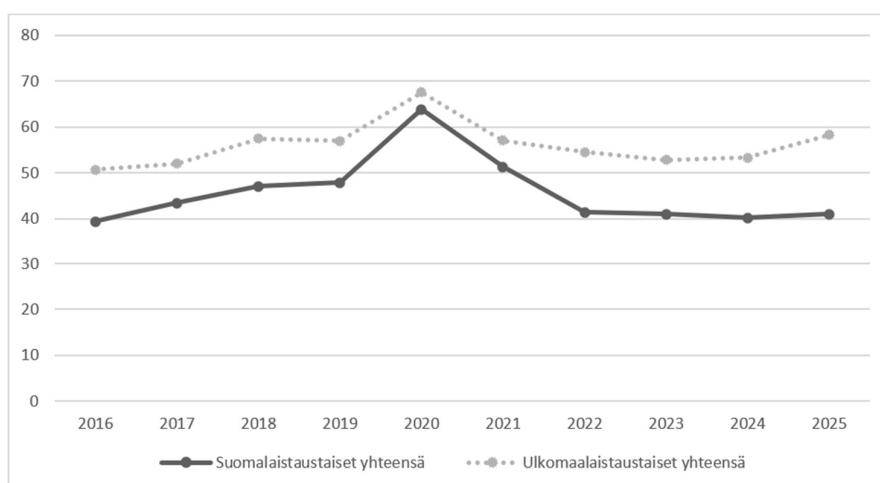
Kuviosta 4 käy ilmi, että vuonna 2001 voimaan tulleen huumausaineen käyttörikosuudistuksen jälkeen tätä rikosnimikettä on esiintynyt selvästi eniten. Vuonna 2025 poliisin tietoon tuli 18 089 huumausaineen käyttörikosta oli, mikä vastaa noin kahdesta kolmasosasta kaikesta tilastoidusta huumausainerikollisuudesta. Perustunnusmerkistön mukaisia huumausainerikoksia tuli poliisin tietoon 6 346. Törkeitä huumausainerikoksia tuli tietoon 1 895, joka on hieman vähemmän kuin edellisvuotena.

Kuvio 4. Viranomaisten tietoon tulleet huumausainerikokset ja huumausaineen käyttörikokset vuosina 2016–2025, rikosten lukumäärä (tuhatta) Lähde: Tilastokeskus, Rikos- ja pakkokeinotilasto (2026)

Huumausainerikosten piirteitä

Vuonna 2025 selvitettyjen huumausainerikosten osalta syylliseksi epäillyistä naisten osuus oli 15 prosenttia epäillyistä. Alle 18-vuotiaita oli noin 7 prosenttia epäillyistä. Osuudet ovat pysyneet melko vakaalla tasolla viime vuodet. Törkeiden huumausainerikosten osalta hieman yli puolet epäillyistä oli yli 29-vuotiaita. Ulkomaalaistaustaisten osuus kaikista huumausainerikoksista oli noin 15 prosenttia. Yleisesti ottaen ulkomaalaistaustaisten ja suomalaistaustaisten poliisin tietoon tulleet huumausainerikokset ovat kehittyneet varsin samansuuntaisessa trendissä kuluneen kymmenen vuoden osalta (kuvio 5).

Kuvio 5. Ulkomaalaistaustaiset ja suomalaistaustaiset huumausainerikoksista epäillyt väestön 10 000 henkilöä kohti 2016–2025. Lähde: Tilastokeskus, Rikos- ja pakkokeinotilasto (2026).

Tilastokeskus julkaisee myös tietoja rikoksista epäiltyjen pääasiallisen toiminnan mukaan (taulukko 1). Nämä tiedot osoittavat huumausainerikoksista epäiltyjen heikon aseman: lähes 80 prosenttia rikoksista epäillyistä kuuluvat ryhmiin, joiden pääasiallinen toiminta on joko työtön tai muu työvoiman ulkopuolella¹ (ks. myös Kinnunen, 2001 huumausainerikoksista tuomittujen sosioekonomisesta taustasta). Opiskelijoita tai koululaisia epäillyistä oli noin 18 prosenttia.

Taulukko 1. Huumausainerikoksista epäillyt pääasiallisen toiminnan mukaan 2025.

Pääasiallinen toiminta	Osuus epäillyistä (%)	Epäillyt väestön 10 000 kohden.
Yhteensä		45,0
Työlliset	16,5	17,3
Työttömät	32,3	255,6,7
Työvoiman ulkopuolella olevat	46,8	41,0
0–14-vuotiaat	1,1	3,5
Opiskelijat, koululaiset	17,8	101,1
Eläkeläiset	4,4	7,8
Muut työvoiman ulkopuolella olevat	23,5	322,1
Tuntematon	4,4	0,0

Lähde: Tilastokeskus, Rikos- ja pakkokeinotilasto 2026.

¹ Luokkaan kuuluu muassa kotona lapsiaan hoitavia vanhempia, syrjäytymisvaarassa olevia nuoria, osatyökykyisiä henkilöitä sekä muista syistä työmarkkinoiden ulkopuolelle jääneitä tai jättäytyneitä (Tilastokeskus 2026 <https://www.stat.fi/tup/kokeelliset-tilastot/vaeston-paaasiallinen-toiminta/index.html>).

Lähteet

- European Union Drugs Agency (EUDA). 2026. Wastewater analysis and drugs — a European multi-city study. https://www.euda.europa.eu/publications/pods/wastewater-analysis_en#data-explorer
- Karjalainen, K., Hakkarainen, P. & Salasuo, M. 2023. Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet 2022: Suomalaisten huumeekokeilut yleistyvät, asenteissa ja mielipiteissä isoja muutoksia. THL. <https://www.julkari.fi/handle/10024/146435>
- Kinnunen, A. 2001. Huumausainerikoksiin syyllistyneiden rikosura ja sosioekonominen asema. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Oliko tää? Huumausainerikoksiin syyllistyneiden rikosura ja sosioekonominen asema - Arne Kinnunen - Google-kirjat
- Koskinen, H. & Virtanen, S. 2023. Päihdetilastollinen vuosikirja 2023: Alkoholi ja huumeet. THL. <https://www.julkari.fi/handle/10024/147998>
- Perälä, J. 2011. Miksi lehmät pitää tappaa?": Etnografinen tutkimus 2000-luvun alun huumemarkkinoista Helsingissä. THL. <https://www.julkari.fi/handle/10024/80086>
- Raitasalo, K. 2024. Nuorten päihteiden käyttö ja rahapelaaminen – ESPAD 2024. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tilastoraportti 42/2024 <https://www.julkari.fi/items/1e79bbc8-100a-46e3-8e44-5d486f142a9e>
- Rikoslaki. (39/1889). Finlex. <https://www.finlex.fi/eli?uri=http://data.finlex.fi/eli/sd/1889/39-001/ajantasa/2026-01-16/fin>
- Suonpää, Karoliina, Raeste, Anna & Saartenoja, Kaisla (2024) Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2024. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2024. Nuorten päihteiden käyttö ja rahapelaaminen: ESPAD-tutkimus 2024. THL. <https://www.julkari.fi/handle/10024/149507>
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2026a. Kouluterveyskyselyn tulospalvelu. https://raportointi.thl.fi/t/public/views/KTK_public_fi/Etusivu?%3Aembed=y&%3Ais-GuestRedirectFromVizportal=y
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2026b. Huumeet – Väestötason käyttö alueittain. THL. <https://thl.fi/data-ja-tilastot/huumeet/vaestotason-kaytto-alueittain>
- Tilastokeskus. 2026. Rikos- ja pakkokeinotilasto. Helsinki: Tilastokeskus. <https://stat.fi/til/rpk/>
- Tulli. 2026. Huumausaineita ja huumelääkkeitä takavarikkoon ennätysmäärä vuonna 2025. <https://tulli.fi/documents/162752825/223481548/Tullirikostorjunnan%20tilastot%202025.pdf/5d449a70-6dc5-1c07-c0c7-7c43e1b896ad?t=1772457257848>

4 Miten rikoksia tilastoidaan Suomessa

Kimmo Haapakangas

Tilastokeskus tuottaa tilastotietoa rikoksista, niihin epäillyistä sekä rikosten uhreista ja Tilastokeskus tuottaa tilastotietoa rikoksista, niihin epäillyistä sekä rikosten uhreista ja asianomistajista. Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilasto on osa Suomen virallista tilastoa (SVT). Suomen virallisen tilaston laatua ja julkaisemista ohjataan Suomen virallisen tilaston neuvottelukunnan antamien suositusten¹ avulla. Euroopan laajuisesti tilastointia ohjeistavat Eurostatin laatimat Euroopan tilastojen käytäntesäännöt², joita myös SVT laatukriteerit noudattavat ja määrittelevät. Käytäntesäännöissä ohjeistetaan, millaisia asioita tilastotuotteiden laadussa tulee ottaa huomioon.

Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilaston dokumentaatiosta³ löytyvät SVT-tilaston vaatimat tiedot sekä tietoa merkittävimmistä aikasarjoja koskevista muutoksista. Lisäksi rikosten ja epäiltyjen laskentakäytänteitä on käsitelty blogitekstissä⁴.

Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilaston dokumentaatiosta löytyvät SVT-tilaston vaatimat tiedot sekä tietoa merkittävimmistä aikasarjoja koskevista muutoksista. Lisäksi rikosten ja epäiltyjen laskentakäytänteitä on käsitelty blogitekstissä.

Rikos- ja pakkokeinotilasto perustuu poliisin Patja-järjestelmästä saataviin tietoihin. Lähtökohtaisesti Tilastokeskus ei tee suuria muutoksia poliisilta tulevaan aineistoon, sillä ilman tapahtumaselosteita on mahdotonta päätellä, onko ilmoitusta tehdessä tullut esimerkiksi näppäilyvirhe. Poliisi puolestaan noudattaa rikoksia kirjattaessa rikoksen tapahtumahetkellä voimassa ollutta lainsäädäntöä. Tästä syystä tilastoissa on kaksi eri luokkaa raiskausrikoksille: vanhan lain mukainen sekä uuden 2023 voimaan tulleen lain mukainen. Tilastokeskus tilastoi rikokset ilmoitusvuoden mukaan ja selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäillyt puolestaan rikoksen selvitysvuoden mukaan. Voikin ajatella, että näin kuvataan samalla poliisin toimintaa mm rikosilmoitusten määrä ja tutkinnan etenemisen osalta. Samoin esimerkiksi

¹ <https://stat.fi/fi/tietoa-meista/ysteisty/suomen-virallinen-tilasto/svt-neuvottelukunnan-suositukset>

² <https://stat.fi/fi/tietoa-meista/tutustu-tilastokeskukseen/toimintaperiaatteet/euroopan-tilastojen-kaytannesaaannot>

³ <https://stat.fi/tilasto/dokumentaatio/rpk>

⁴ <https://stat.fi/tietotrendit/blogit/2021/yksi-rikos-monta-osatekoa-miten-rikoksia-tilastoidaan>

toinen Tilastokeskuksen rikostilasto syytetyt, tuomitut ja rangaistukset⁵ tehdään tuomiovuoden mukaan.

Patjaan kirjataan kaikki rikosilmoitukset, mutta joskus samasta asiasta tehdään useampi rikosilmoitus. Tällaisissa tilanteissa poliisi merkitsee tois-teiset tapaukset koodilla ”Asiasta on jo ilmoitus”. Tällaisia tapauksia ei las-keta mukaan Tilastokeskuksen tilastoon. Rikosten tilastointi riippuu lopulta hyvin paljon siitä, miten poliisi tallentaa tiedot järjestelmään. Kuten myö-hemmistä esimerkeistäkin selviää, saman asian voi lopulta kirjata eri tavoin ja tilastointisäännöillä pyritään huomioimaan eri kirjaustavat.

Tässä tekstissä käydään lyhyesti läpi, miten Tilastokeskus laskee ja tilas-toi tietoon tulleita rikoksia, niihin epäiltyjä sekä rikosten uhreja ja asianomis-tajia. Lopuksi esitellään myös kansainvälisiä ohjeita ja luokituksia rikosti-lastojen laadintaan sekä verrataan näitä ohjeita Tilastokeskuksen tapoihin.

4.1 Uhri vai asianomistaja

Rikostilastossa rikoksen asianomistaja ei välttämättä ole rikoksen uhri. Esi-merkiksi varkausrikoksissa varastetun omaisuuden omistaja merkitään asi-anomistajaksi. Mikäli kyseinen omaisuus, esimerkiksi auto on hankittu ra-hoituksella, rahoituslaitos on kyseisen auton omistaja ja siten asianomistaja. Yleensä tällaisissa tapauksissa myös ajoneuvon haltija merkitään asianomis-tajaksi.

Rikoksen uhri erotetaan asianomistajasta seksuaalirikoksissa, rikoslain 21 luvun väkivaltarikoksissa, ryöstö- ja kiristysrikoksissa sekä joissain rikos-lain 25 luvun rikoksissa. Näidenkin rikosten yhteydessä alaikäisen rikoksen uhrin lisäksi asianomistajaksi saatetaan kirjata alaikäisen uhrin huoltaja.

4.2 Tilastokeskuksen tilastointiperiaatteet

Tilastoinnin kannalta selkein tapaus on rikos, jossa on yksi tekijä eli epäilty ja yksi asianomistaja. Tilastoaineistossa tämän voi ajatella yhtenä rivinä ja tilas-toissa tämä on yksi rikos. Tilanteessa, jossa on useampaan ajankohtaan sijoit-tunut saman tekijän samaan asianomistajaan kohdistuma rikos eli ns. jatkettu rikos, vaikkapa viisi pahoinpitelyä viikon, kuukauden tai vuoden sisällä, py-ritään rikosilmoitukseen kirjaamaan näiden rikosten tapahtumamäärä eli ns. osarikosten määrä. Tällöin tilastoaineistossa on yksi rivi, mutta osarikosten

⁵ <https://stat.fi/tilasto/syyttr>

määränä on 5. Tämä näkyy puolestaan valmiissa tilastossa viitenä pahoinpitelynä ja viitenä epäiltyä kun tämä osarikosten määrä huomioidaan.

Toisaalta, mikäli yllä olevan pahoinpitelyesimerkin kaikki tapahtumapäivät ovat tiedossa, voi olla, että näistä jokaisesta kirjataan oma tapauksensa, jolloin tilastoaineistossa olisikin viisi riviä aiemman yhden sijaan. Alla olevat taulukot 1. ja 2. hahmottavat tätä kirjaustapojen eroa raiksausrikoksessa. Tavalla 1 kirjauksessa ei eritellä tarkkoja tekopäiviä, joten aineistoon tulee yksi rivi. Tavalla 2 kirjattuna jokainen tekopäivä on eritelty ja aineistoon tulee kolme riviä. Kummassakin esimerkissä oletetaan uhrin ja tekijän olevan samoja henkilöitä.

Taulukko 1 Rikosilmoituksen kirjaustavat

Juttu	tapausid	rikos	aikaisin mahdollinen tapahtumapäivä	myöhäisin mahdollinen ta- pahtumapäivä	osarikosten lukumäärä	Juttu
Tapa 1	A	123	raiskaus	1.2.2023	3.3.2024	3
Tapa 2	B	123	raiskaus	1.2.2023		1
	B	234	raiskaus	8.8.2023		1
	B	456	raiskaus	3.3.2024		1

Taulukko 2 Rikosten yhteismäärä eri tavoilla

	rikosnimikkeiden mukaan	tapauskertojen mukaan
Tapa 1	1	3
Tapa 2	3	3

Seuraavassa esimerkissä epäilty on kohdistanut eri ajankohtina samaan uhuriin kolme pahoinpitelyä, yhden lievän pahoinpitelyn sekä yhden raiskauksen. Tällaisessa tapauksessa tilastoaineistossa on kolme riviä: yksi pahoinpitelylle ja siinä osatapahtumien kohdalla luku 3, toinen lievälle pahoinpitelylle ja kolmas rivi raiskaukselle. Mikäli pahoinpitelyrikoksen jokainen tapahtumapäivä on eritelty, olisi aineistossa siinä tapauksessa kolme riviä pahoinpitelylle, yksi lievälle pahoinpitelylle ja yksi raiskaukselle. Mikäli tilastoinnissa huomioidaan osarikosten lukumäärä, tilastossa olisi siten yhteensä viisi rikosta: kolme pahoinpitelyä, yksi lievä pahoinpitely ja yksi raiskaus. Epäiltyjä on myös viisi. Jos laskettaisiin vain rikosnimikkeet eli ei huomioida osarikosten lukumäärää, olisi tässä tapauksessa kolme rikosta ja kolme epäiltyä.

Kun yksi henkilö pahoinpitelee samassa tilanteessa kolme eri henkilöä, näkyy tilastoissa kolme pahoinpitelyrikosta ja kolme epäiltyä. Jos epäillyt pahoinpitelyt olisivat tapahtuneet ajallisesti ja tapahtumapaikan mukaan erillään, tulisi tilastoihin samoin kolme pahoinpitelyrikosta ja kolme epäiltyä.

Jos puolestaan kaksi henkilöä pahoinpitelee yhden uhrin, kirjataan tästäkin kaksi riviä tilastoaineistoon. Rikoksia laskettaessa tämä näkyy kuitenkin yhtenä ilmoitettuna rikoksena, jossa on kaksi epäiltyä. Usean epäillyn ja usean uhrin tapauksessa tilastoihin tulee yksi rikos, jossa on useampi epäilty ja uhri. Rikoksen uhrin lasketaan samoin kuin rikoksiin epäillyt.

Rikoksia laskettaessa on myös poikkeuksia, sillä osaa rikoksista käsitellään tapahtumakertarikoksina. Esimerkiksi kavalluksissa osarikosten lukumäärä on aina yksi, ja tapahtumakertojen määrä lasketaan omaksi muuttujakseen. Tämän tyyppisissä rikoksissa myös mahdollinen tuomio tulisi kavalletun omaisuuden kokonaisarvon mukaan.

Toinen esimerkki tapahtumakertarikoksesta on tietomurto. Yksi henkilö voi käyttää salasanojen murtotyökalua jonkin yrityksen tietokantaan. Murto-työkalu kokeilee nettiin vuodettuja salasanoja ja käyttäjätunnuksia yrityksen järjestelmään. Näin tapahtumakertoja voi tulla helposti tuhansia, mutta kyseessä on varsinaisesti yksi rikostapahtuma. Eräissä tapauksissa jutun tutkinnanjohtaja on kuitenkin voinut päättää, että kyseessä on ollut useampi erillinen rikos. Tästä syystä Tilastokeskuksen tilastoissa vuodelle 2023 on kirjattu miltei 14 200 törkeää tietomurtoa kun yleensä näitä rikoksia kirjataan vajaan 20 vuosittain.

Rikoksia sarjoitettaessa tuomio voi lopulta tulla törkeästä tekemuodosta, vaikka yksittäiset teot erikseen tarkasteltuna olisivat lieviä tai perusmuotoisia. Näin ollen on tärkeää huomioida tekosarjat myös rikosilmoitustilastoissa.

Henkilöiden kokonaismäärä

Päärikossääntöä käytetään, kun halutaan tarkastella epäiltyjen henkilöiden nettomäärää, eli vaikkapa sitä, kuinka suurta osuutta väestöstä ylittää epäillä rikoksesta.

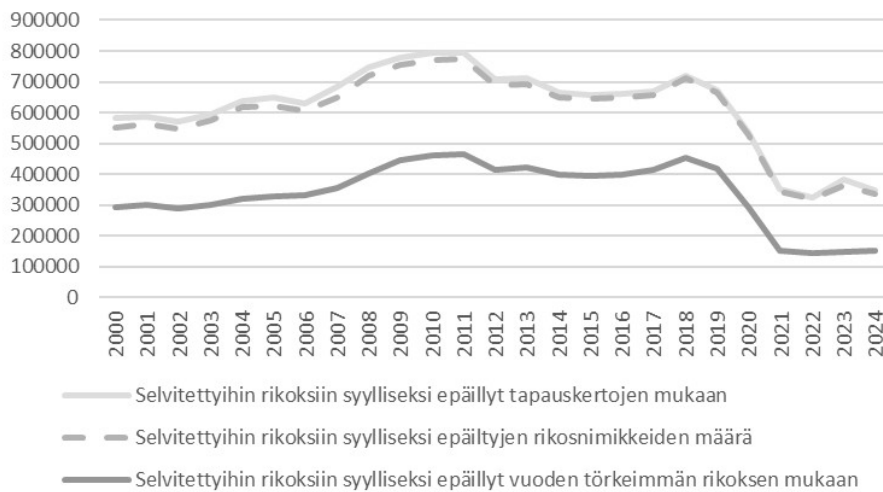
Tällöin huomioidaan vain kunkin epäillyn törkein rikos vuoden aikana. Esimerkiksi, jos henkilöä epäillään sekä törkeästä raiskauksesta että törkeästä pahoinpitelystä, tulee tilastoissa näkymään vain törkeä raiskaus. Näin siksi, että törkeän raiskauksen minimirangaistus on 2 vuotta vankeutta, kun törkeän pahoinpitelyssä minimi on 1 vuosi. Molempien maksimirangaistus on 10 vuotta.

Tilanteessa, jossa henkilöä epäillään sekä törkeästä raiskauksesta että taposta, tulee tilastoissa näkymään vain tappo, sillä sen rangaistusasteikko on

ankarampi. Kummassakaan tapauksessa ei ole väliä sillä, onko teko kohdistunut samaan vai eri henkilöön. Myöskään tekojen ajallisella yhteydellä ei ole merkitystä, kun lasketaan selvitettyihin rikoksiin epäiltyjä henkilöitä.

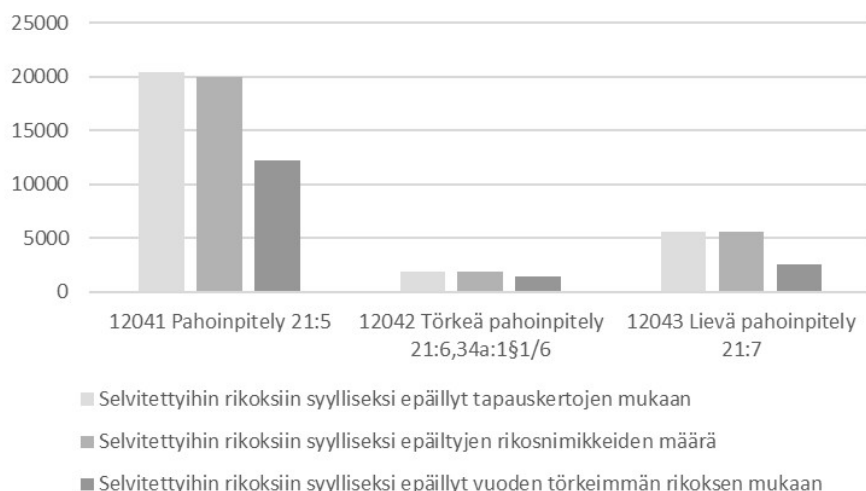
Myös rikosten asianomistajien ja uhrien osalta tilastossa esitetään lukumäärät vakavimman/törkeimmän rikoksen mukaan. Tällöin ei ole väliä sillä, onko asianomistajaan kohdistunut useampi teko saman tai eri henkilön taholta. Ainoastaan rikoksen ilmoitusvuodella on väliä.

Laskentatapojen eroja havainnollistetaan kuviolla 1. Päärikossäännöllä osa rikoksista jää puuttumaan tilastoista. Toisaalta nimikkeiden määrän mukaan laskettaessa saadaan vain tieto tilastoriveistä, ei todellisesta määrästä.

Kuvio 1 Selvitettyihin rikoksiin ja rikkomuksiin syyliseksi epäillyt eri laskentatavoilla, lähde Tilastokeskus: rikos- ja pakkokeinotilasto.

Kuviossa 2. havainnollistetaan epäiltyjen määrän laskemisen eroa pahoinpitelyrikosten kohdalla. Tapaukset ja rikosnimikkeiden määrän mukaan laskettuna epäiltyjen määrät eivät juurikaan eroa toisistaan. Lievien pahoinpitelyjen kohdalla rikosnimikkeiden mukainen luku on lähes 99 prosenttia tapauksien määrästä. Törkeimmän rikoksen mukaisesti laskettaessa lieviin pahoinpitelyihin epäiltyjen määrä on enää noin 45 prosenttia tapauksien määrästä. Eli puolet lieviin pahoinpitelyihin epäillyistä on epäiltynä myös jostain vakavammasta rikoksesta.

Kuvio 2 Vuonna 2024 selvitettyihin pahoinpitelyihin epäilty eri laskentatavoilla

Kansainväliset ohjeistukset

Monien tilastojen taustalla on kansainvälisesti sovitut luokitukset, esim. tautiluokitus ICD-10 tai laajat ohjeet kuten kansantalouden tilinpidossa⁶. Rikostilastojen osalta tällaisia sitovia kansainvälisiä ohjeita ja velvoitteita ei juurikaan ole. Keskeisin syy tähän on, että monien maiden, mukaan lukien Suomen, kansallinen rikostilastointi perustuu rangaistavaksi säädettyihin lainkohtiin. Erot maiden lainsäädännössä ja tietyn rikoksen tunnusmerkistön määrittelyssä hankaloittavat maavertailuja. Jokin teko voi olla säädetty rangaistavaksi yhdessä maassa, mutta ei toisessa. Lisäksi teko voi olla yhdessä maassa rikosoikeuden piirissä ja toisessa hallinnollisen prosessin piirissä.

Yhdistyneiden kansakuntien (YK) huumeiden ja rikollisuuden vastainen toimisto (UNODC) julkaisi vuonna 2025 kansainvälisen rikosluokituksen, International Classification of Crimes for Statistical Purposes⁷(ICCS). Luokitus on vähitellen tullut käyttöön useissa kansainvälisissä rikostiedonkeruissa kuten UN-CTS (United Nations Crime Trend Survey). ICCS-luokitus perustuu tekojen määrittelyyn lainkohtien sijaan. Myös Eurostat käyttää ICCS-luokitusta suurimmassa osassa tiedonkeruitaan. Osa EU-direktiivien jäsenvaltioita velvoittavista tiedonkeruista kuitenkin noudattavat direktiiveillä rangaistavaksi määriteltyjen tekojen määrittelyitä, eivät ICCS-luokitusta.

⁶ https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/SNAUpdate/2025/2025_SNA_Combined.pdf

⁷ <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/statistics/iccs.html>

ICCS-luokituksessa ja etenkin UN-CTS kyselyssä on ohjeita siitä, miten rikokset ja epäilty olisi hyvä laskea, jotta kansainvälinen vertailu onnistuisi. Monet näistä ohjeista ovat sellaisia, joita Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilaston muodostamisessakin käytetään.

Esimerkiksi CTS-tiedonkeruussa ohjeistetaan laskemaan epäilty kahdella eri tavalla: yksittäiset henkilöt sekä epäilty rikosta kohti.

Yksittäiset henkilöt lasketaan päärikossäännön avulla ja sarjarikokset lasketaan yhtenä tekona. Useista eri rikoksista vuoden aikana epäilty tulisi laskea vain kerran. Näin saadaan epäiltyjen eri henkilöiden määrä.

Epäilty rikosta kohti (persons in reference to an offence) puolestaan lasketaan siten, että sarjarikoksista epäilty lasketaan useampana kuin yhtenä henkilönä. Samoin useasta eri rikoksesta vuoden aikana epäilty lasketaan useana henkilönä. (Taulukko 1) Näin saadaan epäiltyjen kokonaismäärä.

Taulukko 3. Epäiltyjen laskentaperiaatteet kansainvälisessä rikosluokituksessa

	Päärikossääntö	Sarjarikokset	Useita eri rikoksia vuodessa
Yksittäiset henkilöt	Kyllä	yksi epäilty	Yksi epäilty
Henkilöt rikosta kohti	Ei	Monta epäiltyä	Monta epäiltyä

Eroja ICCS luokituksen ja kansallisen luokituksen välillä

Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilaston tietokantataulukoista löytyy omat taulukot rikosilmoitusten määrille, uhreille, asianomistajille sekä rikoksista epäillyille myös ICCS-rikosluokituksella. Kansallisen rikosluokitus muodostuu rikoslain osalta tarkimmalla tasolla luvusta, pykälästä ja momentista. Näin ollen vaikkapa törkeän ryöstön valmistelu on oma rikosnimikkeensä. Monissa rikos- ja pakkokeinotilaston taulukoissa on käytössä karkeistettu luokittelu. Esimerkiksi törkeän ryöstön valmistelu (RL 31:2a§1/1-3) lasketaan törkeäksi ryöstöksi. ICCS-rikosluokituksessa kuitenkin rikoksen valmistelut ohjeistetaan laskemaan luokkaan 08064 salahanke (Conspiracy). Törkeän ryöstön valmistelun 1. momentin 1 kohta, jossa viitataan ampuma-aseen tai teräaseen hallussapitoon kuuluisi oikeastaan ICCS luokkaan 08063 rikoksen valmistelu (Criminal intent), mutta valitettavasti tilastointitarkkuus ei ulotu momentin kohtiin.

Kansallista luokitusta ja ICCS-luokitusta vertailtaessa onkin syytä katsoa tarkkaan, mitä ohjeistetaan kuuluvan mihinkin luokkaan. Myös ICCS-luokan nimi saattaa erota merkittävästi kansallisen luokan nimestä kuten törkeän ryöstön valmistelun esimerkistä selviää. Kunkin ICCS-luokan sisältö

selviää esimerkiksi ICCS-luokituksen ohjeesta. Tilastokeskus on myös julkaistanut kyseisen luokituksen suomennetun version⁸.

Esimerkiksi ICCS luokka 0101 Tahallinen henkirikos sisältää määritelmän mukaan Suomen rikoslain tapon, murhan ja surman sekä pahoinpitelyn yhteydessä tapahtuneen kuolemantuottamuksen. Tähän ei kuitenkaan kuuluisi huomioida poliisin, sotilaan tai muun virkahenkilön virantoimituksessa, esimerkiksi pidätyksen yhteydessä aiheuttamaa kuolemaa, kun voimankäyttö on ollut perusteltavissa. Itsemurhassa avustamista ei pitäisi laskea tähän kohtaan, vaan sitä varten on oma luokkansa.

⁸ https://stat.fi/fi/luokitukset/rikokset/rikokset_23_20250101